

1. MODUL

AZ ÜZENET

A modul tanításának célja a kommunikációs kompetenciák fejlesztése, mivel jórészt ezek fejlettsége, alkalmazása teszi képessé a tanulókat a társadalomban, a munkahelyen, a családban és más közösségekben a helytállásra, az aktív részvételre, a boldogulásra. A meglévő kompetenciákra épít, hiszen mindenki rendelkezik – ha eltérő szinten is – gondolatai kifejezésének technikáival, gyakorlatával. A négy részmodul folyamatosan építkezik, bár mindvégig „játékoság” dominál. Itt a „játék” szó alatt nem az ösztönös gyerekjátékot értjük, hanem a szabadon végezhető ún. fantáziajátékot. Ez a játékforma közismerten fejlesztő szerepet tölt be (noha meghatározott életkorban pótolhatatlan értékű, inkább a tréningjátékok körébe tartozó, sajátélményű gyakorlat).

Az első részmodul, a **Szó-beszéd**, ahogy a cím is jelzi, a verbális kommunikációt állítja előtérbe. Elsősorban tájékozódó jellegű: lehetőséget nyújt arra, hogy a pedagógus megismerje, felmérje a résztvevők kommunikációs kultúráját, ugyanakkor a résztvevőknek is lehetőséget ad az ismerkedésre, s a közös munka normáinak kialakítására. A gyakorlatok, a feladatok nem kényszerítik mindenáron verbális megnyilvánulásra a csoportot (hiszen tudjuk, az első találkozások feszültséggel járhatnak): a diákok szimbólumrajz segítségével közölhetik mindazt, amit magukról megosztani kívánnak a többiekkel. Fontos, hogy a vezető (a tanár) maga is részt vegyen a kezdeti foglalkozásokban, ezzel oldható a feszültség, illetve mintát nyújthat a pedagógus. A csoport sajátosságaitól, hangulatától függ természetesen, hogy milyen jellegű az irányítás. A cél elsősorban az oldott légkör megteremtése, ezt szolgálják a különféle tevékenységek is. Az **energizáló gyakorlat** lehetővé teszi a közös hely „otthonosabbá tételét”, és alkalmat ad a tanulók megnyilvánulására is. Könnyebb az aktuális helyzetről – kissé kívülről – beszélni, de maga a változtatás is kínál témát. A szóalkotó gyakorlat változatos és humoros lehet. **Adott betűkből értelmes szavak közös alkotása** csoportokban az együttműködés (a szociális kompetenciák

fejlesztésén túl), a közös gondolkodás, a munkaszerepek kialakításának fontos gyakorlata. **Az adott szavakból alkotott mondatok** olykor kényszeresen szültek vagy értelmetlenek vagy humorosak lehetnek, de lehetőséget adnak alapvető nyelvtani ismeretek megszerzésére. Kiemelt figyelmet érdemel a **hangulatoldás kockázással** című gyakorlat. Ez – a pedagógus attitűdjétől és kreativitásától függően – változtatható, bővíthető. Alkalmas a különböző irodalmi műfajok megismerésére (pl. leírás, elbeszélés stb.) vagy a műfajon belüli stílusok meghatározására

A második részmodul, a **Kiváló áru** középpontjába – feltételezve a bátrabb, összehangoltabb közös munkát – a szövegalkotás, a fantáziafejlesztés kerül. Míg az első részmodul inkább az összehangolásra helyezte a hangsúlyt, ez a részmodul az egyén önismeretének fejlesztését célozza. Igaz, egy egész – későbbiekben sorra kerülő – modul fókuszában éppen ez a téma áll, mégis hasznos, ha az általános elemekkel találkoznak a résztvevők. A második részmodul elfogadó légkört, kezdeti kapcsolatot feltételez. Alkalmazása segítheti a tanulók beilleszkedését a társas környezetbe. A csoport összetétele lehet homogén, illetve heterogén az életkorok tekintetében, ez akadályozhatja, de segítheti is a megnyilvánulást. Az ismerkedés kezdetén csak felszínes megismerésről van szó, semmiképpen nem lehet erőltetni, a lehetőséget kell nyitva hagyni a szabad interakciókra. Az egyik fontos feladat, az önéletrajz készítése is ismétlődik más modulokban, ez a modul ezt nem pótolni, inkább megalapozni szándékozik. Nem törekszünk a „hivatalosságra”, bárki elmond/leír magáról olyat, amit fontosnak tart, megerősíteni kell benne.

A **Változatok** cím alatt bemutatott feladatok nem minden esetben – és nem szorosan – analógiái az egyes részmodulokban ajánlott feladatoknak. A választás alapja inkább a pedagógus irányultsága, érdeklődése, habitusa és a csoport összetétele – előképzettsége, korosztálya, érdeklődése – lehet.

A harmadik részmodul, a **Csőposta** fókuszában a szóbeli és írásbeli szövegalkotás áll. A csoportban lehetnek olyan fiatalok, akik nehezen írnak, olvasnak, szóban pedig hiányosan vagy összefüggéstelenül alkotnak szöveget. Szókincsük szegényes, viszont szeretnek a középpontban lenni, ezzel mintegy leplezve hiányosságaikat. Mások pedig éppen szoronganak emiatt. Ezért a témát igen óvatosan kell kezelni, hiszen a pozitív helyzetek negatívra, a résztvevők hozzáállása ellenállásba fordulhat. A csőposta mindenkinek lehetőséget ad arra, hogy kifejezze önmagát anélkül, hogy nevétségessé válna. A **Változatok** a fő témát követi, de túllép azon: az itt közölt feladatok probléma-megoldási technikák gyakorlására, kreativitásfejlesztésre alkalmasak. Olyan csoportnál, ahol nem jelent problémát az egyszerű szövegek alkotása, ajánlatos inkább a **Változatok** feladatai között válogatni.

MELY CÉLOK ELÉRÉSÉHEZ JÁRUL HOZZÁ?

- Segíteni a tanulási motiváció fenntartását.
- Segíteni megtalálni az örömet a tanulásban, hogy az szükségletté, egész életen át tartó tevékenységgé váljon.
- Megismertetni és rászoktatni a diákokat az aktív tevékenységekre, ennek örömére, hasznára.
- Azoknak a kompetenciáknak a fejlesztése, amelyek segítik az eligazodást a mindennapi életükben.

A tanulás elsősorban a közvetett irányítással történő fejlesztés legyen – lehetőség szerint – a tanulók érdeklődésének, sajátosságainak megfelelően.

Minden részmodul bevezetéssel, ráhangolással kezdődik, ezek az elemek játékoságuknál fogva oldják a feszültségeket, hangulatot teremtenek. A három részmodul tartalmi kialakításában a fokozatosság elve érvényesül, a feladatok ennek megfelelően „nehednek”, „bonyolódhatnak”, azonban mindvégig megőrzi a játékoságot.

Eltérően a hagyományos iskolai gyakorlattól, a modulokban alkalmazott oktatási forma nem arra helyezi a hangsúlyt, hogy MIT tanuljunk, hanem arra: HOGYAN tanuljunk. Elsősorban a tanulási képesség fejlesztésére törekszik, izgalmasabbá, élvezetesebbé teszi a tanulást, szándékai szerint oldani kívánja a tanulástól való elidegenedést.

A modulok tréninggyakorlatokból állnak, vagyis elsősorban sajátélményű – „megélt” – helyzeteket elemeznek a résztvevők, amelyben a maguk tapasztalatait, saját és mások viselkedését vizsgálják. Ezek előnye leginkább olyan tanulás, amely adott helyzetben mintaként szolgálhat az érzések kifejezésére, maguk és mások jobb megismerésére.

A leírásban nem adható konkrét minta, nem határozható meg pontosan mi a „jó” vagy „megfelelő” válasz, hiszen a tanulás tárgya és szereplői különfélék, valós és elképzelt helyzetek megteremtése történik – amilyenekkel a mindennapokban találkozhatnak a résztvevők –, s ez valamiféle reagálásra készteti őket. Nem mindegy, hogy milyen módon, milyen attitűddel fogadjuk el mások véleményét, hogyan közvetítjük a magunkét, miként próbáljuk befolyásolni egymást, milyen előfeltételezéssel viszonyulunk a miénktől eltérő gondolatokhoz. Képesek vagyunk-e „távolságtartással” szemlélni a dolgokat, vagy csupán szilárd és változtathatatlan meggyőződésünk határozza meg reakcióinkat.

A modulokban „játéknak” nevezett egységek túlmutatnak a véletlenszerű, próba-szerencse vagy iskolai tanulás által szerzett tudás alkalmazásán. Nincsenek minták, nincsenek egyértelműen jó válaszok. De megtudunk valamit magunkról, viselkedési formáinkról, sztereotípiáinkról, amelyeket használunk, kifejezőmódunkról stb., és ha tisztán látjuk, ha elemezni tudjuk ezeket a reakciókat, akkor ezeken változtatni is képesek vagyunk, annak érdekében, hogy sikeresebb, elégedettebb életet éljünk. A gyakorlatok során a megbeszéléseknek döntő szerepe van, több időt igényelnek olykor, mint maga a „játék”, a feladatmegoldás. Hiszen ekkor – megfelelő irányítással – szerzik meg a résztvevők azokat a tapasztalatokat, amelyek egyrészt a tudatosítást, másrészt a „belsővé válást” szolgálják. A megbeszélésre szánt időt igen nehéz meghatározni, ez mindenkor a csoport létszámától, összetételétől és az éppen aktuális probléma tárgyától függ.

A hagyományos, jól ismert, klasszikus iskolamodell nem – vagy alig – tulajdonít jelentőséget a tanulók önmegismerésének, inkább „tárgyhoz” kötött, a „valamiről való tanulást”, az ismeretszerzést tekintti elsődleges feladatának. Elvár egyfajta gondolkodást, egyfajta feladatmegoldást, de nem tanít a gondolkodásról, a feladatmegoldásról semmit. Ezért a diákok, ha általuk nem ismert vagy különleges helyzetbe, de

akár mindennapi, ám nem gyakorolt szituációba kerülnek, nem találunk emlékezetükben megoldási formákat, sztereotípiákat a probléma felismerésére, elemzésére, kiváltképp megoldási lehetőségeire.

Mindez pedig elsajátítható! Igazolt tény, hogy a felnőttek (meg az óvodáskorú gyerekek is!) többet „tanulnak” sajátélményű tapasztalatszerzés útján, mint az elméleti ismeretek egyre hatalmasabb mennyiségű (és minőségű) bevézéséből.

A Dobbantó program moduljainak fókuszában elsősorban az alkalmazásképes tudás közvetítése, a kompetenciafejlesztés áll. A kommunikációs modul ad lehetőséget elsősorban arra a tapasztalásra, amely ún. metaszinten jelenik meg az ember gondolkodásában. Beszéd a beszédéről, gondolkodás a gondolkodásról, vita a vitáról... stb., tehát a cselekvés tárgya maga a cselekvés: érteni és tudni, miért tesszük, amit teszünk, és miért éppen azt és úgy.

Felépítésében tehát a modul – fentiek miatt – némileg eltér más modulok szerkezetétől, hiszen a megismerési folyamatok tárgya maga a megismerés. A megszerzett tudás nem minden esetben mérhető, és gyakran nem kérhető számon azonnali eredmény, ezért sokkal később (napok vagy hónapok, évek múltán) tudjuk megállapítani a kommunikációs kultúra változását vagy éppen a személyiségfejlesztés eredményét.

A Dobbantó programban, így ebben a modulban is döntő szerepet kapnak a kompetencia alapú **fejlesztő értékelések**, amelyek azt szolgálják, hogy **megállapítsák a tanuló fejlődését, értelmezzék a tanuló tanulási szükségleteit, és ehhez igazítsák a tanulást**, azaz: megalapozzák a személyre szabott tanulásszervezést, támogatassák a tanuló fejlődését. A fejlesztő értékelésben fontos szerepe van a diákok számára is könnyen kezelhető, értelmezhető **portfóliónak**, amely főleg a diákok munkáiból, feljegyzéseiből, önreflexióiból és a pedagógusok reflexióiból, visszajelzéseiből áll, de megjelenhetnek benne a tanuló, a tanulók tanulásában érdekelt más személyek reflexiói is, például a tanuló társaké, a szülőké, a munkatársaké. A portfólió készítése során a tanuló aktív, dokumentálja saját tanulási folyamatát, megadott szempontok szerint értékeli önmaga és társai produktumait és a tanári reflexiók tükrében saját célokat fogalmaz meg. Az egyes részmoduloknál javaslatokat teszünk arra, hogy milyen feladatok, produktumok kerüljenek a portfólióba.

ÖSSZEFOGLALÓ TÁBLÁZAT A MODULBA TARTOZÓ RÉSZMODULOKRÓL, ILLETVE AZ AZOKHOZ KAPCSOLÓDÓ MELLÉKLETEKRŐL

	A részmodul címe	A részmodul óraszám	A részmodulhoz tartozó segédletek
1. részmodul	Szó-beszéd	8	1. melléklet: Utasításkártyák a Bábel tornya című gyakorlathoz
			2. melléklet: Tanulási napló
2. részmodul	Kiváló áru	6	1. melléklet: Minta rövid önéletrajz készítéséhez
			2. melléklet: Minta önéletrajz készítéséhez
3. részmodul	Csőposta		1. melléklet: Idézetgyűjtemény
			2. melléklet: Utasítás a csapattagoknak
			3. melléklet: Instrukciók
			4. melléklet: Információs lapok (A–F)
4. részmodul	Hír és reklám	6	1. melléklet: Válaszlap

1. RÉSZMODUL

SZÓ-BESZÉD

A modul játékosága alkalmas a feszültségek oldására, az összehangolásra, a közös élmény szerzésére, amelyre a későbbiekben építeni lehet. A pedagógusnak lehetősége van a tanulók megismerésére, „feltérképezésére”.

A részmodul öt sajátélményű gyakorlatból áll, amelyben maga a „játék” olyan tevékenységi forma, amely alkalmas a közösségformálásra, a személyes kommunikációs stílus felismerésére, tudatosítására és értékelésére. Ezzel bővül az önismeret és a gondolkodási folyamat.

Az egyes tevékenységek viszonylag rövid időt (20-30 vagy 30-40 percet) vesznek igénybe, azonban a „vezetés”, a megbeszélés nem határozható meg szoros időintervallumban, hiszen gyakran olyan őszinte nyilatkozatokról van szó, amelyeket nem lehet „félbeszakítani”, megállítani, lezárni. Tehát a hangsúly – a játékosság élményén túl – a megbeszélésen van: milyennek láttam magam, milyennek láttak mások, hogyan viselkedtem, hogyan érintett a társam véleménye, kritikája, miként értékelem saját és társaim véleményét, megnyilvánulásait.

AZ EGYES GYAKORLATOK KOMPETENCIAFEJLESZTŐ FUNKCIÓI

Szimbólumrajz: vizuális, képi kommunikáció, a kommunikáció értékelése, önmagáról alkotott elképzelések énkép, beilleszkedés a társas környezetbe, önismeret.

Energizáló gyakorlat mozgó tárgyak bevonásával: beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása, vizuális, képi kommunikáció, a változáshoz való alkalmazkodás kompetenciái.

Szóalkotó energizáló gyakorlat: olvasás, írott szöveg megértése, írás, szövegalkotás, a kommunikáció értékelése, tanulási módszerek ismerete, alkalmazása, együttműködés.

KIEMELTEN FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

- A3. Olvasás, írott szöveg megértése
- A4. Írás, szövegalkotás
- B1. Önmagáról mint tanulóról alkotott elképzelések
- C2. Másokkal történő pozitív és eredményes interakció

IDŐIGÉNY

- Kb. 8 tanóra

Hangulatoldás – kockázással: olvasás, írott szöveg megértése, írás, szövegalkotás, a kommunikáció értékelése, együttműködés, beilleszkedés a társas környezetbe.

SZAKTUDOMÁNYI ÉS PEDAGÓGIAI HÁTTÉR

A részmodul vezetéséhez szükséges pedagógusszerep eltér a hagyományos pedagógusszereptől, inkább a facilitátori, ösztönző, támogató munkaszerepet alkalmazza. A pedagógus feladata az indirekt irányítás, a ráhangolás, a motiváció megteremtése a közös játékhoz, az összegzések vezetése, ki hogyan érezte magát, mit tekint eredménynek. Figyelni kell arra, hogy min-

denki elégedett legyen (ha nem, akkor is találni kell olyan pontot, amit az illető, személyesen jól csinált). Lehet „megfigyelőket” alkalmazni, önkéntes alapon. Ha úgy látjuk – vagy a diákok ki is fejezik –, hogy vannak olyanok, akik nem akarnak játszani, úgy őket a megfigyelésbe vonjuk be.

Ez a részmodul alkalmas a tanulók kommunikációs kompetenciáinak és attitűdjeinek „feltérképezésére”. A pedagógusnak módja van megfigyeléseket végezni, elsősorban a képesség, tudás, attitűd szempontjából készíthet helyzetelemzést. (Melyik tanuló, milyen intenzitással „vonódik be” a feladatokba, szívesen dolgozik-e csoportban vagy inkább egyedül tevékenykedik stb.)

Pedagógiai szempontból a munkát a tanulók érdeklődése és figyelme irányítja. Nem hagyományos iskolai helyzetekben dolgozik (lehet önálló, lehet együttműködő), a feladatot közösen értelmezik, úgy és akkor, amikor erre szükség van.

A konklúzió leginkább az önismeret fejlesztésére vonatkozik a játékok keretein belül. Ha érett a csoport, elmondhatják: „Ilyen vagyok...” Esetleg leírhatják önjelölés formájában, hogy milyennek látják önmagukat...

A játékok különböző változatban játszhatók.

AJÁNLOTT FELDOLGOZÁSI MÓD

A fenti tanulási célokat, fejlesztési feladatokat a következő tanulásszervezéssel, módszerekkel javasoljuk megvalósítani: irányított tréninggyakorlat, csoportmunka, csoportok közötti kommunikációs gyakorlat, stílusgyakorlat.

A felépítés minden feladat esetében **ráhangelással** kezdődik, esetenként a pedagógus „kedvet csinál” a feladathoz, más esetben maga a feladat ismertetése a ráhangolás. Az **elsajátítás** a feladatból adódik, a közös gondolkodás, a stratégia megalkotása, a „játékban”/feladatban a munkaszerepek betöltése a résztvevők döntése, közös megbeszélése alapján történik. Olykor a saját élmény adja a következtetést, máskor szükséges a részletes megbeszélés. Ez szintén a pedagógus döntése, a csoport habitusának, képzettségének, attitűdjének megfelelően. A gondolkodási műveletek tudatosítása esetenként fontos lehet, segít hasonló feladat megoldásában. Az **alkalmazás** csak akkor történik meg spontán módon, ha a gondolkodási technikák beépülnek, tudatosodnak.

1. FOGLALKOZÁS

Szimbólumrajz

Rövid leírás

Bemutatkozásra, ismerkedésre, hangulatoldásra alkalmazható feladatokat végeznek a tanulók a pedagógus irányításával.

Célszerű lehet, ha a pedagógus is készít magáról szimbólumrajzot, ezzel mintegy példát, mintát mutat – a rajz jól látható, egyszerű vonalakkal elkészíthető legyen stb. Előfordulhat, hogy néhányan ellenállnak („ez olyan gyerekes”, „nem szoktam rajzolni”, „nem tudok rajzolni”, „ez dedós” stb.). Ekkor lehet utalni az utcán, járművön látható szimbólumokra pl. KRESZ-táblákra, büfé, WC jelölésére alkalmazott jelekre, a dohányzást tiltó táblákra stb. – ezek is szimbólumok: ha valamit nem akarunk hosszan leírni vagy nincs lehetőség elmondani, akkor használhatunk rajzos szimbólumokat.

Ha vak tanuló van a csoportban, ő a feladatot szóbeli változattal oldhatja meg pl.: Mi fejez ki engem? Olyan vagyok, mint..., vagy írhat rövid bemutatkozó verset.

Időigény

Kb. 1,5 óra

Cél

Ez a feladat egészében a ráhangolást szolgálja.

A foglalkozás menete

15 perc 1. JELLEMZŐ RAJZ

Mindenki készít egy olyan rajzot, amely valahogyan jellemző rá. Ez lehet pl. pajzs alakú lapokon címer vagy kör alakú lapokon ábrák. Nem javasoljuk a hagyományos négyzet alakú papírt, mert a fantáziát ez kevésbé mozgatja meg, és túlságosan hivatalosnak tűnhet, ami némi feszültséget okozhat.

10 perc 2. RAJZÉRTELMEZÉS

A diákok megtekintik és (némán) értelmezik mások rajzait. Javasoljuk, hogy sétálgassanak, tekintsék meg a többiek rajzait.

15 perc 3. „KIHANGOSÍTÁS”

A diákok elmondják, miért így ábrázolták magukat. A „kihangosítás” idejét néhány percre korlátozzuk.

10 perc 4. „PÁROKAT KERESNEK”

A diákok párokat keresnek az alapján, hogy kinek a rajza hasonlít leginkább a sajátjukra vagy éppen teljesen különbözik attól, de érdekesnek találják.

Akik már megtalálták a párjukat, helyezkedjenek el a teremben. Kérdezzük meg, milyen szempontok alapján választottak.

Hogyan éreztem magam, hány társamról tudok már valamit? Okozott-e nehézséget valami a játék során, mi tetszett, s mi kevésbé...

Ha a diákok szívesen beszélnek, akkor szóban fűznek kommentárt, ha nem, akkor röviden magyarázzák a jeleket. Ismerkedésre kiváló ez a játék, feloldja az esetleges gátlásokat. Más variációban: sétáljanak némán, és keressék a hasonló képeket, szimbólumokat, és páronként ismerkedjenek (hobbik, érdeklődés, szokások stb.). Nem kell siettetni a feladat lezárását, de időt kell szabni.

5 perc 5. MIT FONTOS KÖZÖLNI?

A párok 2 percig kötetlen beszélgetést folytatnak, elmondják, amit fontosnak tartanak magukról közölni. Ez a feladat a párbeszédre, ismerkedésre ad lehetőséget. Vannak, akik hosszan és szívesen beszélnek magukról, akadnak olyanok, akik jóformán meg sem szólalnak. Fontos az időhatárok szabályozása, ne torokljon parttalan beszélgetésbe, de legyen megfelelő a legfontosabb dolgok közlésére.

A beszélgetés alatt olykor figyelmeztessük a tanulókat az idő múlására.

20 perc 6. EGYMÁS BEMUTATÁSA

Amikor a diákok elkészültek a rajzokkal, megtekintik egymáséit. Lehet egyénileg ismertetni a szimbólumokat: miért éppen ezt rajzoltam; lehet szavakban csak kiegészíteni, de lehetőséget lehet adni arra is, hogy kitalálják, mit „üzen” a rajz. A csoport összetételétől és aktuális hangulatától függ, melyik eljárást alkalmazza a pedagógus. A szabályt itt is rögzíteni kell

(megállapodni): amíg a „bemutató” beszél, nem szólhatunk közbe, viszont a befejezés után kérdéseket is feltehetünk.

Amennyiben van tanuló a csoportban, kerüljön sor a tanulók szóbeli rajzbemutatására is.

25 perc 7. LEZÁRÁS

A játék tovább folytatható: a diákok párokat keresnek: vagy hasonló vagy ellentétes, de az is előfordulhat, hogy egymást kiegészítő ábrákat választanak. A feladat jó alkalom a beszélgetésre – amelyet igyekszik a tanár kötetlen formában indítani. Az első kérdéseket a pedagógus is fölteheti: Miért így, miért éppen ezt rajzoltad?

Változat

A párok egymást mutatják be a csoportnak. A bemutatásnál a „bemutatott fél” tehet kiegészítéseket.

A portfólióba kerülnek:

- „Ilyen vagyok” – szimbólumrajzok

2. FOGLALKOZÁS

Energizáló gyakorlat mozgó tárgyak bevonásával

Rövid leírás

A tanulók hangulatoldásra alkalmazható feladatokat végeznek a pedagógus irányításával. A közvetlen környezet otthonosabbá tétele a munkához való viszonyt is meghatározza, szabadságérzetet teremt. Az „iskolakép” sok tanulóban szorongást, gátlásokat okoz. A gyakorlat ennek feloldására alkalmas.

Az „energizáló” mozgósítást jelent a szakirodalom szerint, fizikai és szellemi erőfeszítést igényel. Kifejezetten alkalmas a „lusták”, „szunnyadók” bevonására, frissítő hatású.

Időigény

Kb. 30-40 perc

Cél

A fontosságérzet kialakítása, kötetlen beszélgetés, egymás megismerése.

A foglalkozás menete

10 perc 1. VÁLTOZTASS VALAMIT!

A feladat ismertetése: valamit mindenki változtasson meg a teremben vagy saját magán. A diákok lehetőséget kapnak a szabad mozgásra, áthelyezhetik a képeket, székeket, otthonosabbá teszik a tantermet.

20 perc 2. MEGBESZÉLÉS

Irányított beszélgetés: elmondják, miért éppen azt a tárgyat, eszközt, bútordarabot helyezték át stb.

- Jobban érzi-e magát most a teremben?
- Otthonosabb lett-e?
- Elégedett-e a mások által végzett átrendezésekkel?

A diákok tét nélkül végzik a gyakorlatot, a cél, hogy azt érezzék, hogy fontos, amit szeretnének.

A gyakorlat egyrészt szabad mozgást biztosít, ami oldja a feszültségeket. A résztvevők koncentrálnak a feladatra, és otthonosabbá teszik a tantermet (helyiséget).

Kötetlen beszélgetéssel vezetjük le a változtatást, a pedagógus nem fűz a tevékenység eredményéhez kommentárt, de az időt befolyásolja (mindenkinek pontosan annyi idő áll rendelkezésére, amennyi szükséges a mondandójához). A gyakorlat a pedagógus számára lehetőséget ad a tanulók jobb megismerésére, a verbális készségek felismerésére.

A portfólióba kerülnek:

„Ez az a hely, ahol tanulok.”

A tanterem eredeti és megváltozott képe (lehet fénykép is, de a diákok által készített rajzok is): amennyiben a csoport szívesen készít leírást, adható ilyen feladat is. Variálható azzal, hogy a szobáját vagy lakásukat írja le. Ezt a kérdést óvatosan kell kezelni, nem mindenki számol be szívesen otthona berendezéséről.

3. FOGLALKOZÁS

Szóalkotó energizáló gyakorlat

Rövid leírás

A tanulók csoportokban dolgoznak, ez erősíti az elfogadó légkört. Játékos jellegénél fogva izgalmat kelt. Személyes, mert saját nevükből választják a betűket (az embereknek általában vannak „kedvenc betűi, számai, hangjai stb.”). Ez a gyakorlat is jó hangulatot teremt. A hangulatteremtésen túl – a csoport képességeitől, előképzettségétől függően – a szavak mondatdá szervezése történik. Lehetőséget ad a mondat-elemek, mondatrészek bővebb megismertetésére.

Időigény

Kb. 70-80 perc

Cél

A szó és mondat kapcsolata, a mondat definíciójának megfogalmazása. Hogyan lesz a szavakból mondat? Ahhoz, hogy magyar nyelven kommunikáljunk, toldalékolni kell a szavakat, amikor szükséges. A mondat a szöveg értelmes egysége. Az egyszerű mondat két-három szóból áll. Pl. Ági fest. Mit veszel észre? Valaki, valamit csinál, cselekszik.

Gyakorlatokat végezhetünk szóban: a lehető legegyszerűbben mondd el, hogyan jöttél ma az iskolába. Csak egyszerű mondatokat használj! A későbbiekben a mondatok bővítményekkel kiegészíthetők. Milyen kérdéseket tehetünk föl ahhoz, hogy a bővítmények legyenek a válaszok?

10 perc 1. CSOPORTALKOTÁS

A résztvevők kis csoportokat alkotnak.

A csoportszervezés technikája lehet pl. a következő:

- A résztvevők sorszámokat kapnak (pl. 1, 2, 3, 4...)
- Ha négy csoportot szeretnénk, az 1-esek alkotnak egy csoportot, a 2-esek egy következőt stb.

10 perc 2. BETŰVÁLASZTÁS

Minden résztvevő választ a nevéből két betűt, és leírja. Javasolhatjuk, hogy az egyik magánhangzó a másik mássalhangzó legyen. Ennek kapcsán lehetőség van a magánhangzó, mássalhangzó fogalmának tisztázására is (csoport felkészültségétől függ).

20 perc 3. SZÓALKOTÁS

A csoport – a fejenként két betű felhasználásával – értelmes szavakat alkot.

A csoportok felolvassák a szavakat (az elkészült szó-kártyákat kitűzzük vagy mágnes táblára tesszük).

20 perc 4. MONDATALKOTÁS

A csoportok által elkészült szavakból (az összes szó felhasználásával) mondatokat alkotnak.

A szó és mondat kapcsolata. Mi a mondat? Mit tudunk megállapítani? (A mondat szavakból áll, állítást tartalmaz stb.) Közös megbeszéléssel följegyezzük a mondat definícióját.

20 perc 5. MEGBESZÉLÉS

- Ki hogyan érezte magát a játékban?
- Mi okozott nehézséget, mi ment könnyen, hogyan érezték magukat a közös feladatban, ki hogyan járult hozzá a közös eredményhez stb.

A játéknak egészen humoros kicsengése is lehet, érdekes, olykor vicces szavakat alkotnak, ez jó hangulatot teremt. Könnyű a feladat, a megbeszélés újabb információkat ad a társaknak egymásról. Figyelmet igényel, felkelti az érdeklődést, hiszen kíváncsiak lesznek egymás szavaira, vagy várakoznak, amíg rájuk kerül a sor.

Változatok

Ennek a játéknak többféle változata is játszható: lehet adott betűkből szavakat alkotni, adott szavakból mondatokat képezni, egy-egy szót mondatba foglalni stb.

A portfólióba kerülnek:

„Ezt tanultam.”

- A szó és a mondat definíciója.
- Hogyan állnak össze a szavak mondatokká?

4. FOGLALKOZÁS

Hangulatoldás kockázással

Időigény

Kb. 50 perc (pontosan nem határozható meg, a játék addig tart, amíg a tanulók szívesen kockáznak, illetve más kockákat alkotnak)

Cél

A gyakorlat célja a szókincsfejlesztés is lehet, a pedagógus képet kap az egyes tanulók verbális, asszociációs stb. képességeiről, így meghatározható a kompetenciák további fejlesztésének útja, területe.

- Hangulatoldás, egymásra figyelés, gondolkodás, humor, együttműködés és feltöltődés.
- Pozitív viszonyulás a változásokhoz, egymáshoz, egymás meghallgatása.
- Szóképzés, logikai képességek fejlesztése.

Eszközök

- Papír
- Tollak
- Kocka, amelynek minden lapján más kategória szerepel. Pl. tevékenységek:
 - Írd le!
 - Elemezd!
 - Hasonlítsd össze!
 - Értékel!
 - Asszociálj!
 - Alkalmazd!

A kocka 6 oldalára tetszés szerint – témafüggetlenül – más feladatokat is lehet írni, elkészítését segíti, ha „gondolunk egy tárgyra, fogalomra”, amit szeretnénk bevezetni, megtanítani, megismertetni.

A foglalkozás menete

15 perc 1. ISMERKEDÉS A KOCKÁVAL

A résztvevők megismerkednek a kockával.

A kocka lapjainak ismertetése, értelmezés: **Írd le!** **Elemezd!** **Hasonlítsd össze!** **Értékel!** **Asszociálj!** **Alkalmazd!**

15 perc 2. JELLEMZÉS A KOCKÁVAL

A pedagógus által bemutatott minta értelmezése, egy gyakorlat – pl. a tanterem jellemzése – elvégzése közösen.

Közös gyakorlat vezetése: a számítógép tulajdonságai, a kocka utasításainak megfelelő elemzés.

PÉLDA: „A SZÁMÍTÓGÉP”

- **Írd le!** – tartalmaz egy monitort, ami olyan, mint a tévé, egy dobozt, amiben a processzorok meg egyéb elektronikai apróságok vannak, egy billentyűzetet és egy egeret.
- **Elemezd!** – az alapgép a számítógép agya, ez vezérli a műveleteket. A billentyűzet segítségével adhatsz utasításokat, amit a gépnek végre kell hajtani. Az eger megkönnyíti a keresést. Stb.
- **Hasonlítsd össze!** – olyan, mint a tévé.
- **Értékel!** – megkönnyíti az információszerzést, igen hasznos...
- **Asszociálj!** – úgy működik, mint az ember agya.
- **Alkalmazd!** – megkeresem, mikor indul a vonat Tápiószentmártonba.

20 perc 3. KÉPEK, TERMÉSZETI JELENSÉGEK JELLEMZÉSE

Más tárgyak, képek, természeti jelenségek jellemzése a kocka segítségével.

A kocka segítséget nyújt más tárgyak tulajdonságainak megállapításához, értelmezéséhez.

Miután a tanulók már felismerik a különböző kategóriákat, ők is készíthetnek kockát.

20 perc 4. MEGBESZÉLÉS

Mi okozott nehézséget, mit tanultam, miért volt nehéz a „kategóriákban” gondolkodni, hogyan éreztem magam a csoportban?

Ennek a játéknak a megbeszélése elsősorban a kategóriákban való gondolkodás értékelése a következő szempontot követve: mennyire volt nehéz kötötni beszélni? Más tekintetben a műfajokat különítik el egymástól, megértik, mi a különbség egy tárgy leírása és használatra való alkalmasságának megállapítása között, vagy az elemzés és az összehasonlítás között. A későbbiek során erre a kompetenciára igen nagy szükség lesz, mivel ez fejleszti a fogalmazáskészséget és a mondanivaló tagolásának, rendszerezésének képességét is.

Változat

Elsősorban a pedagógus irányító tevékenysége határozza meg a fejlesztés irányát, mélységét. Neki kell eldöntenie, adott helyzetben, adott csoportnál mi és hogyan alkalmazható. Olykor elkerülhetetlen a beavatkozás, más esetben pedig inkább hagyni kell a folyamatban az öntevékenységet. Explicit és implicit döntésekre van szükség. A játékok is aszerint változtathatók, ahogyan a csoport viszonyul a feladatokhoz.

A portfólióba kerülnek:

A tanulók által készített „új kockák”, amelyek kategóriákat, elemzési területeket vagy értékeléseket tartalmaznak (a kocka leírása).

5. FOGLALKOZÁS**Bábel tornya****Időigény**

Kb. 2-3 óra a csoport játékos kedvétől, illetve a játék variációinak alkalmazásától függően.

Cél

Felhívni a figyelmet a címkézéssel kapcsolatos problémákra, megtapasztaltatni a stigmatizáltsággal járó kellemetlen, rossz, bénító érzéseket.

Forrás

- 1. melléklet: Utasításkártyák a Bábel tornya c. gyakorlathoz
- 2. melléklet: Tanulási napló

Eszközök

- Elegendő mozgástér
- Ragasztószalag
- Indexkártyák vagy kis papírdarabok (olyan mennyiségben, hogy mindenkinek jusson). Minden kártyára (címkére) írjunk rá egy az alábbiakhoz hasonló üzenetet:
 - Mosolyogj rám!
 - Nézz rám rosszállóan!
 - Grimaszolj és közöld velem, hogy nem tudok semmit!
 - Hallgass meg mindent, amit mondok!
 - Csinálj utánam mindent!
 - Mindig váltogasd a témát!
 - Ne hallgass meg semmit, bármit is mondok!
 - Beszélj úgy velem, mintha hatéves lennék!
 - Fordíts hátat nekem!
 - Ne engedj beszélni, tegyél fel állandóan kérdéseket!

Ugyanazt az üzenetet több kártyára is felírhatjuk.

A kártyák elkészítéséhez az 1. mellékletben kínálunk mintát.

A foglalkozás menete

Mindenki kap egy üzenettel ellátott kártyát, amit nem szabad megmutatnia senkinek. Úgy kell ezt a címkét felerősíteniük egy mellettük álló társukra, hogy az ne lássa, mi van arra írva. A résztvevők 4-6 fős csoportokat alkotva egy olyan helyzetről formáznak élő szobrot, amelyben valaki segített valaki másn! Például megformázhatják, mikor néhány gyerek segít egy idős hölgynek átmenni az utcán, vagy amikor gyerekek szüleiknek segítenek takarítani stb.

A szobor megalkotása során minden csoporttagot az általa viselt címke tartalmának megfelelően kell kezelni. Kb. 10 perc elteltével a csoportok bemutatják a többieknek a saját élő szobrukat. Csak ezt követően olvashatják el a résztvevők azt, ami a rájuk erősített címkén áll.

Ha súlyosan látássérült tanuló van a csoportban, akkor ő egy társával együtt – aki folyamatosan tájékoztatja a látottakról – ennek a játéknak külső megfigyelője lehet. A játék végén ő is mondja el tapasztalatait, véleményét.

Megvitatható kérdések:

- Milyen érzés volt, hogy egy bizonyos módon bántak velünk?
- Hogyan befolyásolták az üzenetek a csoport munkájának hatékonyságát?
- Címkék nélkül hatékonyabb lett volna a csoport tevékenysége? Miért?
- A „valós életben” is címkézik egymást az emberek?
- Előfordul, hogy anélkül, hogy egyáltalán ismernék a másikat, a felnőttek és a gyermekek jónak, rossznak, parancsolgatónak, kedvesnek vagy gonosznak címkézik egymást?
- Mi a rossz a címkézésben?

Ez a gyakorlat nagyon alkalmas annak megtapasztalására, hogy a stigmák milyen mértékben teszik lehetetlenné a hatékony együttműködést. Érdemes a szoborformázást versenyszerűen végeztetni, esetleg valami díjat is kilátásba helyezni: ebben az esetben ugyanis nagyobb a dolog tétje, és bosszantóbbak a stigmák miatti problémák.

ÉRTÉKELÉS

Tekintettel arra, hogy ez a részmodul az „összehangolásra”, „kedvcsinálásra” összpontosít, az értékelés inkább közös beszélgetés a feladatokról, a játékokról. Arra irányul, hogy képet kapjunk arról, ki hogyan érezte magát, mi tetszett és mi kevésbé. Ha a csoport alkalmas arra, hogy az önértékelést – annak formáját, technikáját, tartalmát – bevezessük, érdemes megtenni.

Az alábbiakban bemutatunk az értékelésre, a tanulók összegzésére alkalmas technikát, amelyet minden modul lezárásakor lehet alkalmazni, a neve: „**Pakolj be a bőröndbe!**”

Akár egyénileg, akár csoportban végezhető. A részmodul lezárásakor mindenki kap egy bőröndöt (flipchart papíron vagy csomagolópapíron egy bőrönd rajzát), ebbe gyűjti össze azt, amit „hazavisz”. A bőröndbe lehet rajzolni, írni, ragasztani.

Más megoldás lehet az ún. tanulási napló alkalmazása (2. melléklet).

1. Amit ma megtanultam magamról:
2. Amiben jó vagyok:
3. Amit fejleszteni szeretnék:
4. Javaslataim a magam számára (konkrét tevékenységek):
5. Érzéseim a mai napról:

A RÉSZMODULHOZ ILLESZKEDŐ FEJLESZTŐ FELADATOK – AJÁNLÁS

A feladatok forrása a Szakiskolai Fejlesztési Program keretében készült Fejlesztő feladatok 1., illetve 2. kötetének feladatai. (*Fejlesztő feladatok 1–2. Feladatgyűjtemény és tanári útmutató.* Nemzeti Szakképzési Intézet, 2006, illetve 2007. A kiadvány elérhető a <http://www.szakma.hu> oldalon a letölthető anyagok menüpontban.)

- Fejlesztő feladatok 1. – A szövegértés és kommunikáció fejlesztése a magyar nyelv és irodalom területén: 3., 4., 8., 9., 13., 15., 17., 22.
- Fejlesztő feladatok 1 – Társadalomismeret: 20., 21.
- Fejlesztő feladatok 2. – A szövegértés és kommunikáció fejlesztése a magyar nyelv és irodalom területén: 7., 9.

1. MELLÉKLET**UTASÍTÁSKÁRTYÁK A BÁBEL TORNYA C. GYAKORLATHOZ**

Mosolyogj rám!
Nézz rám rosszallóan!
Grimaszolj és közöld velem, hogy nem tudok semmit!
Hallgass meg mindent, amit mondok!
Csinálj utánam mindent!
Mindig váltogasd a témát!
Ne hallgass meg semmit, bármit is mondok!
Beszélj úgy velem, mintha hatéves lennék!
Fordíts hátat nekem!
Ne engedj beszélni, tegyél fel állandóan kérdéseket!

2. MELLÉKLET

Tanulási napló

1. Amit ma megtanultam magamról:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Amiben jó vagyok:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Amit fejleszteni szeretnék:

.....

.....

.....

.....

.....

4. Javaslataim a magam számára (konkrét tevékenységek):

.....

.....

.....

.....

.....

5. Érzéseim a mai napról:

.....

.....

.....

.....

.....

2. RÉSZMODUL

KIVÁLÓ ÁRU

Ebben a részmodulban a szövegalkotás és a fantáziafejlés áll a középpontban: e két kompetenciaterület (összetett kompetenciák) megismerése, „helyénvalósága” nélkülözhetetlen az irodalmi, tudományos, művészeti s ugyanúgy a matematikai, természettudományi ismeretek elsajátításához. Pl. a szövegalkotás jelentősége: a diák meg tudja fogalmazni, mit ért és mit nem ért egy feladatban, képes kifejezi érzéseit, verbalizálni saját gondolkodásának folyamatát stb. A fantázia a művészetek, a képi, az irodalmi alkotások értelmezése, de egyszerű logikai feladatok megoldásának is az alapja. Az életben, munkában, mindennapokban a kreatív gondolkodás nélkülözhetetlen. Ezt kötött tantárgyi rendszerben, teljesítménycentrikus oktatásban – bizonyítottan – nem vagy nehezen lehet fejleszteni (lásd Czeizel Endre: Sors és tehetség c. könyvében, Urbis Könyvkiadó, Budapest, 2004).

KIEMELTEN FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

- A1. A kommunikáció mint társadalmi érintkezési forma
- A2. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása
- A8. A kommunikáció értékelése
- C2. Másokkal történő pozitív és eredményes interakció

IDŐIGÉNY

- Kb. 6 tanóra (gyakorlatok bevezetése, mintaadás, megvalósítás, értékelés, elemzés)

MELY CÉLOK ELÉRÉSÉHEZ JÁRUL HOZZÁ?

- Ismeri a verbális és nem verbális kommunikáció alapvető sajátosságait, a kettő közötti ellentmondásokat észleli és társadalmilag elfogadott szabályok mentén, a beszédpartnerrel együttműködve oldja fel.
- Különböző írott szövegeket értően olvas: tömören, saját szavaival összefoglalja az olvasottak lényegét és kérdéseket fogalmaz meg a szöveggel kapcsolatban.
- A nyelvtani szabályok megfelelő alkalmazásával, a célhoz illeszkedően fejezi ki gondolatait írásban.
- Szóbeli és írásbeli szövegalkotás, „hivatalos” szöveg alkotása, fantáziafejlés, kommunikáció, együttműködés.

- Állóképesség, humor, érzékenység, szókincsfejlés, problémagyűjtés.
- Szociális, kommunikációs képességek, önismeret, önkritika, erősségek és a gyenge pontok számbavétele, jellemzés.

SZAKTUDOMÁNYI ÉS PEDAGÓGIAI HÁTTÉR

A részmodul anyaga a tanulók hétköznapi tapasztalataira épül. A részmodul középpontjában az önismeret áll, noha a „felvezetés” hosszadalmas, időigényes, nem kihagyható. Részből hangulatot teremt, felkelti az érdeklődést, a játékkedvet, másrészt jobban megismerhetők a tanulók tudásuk, képességeik, attitűdjeik tekintetében. Fokozatosan lehet eljuttatni őket az

önmagukkal való szembenézésig. Nem feltétlenül várhatóak minden tanulónál azonos eredmények:

- lesznek olyan tanulók, akik az önmagukról alkotott képet kellő komolysággal írják le;
- lesznek olyanok, akik felületesen, inkább a humorra koncentrálnak festik le;
- mások inkább rajzban ábrázolnak, fejeznek ki.

Ennek a részmodulnak tehát jellegzetesen sokféle „kimenete” lehet. (Lásd erről a *Változat* cím alatt. Az ott felsorolt lehetőségeket feladatként akár önálló munkában, akár otthoni továbbgondolásra érdemes ajánlani.)

Ebben a részmodulban a tulajdonságok kerülnek fókuszba: önmagukról, tárgyakról, állatokról létező és szerzett információk alapján szóban vagy írásban a „leírás” műfajával is megismerkednek a résztvevők.

AJÁNLOTT FELDOLGOZÁSI MÓD

Nem a helyesírás, szövegalkotás színvonalára kell helyezni a hangsúlyt, mivel ezekben a játékokban ez frusztrációt okozhat. Viszont egyéni listát készíthetünk magunknak a beszédképesség, szövegalkotás, fantázia, humor, szóhasználat stb. tanulónkénti szintjének megállapításához.

Módszer: megfigyelés – a használati utasítások készítésénél a tanuló alkalmazza-e a „hivatalos formákat”, mennyire hagyatkozik saját megfogalmazásaira, milyen a szövegalkotási technikája a kötetlen szövegben. Melyek a legfontosabb elemek, amelyeket közöl magáról (pl. saját tulajdonságait hogyan fogalmazza meg). Inkább pozitív vagy inkább negatív tulajdonságok dominálnak. Ebből következtethető a diák énképe.

Az értékelésnél a pozitív dolgokat emeljük ki, inkább mintát adva a feladatmegoldáshoz, mintsem kritikát alkalmazva folyamatára, stílusára.

Az elkészült „használati utasítások”-at őrizzük meg, a modul végén szükséges lesz a változások mérésére.

Az „tárgyakról szóló”, illetve az „állatos” gyakorlatoknál – a csoport képességeitől függően – a leírás műfajának megismerését vezethetjük be.

A játékokat több variációban lehet játszani:

- pl. „kitalált” tárgyak használati utasítását elkészíteni, aztán megalkotni magát a tárgyat;
- fantáziafejlesztés „határok nélkül”: használati tárgyak tervezése, elképzelések, mire lenne szükség a teremben, otthon, a világban stb.

A differenciálás lehetőségei:

A tanulók az előzetes ismeretek feltérképezése alapján készítenek szövegeket. A szövegalkotási feladatok lehetőleg tehát személyre szabottak legyenek:

- önéletrajzírás (lásd a mellékletben lévő sablont),
- jelentkezési lap szerkesztése, sablon jelentkezési lap sablon kitöltése (továbbtanulás, munkavállalás stb.),
- interneten önéletrajzsablonok keresése, szerkesztése saját igénynek megfelelően.

1. FOGLALKOZÁS

Használati utasítás

Rövid leírás

Bevezető beszélgetés az alábbi helyzetekről: megvetél valamit, aztán rájöttél, hogy fölösleges; csalódtál az áruban, mást vártál; jobb volt, mint gondoltad; nem arra a célra használtad, amiért vetted stb.

A feladatokat a következő tanulószervezéssel, módszerekkel javasoljuk megvalósítani: irányított beszélgetés, tapasztalatok gyűjtése, egyéni munka, csoportmunka, irányított feladatmegoldás.

Időigény

60-80 perc

Cél

Szövegelemzés, szövegalkotás, egyszerűsítés, bővítés.

Eszközök

- Cédulák – „Saját használati utasítások”

A foglalkozás menete

20 perc 1. HASZNÁLATI UTASÍTÁS

A csoport tagjai előzetesen különböző tárgyak, eszközök használati utasításait gyűjtik (ha ilyenek nem állnak rendelkezésre, felidéznek látott, olvasott használati utasításokat).

A tanár beszélgetést kezdeményez (ráhangol) ismert tárgyak használati utasításáról (pl. mosópor, kóla stb.).

20 perc 2. HASZNÁLATI UTASÍTÁS EGYSZERŰSÍTÉSE

A tanulók kisebb csoportokat alakítanak, és átírják a „hivatalos” használati utasítást – egyszerűsítik a bonyolultabb szöveget.

A tanár idéz különböző használati utasításokból:

- „Használat előtt felrázandó.”
- „Napi adag felnőtteknek 3 × 1 evőkanál.”
- „Öntsük a port megfelelő edénybe, és adjunk hozzá fokozatosan fél liter tejet. Közben állandóan keverjük. Ha már csomómentes, forraljuk föl és töltsük edényekbe. Kihűlés után helyezzük a hűtőszekrénybe. Amikor az állaga kocsonyás, fogyasztható.”

20 perc 3. KÉSZÍTSÜNK HASZNÁLATI UTASÍTÁST!

A teremben található tárgyak használati utasítását fogalmazzák meg (szóban, írásban).

A pedagógus mintát mutat pl.:

- „Tekerd le a kupakot, vigyázz, előtte ne rázd föl, mert akkor hirtelen tódul ki az üvegből. Végy egy tiszta poharat és tölts, majd kortyonként, lassan nyeld le. Érzed? Üdít, frissít! Különösen étkezés után javasolt.”
- „A mellékelt adagolókanállal keverjük a mosóporba. Megkíméli a mosógépet a lerakódástól, tisztítja a csöveket.”
- „Állj szorosan a falhoz. Találsz egy billenő apró téglalapot a falból kiemelkedő keretben. Most a jobb vagy a bal kezed mutatóujját helyezd a közepére. Kattints!”

Tárgyak és funkciójuk (mire használható, mire nem, figyelemfelhívás, reklámozás).

20 perc 4. LEZÁRÁS

- Mi jelentett a feladatban nehézséget?
- Mi az, amit szívesen, könnyedén végeztek?
- Hogyan tudtak együtt dolgozni a csoportokban?
- Milyen csoportszerepek alakultak ki? Stb.?

Változatok

A pedagógus döntése, melyik játék alkalmasabb az adott csoport számára.

A változatok az előző feladatok helyett, de kiegészítő gyakorlatokként is alkalmazhatók.

Stílusgyakorlat

- Megadható szempontok a „használati utasítás” elkészítéséhez: hivatalos, érthető, érthetetlen, vidám, nehézkes stb.
- Felolvasás a csoport tagjai számára vagy csere egymás között.
- Folytatható: milyen tárgyakra illik még az adott használati utasítás.

Önismereti gyakorlat

„Önmagamra vonatkozó használati utasítás” készítése – mindenki önmagáról fogalmaz néhány mondatot, abból a szempontból, hogy milyen bánásmódot igényel: „Ha..., akkor...”

Az elkészült használati utasításokat (név nélkül) összekeverjük és mindenki húz egy kártyát. Ki kell találni, kire vonatkozhat.

A portfólióba kerülnek:

- Használati utasítások, reklámszövegek, rajzok, önállóan alkotott szövegek.
- Javasolt produktum: „Így írok én használati utasítást.”

2. FOGLALKOZÁS

Puffanás

Időigény

Kb. 30 perc

Cél

A résztvevők koncentrációképességének növelése.

A foglalkozás menete

A pedagógus megkéri a résztvevőket, hogy 1-től kezdve szép sorjában kezdjenek el számolni. Azokat a számokat, melyek a „hetes” számot tartalmazzák vagy „héttel” oszthatóak, nem szabad kimondani, hanem helyette a „puff” szót kell mondani. Az első próbakör után a tempót növelni kell. Aki hibázik, kiesik.

Ez a feladat a résztvevőknek általában örömet szerez. Részben lehetséges az is, hogy eleinte fenntartással fogadják a feladatot, de ez elmúlik.

Lezárás: a résztvevők körben ülnek és kötetlenül beszélgetnek:

- Nehéz volt-e koncentrálni, mire kellett nagyon figyelni?
- Kiestek-e a pillanatokra a feladatból?
- Miért volt kellemes/kellemetlen számukra a játék?

Hogyan történik a koncentráció, meddig tudunk intenzíven figyelni, milyen körülmények szükségesek a feladatban való „elmerülésre”.

Változat

Azokat a számokat, amelyekben „ötös” szerepel vagy amely „öttel” osztható, nem lehet kimondani, hanem helyette a „piff” szót kell használni.

Tovább bonyolítható pl. „hatos” vagy „hattal” osztható helyett a „paff” szót használjuk.

3. FOGLALKOZÁS

A közös vonások háromszöge

Időigény

45 perc

Cél

A résztvevők ismerkedése, zavarok feloldása, aktivizálás, a csapatmunkával való első tapasztalatok megszerzése, pozitív csoportlégtör kialakítása.

A foglalkozás menete

Hármas csoportokat alkotnak a résztvevők. Minden csoport kap egy flipchartlapot és egy szövegkiemelőt.

A feladat: a csoportnak egy nagy háromszöget kell rajzolnia (vagy előre megrajzolt háromszöget kapnak). A háromszög sarkaiba felírják a nevüket és esetleg az adataikat (amit fontosnak tartanak). Ezek után a három csapattag közös vonásokat keres, amelyeket a háromszög belsejébe ír. Ennél a pontnál meg lehet adni a résztvevőknek a tematikai szabadságot, de a különböző területre való korlátozás is lehetséges.

A feladatot oly módon lehet kiegészíteni, hogy a résztvevők közti hasonlóságot a háromszög oldalán, az egyes személyekre jellemző egyedi vonásokat pedig a sarkokon tüntessék föl.

Lezárás: közösen megállapítjuk a kis csoportok és a nagy csoport erősségeit. Mire használhatók ezek az erősségek, mit tudnánk együtt elérni. Ki lehet tűzni – az erősségek ismeretében – közös célokat (rövid távon) vagy programokat is lehet tervezni.

4. FOGLALKOZÁS

A tojás nagy zuhanása

Időigény

Kb. 90 perc

Cél

A közös munka szabályainak kipróbálása munkacsoportokban.

Eszközök

- Csoportonként 25 szívószál
- Csoportonként 1 cellux
- Csoportonként 1 nyers tojás

A foglalkozás menete

A résztvevők 3-4 főből álló csoportokat alkotnak. Minden csoport kap: 25-25 szívószálát, 1-1 celluxot és 1-1 nyers tojást.

45 perc áll rendelkezésre ahhoz, hogy olyan szerkezetet hozzanak létre, amelynek segítségével a tojás épségben marad egy 2,5 méteres zuhanás után.

A megadott idő lejártá után összegyűlnek a résztvevők, és a csoportok egymás után leejtik a tojásokat a magasból (az asztal tetejéről egy tálcára).

A tojás dobálásában csoportonként csak egy résztvevő vehet részt. A győztesek azok a csoportok, akik tojása épségben ér le.

Megjegyzés: ennek a gyakorlatnak van egy hangsúlyos játékos és lazító hatása.

Ki lehet jelölni egy megfigyelőt, akik értékeli a csoportok együttműködését.

Lezárás: a tojásdobálás elemzése, a közös munkában való részvétel (ki milyen munkaszerepet töltött be, ki, hogyan járult hozzá a közös eredményhez)

A portfólióba kerülnek:

A közös munka eredményei vagy azok fotói (pl. tojásdobálás).

5. FOGLALKOZÁS

Magamról

Rövid leírás

A játék segíti a csoport hangulatának oldását, később megismételhető, egyre több és több tulajdonságot, „jellemzőt” tudnak megállapítani egymásról. A közös élményekre való hivatkozás is megjelenik olykor a papírokon. Erről a tanulók szívesen beszélnek, időt kell rá szánni.

Megfigyelhető – a játék többszöri alkalmazásánál – a csoportfejlődés, később már szívesen beszélnek, nyitottabbak lesznek a tanulók.

Időigény

Kb. 45 perc

Cél

Beszédképesség-fejlesztés, szocializáció, témataartás, egymás megismerése.

- Ki, mikor osztotta a lapokat, mennyi idő alatt sikerült elosztani?
- Sikerült-e eltalálni, ki volt a gazdája a lapnak? Mennyit tévedett stb.?

A portfólióba kerülnek:

„Ilyen vagyok, ezt mondják rólam mások.”

- Tulajdonságok, amelyeket a tanuló rá jellemzőnek talált.
- Önjellemzés az adott tulajdonságok alapján (fogalmazás), továbbá rajzok, karikatúrák.

10 perc 1. A GYAKORLAT FELVEZETÉSE

Mintaként a pedagógus elmond magáról 3-4 tulajdonságot (legyen benne külső, belső tulajdonságot kifejező szó vagy mit szeret, mit csinál szívesen). Másik példaként ránéz valakire, és 3-4 jellemzőjét elmondja. Ezek után ismerteti a feladatot. Ki fogjuk találni, melyik papír kié lehet.

A résztvevők (egymástól elkülönülve) fejenként 4 üres lapot és egy íróeszközt kapnak. Minden lapra egy-egy jellemző tényrt írnak föl magukról.

10 perc 2. MI JELLEMEZ ENGEM?

Miután mindenki írt a négy lapra, a tanár összeszedi és újraosztja. A kiosztás után mindenkinél van négy új (mások által írt) lap.

15 perc 3. KIÉ LEHET?

Néhány percig sétálgassanak a teremben, és beszélgessenek egymással. Adják át a lapot annak, aki szerintük a gazdája lehet az adott jellemzőnek.

10 perc 4. MEGBESZÉLÉS

- Mi volt nehéz a feladatban?
- Hogyan kérdeztek, hogyan válaszoltak?

6. FOGLALKOZÁS

Állati darabok

A csoport összetételétől és hangulatától függ, játszható-e ez a játék (nem mindenki szereti, ha a hátára tűznek bármit is). Viszont jó hangulatot teremt. Meg kell kérdezni a csoportot, van-e kedvük hozzá.

Időigény

Kb. 45 perc

Cél

Beszédkésztség-fejlesztés, szocializáció, témataartás, egymás megismerése, kérdéskultúra fejlesztése.

A foglalkozás menete

10 perc 1. A JÁTÉKSZABÁLY ISMERTETÉSE

A játék lényege, hogy a hátra tűzött cédula formájában mindenki kap egy állatnevet. Az illető természetesen nem tudhatja, mi van a hátára írva. A feladat az, hogy ki kell találni az állat nevét. Ehhez a lehet kérdezni, a barkochba szabályainak megfelelően csak igennel és nemmel lehet válaszolni.

Lehetséges állatnevek: sas, tigris, bivaly, teve, zsiráf, cápa, párduc, gyík, teknős, róka, rák, macska, zebra, kacsa, oroszlán stb. Különleges állatneveket ne adjunk, nem biztos, hogy a tanulók ismerik őket.

A játék szabályainak megismerése után mindenki segít a másik résztvevő hátára tűzni a cédulát, melyen egy állatnév van.

25-30 perc 2. A JÁTÉK

A tanulók körben sétálgatnak, egy-egy kérdést feltesznek valakinek a hátukra írt lényről.

A séta és kérdezés alkalmat ad a pedagógusnak a megfigyelésre: milyen kérdéseket tesznek föl a résztvevők (pl. ugyanazt többször is a megerősítés miatt, vagy nem releváns kérdést).

Aki már kitalálta a magáét, maradjon a körben, hiszen hozzá is fordulhatnak mások kérdéssel.

15 perc MEGBESZÉLÉS

- Hogyan érezték magukat azok, akik gyorsan kitalálták, akik később, akiknek segíteni kellett?
- Hogyan érezték magukat, van-e javaslatuk hasonló játékra?

Változatok

SZÓBELI SZÖVEGALKOTÁS

Történetek az állatokról: mindenki a „saját állatáról” kitalál egy sztorit és elmeséli a többieknek. Akinek hasonló jut eszébe vagy tovább tudja folytatni a történetet, az tegye meg. A folytatás részben a verbális kompetencia fejlesztését eredményezheti, másrészt hozzájárul a fantáziafejléshez. Olykor a pedagógus is csatlakozhat, a történetet fordíthatja különböző irányokba (fantasztikus, félelmetes, kedves, megható stb. részekkel toldhatja meg).

ÁLLATOK PÁRBESZÉDE

Párbeszédeket alkothatnak az állatok nevében. Fejleszti a fantáziát, tükrözheti az állatok egymáshoz való viszonyát.

INFORMÁCIÓGYŰJTÉS AZ INTERNET SEGÍTSÉGÉVEL

A tanulók az interneten az adott állat életmódjáról, szokásairól, tulajdonságairól szereznek információkat.

Az internethasználat az információkeresés gyakorlására ad jó alkalmat. Képeket is lehet keresni, amelyeket elmenthetnek a számítógépre, gyűjthetnek különös állattörténeteket, azokat kinyomtathatják. Ezzel a számítógép-használatot is gyakorolják.

Feladat: Készíts leírást az adott állatról. Milyennek látod, mit tudsz róla, melyek a külső, illetve belső tulajdonságai.

A portfólióba kerülnek:

- Az állatokról szóló leírások
- A leírás műfajának sajátosságai, definíció

ÉRTÉKELÉS

Irányított önértékelés, amely elsősorban arra terjed ki, hogy hogyan járult hozzá az egyes tanuló a közös eredményhez, illetve milyen információkat szerzett a feladat során.

Alkalmazhatjuk a „*Pakolj be a bőröndbe!*” technikát is. Akár egyénileg, akár csoportban végezhető. A részmodul lezárásakor mindenki kap egy bőröndöt (flipchart papíron vagy csomagolópapíron egy bőrönd rajzát), ebbe gyűjti össze azt, amit „hazavisz”. A bőröndbe lehet rajzolni, írni, ragasztani.

A RÉSZMODULHOZ ILLESZKEDŐ FEJLESZTŐ FELADATOK – AJÁNLÁS

A feladatok forrása a Szakiskolai Fejlesztési Program keretében készült Fejlesztő feladatok 1., illetve 2. kötetének feladatai. (*Fejlesztő feladatok 1–2. Feladatgyűjtemény és tanári útmutató.* Nemzeti Szakképzési Intézet, 2006, illetve 2007. A kiadvány elérhető a <http://www.szakma.hu> oldalon a letölthető anyagok menüpontban.)

- Fejlesztő feladatok 1. – A szövegértés és kommunikáció fejlesztése a magyar nyelv és irodalom területén: 5., 6., 10., 11., 14., 18., 19., 26., 27.
- Fejlesztő feladatok 1. – Társadalomismeret: 17., 18., 22., 29.
- Fejlesztő feladatok 2. – Társadalomismeret: 8.

1. MELLÉKLET

MINTA A RÖVID ÖNÉLETRAJZ KÉSZÍTÉSÉHEZ

ÖNÉLETRAJZ

Személyes adatok

Név:

Cím:

Telefon:

Fax:

E-mail:

Állampolgárság:

Születési idő:

Munkahelyek

Időtartam (-tól -ig):

Munkáltató neve és címe:

Tevékenység típusa, ágazat:

Foglalkozás, beosztás:

Főbb tevékenységek és feladatkörök:

Időtartam (-tól -ig):

Munkáltató neve és címe:

Tevékenység típusa, ágazat:

Foglalkozás, beosztás:

Főbb tevékenységek és feladatkörök:

Oktatás és képzés

Időtartam (-tól -ig):

Oktatást/képzést nyújtó szervezet neve és típusa:

Érintett főbb tárgyak/készségek:

Elnyert képesítés megnevezése:

1. MELLÉKLET**MINTA AZ ÖNÉLETRAJZ KÉSZÍTÉSÉHEZ****ÖNÉLETRAJZ****Személyes adatok**

Név:

Cím:

Telefon:

Fax:

E-mail:

Állampolgárság:

Születési idő:

Előző munkahelyek

Időtartam (-tól -ig):

Munkáltató neve és címe:

Tevékenység típusa, ágazat:

Foglalkozás, beosztás:

Főbb tevékenységek és feladatkörök:

Időtartam (-tól -ig):

Munkáltató neve és címe:

Tevékenység típusa, ágazat:

Foglalkozás, beosztás:

Főbb tevékenységek és feladatkörök:

Időtartam (-tól -ig):

Munkáltató neve és címe:

Tevékenység típusa, ágazat:

Foglalkozás, beosztás:

Főbb tevékenységek és feladatkörök:

Oktatás és képzés

Időtartam (-tól -ig):

Oktatást/képzést nyújtó szervezet neve és típusa:

Érintett főbb tárgyak/készségek:

Elnyert képesítés megnevezése:

Országos besorolás szerinti szint (értelemszerűen):

Időtartam (-tól -ig):

Oktatást/képzést nyújtó szervezet neve és típusa:

Érintett főbb tárgyak/készségek:

Elnyert képesítés megnevezése:

Országos besorolás szerinti szint (értelemszerűen):

Időtartam (-tól -ig):

Oktatást/képzést nyújtó szervezet neve és típusa:

Érintett főbb tárgyak/készségek:

Elnyert képesítés megnevezése:

Országos besorolás szerinti szint (értelemszerűen):

Egyéni készségek és képességek

Magánélete, illetve munkahelyi pályafutása során megszerzett, de hivatalos oklevéllel vagy diplomával nem feltétlenül igazolt készségek és képességek:

.....
.....

Kérdések:

- Milyen a jó önéletrajz?
- Milyen adatokat kell tartalmaznia?
- Mi a célja az önéletrajz készítésének?
- Hogyan adható be az önéletrajz?
- Mit jelent az, hogy „személyes adatok”?
- Mit jelent: egyéni képességek és készségek?

A portfólióba kerül:

- Önéletrajz

3. RÉSZMODUL

CSŐPOSTA

Ennek a részmodulnak kettős célja van, egyrészt a beszédkészség fejlesztését szolgálja, másrészt a szövegértés, szövegalkotás gyakorlására ad lehetőséget. Más tekintetben, pedig az önismeret fejlesztését szolgálja az előző részmodulokkal szoros összhangban. A tanulók szívesebben beszélnek önmagukról kívülálló nézőpontból (költők üzenetei), lehetőségük van elkerülni a személyes vallomásokat is. Ezért a részmodul inkább a szövegalkotás felé tereli a gondolkodást. Amennyiben a csoport szívesen beszél önmagáról, megállhatunk és időzhetünk az önismereti részeknél. (lásd a *Változatokat*).

KIEMELTEN FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

- A3. Olvasás, írott szöveg megértése
- A6. Elektronikus média útján történő kommunikáció
- B4. Tanulási források keresése
- B6. Tanulási források felhasználása
- C2. Másokkal történő pozitív és eredményes interakció

IDŐIGÉNY

- 6 tanóra

SZAKTUDOMÁNYI ÉS PEDAGÓGIAI HÁTTÉR

Közelítés az irodalomhoz – a pedagógus ismert és kevésbé ismert idézetek gyűjteményéből választható formában épít hidat a hétköznapi és az irodalmi kifejezőmód közé.

Érdekes és nem túl bonyolult (könnyen értelmezhető) idézetekkel érdemes dolgozni, ha nem értik meg ezeket, könnyen frusztrálhatja a tanulókat. A pedagógus feladata a „híd” megteremtése: célszerű, ha ő maga kezdi a borítékból az idézet kihúzását, és magáról mond valamit (mit üzen számára a néhány sor), ezzel példát mutathat a feladat megoldásához.

Nem cél az irodalmi ismeretek bővítése, csupán felvillantása, érdekessé tétele a kötött szövegnek. Az asszociáción és azon a nyitáson van a hangsúly,

ami talán az irodalmi művek felé vezeti az érdeklődőket.

A részmodul mindennapi ismereteket kínál a levél-írásról, a levélszerkesztésről. Az irodalmi idézetek megalapozzák a lényeg, a mondanivaló felismerését, a személyességet, amely a mindennapi életben – a mindennapi kommunikációban – más jelentőséggel bír. Ez a részmodul az irodalmi példákkal sajátélményű feladatokon keresztül a napi, gyakorlati kérdésekre ad választ.

Elsősorban a *Változatok* között találhatóak a kreativitás fejlesztésére szolgáló feladatok. Szinte minden nap találkozunk olyan problémával, ami fölött átsiklunk vagy egyszerűen távol tartjuk magunktól. A fiatalok még inkább szembesülnek a megoldhatatlannak tűnő helyzetekkel és – amíg a felnőtteket korábbi tapasztalataik segítik – nem tudják, nem tanulták meg a módját, miként kezeljék ezeket. Olykor még azonosí-

tani sem tudják, mi a probléma, vagy éppen túl nagy-nak gondolják ahhoz, hogy meg tudják oldani.

AJÁNLOTT FELDOLGOZÁSI MÓD

Ez a részmodul (az előzőekre építve) átmenetet képez a **Hír és reklám** című részmodulhoz.

Pedagógus által irányított csoportmunka, amely első-sorban a „hozott” tudásra épül. A részmodul a bevezetőben szereplő minták alapján felépített, a minden-nap hallható, látható reklámok szerepéről szóló közös beszélgetéssel indul (Mennyire befolyásol min-ket a reklám, vásárolunk-e olyasmit, amit hirdetnek. Mi a célja a reklámnak?), majd önálló reklámkészítés-sel folytatódik: hogyan reklámoznánk az osztályun-kat, az iskolánkat, magunkat stb. Érdekes először közismert tárgyakat, embereket „hirdetni”. Milyen a jó reklám, és a rossz? Üzenet és reklám összefüggései.

A pedagógus több irányban is vezetheti – az egyes tanulók képességeinek függvényében – a folyamatot. Ebben a modulban a kommunikáció axiómáit lehet megtanulni, de a játékos foglalkozásnak az elemzés is lehet a lezárása.

A pedagógus feladata a direkt és indirekt irányítás: felhívja a figyelmet az „üzenetek” tartalmára, stílusá-ra, a hivatalos és személyes stílus közötti különbsé-gek érzékeltetése. Beszélgetés irányítása a különbsé-gekről: melyek a személyes, melyek a hivatalos stílus jellemzői. Értelmezések tárgyilagossága. Kritikai ész-revételek, megállapítások egymás „üzenetéről”. Milyen a jó kritika? Hogyan fogadjuk a kritikát? Szubjektivitás és tárgyilagosság.

Eszközök

- Rövid versek, versrészletek, közmondások, szólá-sok kinyomtatva szókartyákon
- Reklámtáblák képei, tévéreklámok, internetes reklámok

1. FOGLALKOZÁS

Üzenet

Rövid leírás

Egyéni szövegalkotás szóban és írásban papíralapon, számítógép használatával, telefon segítségével.

Tartalom és forma. Összhang a szövegben. A metafora fogalma (definíció: hasonlóságra épülő szókép, pl. az arca rózsái).

Időigény

Kb. 180-220 perc

Forrás

- **1. melléklet:** Idézetgyűjtemény

20 perc **1. BESZÉLGETÉS AZ ÜZENETRŐL**

Strukturált beszélgetés az üzenetek fajtáiról, formájá-ról és a mindennapi üzenetekről. Mi a célja? A tanulók sajátélményű beszámolóit (SMS, papír, falfirka stb.).

- Mi a célja az üzenetnek?
- Milyen formáit ismerjük az üzenetnek?
- Mikor szoktunk üzenni?

20 perc **2. HÉTKÖZNAPI ÜZENETEK IRODALMI ÜZENETEK**

Hogyan jut el az üzenet a feladótól a fogadóig? Csoportmunka (milyen megoldásokat ismerünk?).

30 perc **3. ÜZENETEK KÉSZÍTÉSE**

A tanulók üzeneteket készítenek egymás számára, átadják. Közös beszélgetés: milyen hatás váltott ki?

Feladó, fogadó, a csatorna (az üzenet továbbítása), a kommunikáció definíciója és axiómái (pl. nem lehet nem kommunikálni).

30 perc **4. KÖLTŐK ÜZENETEI**

A pedagógus az idézetgyűjteményből (**1. melléklet**) kiválaszt néhányat, felolvassa, és saját példán illusztrálja, mit jelent számára a meggyőződés.

A tanulók a bemutatás után ugyanarról az idézetről mondják el, mit gondolnak, hogyan érvényesül az a saját életükben.

20 perc 5. ÜZENET ÉRTELMEZÉSE

Mindenki húz – a felkínált borítékból – egy üzenetet, felolvassa és értelmezi, elsősorban a „neki szóló” tartalom szempontjából.

Ha a csoport szívesebben értelmezi az „üzenetet” távolságtartással, akkor az általános értelmezés a megfelelőbb. A pedagógus tehet erre javaslatot.

30 perc 6. EGYÉNI ÜZENETEK KÉSZÍTÉSE

Feladat: üzenet készítése az „utókor” számára (ez lehet az iskola jövőbeli tanulója, a leendő gyermeked, kistestvér stb.), felolvasás, megbeszélés.

30 perc 7. ÉRTÉKELÉS

A tanulók egymás üzeneteit a pedagógus irányításával közösen értékelik.

Változatok

Stílusgyakorlatok az „Üzenet” mintájára

A játékot több variációban lehet játszani. Kártyalapokra különféle érzelmi (stílus)jellemzőket írunk (pl. kényeskedő, haragos, vidám, távolságtartó, nyűgös, barátkozó stb.). A kihúzott kártyán szereplő jellemzőnek megfelelő közléseket kell megfogalmazni a résztvevőknek. Más megoldás: ugyanazt a szöveget (versidézet, prózarészlet) más-más stílusban kell közölni.

A differenciálás lehetőségei:

- üzenetek fogalmazása szándék szerint,
- üzenetek továbbítása,
- költők üzenetei a verseken keresztül (verselemzés alapjai).

A portfólióba kerülnek:

Kedvenc idézetek és értelmezésük a gyűjteményből, illetve saját készítésű „frappáns” üzenetek.

2. FOGLALKOZÁS

Levelezés

Rövid leírás

Az „üzenetnél” bővebb tartalmú, tájékoztató jellegű, hivatalos és magánlevelezés formáit gyakorolják a tanulók. A feladó és a címzett közötti kapcsolat határozza meg a levél stílusát, formáját. Egyre inkább elterjedt napjainkban az elektronikus levelezés, amelynél szintén figyelni kell a formai jellemzőkre, a stílusra.

A levél tartalma és formája, a feladó és a címzett kapcsolata. Magánlevél, hivatalos levél.

Időigény

Kb. 90 perc

Eszközök

- Papír

10 perc 1. MLYEN LEVELET ÍRUNK?

Bevezető beszélgetés a levelezésről: szoktunk-e írni, kiknek, milyen formában levelet. Mi a levél? Milyen tartalma lehet? Saját tapasztalatokról irányított beszélgetés.

A résztvevők beszámolnak a saját tapasztalataikról a levélírás, szerkesztés, tartalom és forma szempontjából.

20 perc 2. LEVÉLÍRÁS

Egyénileg néhány soros levelet fogalmaznak egy közeli hozzátartozónak vagy barátnak az iskoláról, tanulásról. A stílust nem kell meghatározni (lehet leírás, elbeszélés).

20 perc 3. LEVÉL AZ ISKOLÁRÓL

Leírás készítése szóban (vagy írásban vagy levél formájában.) az iskola épületéről.

A leíró és elbeszélő műfaj közötti különbség (készítsenek leírást az épületről, amelyben tanulunk, meséljenek el egy történetet az előző hét közös feladatairól).

20 perc 4. MITÖRTÉNT A HÉTEN?

Elbeszélés levél formájában (papíralapon vagy szövegszerkesztővel): Számoljanak be az elmúlt hét élményeiről egy barátjának írt levélben.

20 perc 5. HIVATALOS LEVÉL

Hivatalos levél készítése, a tartalmi és formai jellemzők közös megbeszélése.

A hivatalos levél jellemzői.

Lehetséges szituációk a csoport szándékától, indítástól függően:

- Elveszett a bérletem...
- Munkánélküli segélyért folyamodom az önkormányzathoz...
- Tanulmánysegély-kérő levél stb.

Változatok

Üzenőfalat készítünk: bárki bármilyen üzenetet küldhet a másoknak. Verbális és nonverbális üzenetek (ezek koherenciája, hatása), a szóbeli üzeneteket minden esetben nonverbális jelek kísérik. Ezek vagy erősítik a szóbeli közlést vagy gyengítik. Pl. kezét arcába temeti (zavarban van, nem mond igazat, ferdít stb. vagy ráncolja a homlokát, erősen gondolkodik, nem érti a kérdést, haragos, de fékezi magát stb.).

A kommunikáció alapfogalmai: küldő – csatorna – fogadó, a kommunikáció axiómái: pl. nem lehet nem kommunikálni.

ÉRTÉKELÉS

A tartalom szerint történik az értékelés:

Elágazási utak:

- Kommunikáció alapjai (szóbeli, írásbeli).
- Tartalom és forma összefüggései.
- Részvétel a feladatokban.

A kommunikációról tanultak összefoglaló táblájának elkészítése (műfajok, stílusok, formák).

Műfaj: irodalmi műveknek tartalmi és alaki sajátosságai szerint elkülönülő csoportja, pl. próza, vers.

Stílus: a nyelvi kifejezésnek bizonyos szerzőkre, korokra, irányzatokra, műfajokra jellemző módja (sajátos, egyéni kifejezés mód).

Alkalmazhatjuk a „**Pakolj be a bőröndbe**” technikát is. Akár egyénileg, akár csoportban végezhető. A részmodul lezárásakor mindenki kap egy bőröndöt (flipchart papíron vagy csomagolópapíron egy bőrönd rajzát), ebbe gyűjti össze azt, amit „hazavisz”. A bőröndbe lehet rajzolni, írni, ragasztani.

A portfólióba kerülnek:

A kommunikációról tanultak összefoglalása táblázatban.

Változatok

A 3. és 4. gyakorlatot változatként ajánljuk.

3. FOGLALKOZÁS

Kollázs

Ez a foglalkozás lehetővé teszi, hogy egy csoport vizuálisan fejezze ki magát. Sem az egyéneknek, sem a csapatnak nincs szüksége semmilyen művészi képességre. A gyakorlat különösen jól működik akkor, ha a csoport nem tudja magát szavakban megfelelően kifejezni és ezért ösztönzésre van szüksége.

Időigény

2-3 óra

Cél

- Segíteni a csoportnak abban, hogy kifejezze egy témával vagy helyzettel kapcsolatban az érzéseit.
- Vizuálisan megjeleníteni egy szituáció jövőképét – milyennek szeretne a csoport valamit látni.
- Vizuálisan megjeleníteni egy problémát vagy helyzetet.

Eszközök

- Változatos magazinok, folyóiratok, napilapok nagy mennyiségben
- Ollók (minden résztvevőnek)
- Ragasztó
- Cellux
- Flipchart vagy csomagolópapír
- Színes filctollak

A foglalkozás menete

A tanár ismerteti a feladatot: készítsenek a csoportok egy olyan képet, amely ábrázolja a jövőt. Lehet vágni, formázni, ragasztani, írni a papírra. A lapok (napilap, képes újságok) a forrás. Érdemes a résztvevőknek egyenként válogatniuk, kivágni, aztán amikor már jó sok ábra, kép stb. gyűlt össze, a csoport akkor beszélje meg, hogyan akarja kialakítani a képet.

Amikor a csoportok elkészültek, mindenki elmondhatja észrevételeit, illetve értelmezheti a képeket.

Ennek a feladatnak több változata lehet: a témát az érdeklődésnek megfelelően választani. Például készítsenek plakátot a Dobbantó osztályról: hogyan élnek, dolgoznak itt? Vagy a csoportok maguk jelölhetnek meg témát, amit ábrázolnak.

Értékelés

Az elkészült kollázsokat kiállítjuk a terem falaira, közösen elemezzük. Vagy beragaszthatjuk a portfólióba. Ennél a feladatnál sincs jó vagy rossz megoldás. Érdemes felhívni a figyelmet: még ezt odatehették volna, élénk színeket használtak, ez figyelemfelkeltő stb.

Az értékelés – önértékelés – feltétlenül terjedjen ki arra, ki, hogyan vett részt a közös munkában, mi volt a feladatmegosztás alapelve, hogyan érezték magukat a munka során, akadtak-e konfliktusok, ellentétek, hogyan rendezték azokat.

A portfólióba kerülnek:

- Az elkészült kollázsok.

4. FOGLALKOZÁS

Hallotta?

Rövid leírás

Ez a gyakorlat az odafigyelési képességet teszteli 7 fős csoportokban. Nagy létszámú csoportokban érdemes játszani.

Időigény

- Kb. 2-2,5 óra (80 perc a gyakorlat megszervezésére és elvégzésére, 30-40 perc az összefoglalásra)

Cél

A gyakorlat közben a résztvevők

- megértik, hogy mi történik beszélgetés közben, ami befolyásolja az odafigyelést;
- intenzívebben fogják meghallgatni a többiek;
- hosszabb ideig próbálnak meg odafigyelni;
- megtanulnak egy egyszerű problémamegoldó technikát.

Forrás

- 2. melléklet: Utasítás a csapattagoknak
- 3. melléklet: Instrukciók
- 4. melléklet: Információs lapok (A–F)

Eszközök

- Minden csoportnak egy példány az Utasítás a csapattagoknak c. feladatlapból (2. melléklet).
- Minden megfigyelőnek egy példány az Instrukciókból (3. melléklet)
- Minden csapatnak egy-egy példány az Információs lapokból (4. melléklet)

A foglalkozás menete

- A pedagógus alakítson 7 fős csapatokat.
- Minden csapatban 6 aktív csapattag és 1 megfigyelő van.

- A 6 aktív résztvevőt az 1. melléklet tájékoztatja a feladatról (Utasítás a csapattagoknak).
- A megfigyelő más instrukciókat kap, és nem vesz részt a tevékenységben. Fel kell jegyeznie, hogy mit lát és hall, a végén pedig minderről be kell számolnia az egész csoport előtt.
- A 6-6 csapattagnak osszon ki egy-egy feladatlapot.
- Miután elolvasták, adjon mindenkinek más-más Információs lapot.
- 30 perc múlva állítsa le a tevékenységet.
- A csapatmunka után közös megbeszélés következik.
- Értékelje az eredményeket; kérdezze meg: melyik csapat oldotta meg a feladatot.
- Kérdezze meg a különböző csapatok egy-egy tagját, hogy mennyire sikerült jól együttműködniük. Ezután kérje meg a megfigyelő(ke)t, hogy adják közre észrevételeiket.

Megjegyzés: Ha a csoportot nem lehet 7 fős csapatokra osztani, jelöljön ki több megfigyelőt. A bíró lehet a tréner, de megkérheti az egyik résztvevőt is erre a feladatra.

Összefoglalás

A megoldás viszonylag egyszerű: csak a következő oldalon ábrázolt információkat kell megfelelően elrendezni. Ha megnézzük az oszlopokban és sorokban elrendezett adatokat, a feladat nyilvánvalóvá válik. A csapatok valószínűleg mégsem lesznek elég szervezettek, és mivel nem egészen világosak a célok, a csapattagoknak nehéz lesz kideríteni, hány feladatot kell elvégezni. Kérje a csapattagokat, hogy beszéljék meg, miért nem tudtak odafigyelni egymásra, és miért nem tudták befogadni a többiektől jövő információkat. Kérjen javaslatokat a megfogalmazott problémák megoldására.

MEGOLDÁS

SZOMSZÉD:	Skinner	Thorndike	Pavlov	Kohler	Hull
ÁLLATOK:	galambok	macskák	kutyák	csimpánzok	albinó patkányok
GYÜMÖLCS:	mandula	szilva	cseresznye	körte	alma*
HAZ:	verandás	vöröstéglás	faház	parasztház	farm
ELHELYEZKEDÉS:	nyugat	északnyugat	észak	északkelet	kelet
JÁRMŰ*:	teherautó	sportautó	motorbicikli	kisbusz	limuzin

* Ezeket az információkat a feladat végzőinek kell kitalálniuk.

ÉRTÉKELÉS

A csoportok együttműködésének hatékonysága, a felmerülő problémák megbeszélése. Mi nehezítette a feladatot. Hogyan lett volna könnyebben megoldható? A feladat meglehetősen bonyolult: a csoport felkészültségétől, képességeitől és együttműködésétől függ a sikere.

A RÉSZMODULHOZ ILLESZKEDŐ FEJLESZTŐ FELADATOK – AJÁNLÁS

A feladatok forrása a Szakiskolai Fejlesztési Program keretében készült Fejlesztő feladatok 1., illetve 2. kötetének feladatai. (*Fejlesztő feladatok 1–2. Feladatgyűjtemény és tanári útmutató.* Nemzeti Szakképzési Intézet, 2006, illetve 2007. A kiadvány elérhető a <http://www.szakma.hu> oldalon a letölthető anyagok menüpontban.)

- Fejlesztő feladatok 1. – A szövegértés és kommunikáció fejlesztése a magyar nyelv és irodalom területén: 7., 12., 20., 21., 23.
- Fejlesztő feladatok 1 – Társadalomismeret: 3.
- Fejlesztő feladatok 2. – A szövegértés és kommunikáció fejlesztése a magyar nyelv és irodalom területén: 10., 16., 17.

1. MELLÉKLET

IDÉZETGYŰJTEMÉNY

„Nem akkor szeretjük gyermekünket, ha minden szeszélyét kiszolgáljuk, hanem ha kihozzuk belőle a legjobb tulajdonságait, ha megtanítjuk szeretni azt, ami nehéz.” (Nadia Boulanger)
„Barátainkra gyakran alig, ellenségeinkre bezzeg mindig bőven van időnk.” (Leon Uris)
„Két célja lehet az embernek az életben: az egyik, hogy megszerezze, amire vágyik, a másik, hogy élvezze. Csak a bölcseknek adatik meg az utóbbi is.” (Smith)
„Élj úgy, hogy ha gyermekeid azt hallják: »becsület«, »tisztesség«, te juss az eszükbe.” (Jackson Brown)
„Könnyebb szeretni az egész emberiséget, mint a szomszédunkat.” (Eric Hoffer)
„Ha igyekszünk felfedezni másokban a jobbát, valamiképpen magunkból is azt hozzuk ki.” (A. Ward)
„Minden biológus meg tudja mondani, mi a szerelem. Csak a szerelmes biológus nem tudja megmondani.” (Fekete Gyula)
„A harsány hang soha nem kelhet versenyre a tisztával, még ha emez csak suttogás is.” (Berry Kaufman)
„A lelki nyugalom olyan, mint a higany: minél mohóbban kapunk rajta, annál könnyebben kicsúszik a kezünkől.” (Bern Williams)
„Ha az ember túl óvatos, annyira leköti az óvatosság, hogy egészen biztosan orra bukik valamiben.” (Gertrude Stein)
„Nincs nagyobb teher a nagy lehetőségnél.” (Charles M. Schulz)

„Mindig a legjobbat feltételezem embertársaimról – ez annyi gondtól megkímél.”
(Rudyard Kipling)

„Úgy érezzük, hogy amit teszünk, csak egy csepp a tengerben.
Anélkül a csepp nélkül azonban sekélyebb volna a tenger.”
(Teréz anya)

„A lavina hópelyhei mind ártatlannak vallják magukat.”
(Stanislaw J. Lec)

„A szokás mindennel megbarátkoztat minket, kivéve a változást.”
(Ch. C. Colton)

„Ne kicsinyeld le mások terhét, amíg ki nem próbáltad a súlyát.”
(Marion Bradley)

„Hogy boldoggá tégy valakit, nem kell megfogadnod a tanácsát – elég, ha kikéred.”
(Laurence J. Peter)

„Mint filozófus minden megoldásra találok problémát.”
(Robert Zend)

„A műveltség csodálatra méltó, de időnként nem árt, ha arról sem feledkezünk meg,
hogy amit érdemes tudni, nem megtanítható.”
(Oscar Wilde)

„Hallgatni, mikor beszélni kell, szintoly nagy hiba,
mint beszélni, amikor inkább hallgatni kellett volna.”
(Széchenyi István)

„Egy számár is szét tudja rúgni a pajtát, de felépítéséhez ács kell.”
(Sam Rayburn)

„A tökéletesség hajszolása gyakran akadályozza megvalósítását.”
(George Will)

„A bölcs ember megváltoztatja a véleményét, az ostoba soha.”
(spanyol közmondás)

Aki a világot akarja kimozdítani, előbb saját maga mozduljon." (Szókratész)
„Aggaszt bennünket, hogy holnap mi lesz a gyermekünkől, arról viszont megfeledkezünk, hogy már most is valaki." (Stacia Tauscher)
„A bölcs keresi a bölcsességet; a bolond azt hiszi, hogy megtalálta." (Seneca)
„Ezerévnyi hírnév múlhat egyórányi viselkedésen." (japán közmondás)
„Intellektuel az az ember, aki túl sok szóval ír le valamit, amiről túl keveset tud." (Eisenhower)
„A gyermeknek inkább példaképre, mintsem kritikusra van szüksége." (Carolyn Coats)
„Nem összhang az, ha mindenki ugyanazt a nótát fújja." (Doug Floyd)
„Abban mutatkozik műveltségünk, ahogy a műveletlenekkel bánunk." (Móra Ferenc)
„A segítő kéz és a kinyújtott tenyér között mindössze csak egy csuklómozdulat a különbség." (Laurence Leamier)
„Nem érted meg embertársadat, ha nem az ő szemszögéből nézed a világot." (Harper Lee)
„A szeretet meglátja a láthatatlant." (Simone Weil)
„A szem csak a homoktengert látja, a szív a sivatag végét is." (afrikai közmondás)

2. MELLÉKLET

UTASÍTÁS A CSAPATTAGOKNAK

1. A csoport bírása fogja megmondani, hogy mikor és hogyan kezdjék a munkát.
2. Minden csapattag kap egy Információs lapot. Ezeket senki ne mutassa meg másnak.
3. Az, hogy mit és hogyan kell csinálni, csak szóbeli információcsere útján fog kiderülni, az egész csapat részvételével.
4. Ha a csapat úgy érzi, hogy a feladatot elvégezte, szóljon a bírónak, hogy ellenőrizze az eredményt.
5. Ha csak részben végezték el a feladatot, ha valamit rosszul csináltak, vagy ha többet csináltak, mint kellett volna, a bíró azt fogja mondani, hogy nincs készen a feladat. Úgy kell tovább folytatniuk a megbeszélést, hogy a bíró nem fogja megmondani, mit végeztek el jól.
6. A következő szabályokat kell betartani a gyakorlat során:
 - a) Miután elkezdték a feladat megoldását, csak a csapatuk többi tagjával beszélhetnek!
 - b) Senkinek nem mutathatja meg az Információs lapját!
 - c) A feladat aktív végzői közül csak egy csapattag írhat!
 - d) Tartsa be a bíró utasításait!
7. A feladat elvégzésére 30 perc áll rendelkezésre.

3. MELLÉKLET

INSTRUKCIÓK A MEGFIGYELŐKNEK

1. A megfigyelőnek az a feladata, hogy megfigyelje a feladat végzőinek tevékenységét, feljegyezze, amit lát és hall, és végül beszámoljon megfigyeléseiről az egész csoport előtt. Kérjük, ne beszélje meg véleményét más megfigyelővel.
2. Olvassa el a csapattagoknak szóló instrukciókat is, hogy megismerje a feladatot és a szabályokat.
3. A feladat szereplőinek írásos információk állnak rendelkezésre, és azt kell kitalálniuk, hogy melyik szomszéd vezet teherautót és ki természet almát.
4. Az alábbi kérdések segítenek a megfigyelésben:

Egyéni munka

- a) Ki kezdeményezi a tevékenységet és hogyan?
- b) Mi a tevékenység?
- c) Ki segíti és ki gátolja a feladat elvégzését és hogyan?
- d) Mennyire eredményes az előbbi viselkedés?

Csapatmunka

- a) A csapat tagjai tudták-e, megegyeztek-e abban, hogy mi a feladat, vagy azonnal elkezdtek dolgozni?
- b) Milyen kommunikációs formák alakultak ki?
- c) Volt-e problémamegoldó stratégia?
- d) Hogyan gyűjtötték össze és rendezték el az adatokat?
- e) Voltak-e fordulópontok?

4. MELLÉKLET

Információs lapok

„A” információs lap a szomszédokról

- A kutyatulajdonos szomszédja annak, akinek szilvafája van.
- Mr. Hull albínó patkányokat tenyészt.
- A verandás házban lakó úr galambokat tenyészt.
- Mr. Pavlov szomszédja kisbuszt vezet.
- Herr Kohler körtét termeszt.
- Minden szomszéd csak egyfajta gyümölcsöt termeszt.

„B” információs lap a szomszédokról

- Mr. Pavlov szomszédja csimpánzokat nevel.
- A kutyás szomszédnak cseresznyefája is van.
- Mr. Skinner a vöröstéglás ház mellett lakik.
- Az Ön csoportjának az az egyik feladata, hogy kiderítse, ki vezet teherautót.
- A faluban a házak félkörben állnak egymás mellett.
- Herr Kohlernek mindkét oldalon van szomszédja.

„C” információs lap a szomszédokról

- A macskatulajdonos háza közvetlenül keletre fekszik a mandulafás háztól.
- Az ön csoportjának 3-nál kevesebb feladata van.
- Minden héten kutyaeledes dobozok érkeznek a faházhoz.
- A falu öt szomszédja mind különböző j árművet vezet.
- Mr. Thorndike Mr. Skinner mellett lakik.
- A körtét termesztő ember parasztházban lakik.

„D” információs lap a szomszédokról

- A faház a falu legészakibb részén van.
- Minden háznál másféle gyümölcsöt termesztenek.
- A farm a garázs mellett van.
- Mr. Thorndike sportautót vezet.
- Mr. Skinner galambokat tenyészt.
- A faház hátsó udvarán egy motorbicikli áll.
- A teherautó és a kisbusz különböző járművek.

„E” információs lap a szomszédokról

- Mr. Skinner a falu nyugati végén lakik.
- A farm udvarán albínó patkányok vannak.
- A csoport egyik feladata az, hogy kiderítse, ki termeszt almát.
- Mr. Pavlov a faházban lakik.
- Minden szomszéd különböző fajta házban lakik.
- Csak egy háznál vannak madarak.
- A patkányok megrágták a limuzin ülését.

„F” információs lap a szomszédokról

- A faházhoz tartozik a legtakarékosabb jármű.
- Csak egy ember vezet teherautót.
- Ebben a feladatban a mandula gyümölcsnek számít.
- Minden szükséges információ megvan a részinformációkban.
- Délben csak az egyik ház ajtajára süt rá a nap.
- Mr. Skinner nem a körtefás ház mellett lakik.
- Minden szomszéd másfajta állatot tart.

4. RÉSZMODUL

HÍR ÉS REKLÁM

Ez a részmodul a naponta látott, hallott, olvasott információk értelmezését segíti. Az emlékezet és a beszéd-készség fejlesztését szolgálja: a tanulók idézik a reklámokat, amelyeket gyakorta elengedünk a fülünk mellett. Érdekessé tehető a beszélgetés, ha magnóval vagy videóra vett reklámokkal illusztráljuk a bevezetést. Humorossá is tehető, ha valami egészen mást jelölünk meg a reklám céltárgyaként (pl. a bútor-reklámban rozzant székek, ágyak szerepelnek vagy a pezsgőfürdős hétvége kapcsán egy fürdőkád, lakótelepi fürdőszoba jelenik meg stb.).

Lehetőséget ad annak megfigyelésére, hogy – többek között – milyen megfigyelők vagyunk, melyek azok a hirdetések, reklámok, amelyekre „felkapjuk a fejünket”, melyeket szeretünk, melyeket kevésbé. Mi az, ami unalmas még akkor is, ha a tartalma érdekes lenne, milyen érzéseket vált ki a nézőből, hallgatóból a túlzottan rábeszélő reklám. Azt is megtudhatjuk, hogyan kell eladni valamit, milyen tulajdonságait kell kiemelni a tárgynak, terméknek. Nem mindegy az sem, kinek, milyen korcsoportnak, milyen társadalmi rétegnek szól a reklám.

A hír műfaja a tájékoztatás: hogyan lehet ezt korrekten, érzelmek és irányultság nélkül megtenni, vagy hogyan lehet egy-egy hírrel befolyásolni az embereket. Mit jelent a figyelemfelkeltés, milyen híreket hallunk szívesen, mikor zárjuk el a tömegkommunikációs eszközt vagy távolodunk el a „hírhozótól”. Erről és az ehhez kapcsolódó mindennapi kommunikációról hallunk, tanulunk a részmodul során.

A részmodul szintén alkalmas az önismeret fejlesztésére (önreklám készítése), ugyanakkor szabad utat enged a fantáziának.

KIEMELTEN FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

- A2. Beszéd-készség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása
- A8. A kommunikáció értékelése
- B6. Tanulási források felhasználása

IDŐIGÉNY

- 6 tanóra

MELY CÉLOK ELÉRÉSÉHEZ JÁRUL HOZZÁ?

- Koncentráció, emlékezet, felidézés, fantáziafejlesztés, humor, önreflexió, önkritika, önismeret, mások ismerete
- Szövegalkotás, adó-vevő azonosítása
- Célcsoport meghatározása, csoportmunka
- Írás és rajz, számítógép használata (rajzolás, szövegszerkesztés)

AJÁNLOTT FELDOLGOZÁSI MÓD

Egyéni munka, csoportmunka.

A pedagógus feladata ebben a részmodulban elsősorban az „értő olvasás” segítése, a korosztályt érdeklő írások válogatása, aktuális témák összegyűjtése. A választhatóságra kell nagy figyelmet fordítani. A különböző stílusok felismerése és beazonosítása kerüljön a fókuszba. A hír, a tény és a vélemény kategorizálása. Cél lehet: az olvasóvá nevelés, a tájékozottság jelentőségének felismertetése.

A differenciálás lehetőségei:

A differenciálást a „munkamegosztás”, „munkavállalás” valósítja meg, hiszen az egyes foglalkozásokon a feladatokat a tanulók maguk vállalják, majd megszervezik a végrehajtást, az ütemezést, a tevékenységeket. Ha a csoport már képes a hatékony együttműködésre, a tervezést is maguk végezhetik, írásos formában készítsék el, amely a dokumentáció részét képezi.

1. FOGLALKOZÁS

Hír és reklám

Rövid leírás

Szövegalkotás, reklámkészítés, fantáziafejlesztés.

Bevezető: a hír és reklám fogalma, utalás a mindennap látott, hallott (tömegkommunikációs eszközökből jól ismert) hirdetésekre.

Időigény

Kb. 170-220 perc

Eszközök

- Napilapok, újságok, képes hetilapok, újságokból kivágott reklámok, hirdetések, esetleg videón, DVD-n rögzített reklámok

A foglalkozás menete

20 perc 1. BEVEZETŐ BESZÉLGETÉS

Sajátélményű beszámolók a reklámokról, a tanulók a gyakran hallott hirdetésekből idéznek.

Milyen reklámokat, hirdetéseket látunk rendszeresen a TV-ben, olvasunk az újságban, a falakon, az interneten?

10 perc 2. MI A CÉLJA A REKLÁMNAK?

A reklám szükségessége: strukturált beszélgetés arról, mi a célja egy-egy reklámnak. Táblára írják a célokat, például figyelemfelkeltés, vásárlási kedv elérése stb.

30 perc 3. REKLÁM KÉSZÍTÉSE

Feladat: reklám készítése valamely tetszőleges dologról (együttes, tárgyak, zenemű, divatholmi, íróeszköz stb.). A tanulók csoportokban reklámokat készítenek adott vagy választott témáról, szem előtt tartva a táblára írt célokat, majd felolvassák vagy megjelenítik (eljátsszák) a reklámokat.

30 perc 4. REKLÁMOK KÁRTYÁKON

Kártyák készítése különböző tárgyakra vagy történetekről, személyekről.

A diákok kártyákat húznak (egyénenként), majd arról a tárgyról, személyről, történetről készítenek reklámokat.

40 perc 5. FANTASZTIKUS TÁRGYAK REKLÁMJA

Fantasztikus tárgyak, személyek reklámozása (pl. olyan eszközök, amelyek alkalmasak lehetnek különböző célokra, „lapozógép”, „sivatagi korcsolya”, „kanál-kés” stb.), majd ezeket ismertetik.

Az elkészült reklámokat közösen értékelik: mennyire figyelemfelkeltő, kedvet ébreszt-e a vásárlásra, ösztönöz-e tevékenységre stb.

40 perc 6. FANTASZTIKUS TÁRGYTERVEZÉSE

Az előző feladat tovább folytatható: a diákok megtervezik az eszközt (fantázia).

Változat: a reklámok azonosítása lehet feladat. (Ne írja ki a reklámozott tárgy, személy nevét, szolgáltatást stb., ezt másoknak kell kitalálni.)

10 perc 7. ÉRTÉKELÉS

A legjobb reklámok díjat kapnak! Kiállítás rendezése a „fantasztikus tárgyak” leírásából, rajzából.

Ehhez meg kell tervezni a terem (tanterem) berendezését, a falakon való elhelyezést, esetleg paravánokat készíteni. Meghívók elkészítését, az ezzel kapcsolatos feladatokat csoportmunkában célszerű elvégezni, kijelölni a szerepeket, a felelősöket. Bevonhatók az adott iskola diákjai, tanárai, külső vendégek stb. Ezzel a vendéglátás tervezése, megvalósítása is életszerű gyakorlása is megvalósul.

Változatok

Mindkét téma az előzőekhez hasonló pedagógiai irányítással dolgozható fel. Ezek időigénye is kb. 3-4 tanóra. Érdeklődés szerint változtatható, sőt visszatérően folytatható.

RECENZÍÓ

Egyénenként egy-egy napilapról/hetilapról ismertetőt készítenek (tartalom és forma). Egy választott cikk tartalmának „fordítása” különböző korosztályok, társadalmi rétegek számára.

PLAKÁTKÉSZÍTÉS

Az elkészült recenziók alapján képeket alkotnak elektronikus plakát vagy rajz formájában. A csoportok egymás munkáját értékelik.

A portfólióba kerülnek:

- Kivágott, idézett és saját készítésű reklámok képe, leírása.
- Humoros saját írások, a cél és a célcsoport összefüggéseinek leírása, meghatározása, fogalmazás: Mikor jó a reklám? címmel.
- A hír definíciója.

Kiegészítés**BEMELEGÍTÉSRE ALKALMAS JÁTÉK**

Egy asztal szélére üres üdítős flakont helyezünk, a tetejére egy pingponglabdát. A tanulók sietve mennek az asztal előtt, közben megpróbálják lepöccinteni a labdát úgy, hogy a flakon ne boruljon föl. Ennek a ráhangoló játéknak az ideje 8-10 perc. A feladat nehezen megoldható (pedig könnyűnek ígérkezik), jó hangulatot teremt.

MEGSZEMÉLYESÍTŐ JÁTÉKOK

Az újságokból kivágott képek (alakok, emberek, állatok) alkalmasak a megszemélyesítő játékokra. A résztvevők próbálják beleélni magukat a képen látható – személy, állat, tárgy – helyébe, és meséljenek egy történetet magukról egyes szám első személyben. Ennek a játéknak személynként 5-8 perc az idősszüksége.

Megbeszélhető: ki hogyan érezte magát a megszemélyesítés közben, miért ilyen történetet mondott stb. (beszédképesség fejlesztés, empátiafejlesztés...).

Értékelés

A kiállítás értékelése szóban, írásban történhet ún. vendégkönyv bevezetésével, interjúkészítéssel, utólagos visszajelzésekkel, illetve önértékelés formájában. Minél valóságosabb élethelyzetet kell teremteni ahhoz, hogy a feladat megfelelő komolysága érvényesüljön.

A kiegészítő játékokban betöltött szerepeket, viselkedést nem értékeljük (ez frusztrálhatja a tanulókat a további játékok során), de az érzéseiket – hogyan érezték magukat a játék során – nyugodtan elmondhatják.

VÁLTOZATOK

A következő foglalkozásokban szereplő gyakorlatokat alternatívaként ajánljuk. A pedagógus a csoport összetételétől, érdeklődésétől, felkészültségétől függően válogathat belőlük.

2. FOGLALKOZÁS

Hajtás, pajtás!

Rövid leírás

Ez a gyakorlat egy csoportos megbeszélés arról, mi a különbség a tevékenykedés és a megvalósítás, vagyis az eredmény elérése között.

Időigény

1 óra

Cél

A gyakorlat során a résztvevők:

- megértik a tevékenykedés és a megvalósítás közötti különbséget,
- képesek lesznek arra, hogy munkájuk során jobb arányt alakítsanak ki tevékenykedés és megvalósítás között,
- képesek lesznek rangsorolni a tennivalókat,

Forrás

- 1. melléklet: Válaszlap

Eszközök

- 1 példány a válaszlapból minden résztvevőnek (1. melléklet)
- Íróeszközök
- Flipchart és filctoll

A foglalkozás menete

1. A tanár mindenkinek ad egy válaszlapot azzal, hogy írják le mit szoktak megvalósítani egy hétköznapi napon.
2. Ha a csoport nehéznek találja a feladatot, akkor írják le a legfontosabb célokat, amelyeket 1 nap vagy 1 hét alatt meg akarnak valósítani.
3. Amikor elkészültek, a tanár kérje meg őket, hogy írják be, mennyi idő kell az egyes feladat elvégzéséhez.
4. Az idő lejártá után nézzék meg a listájukat, és csillagozzák meg azokat a tevékenységeket, amelyeket valóban megvalósítandónak tartanak.
5. Ezután kérdezzen meg mindenkit egyenként (a tanár), hány tevékenységet írt fel a listájára és hányat csillagozott meg.
6. Kérdezze meg mindenkitől, hogy tanulási idejének (az iskolában töltött idő) mekkora része teli el eredmények elérésével, azaz a megvalósítással.
7. Kérdezze meg a csoport tagjait, mi az oka, hogy

idejüknek csak ilyen kis százalékában érnek el eredményt.

8. Kérjen javaslatokat a csoporttól, szerintük hogyan lehetne növelni a megvalósítással töltött időt, azaz fokozni a hatékonyságot és a produktivitást.

Ezt a gyakorlatot használhatja tervezés, célmeghatározás és rangsorfelállítás gyakorlására, illetve időgazdálkodási gyakorlatként.

Amikor a résztvevők a listát írják, nagyon kevés eredményt fognak leírni. Többnyire feladat- vagy tevékenységlistát állítanak össze. Következésképpen nagyon kicsi lesz a megvalósításra fordított idő.

Azzal segíthet a résztvevőknek különbséget tenni a tevékenység és a megvalósítás között, ha rákérdez, honnan tudják, hogy valamilyen eredményt érnek el. A megbeszélés alatt mindenkivel tudatosítsa, hogy csak akkor lehet eredményesen dolgozni, ha valamilyen kitűzött cél felé haladnak. Ez a cél legyen: **reális, mérhető, egyeztetésen alapuló**.

A pedagógus javasolhatja, hogy ezentúl minden feladat, tevékenység előtt mindenki, kérdezze meg magától, hogy mi a célja.

A RÉSZMODULHOZ ILLESZKEDŐ FEJLESZTŐ FELADATOK – AJÁNLÁS

A feladatok forrása a Szakiskolai Fejlesztési Program keretében készült Fejlesztő feladatok 1., illetve 2. kötetének feladatai. (*Fejlesztő feladatok 1–2. Feladatgyűjtemény és tanári útmutató*. Nemzeti Szakképzési Intézet, 2006, illetve 2007. A kiadvány elérhető a <http://www.szakma.hu> oldalon a letölthető anyagok menüpontban.)

- Fejlesztő feladatok 1. – A szövegértés és kommunikáció fejlesztése a magyar nyelv és irodalom területén: 24., 30., 31., 33., 35.

3. FOGLALKOZÁS

Mű és hatása

Cél

Beszédképesség-fejlesztés, értelmezés, összehasonlítás (az iskola feladata), jellemzés.

Időigény

Kb. 270-300 perc

2,5 óra 1. FILMNÉZÉS

A Holt költők társasága c. film megtekintése.

A mély benyomást előidéző jelenetek – közös beszélgetés.

Tartalmi elemzés irányítása (jelenetek, amelyek leginkább hatással voltak a tanulókra).

60 perc 2. SZEREPLŐK – HELYSZÍNEK

A szereplőkkel való azonosulás – te mit tettél volna?

Jellemek – szereplők (szimpatikus, ellenszenves, kivel azonosul stb.).

Helyszínek és mellékszereplők (főszerep, mellékszerep).

Helyszínek, megjelenítés a filmben.

60 perc 3. AZ ISKOLA TEGNAP ÉS MA (ÖSSZEVETÉS)

Tartalmi mondanivaló – mennyiben változott az iskola szellemisége (az iskola a 19. században és ma).

Mit tanultam a filmből? Összefoglalás.

Közös értékelés irányítása.

A portfólióba kerül:

Jellemzések, kiemelt esemény a filmből – leírás készítése (tudósítás műfaja).

Megbeszélés

A mű és hatása, rendezői feladatok, felépítés, szereplők, jellemek, jellemzés készítése, az iskola feladata egykor és ma.

4. FOGLALKOZÁS

Keresés az interneten

Cél

Az internethasználat, tájékozódás, információkeresés, kapcsolatépítés.

Időigény

Kb. 120-160 perc

15 perc 1. MIT HOL KERESSÜNK?

Az információ szükségessége – mire vagyunk kíváncsiak, mit szeretnénk tudni, hol keressük?

Az internet jelentősége korunkban – információk (milyen információkra van szükség?).

60 perc 2. MIVEL KERESSÜNK?

Keresőprogramok használata.

Ismert keresőprogramok (Google), adok, veszek, vásárlás.

20 perc 3. KERESÉS A MENETRENDEN

Adott állomásra adott időben induló vonatok, autóbuszok keresése önállóan.

Tájékozódás – MÁV-, Volán-információk (utazni szeretnénk).

20 perc 4. MIT KERESHETÜNK A NETEN?

Tananyagok keresése címszó alapján.

Mire használható még az internet (példákat ad: magyar irodalom tételek, lexikonok, munkahelyek stb.), lakásvásárlás, albérlet...

20 perc 5. E-LEVELEZÉS, BLOGÍRÁS, CHAT

Levelezés az interneten, hozzászólások adott témához, honlapok keresése.

Kapcsolatépítés.

A portfólióba kerül:

Honlapok címei, az információ jellege szerinti kategorizálás.

4. FOGLALKOZÁS

Lapszemle – mit ír az újság?

Cél

A mai újságírás jellegzetességei, információ a papír-alapú médiában, tartalom és forma.

Időigény

Kb. 180 perc

15 perc 1. GYŰJTSÜNK SAJTÓT

Aktuális napilapok, folyóiratok összegyűjtése, ismeretése.

60 perc 2. MIRŐL ÍR AZ ÚJSÁG?

A tanulók csoportokban áttekintik a napilapokat (jó hír, rossz hír), információkat gyűjtenek adott, aktuális eseményekről (egy csoport politikai jellegű, egy csoport külföldi eseményeket, egy csoport érdekességeket).

60 perc 3. FOLYÓIRATBÖNGÉSZŐ

Folyóiratok elemzése:

- osztályozás (tematikus és általános)
- formai jegyek

30 perc 4. MIBEN KÜLÖNBÖZNEK?

Napilapok és folyóiratok közötti tartalmi és formai különbségek megállapítása.

Mi a különbség a napilapok cikkei és a folyóiratok tartalma között?

A portfólióba kerül:

Folyóiratcímek, rövid leírások – recenzió az adott folyóiratról, adatok, kiadók, szerkesztők, könyvészeti adatok stb., amit a napilapokról tudni kell.

5. FOGLALKOZÁS

Utazzunk!

Cél

Térképismeret, internetes lehetőségek, folyamatábra készítése (utazás tevékenységei).

Időigény

140-160 perc

15 perc 1. UTAZÁSI ÉLMÉNYEK

Közös beszélgetés, ki merre járt már az országban és országon kívül. Élmények, kiemelten az utazás formájáról.

Ráhangelő beszélgetés vezetése: ki merre járt már az országban? És külföldön? Egy térkép segítségével megkeresik a helységeket.

20 perc 2. TÉRKÉPISMERET

A tanulók helységeket – városokat, falvakat – keresnek.

A nagy térképen (falitérkép) a tanulók megkeresik a helyeket, esetleg bejelölik, amerre már jártak. Beszélgetés vezetése az utazás formájáról.

20 perc 3. TÁJÉKOZÓDÁS TÉRKÉPEN, INTERNETES TÉRKÉPEN.

Magyarország térképén tájékozódás segítése.

40 perc 4. UTAZÁS TERVEZÉSE

Feladat: utazás tervezése a választott városba, falura.

Hogyan utazzunk ...x helyre? A tanulók választanak várost, falut, pontosan meghatározzák a helyét az országban (melyik tájegységen található, milyen a magassága, mekkora a lakossága stb.) – keresés az interneten.

60 perc 5. EGY UTAZÁS MEGTERVEZÉSE

Egy utazás megtervezése a jegyvásárlástól a hely érdekességeiig.

Segítő kérdések: Hol veszel jegyet? Milyen járművel indulsz? stb.

20 perc 6. EURÓÁTVÁLTÁS, VÁSÁRLÁS

Hány eurót kellene kiváltani, ezért hány forintot fizetünk, mit vásárolunk belőle?

A portfólióba kerül:

Folyamatátbra az utazásról.

6. FOGLALKOZÁS**Híres emberek****Cél**

Egymástól való tanulás, „híres emberek”, nagy események és cselekedetek a múltban, történelmi ismeret bővítése, társadalomismeret, fantáziafejlesztés, empátia.

Időigény

Kb. 160-200 perc

15 perc 1. SOROLJUNK FEL HÍRES EMBEREKET!

Híres emberek felsorolása és a nevek lejegyzése, továbbá annak leírása, miről híres? Csak olyan embereket említhetnek, akikről tudják, mitől híresek!

A közös beszélgetés témája: ki milyen híres embert ismer?

20 perc 2. KI MIRŐL HÍRES?

Hírességek listázása, kategóriákba gyűjtése (pl. irodalmár, tudós, világjáró, hadvezér, hős, színész stb.).

A tanulók listázzák a hírességeket.

60 perc 3. HÍRES EMBEREK TÁRSADALMA

Felállítanak egy képzeletbeli társadalmat, ahol a hírességeket ellátják (rájuk jellemző) különböző tulajdonságokkal, és meghatározzák a tevékenységeket, a társadalom szerkezetét, életmódot stb. (pl. az adott feltaláló ma mit találna föl.)

Ha ma élnének, mi lenne a foglalkozásuk, mit tennének, hogyan élnének?

40 perc 4. MI A FONTOS

Társadalmi, gazdasági értékek listázása.

A „képzeletbeli világban” melyek lennének az értékek?

A portfólióba kerül:

Írók, költők, hírességek adatai (internetes keresés adatai, honlapok), híres emberek – történelmi események összekapcsolása.

7. FOGLALKOZÁS

Apróhirdetés

Cél

Híres emberek elhelyezése történelmi korokban, történelmi ismeret bővítése, információkeresés az interneten, beszédképesség-fejlesztés, együttműködés, szövegalkotás.

Időigény

Kb. 115 perc

15 perc 1. HÍRES EMBEREK APRÓHIRDETÉSEI

Az előző téma folytatása: híres emberek apróhirdetése – kötetlen beszélgetés.

Ha ma élnének a híres emberek, milyen apróhirdetéseket adnának föl egy napilapban?

60 perc 2. KI VÁLASZOL AZ APRÓHIRDETÉSRE?

Ki válaszol az apróhirdetésre? – a kiválasztott híres emberek találkozhattak-e egymással?

A korok meghatározása, amelyben az adott híres emberek éltek: pl. József Attila és Petőfi, Ady és Napóleon, Elvis Presley és Széchenyi stb. Miért igen, miért nem, hány évvel korábban, későbben éltek, mi jellemezte az adott korszakot a történelemben, az irodalomban?

40 perc INFORMÁCIÓKERESÉS AZ INTERNETEN

Információkeresés az interneten, lexikonokban, válaszadás a kérdésekre.

Információkeresés segítése, irányítása.

A portfólióba kerül:

Apróhirdetések, lexikonok az interneten, a „keresők címtára”.

EGYÉB KIEGÉSZÍTÉSEK, JAVASLATOK

A következő oldalakon a tanár által szabadon kitölthető feladatleírások találhatók.

A RÉSZMODULHOZ ILLESZKEDŐ FEJLESZTŐ FELADATOK – AJÁNLÁS

A feladatok forrása a Szakiskolai Fejlesztési Program keretében készült Fejlesztő feladatok 1., illetve 2. kötetének feladatai. (*Fejlesztő feladatok 1–2. Feladatgyűjtemény és tanári útmutató.* Nemzeti Szakképzési Intézet, 2006, illetve 2007. A kiadvány elérhető a <http://www.szakma.hu> oldalon a letölthető anyagok menüpontban.)

- Fejlesztő feladatok 1. – A szövegértés és kommunikáció fejlesztése a magyar nyelv és irodalom területén: 24., 30., 31., 33., 35.

8. FOGLALKOZÁS**A gyakorlat címe:****Cél:****Időigény:**

... perc 1. FELADAT

... perc 2. FELADAT

... perc 3. FELADAT

... perc 4. FELADAT

A portfólióba kerül:**9. FOGLALKOZÁS****A gyakorlat címe:****Cél:****Időigény:**

... perc 1. FELADAT

... perc 2. FELADAT

... perc 3. FELADAT

... perc 4. FELADAT

A portfólióba kerül:

10. FOGLALKOZÁS**A gyakorlat címe:****Cél:****Időigény:**

... perc 1. FELADAT

... perc 2. FELADAT

... perc 3. FELADAT

... perc 4. FELADAT

A portfólióba kerül:**11. FOGLALKOZÁS****A gyakorlat címe:****Cél:****Időigény:**

... perc 1. FELADAT

... perc 2. FELADAT

... perc 3. FELADAT

... perc 4. FELADAT

A portfólióba kerül:

1. MELLÉKLET

Válaszlap

Megvalósítás	Időtartam	Csillag
A listán szereplő adatok száma	Összes idő	Csillagok száma

Csillagok száma:

A megvalósításra fordított idő:

A lista elemeinek száma:

Összes idő:

2. MODUL

JELEK ÉS JELZÉSEK

A modul tanításának célja a kommunikációs kompetenciák fejlesztésén belül a verbális és nonverbális kommunikáció eszközeinek megismertetése és alkalmazása. Ezzel a tudatos kommunikáció erősítése valósulhat meg. A modul fókuszában a vitakultúra fejlesztése áll. Sok esetben ennek hiánya okozza a fiatalok konfliktusait. Sajátélményű gyakorlatok alkalmazásával megérthető és megtanulható a „másik oldal” szempontjainak figyelembevétele akkor is, ha kitarunk saját álláspontunk igazsága mellett. Minden érv fontos lehet egy-egy döntés meghozatalakor. Az érvek mögött tapasztalat és tudás áll, amelyet meg kell szerezni ahhoz, hogy állíthassunk, illetve cáfolhassunk elhangzott véleményeket. Ehhez segít a vita technikáinak, formáinak és kultúrájának elsajátítása. Az önálló tanulást segíti továbbá a „vitatott tételek” alapos átgondolása. A tanulók „csapatban” dolgoznak, ahol minden csapattagnak – a versenyvita szabályainak megfelelően – a maga feladatát kell ellátnia. Azokban a vitákban, ahol nehéz dönteni, az érvek száma és súlya határozza meg az eredményt. Erre a feladatra is fel kell készülni azzal, hogy egy-egy vitában a tanulók a „bíró” szerepében próbálják ki saját döntési kompetenciáikat.

Ha a tanulók szívesen gyakorolják – különböző témákban – a nézetek ütköztetését, erre bármikor visszatérhet a pedagógus – kiváltképp akkor, amikor valóságos élethelyzetben fordulnak elő konfliktusok.

A modul legnagyobb részét (10 óra) a vitakultúra fejlesztése tölti ki, ami nem azt jelenti, hogy 10 órán keresztül „csak” vitatkozunk, hiszen az elemzések, értékelések nélkül nem vonhatóak le a tanulságok, és az érvelési technikák megismerése és alkalmazása sem történhet meg.

A *Kódfejtő* részmodul a metakommunikáció tudatos használatát segíti. Érdekes és hasznos megfigyelni a különböző gesztusokat, a mimikát és azokból következtetni a tartalomra, a szándéokra. Az állatok világá-

ban egészen jól felismerhetők ezek a jelek, a farkát csóváló kutya, a hátát púposító macska jelzéseit könnyen tudjuk értelmezni. Az embereknél a mozgások, a fintorok, a pislogások, a hadonászások és egyéb jelek értelmezhetők, olykor félreértelmezhetők. Fontos tudni, mi magunk milyen jeleket bocsátunk ki – önkéntelenül –, és azokból mások milyen következtetésekre jutnak. Némajáték, mégis beszédes. Mit jelent az összevont szemöldök, a karbatett kéz, az ökölbe szorított kéz? Tudatosan is használhatjuk ezeket az eszközöket, vagy mások ösztönös metakommunikációjából következtethetünk a pillanatnyi állapotára, hangulatára. Ez a részmodul elsősorban a nonverbális jelek értelmezésével foglalkozik.

Adok és veszek – mindennapi tevékenységeink közé tartozik. Hogyan keressük meg, ha szükségünk van valamire? Járhatjuk a boltokat, de ma már – a technika segítségével – keresgélhetünk, sőt fizethetünk is az interneten a megvásárolt áruért. Hogyan lehet az elektronikus eszközökkel mindennapi problémáinkat megoldani? Ehhez ad segítséget a részmodul.

A tanulók többnyire csoportokban dolgoznak, a számítógép használatát, a keresőprogramok alkalmazását, esetenként egymástól való tanulással sajátítják el.

Keresnek nyomtatványokat, dokumentumokat is, amelyekre szükségük lehet mind a munkavégzéssel, mind az egyéb feladatvégzéssel kapcsolatos tevékenységeikben.

Bepillanthatnak továbbá az önkormányzatok felépítésébe, munkájába, megtanulhatják: milyen problémával hová fordulhatnak.

Mindannyian járunk olykor „Álomországban”, amikor tervezünk, elképzelünk valami szépet, hasznosat, amire a valóságban talán nincs is esélyünk. Ezek az álmodozások mégis közelebb visznek a lehetőségeink felméréséhez, közelítenek a valóságos helyzetekhez.

A cím ezt sugallja. Sok beszélgetés, egymás meghallgatása segít az őszinte megnyilatkozások gyakorlásában. Ebben a részmodulban is játékos gyakorlatok által kerülnek közelebb egymáshoz a fiatalok.

A modulban alapvetően a **fejlesztő jellegű értékelés** alkalmazását javasoljuk, ami a tanulók fejlődésének, kompetenciáinak gyakori, interaktív értékelését jelenti. Célja a tanulási, fejlődési célok meghatározása és a tanítás-tanulás ezekhez történő igazítása. Központi gondolata leginkább az egyéni fejlődés támogatása, ami nem a külső normáknak, követelményeknek való megfeleltetésre, az azokkal való összemérésre összpontosít, hanem döntően az adott diák továbblépésének, fejlődésének segítésére. Ez persze nem azt jelenti, hogy nincsenek célok, elérendő követelmények, de figyelembe veszi a diákok eltérő fejlődési ütemét, tartalmát és irányát.

A tanulást támogató értékelés egyik komplex eszköze a portfólió. **Mi is a portfólió?** Nem egyszerűen egy mappa, hanem a diák munkáját, teljesítményét, eredményét és haladását igazoló és reflektáló személyes dokumentum. A tanuló által a tanár támogatásával összeállított célirányos gyűjtemény, amely bemutatja készítőjének erőfeszítéseit, fejlődését és eredményeit

egy vagy több területen. A portfólió akkor lesz a diákok számára is könnyen kezelhető, értelmezhető, fejlődésüket dokumentáló gyűjtemény, ha a tanuló megismeri, megérti a portfólió szerepét saját tanulási folyamatában, ha a dokumentumok gyűjtését, értékelését konkrét szempontok segítik, amelyekben kitüntetett szerepet kapnak a kompetenciák. Az értékelések, a tanulótermékek gyűjtése során érdemes felhasználni a tanárok, illetve a diákok számára készült kompetenciakártyákat, ti. ezekkel lehet ösztönözni, segíteni a tanulókat abban, hogy önmagukra vonatkoztatva is tudják, honnan, hogyan és merre haladnak, hová jutottak el. Ez az értékelés segíti a diákokat abban, hogy maguk is értsék, miért érik kudarcok őket, mitől eredményesek, s abban is, hogy képesek legyenek célokat kitűzni önmaguk elé. A fejlesztő értékelést, a portfóliók összeállítását a modulban különböző ajánlások (javasolt termékek, szempontok, értékelési, ön- és társértékelési feladatok) segítik, támogatják.

A modul lezárása önértékelés, mindenki a maga SWOT-analízisét készíti el, amelyet – ha a csoport úgy dönt – megoszthatnak egymással, de eltehetik saját dossziéjukba anélkül, hogy a „nyilvánosság előtt” ismertetnék az önmagukról alkotott képet.

ÖSSZEFOGLALÓ TÁBLÁZAT A MODULBA TARTOZÓ RÉSZMODULOKRÓL, ILLETVE AZ AZOKHOZ KAPCSOLÓDÓ MELLÉKLETEKRŐL

	A részmodul címe	A részmodul óraszám	A részmodulhoz tartozó segédletek
1. részmodul	Az érem két oldala	10	1. melléklet: A disputa szabályai
			2. melléklet: Értékelő lap
2. részmodul	Kódfejtő	4	–
3. részmodul	Adok-veszek	6	–
4. részmodul	Álomország	3-4	1. melléklet: Kutyaélet

1. RÉSZMODUL

AZ ÉREM KÉT OLDALA

A részmodul elsősorban az önálló tanulásra, a vitakultúra fejlesztésére, az empátia, tolerancia – kommunikációs helyzetekben – való gyakorlására helyezi a hangsúlyt tény és vélemény közötti különbségek (sajátélményű gyakorlatok során) észlelése, megértése, tudatosítása által.

A vita – mint műfaj – szabályainak megismerése és betartása, a tartalmi és formai jellemzők alkalmazása nem csupán vitahelyzetekben való kommunikációban segíti a tanulókat, hanem elősegíti az érvelési technikák megismerését is. A „másik fél” gondolatainak, érveinek meghallgatása éppúgy fontos, mint saját érveink kifejtése.

Mivel „csapatban” dolgoznak a tanulók, megtanulják a csoportszerepeket, felismerik azokat a helyzeteket, amelyekkel a mindennapi életben találkozhatnak, ahol érvényesíteni kell tudásukat, ismereteiket elfogadható, kulturált módon.

KIEMELTEN FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

- A1. A kommunikáció mint társadalmi érintkezési forma
- A2. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása
- A8. A kommunikáció értékelése
- C2. Másokkal történő pozitív és eredményes interakció

IDŐIGÉNY

- kb. 10-12 óra

MELY CÉLOK ELÉRÉSÉHEZ JÁRUL HOZZÁ?

Elsősorban a kulturált vitatkozás szabályainak megismerése és alkalmazása a cél. A bevezető beszélgetés alkalmával a tanulók sajátélményű beszámolóiból nyilvánvalóan kiderül, mennyire tájékozottak az aktuális társadalmi viselkedés normáiról, azok betartásának mikéntjéről. A vitakultúra tanulása nem csupán a verbális kommunikáció fejlesztését célozza. A disputa szabályainak megfelelően a tanulók csapatokban/csoportokban dolgoznak, együtt szereznek információkat, együtt beszélnek meg a „szerepeket”, állítják össze az érveket. Eközben arra is tekintettel kell lenniük, hogy a cáfolatok, ellenérvek miként hangzanak el és hogyan reagáljanak ezekre.

SZAKTUDOMÁNYI ÉS PEDAGÓGIAI HÁTTÉR

A Magyarországon működő Disputa-kör Egyesület koncepciójának felhasználásával a diákokat/fiatalokat érdeklő és érintő problémák tárgyalásához ad segítséget a részmodul. Egy-egy témát kapnak a csapatok, amelynek „színe-fonákja” is igaz lehet. Az érveket – segédanyagok felhasználásával – maguk a csapatok állítják össze. A disputa szabályait egyszerű, olykor humoros tételmondatok igazolásán keresztül ismerik meg. Folyamatosan egyre komolyabb, egyre bonyolultabb témákról folytatnak ún. versenyvitákat, amelyeket maguk közül választott „bírák” és a „közönség” értékkel meghatározott szabályok szerint.

A pedagógus szerepe ebben a részmodulban a szabályok értelmezésének segítése, a vitára való felkészülés forrásainak megjelölése (ha önállóan még nem alkalmas a csoport), illetve a vita folyamatának értékelése.

AJÁNLOTT FELDOLGOZÁSI MÓD

Ebben a modulban a gyakorta látott, illetve ritkábban előforduló jelzésekkel találkoznak a résztvevők, ilyen pl. a térképeken való eligazodás, a lexikonokban található szócikkek vagy az internetes keresőkben a „találatok száma” vagy a honlapok iránymutatói stb. Ez a részmodul visszatér részben a játékossághoz – az előző modulok mintájára –, más tekintetben pedig a szükséges információk keresésének segítésére szolgál.

Az *Adok-veszek* részmodulban a vásárlási szokásokkal, a hagyományos és modern vásárlási formákkal ismerkednek a tanulók. Azt, hogy az adott áru hol található meg, vagy az árak és értékek viszonyát kötetlen beszélgetések formájában tárgyalják meg, saját tapasztalataikat építik be a további ismeretszerzésbe. Az egymástól való tanulás kiemelt hangsúlyt kap. A modern vásárlás rendszerébe is bepillantást nyernek a különböző „árukínáló” oldalakon. A döntési helyzetekben való eligazodást, a választás, a választhatóság feltételeit elemzik.

A befejező – utolsó – részmodul (*Álomország*) közösségi játék: a résztvevők adott szituációban (önállóan határozzák meg, mire van szükségük) építenek fel egy „országot”, maguk közül választják a vezetőket, a korszakot, a tevékenységeket.

1. FOGLALKOZÁS

Adok-veszek játék (piac)

Időigény

Kb. 120 perc (a disputa hossza ebből 30 perc, az előkészítés és az értékelés hosszabb időt vehet igénybe)

Cél

Az együttműködés fejlesztése, a kulturált vita szabályainak megismerése. Annak tisztázása, hogy mi a különbség az érvekkel alátámasztott vélemény és a szubjektív vélemény között.

Forrás

- 1. melléklet: A disputa szabályai
- 2. melléklet: Értékelő lap

Előkészítés, ráhangolás, közös gondolkodás, amelyben a tanár irányításával bármely tárgynak, személynek, gondolatnak a pozitív és a negatív oldalát elemzik a résztvevők. A cél elsősorban annak tudatosítása, hogy a dolgok/személyek rendelkeznek különböző tulajdonságokkal, amelyek az egyik ember számára pozitívak lehetnek, a másik számára éppen az ellenkezője. Mitől függ az attitűdünk a megítélésben? Erre keres választ a „távolságtartó”, racionális szemlélet, ennek eljsajátítása, bensővé válása segít megérteni a másik oldal szempontjait. Bemelegítéssel, ráhangolással kezdődik a foglalkozás.

Eszközök

- Papír, toll

A foglalkozás menete

1. Néhány tárgyat összegyűjtünk, felsoroljuk tulajdonságaikat. Használati alkalmasság, illetve problémák szempontjából különválogatjuk a tárgyakat. Pl. bögre (inni lehet belőle, szép mintája van stb., összetörhet, kicsorbul, piszkos lesz... stb.). A következő fordulóban eladjuk a tárgyat, rábeszéljük, majd a tárgy kritizálásával lebeszéljük a vásárlót.

Az első „játék” általános, mindenki számára érthető, de elgondolkodtató kérdéssel foglalkozik. A „bizonyítás”, az „érvelés” különböző szinteken történhet a tanulók tapasztalatai, tudása, ismerete szerint.

2. Színe-fonákja: Tételmondat: **Az állatkertekre szükség van.** Ehhez gyűjtünk közösen a tételmondatot igazoló, majd a tételmondatot cáfoló állításokat.
3. Majd három csoportban dolgoznak a tanulók: az egyik csoport az állítás mellett, a másik csoport ellene szóló érveket, a harmadik csoport „bírói feladatokat lát el”. Feladatuk eldönteni, melyik érv-csoport volt meggyőzőbb, ezt indokolja is a csoport.
4. A terem berendezése: a háromfős csapatok szemben egymással, az asztal két oldalán foglalnak helyet (előttük füzet vagy jegyzetpapír). Az állító csapat első tagja a tagadó csapat első tagjával szemben ül és így tovább, hasonlóan az azonos számú játékosok.
5. A „bírák”, akik értékelik majd a vitát, az „asztalfőn” helyezkednek el, úgy, hogy mindkét csapat tagjait jól lássák. Figyelni kell a metakommunikációs jelekre is, hiszen a viselkedést is értékelik.
6. Szemben a bíróval az „időmérő” ül, aki jelzi (percenként vagy egy perccel az idő lejártá előtt) az idő múlását. Ez azért fontos, hogy a „játékosok” jól oszthassák be a rendelkezésükre álló időt.

Megkezdődik a vita (szabályzat: időkérés, lehetőségek, szerepek).

Megbeszélés/Értékelés

A portfólióba kerülnek:

A disputa szabályai; Tételmondatok gyűjteménye (amelyet közösen állítanak össze) – a foglalkozás eredménye

2. FOGLALKOZÁS

Vitatkozzunk, de hogyan?

Időigény

Kb. 200-300 perc (3-5 óra)

Cél

A vitatechnika további lépéseinek elsajátítása, a disputa szabályainak alkalmazása. Továbbá a „témagyűjtés”, amely önmagában is segíti a kreativitásfejlesztést, a két szempontú gondolkodást (hiszen olyan témákat, állításokat kell megfogalmazni, amelyeknek az ellenkezője is igaz lehet).

A foglalkozás menete

1. Bevezetés: A résztvevők csoportokban ülnek, és olyan témákat gyűjtenek, amikről vitatkozni szeretnének. Pl. háziállatok tartása, a fiatalok önállósága, a tanulás jelentősége vagy társadalmi kérdésekről: pl. a hajléktalanok helyzete, a kábítószerfogyasztás stb.
2. A tanár irányításával, szavazással döntenek el a résztvevők, melyik témát választják. Ennek a módja lehet – ha mindenkinek egy szavazata van –, hogy kis papírra ráírják a téma címét, a cédulákat egy kalapba dobják, és választanak egy csoporttagot, aki felolvassa hangosan a papírokat, egy másik tag jegyzi a szavazatokat. Ha „nagy a szórás”, a tanár javasolhatja a kör szűkítését, vagy sorba rendezheti – a már csoportosított – témákat.
3. Összeállnak a csapatok: Állító és Tagadó csapat. Ez egyéni választás útján történhet. Fontos hangsúlyozni, a „második menetben” megfordulnak a szereplők (aki eddig állított, az a második körben tagadó lesz), így elkerülhető a saját szemlélet mindenáron való érvényesítésének szándéka.
4. A csapatok felkészülnek (ennek meghatározott, mindenki által kötelezően betartandó ideje van). A tanár a témaválasztás függvényében dönt (egyszerűbb téma esetében fél óra, nehezebb téma esetében 1 óra).
5. Az idő leteltével a csapatok elhelyezkednek az asztal két oldalán. Az időmérő és a bíró(k) szintén, az előzőekben megadott pontokon. A vita megkezdése előtt érdemes rövid szünetet adni, hiszen a vitakultúra elsajátításának első szabálya, hogy semmiel sem lehet megzavarni a folyamatot.

6. A bíró (tanár vagy tanuló) megnyitja a vitát, a szabályoknak megfelelően, bemutatja a szereplőket és ismerteti a szerepeket (elmélyítés, tudatosítás).
7. Elhangzanak az érvek. A bíró(k) jegyzetelnek, mindenki ellátja a feladatát.
8. Az értékelés előtt a bíró(k) visszavonulnak és egyeztetik a szempontokat, konkretizálva az elhangzottakat.
9. Az eredmény kihirdetése, érvelés a bíró(k) részéről.
10. Közös megbeszélés: ki hogyan érezte magát a vitában, mi jelentett nehézséget, mi volt szerencsés, mi igényelt volna nagyobb felkészülést stb.

Közvetlenül az elhangzott vita után cserélhetnek a résztvevők, de választhatnak másik témát is. A megbeszélésnél kerüljön sor a témaválasztás helyességének értékelésére is.

Eszközök

A vitatechnika tanulásánál mindvégig ugyanazok.

3. FOGLALKOZÁS

Időigény

Kb. 200-300 perc (az időráfordítás részben témafüggő, hiszen a felkészülés „nehezebb témákra” tovább tart).

Megjegyzés: itt nehéz időhatárokat megadni, a kontaktóra általában 60 perc, a felkészülés témafüggő. Az értékelés általában 30 perc.

Cél

A vitakultúra elmélyítése, a disputa technikájának elsajátítása, az érvelés, a cáfolatok, a tény és vélemény közötti különbségek tudatosítása, a tanultak „bensővé válásának” segítése.

A foglalkozás menete

Újabb tételmondat választása.

- Pl. Árpád jó helyre vezette népét.
- A hajléktalanság megszüntetése állami feladat.
- A halálbüntetést el kell törölni.
- A könyvek kora lejárt.
- A számítógép magányossá tesz.
- Stb.

1. A tanár vezetésével újabb témát választ a csoport. Bevezető játékként alkalmazható az „egy érv – egy cáfolat” játék. A résztvevők körben ülnek. Valaki elmond egy érvet, majd a mellette ülő játékos ennek cáfolatát mondja, majd erre egy ellenérv (vagyis az állítás igazolása) következik.

Pl. Kutya jó/nem jó lakásban tartani, mert:

- megvédi a gazdáit,
- kutyaszőrös lesz a szőnyeg,
- rövid szőrű kutyát kell tartani,
- felugrik az ágyra,
- kutyaiskolába kell járatni,
- sokba kerül az eltartása,
- maradékételt eszik, így az sem megy kárba,
- szüksége van a mozgásra a gazdának is, ezért leviszi naponta sétálni, futni (ő is egészségesebb életmódot folytat),
- stb.

2. A bemelegítő játék után tételmondatot választanak a résztvevők, majd kisorsolják a csapatokat, ki lesz Állító, ki lesz Tagadó. Felkészülnek a vitára: lehet használni lexikonokat, internetet, bármit, amiből információt szerezhetnek.
3. A csapatok elfoglalják a helyüket, a bírák és az időmérő is, megkezdődik a vita.
4. Lezárás: a bíró értékelése (lásd előző játék).

A RÉSZMODULHOZ ILLESZKEDŐ FEJLESZTŐ FELADATOK – AJÁNLÁS

A feladatok forrása a Szakiskolai Fejlesztési Program keretében készült Fejlesztő feladatok 1., illetve 2. kötetének feladatai. (*Fejlesztő feladatok 1–2. Feladatgyűjtemény és tanári útmutató*. Nemzeti Szakképzési Intézet, 2006, illetve 2007. A kiadvány elérhető a www.szakma.hu oldalon a Letölthető anyagok menüpontban.)

- Fejlesztő feladatok 1. – Társadalomismeret: 49., 50.

1. MELLÉKLET

A DISPUTA SZABÁLYAI

(készült a Disputa-Kör Egyesület anyagai alapján – Hunya Márta rendszerezése szerint)

1. Alapelvek

A disputa olyan tevékenység, amelyet arra találtak ki, hogy megtanuljuk azokat a technikákat, amelyek elengedhetetlenek ahhoz, hogy kritikusan gondolkodó, aktív állampolgárként boldoguljunk egy nyitott, demokratikus társadalomban. Olyan időtöltés, amely miközben szórakoztat, gazdagítja a műveltséget is. A vita elsődleges célja a tanulás.

2. Résztevők

- Egy állító és egy tagadó csapat 3–3 fővel.
- Páratlan számú, képzett bíró hoz döntést (lehetőleg minimum három, országos döntőben minimum öt).
- Egy időmérő – órával. Időmérő hiányában a bíró méri az időt.
- A viták nyilvánosak.

3. A vita menete, formája

3. 1. Felszólalások

- A versenyzők csapatonként váltakozva kapnak szót
A1 → T3 (kérdéshet A1-től) → T1 → A3 (kérdéshet T1-től) → A2 → T1 (kérdéshet A2-től) → T2 → A1 (kérdéshet T2-től) → A3 → T3
- Az első beszélők 6–6 perccel gazdálkodhatnak, a kérdésekre és a válaszokra minden esetben 3–3 perc áll rendelkezésre, a többi beszéd maximális ideje 5–5 perc.
- A versenyzők a felszólalási idő lejártakor a megkezdett mondatot röviden még befejezhetik, de ezen túl a bíró köteles leállítani őket.
- A beszéd ideje alatt sem a csapattársak, sem az ellenfél nem beszélgethet, nem szólhatnak hozzá, ilyenkor csak írásban kommunikálhatnak.

3. 1. 1. A kérdés:

- A kérdés ideje 3 perc válaszokkal együtt. Kérdés és válasz közt nem kérhető idő.
- Kérdéseket az első felszólaló beszéde után az ellenfél csapatának harmadik tagja, a második beszélő felszólalása után pedig az első csapattag tehet fel. A kérdésekre csak az válaszolhat, akinek a beszéde után elhangzanak.
- A kérdés szerepe a homályos részek tisztázása és a vitatható pontok megtalálása.
- A kérdések és válaszok során elhangzottak a döntésnél csak akkor vehetők figyelembe, ha a csapat a későbbiekben visszatér rá. Az egyéni pontszámokban jelenik meg, hogy hogyan használják fel a kérdéselési időt.

3. 1. 2. A konzultációs idő

- Csapatonként 8 perc konzultációs idő áll rendelkezésre tetszőleges megosztásban, a beszédek között.
- Időkérs alatt a másik csapat is konzultálhat.

4. 2. A résztvevők szerepe

4. 2. 1. A csapatok

- Az állító csapat feladata a tételmondat állításának bizonyítása, érvrendszerük kifejtése, megvédése és a tagadó csapat érveinek cáfolása.
- A tagadó csapat feladata a tételmondatban foglalt állítás cáfolata, érvrendszerük kifejtése, megvédése és az állító csapat érveinek cáfolása.
- A csapatok egymással vitáznak, de szem előtt tartják, hogy a bírót kell meggyőzniük.
- Az udvarias, kulturált viselkedés szabályait minden résztvevőnek meg kell tartania, a személyeskedés kerülendő.

- A vitázók állva beszélnek.
- Az indokolatlan felolvasást két figyelmeztetés után a bírónak leléptetéssel kell büntetnie.
- A felszólalók – ha szükségét érzik – szólhatnak a bírákhoz.

4. 2. 2. A csapattagok szerepe

- A1 köszönti az ellenfelet, a bírót és a közönséget. Ismerteti a tétel címét és a definíciót, megadja csapata tételértelmezését és a kritériumot. Felvázolja a csapat érvrendszerét, megkezdi az érvek kifejtését, világossá teszi a csapat álláspontját. Válaszol T3 kérdéseire az arra kijelölt időben, valamint kérdezhet a második játékostól annak beszéde után.
- T1 köszönti az ellenfelet, a bírót és a közönséget. Állást foglal az állító csapat tételértelmezésével, kritériumával és definíciójával kapcsolatban. Negatív tételmondatot ad. Reagál az állító minden érvére, megkezdi a cáfolatot.
- Az A1 és T1 játékos 6–6 percet beszélhet.
- A második játékosok ideje 5 perc, ezalatt szükség esetén felülvizsgálják a definíciót, cáfolnak, kifejtik érveiket, megerősítik, elmélyítik, illusztrálják álláspontjukat, kiemelik a lényegét, ha idejük engedi, összefoglalnak; külön kérdéses időben válaszolnak az első játékosok esetleges kérdéseire. Új érvet nem hozhatnak.
- A harmadik játékosok maximum 5 perc alatt cáfolnak, áttekintik a vita menetét, szembeállítják a két érvrendszert, kiemelik a fontosabb ütközési pontokat, nyomatékosítják álláspontjukat, összefoglalnak, új érveket ők sem hozhatnak; kérdéseket tehetnek fel az ellenfél csapat első tagjának az arra kijelölt időben.

4. 2. 3. A bírák

- A bírák feladata a jegyzetelés, a jegyzőkönyv kitöltése, a szabályok megtartatása (leléptetés a bírák többségi szavazata alapján lehetséges).
- Kötelességük a vitára való felkészülés, a figyelem és az objektivitás.
- A bíró tárgyilagos kívülálló, csak akkor szólhat közbe, ha valaki súlyosan megsérti a vita szabályait vagy vét a sportszerűség, az udvariasság legelemibb szabályai ellen.
- A vita alatt a bírák csak különösen indokolt esetben, pl. leléptetésnél válhatnak szóat egymással.

4. 2. 4. A közönség

- A vita nyilvános.
- A közönség hallgatólagos jelenlévő, a vita menétét nem zavarhatja.

4. 2. 5. Az időmérő

- Az időmérő a felszólalások és az időkérek idejét méri.
- A játékos kérheti az időmérőt, hogy a játékidő lejárta előtt bizonyos idővel, illetve időkéreskor bizonyos idő elteltével figyelmeztesse őt.

5. A vita tartalmi egységei

5. 1. A tételmondat

- A tételmondat egy probléma világos és két oldalról egyformán megközelíthető megfogalmazása, melyet a csapatok a vita előtt megkapnak.
- A negatív tételmondat a tételmondat logikai állítmányaának tagadása.

5. 2. A definíció

- A definíció a kulcsfogalmak meghatározása és a tétel globális értelmezése.
- A definíció a vita medrét jelöli ki, tehát nem érv, így az esetleges definíciós vita megnyerése önmagában még nem jelenti a vita megnyerését.
- Az állító csapat joga és kötelessége a definíció megadása, ha nem teszi meg, akkor ennek joga a tagadókra száll.
- Ha a tagadó csapat be tudja bizonyítani a definíció tarthatatlanságát, akkor joga van azt kiegészíteni vagy ellendefiníciót állítani.
- A definíciós vita a tétel értelmezési módjának vitája.

5. 3. A kritérium

- A kritérium az a szűrő vagy pozitív érték, amelyre a vita épül. Olyan kritériumot kell választani, mely mindkét csapat számára elfogadható. A tagadó csapat nem köteles másik kritériumot állítani. A kritériumot tekintve irreleváns szempontokat és érveket el kell ejteni, ez a vita tárgyszerűségét szolgálja.

5. 4. Az érvrendszer

- Az érvrendszer egy csapat érveinek logikailag rendezett egésze, amelyet a definíció és a csapat stratégiája, taktikája határoz meg.
- Mindkét csapat felállítja a saját érvrendszerét.

5. 4. 1. Az érv és az ellenérv (cáfolat)

- Az érv alátámasztott állítás.
- Az ellenérv egy érv alátámasztott tagadása.

5. 4. 2. Példák, adatok

- A példa az érv alátámasztására szolgál, önmagában nem érv.
- Az adatokat, statisztikákat és a szaktekintélyektől származó véleményeket hitelesíteni kell a forrás megjelölésével, esetleg (másolatban történő) bemutatásával.

6. Az eredmény

6. 1. A bírói döntés

6. 1. 1. A vita eldöntése

- Döntetlen eredmény hivatalos mérkőzésen nem születhet. A döntést szóban és írásban is közölni és indokolni kell.
- A definícióhoz és a kritériumhoz kapcsolódó cáfolatlan – vagy csak részben cáfolt – érvek súlya alapján a bírák döntenek el, hogy melyik csapat győzött. A döntésében fontos szerepet játszik a harmadik játékosok beszéde, amelyben kiemelik és megvilágítják a vita legfontosabb ütközési pontjait.
- A bíró egyedül, a jegyzetei, vagyis az elhangzottak alapján objektíven hozza meg döntését, tehát személyes meggyőződése és benyomása nem befolyásolhatja.

6. 1. 2. Az egyéni teljesítmény

- Az egyéni pontszámot a bíró 0-tól 30 pontig adja a következő bontásban:
 - 0–10 pont: tartalom (tárgyi tudás, felkészültség, lényeglátás),

- 0–10 pont: szerepkör betöltése (kötelességek, szabálymegtartás),
- 0–10 pont: forma (stílus, beszédtechnika, felépítettség, nyelvhelyesség).
- A közepes teljesítmény kategóriánként 5–5 pont.
- Több versenyzőnek is lehet azonos pontszáma.
- Leléptetés esetén a szabálysértő tag 0 pontot kap, a korábban szereplők teljesítményüknek megfelelően értékelendők, a fel nem szólaltak pedig nem kapnak pontot.
- A rangsorszámot a bíró az egyéni pontszámok alapján 1-től 6-ig állapítja meg, de két azonos rangsorszám nem lehet.

6. 2. Az értékelés

6. 2. 1. Írásban

- A bírónak a jegyzőkönyv minden rovatát pontosan ki kell töltenie.
- A jegyzetelés a jegyzőkönyv hivatalos része.
- A jegyzőkönyv megtekinthető.
- A jegyzetet a bíró jelenlétében a mérkőzés után lehet megnézni.

6. 2. 2. Szóban

- A bíró minden esetben konstruktívan, a következő vitákhoz szakmai segítséget adva, pedagógiai cézzal értékeli.

7. A vita lezárása

- A bírák közlik az eredményt a csapatokkal.

2. MELLÉKLET**ÉRTÉKELŐ LAP**

A tételmondat:

A1		T1	
A2		T2	
A3		T3	
	Értékelés		

2. RÉSZMODUL

KÓDFEJTŐ

Naponta találkozunk értelmezhető jelekkel, utasításokkal. Például ilyenek a KRESZ-táblák, a boltokban, áruházakban vagy a vonaton található táblák. Ezeket a jeleket kódolással értelmezzük. Azonban vannak olyan jelek és jelzések, amelyeket nehezen tudunk felismerni, értelmezni, olykor nem is figyelünk rájuk, pedig fontosak lehetnek a kommunikáció szempontjából, hiszen közölnek valamit.

Ebben a részmodulban metakommunikációs eszközök elemzésével, értelmezésével, sőt félreértelmezhetőségével foglalkozunk.

KIEMELTEN FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

- A3. Olvasás, írott szöveg megértése
- A8. A kommunikáció értékelése
- B1. Önmagáról mint tanulóról alkotott elképzelések
- C1. Pozitív énkép kialakítása és fenntartása

IDŐIGÉNY

- Kb. 6-8 óra

1. FOGLALKOZÁS

Ez a részmodul elsősorban a fantázia, másodsorban a kreativitás fejlesztését állítja középpontba. Mindkét képességre igen nagy szükségük van a tanulóknak a társadalomba való beilleszkedés, a munkahelyen való kommunikáció értelmezése miatt. Ismerni kell az emberi megnyilvánulások különböző formáit, a verbális kommunikációt erősítő, illetve kiegészítő jeleket – a mimika, a gesztusok nyelvét. Ebben segít eligazodni a modul első része.

Időigény

Kb. 2-3 óra (a játékkedvtől és a jelenetek hosszúságától függ. A lezárásra, tapasztalatok megbeszélésére összességében 1 óra szükséges.

Cél

A metakommunikációs jelek felismerése, a metakommunikáció tudatos használata.

A foglalkozás menete

1. Közös beszélgetés (ráhangolás) a tanár vezetésével, egy – kevésbé ismert – filmrészlet megtekintése. A filmrészlet megtekintése kétszer történik: először hang nélkül, csak a gesztusokat, a mimikát, a mozgásokat kell megfigyelni. A tanulók feladata kitalálni, mit mondhatnak a szereplők, milyen a hangulatuk, mit fejeznek ki a mozdulataikkal. Ebből következnek a további feladatok.
2. A résztvevők elképzelik a történetet/párbeszédet, mi történhetett előtte/utána. Ezt a feladatot csoportban végzik, minden csoport szabadon „fantáziálhat”.
3. A csoportok bemutatják (esetleg eljátszzák) a történetet, ahogyan ők értelmezték a filmrészletet.
4. Másodszor is megnézik a részletet, ez alkalommal már hangosítással.
5. Közös beszélgetésben értékelik: melyik csoport témája állt közelebb a valóságos történethez/részlethez.
6. A tanár vezetésével strukturált beszélgetés következik a metakommunikációról, hogyan használjuk, használata mennyire spontán, mennyire tudatos. Hétköznapi példák arról, mit árul el az arcunk, a testtartásunk, a gesztusaink.
7. Játék: A mozdulat. A tanulók megadott helyzetet jelenítenek meg metakommunikációval.
PL.:
 - **Vásárlás** (az egyik félnek tetszik az áru, a másiknak nem, az egyik dicséri, a másik a hibáit muto-gatja).

- **Baleset történt** (a játék szereplői telefonálnak, ijedeznek, segítséget akarnak nyújtani stb.).
- **Ügyintézés** (tétován megy valaki a hivatalba, keresgéli az ügyintézőt, végre megtalálja, ő azonban egy másikhoz küldi).
- A kertben egy **libát kell megfogni**: kergeti, megpróbálja a kabátjával elfogni stb.
- **Építkezés**: téglát pakolnak, mások a kötőanyagot kenik.

8. Néhány szereplő bemutatja a jelenetet, a többiek feladata kitalálni, mi történhetett.
9. Megbeszélés: hogyan érezték magukat a szereplők, a nézőknek miért volt nehéz vagy könnyű kitalálni az adott történetet.
10. Lezárás: mi a metakommunikáció, hogyan használjuk, segíti vagy gyengíti a verbális kommunikációt...

Megbeszélés/Értékelés

Ösztönösen és tudatosan is használjuk a verbális kommunikációt kiegészítő metakommunikációt, ezek erősítik vagy gyengítik a mondanivalót. A legfontosabb axióma: nem lehet nem kommunikálni.

A feladat megoldásának értékelése: önértékelés és a társak értékelése (tükrözés). Szempontok lehetnek: Hogyan vettem részt a feladatokban? Mit értettem meg? Hogyan tudom tudatosan használni a kommunikációs eszközöket (mimika, gesztus)? Hogyan „olvassom” mások jelzéseit? Miért van szükség a kommunikációs eszközök ismeretére?

2. FOGLALKOZÁS

Milyen is az iskola?

Időigény

Kb. 4 óra (2 óra a film megtekintésére, 2 óra) a megbeszélésre

Cél

Empátiafejlesztés, filmelemzés, a mai és a régi iskola életének, szervezettségének, kultúrájának, szokásrendszerének összevetése. Tanárszerep, diákszerep tegnap és ma. A jellemzés mint karakterábrázolás. A karakterábrázolás eszközei egy film alapján. Beszédkészség-fejlesztés, idősíkok elképzelése, fantáziafejlesztés. Az iskola feladata minden korban az ifjúság felkészítése arra, hogy miként éljenek, dolgozzanak.

Eszközök

- Video- vagy DVD-lejátszó
- Kivetítő
- A *Holt költők társasága* vagy a pedagógus által kiválasztott film videokazettán vagy DVD-n
- Tábla, jegyzetfüzetek

A foglalkozás menete

1. A résztvevők megtekintik a *Holt költők társasága* c. filmet közösen. Ha nem ezt a filmet választja a pedagógus, bármely más – az iskolával kapcsolatos – film vagy annak részlete megfelelő lehet.
2. A film azonnali hatásának megbeszélése a pedagógus irányításával. Először: Mi tetszett, miért tetszett benne a legjobban? Mi az, ami nagy hatással volt rád?
3. A tanár vezetésével kiemelik a főszereplőket, az irányított beszélgetés során megbeszélik a jellemeket. Táblán rögzítik a szereplőket, különválasztva a pozitív, illetve a negatív figurákat. A tanulók indokolják, miért tartják pozitívnak vagy negatívnak a szereplőket. A film megbeszéléséhez is lehet használni az előző modulban megismert „kockát”, amelynek 6 oldalán a különböző fogalmak találhatók. Ezzel könnyebb a strukturált gondolkodás.
4. Mit tettél volna a helyében? Ennél a kérdésnél már a cselekmény kerül a fókuszba. Meddig tart a bevezető szakasz, hogyan hangolja rá a film a nézőket a történetre, hogyan kelti fel érdeklődésüket, milyen eszközöket használ stb.?
5. A tanulók csoportokban dolgoznak. Feladat: a különböző helyszínek sorrendben történő felsorolása.
6. Feladat: a főszereplők és a mellékszereplők felsorolása – a jellemek ábrázolásának módja.

Megbeszélés

A tanár feladata: a beszélgetés irányítása. A mű és hatása. Mit tanultam a filmből? Mennyiben változott az iskola kb. 50 év alatt, milyen lesz 50 év múlva?

A tanulók csoportokban tervezzék meg a jövő iskoláját (kb. 2060-ban hogyan folyik majd a tanulás, a tanítás, milyen lesz az épület és a felszereltség, milyen lehetőségeik lesznek a diákoknak stb.).

A portfólióba kerülnek:

Jellemzések, kiemelt események a filmből – leírás készítése.

VÁLTOZAT

LAPSZEMLE

(Arra az esetre, ha nem áll rendelkezésre videobereendezés.)

Ennek a foglalkozásnak az előzménye a napilapokról, folyóiratokról való beszélgetés, a résztvevők újságokról való ismereteinek számbavétele, mennyire ismerik vagy nem ismerik ezeket, hogyan tájékozódhatnak az ország, a világ eseményeiről.

1. Bevezető beszélgetés a pedagógus irányításával: Milyen újságokat ismerünk, mit nevezünk folyóiratnak, mit napilapnak, milyen az alakjuk, a szerkesztésük, láttak-e már ilyeneket a résztvevők?
2. A pedagógus megmutat néhány periodikát (napilapok, hetilapok, színesek és fekete-fehérek, fűzöttek és kötöttek stb.). Mi a különbség közöttük? Megkéri a tanulókat, adjanak külső jellemzést a látott lapokról.
3. A tanulók csoportokban először csak a napilapokat tekintik át. A címekből ítélve következtetnek, mit tartalmazhatnak az írások. Majd a valódi tartalmakat is megismerve recenziót készítenek az adott lapról. Különböző célcsoportok számára készítik az ismertetőt (pl. középiskolások, általános iskolások, politikusok, vidéken élő mezőgazdasági dolgozók, városban élő munkanélküliek stb. számára).
4. A csoportok recenziókat cserélnek és értékelik azokat. Szempontok: Milyen címek voltak hatásosak rájuk, mely cikkeket olvasnák el az ismertető alapján, melyeket semmiképpen? Milyen arányban tartalmaznak a lapok pozitív, illetve negatív hangvételű írásokat?
5. Közös értékelés: a pedagógus vezetésével megállapításokat tesznek a magyar írott sajtó tartalmáról.

Időigény

Kb. 3-4 óra (amelyből 2 óra a lapismertetés, lapelemzés, 1-2 óra a tapasztalatok összegzése, értékelés)

Eszközök

- 5-6 ismert napilap
- 3-4 folyóirat (aktuális)

Értékelés**A portfólióba kerülnek:**

Folyóiratcímek, rövid leírások – recenzió az adott folyóiratról, adatok, kiadók, szerkesztők, könyvészeti adatok stb., amit a napilapokról tudni lehet.

3. RÉSZMODUL

ADOK-VESZEK

A részmodul – mint az előzőek – játékos feladatok megoldásával indul, fokozatosan közelít a mai kor adta lehetőségek kihasználhatóságának, felfedezésének irányába. Ma már éppúgy kereshető az elektronikus kommunikációs eszközök segítségével meghatározott színű és méretű pulóver, cipő, mint bármilyen más információ a világról, legyen az tudományos megállapítás, tananyag, különböző foglalkozások leírása vagy éppen érdeklődésünket kielégítő cikkek.

A részmodul második részében a munkavállaláshoz szükséges nyomtatványok, dokumentumok kitöltéséről, értelmezéséről kereshetnek útmutatókat a résztvevők az interneten, illetve letöltött minták alapján tájékozódhatnak.

Például:

1. Papíralapú és elektronikus ügyintézés gyakorlata (mindenki a saját településének a honlapján dolgozzon)
2. Az önkormányzat felépítése, főbb feladatai
3. Valamilyen helyi rendelet megismerése, értelmezése
4. Önkormányzati elektronikus ügyintézés, időpont-kérés, csatolt mellékletek, nyomtatványok letöltése
5. Papíralapú ügyintézés
 - Személyi igazolvány cseréje, nyomtatvány kitöltése

- Méltányossági kérelem megírása
- Szociális átmeneti segély iránti kérelem megírása, beadása

A részmodul feladatai közvetlen gyakorlati segítséget is nyújtanak a mindennapi személyes ügyintézés technikáinak megismeréséhez, elsajátításához.

KIEMELTEN FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

- A3. Olvasás, írott szöveg megértése
- A6. Elektronikus média útján történő kommunikáció
- B4. Tanulási források keresése
- B6. Tanulási források felhasználása
- C2. Másokkal történő pozitív és eredményes interakció

IDŐIGÉNY

- 4-5 óra

MELY CÉLOK ELÉRÉSÉHEZ JÁRUL HOZZÁ?

Internethasználat, keresőprogramok használata, hivatalos ügyintézés gyakorlata.

SZAKTUDOMÁNYI ÉS PEDAGÓGIAI HÁTTÉR

A pedagógus irányításával különböző területeken böngészhetnek a résztvevők az internet segítségével.

Először egyszerűbb feladatokat hajtanak végre, pl. vásárolnak ruhaneműket, használati cikkeket, építhetnek (képzeletben) kutyaólat, faházat, kerítést stb. (www.vatera.hu, www.teszvesz.hu).

AJÁNLOTT FELDOLGOZÁSI MÓD

Csoportmunka, illetve egyéni munka – a számítógép-ellátottság és az internetes lehetőségek függvényében.

1. FOGLALKOZÁS

Mindennapi számítógép-használat

Időigény

2-3 óra

Cél

Honlapok keresése, internetes keresőprogramok használata, tulajdonságok, lehetőségek megismerése. Kommunikáció, számítógép-használat, internet-használat képességének fejlesztése.

Eszközök

- Számítógép, internet-hozzáférés
- Jegyzetek (honlapok címei)

VÁSÁRLÁS AZ INTERNETEN

A foglalkozás menete

1. Vásárlás az interneten: A pedagógus megkéri a résztvevőket, jelöljenek meg néhány ruhadarabot, amelyekre szükségük lenne, amire vágnak. Ezek után a Google keresőprogramban jelölik be, mintha meg szeretnék vásárolni.
2. Keressék meg a különböző vásárlási oldalakat, jegyezzék fel a honlapokat. Nézzék meg, melyek azok az oldalak az interneten, amelyeket bejelentkezés nélkül is lehet használni.
3. A kiválasztott vásárlói oldalon jelölik meg a vásárolni kívánt árut, majd válogassanak a termékek közül, jegyezzék fel az árakat, a minőséget, a hirdetés adatait.
4. A csoportok kicserélik a tapasztalatokat, közös beszélgetést kezdeményeznek arról, hol mit találtak.
5. A foglalkozás második részében a pedagógus újabb feladatot ad a tanulóknak. Szeretnének eljutni egy másik városba, meg kell szerezni a szükséges információkat: a vonatok, illetve az autóbuszok indulásának idejét, a jegyek árát stb. Ezt a feladatot páros munkával oldják meg a résztvevők.
6. A MÁV, illetve a Volán honlapjainak tartalmáról szerzett ismereteiket páros beszélgetések keretében osztják meg a egymással a tanulók.

Megbeszélés/Értékelés

Megbeszélés: a keresések és találatok értékelése, mi okozott nehézséget, hogyan tájékozódhatunk az interneten, mire használjuk az információkat.

A portfólióba kerülnek:

Internetes címek, elérhetőségek, tartalom szerinti felosztások, keresőprogramok címei.

2. FOGLALKOZÁS

Időigény

Kb. 2-3 óra (adatlapok megkeresése, kitöltése, nyomtatás, értelmezés)

Cél

A munkavállaláshoz szükséges dokumentumok megkeresése, alkalmazása és kitöltésének szabályai.

A foglalkozás menete

1. Önkormányzatok honlapjának megkeresése egyénileg, illetve páros munkában. A pedagógus irányításával egy kiválasztott önkormányzat felépítésének megtekintése, értelmezése. (Ha szükséges, akkor érdemes egy vidéki, egy budapesti önkormányzat honlapját megtekinteni.)
2. Az adott önkormányzat honlapján – ha mód van rá, kivetítéssel – a résztvevők megtekintik a segélyezés szabályait, lehetőségeit, megkeresik azokat a dokumentumokat, amelyek a segély igénylésére alkalmasak, használhatóak.
3. A nyomtatványok, dokumentumok letöltése (mentés saját gépre, nyomtatás), kitöltési útmutató közösen történő értelmezése.
4. A nyomtatott dokumentumot – fiktív vagy valóságos névre – kitöltik a résztvevők, először kézzel írott formában. A felmerülő kérdésekre közösen keresik a választ, illetve a pedagógus segítségével értelmezik azokat.
5. A következő lépésben a számítógépen töltik ki az adott dokumentumot (pl. segélykérő lap, munkavállaláshoz szükséges adatlap stb. igény szerint).
6. A kitöltött adatlapokat kinyomtatják a résztvevők, majd újra értelmezik, áttekintik a kitöltés helyességét. A kitöltött adatlapok és az internetcímek a portfólióba kerülnek.

VÁLTOZAT

UTAZZUNK!

Időigény

2-3 óra (keresés az interneten, folyamatábra készítése, elérhetőség, utazással kapcsolatos tudnivalók)

Cél

Tájékozódás az interneten, térképismeret.

Forrás

- Internet: utazással kapcsolatos oldalak (MÁV, Malév, Volán, térképek, Google-kereső)

A foglalkozás menete

1. Ráhangelés: Közös beszélgetés, ki merre járt már az országban és az országon kívül. A résztvevők elmesélik utazással kapcsolatos élményeiket, a pedagógus vezeti a beszélgetést.
2. A teremben lévő térképen megkeresik az említett városokat, helységeket, amerre jártak már.
3. Az interneten – párosával – megkeresik a helységnevek alapján a térképen található helyeket. Gyakorolják az internetes térképen való eligazodást.
4. Utazzunk együtt! A résztvevők választanak olyan városokat, falvakat, helységeket, ahol még nem jártak, ezeket megkeresik a térképen.
5. A pedagógus vezetésével készítenek egy folyamatábrát arról, hogyan tervezik meg az utazást.
6. Az interneten megkeresik a közlekedéssel kapcsolatos oldalakat. Pl. megnézik a vonat indulását, a pályaudvart, a jegy árát stb., összegyűjtik a tudnivalókat az utazáshoz.
7. A csoport érdeklődésétől függően megkeresik az adott városok, helységek nevezetességeit. Készíthetnek útikönyvet arról, hogy hol mit érdemes megnézni, hol található múzeumok, mik a hely nevezetességei (épületek, hidak, terek, szobrok stb.).

További variációk: a város, falu (helység) híres szülöttein megkeresése, néhány adat összegyűjtése. Amennyiben szívesen dolgoznak a feladaton, érdemes „továbbfejleszteni”: pl. össze lehet gyűjteni az adott lakóhely nevezetességeit, képeket lehet szerkeszteni hozzá és készíthető egy a leírásokkal kiegészített ismertető. Ebből kiállítást, bemutatót lehet szervezni.

A tanulók a prospektus elkészítésének módját, munkafolyamatát is leírják: a tervezéstől a megvalósításig. Ez szintén bekerülhet a portfólióba (a továbbiakban is hasznosítható a folyamatleírás, bármilyen munka tervezéséhez, kivitelezéséhez). Ügyeljünk arra, hogy a tanulók – éppen a további hasznosíthatóság érdekében – inkább általánosan, mint tényszerűen fogalmazzanak.

Értékelés

Ki milyen gyűjteményt állított össze.

A portfólióba kerülnek:

Saját gyűjtésű ismertető a választott településről

4. RÉSZMODUL

ÁLOMORSZÁG

A részmodul egyrészt az adott közösség kohézióját erősíti, másrészt a metakommunikáció jelentőségét tudatosítja. A gyakorlatok továbbra is játékosak, a hangsúly a megbeszélésen van. Bővül a résztvevők önismerete, tudatosabban használják a kommunikációs eszközöket. Az *Álomország* cím elsősorban arra utal, hogy nem lehetünk ugyan tökéletes emberek, de sok-sok eszközzel törekedhetünk a magunk és mások megértésére, elfogadására. A modul gyakorlatai érzékenyebbé tesznek a problémák felismerésére, közelebb visznek a megoldásokhoz.

KIEMELTEN FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

- A1. A kommunikáció mint társadalmi érintkezési forma
- A2. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása
- A8. A kommunikáció értékelése
- B1. Önmagáról mint tanulóról alkotott elképzelések
- B5. Tanulási források feldolgozása

IDŐIGÉNY

- 3-4 óra

MELY CÉLOK ELÉRÉSÉHEZ JÁRUL HOZZÁ?

A játékoság, a helyzetek elemzése, az önismeret fejlesztéséhez és mások megismeréséhez járul hozzá, továbbá segít a metakommunikáció értelmezésében.

SZAKTUDOMÁNYI ÉS PEDAGÓGIAI HÁTTÉR

Elsősorban felnőtt tréninggyakorlatok adaptációja alkotja a feladatok túlnyomó részét. A pedagógus ebben a részmodulban a tréner szerepét tölti be, vagyis irányítja a gyakorlatokat, vezeti az értelmezést, értékelést, ügyelve arra, ne sérüljön senki a visszajelzések és a felismerések által.

A tréneri munkaszerep nagyfokú empátiát és feltétel nélküli pozitív elfogadást igényel. Nem minősítjük a

résztvevőket, a cselekedeteket, a viselkedést elemezzük. Minden játékelemzés önértékeléssel kezdődik. A tréner feladata „mederben tartani” a beszélgetést, és megakadályozni a csoport tagjainak – esetleges – minősítő, agresszív megnyilvánulásait.

A gyakorlatok többsége a *Trénerek kézikönyve* alapján válogatott feladatokból áll. (PETER DÜRRSCHMIDT, JOACHIM KOBLITZ, MARCO MNECKE, ANDREA ROLOFS, SUSANNE SCHRAMM, JOCHEN STRASMANN: *Trénerek kézikönyve*. Z-PRESS Kiadó, 2008)

AJÁNLOTT FELDOLGOZÁSI MÓD

Mivel a feladatok tréninggyakorlatok, tehát szükséges a megfelelő méretű tér és a közös értékeléshez, beszélgetéshez a megfelelő környezet.

1. FOGLALKOZÁS

Pillantások értelmezése

Időigény

A játék 20-30 perc a játékkedvtől függően.

A megbeszélés szintén 20-30 perc.

Cél

Szemkontaktus, mimika értelmezése, a mereven bámuló tekintetek tűrése.

A foglalkozás menete

1. Miután az összes résztvevő tájékoztatást kap a feladatról, kiválasztanak egy önként jelentkezőt, aki a többiekől távol marad.
2. A többiek olyan kört alkotnak, melyben a személyek között egy-egy méter távolság van. A résztvevők háttal állnak a kör közepének. A két ember közötti egyméteres távolságoknál kapukat kell alkotni, melyeken át bebocsátás nyerhető a kör belsejébe.
3. A kört alkotók megbeszélik egymás között, hogy ki az a két ember, akiknél a tényleges bejárat van.
4. Az önként jelentkezőnek a pillantásokból kell rájönnie, hogy hol juthat be a körbe. A körben állók nem beszélhetnek, és más segítséget sem adhatnak. Ha vak vagy aliglátó tanuló van a csoportban, akkor a feladat lényeges módosítással játszható: nem mimikával kell érzékelteni, hogy hol van a bejárat, hanem szóbeli kifejezéssel: pl. „Itt nem mehetsz be.” Nem.” „Nem nyílik a kapu.” „Nem engedlek be.”
5. Ha rájön a megoldásra, közli és kipróbálja.

Megbeszélés/Értékelés

Ezt követi a megtapasztaltak reflexiója, hogy érezted magad, mi esett könnyen, mi volt nehéz, hogyan élted meg a kirekesztettséget stb. A többi résztvevőt is be kell vonni a reflexiókba.

PUFFANÁS

Időigény

Kb. 20-30 perc (használhatjuk többször is, hangulatoldás vagy ráhangolás céljából ezt a játékot).

Cél

A résztvevők koncentrációképességének növelése.

A foglalkozás menete

1. A résztvevőket fel kell szólítani, hogy 1-től szép sorjában kezdjenek el számolni. Azokat a számokat, melyek a „hetes” számot tartalmazzák vagy „héttel” oszthatóak, nem szabad kimondani, hanem helyette a „puff” szót kell mondani.
2. Az első próbakör után a tempót növelni kell – aki hibázik, kiesik.

Megjegyzés

Ez a feladat a résztvevőknek általában örömet szerez. Részben lehetséges az is, hogy eleinte fenntartással fogadják a feladatot, de ez elmúlik.

VÁLTOZATOK

Azokat a számokat, amelyekben „ötös” szerepel vagy amely „öttel” osztható, nem lehet kimondani, hanem helyette a „piff” szót kell használni.

Tovább bonyolítható, pl. „hatos” vagy „hattal” osztható helyett a „paff” szót használjuk.

2. FOGLALKOZÁS

Háromszavas gyakorlat

Ez a feladat alkalmas a „bemelegítésre”, de a fantáziafejlesztésre és a verbális kommunikáció gyakorlására is.

Időigény

2-3 óra (a csoport létszámától függ, egy résztvevőre Kb. 5-6 perc számítható, a megbeszélésre – szintén a csoport létszámától, érdeklődésétől függően további 1 óra).

Cél

A szabad beszédre ösztönzés.

Eszközök

- Kb. 50 db főnevet tartalmazó kártya (egyenként ráírva a főnevek)

A foglalkozás menete

1. A résztvevők egy halom lefelé fordított kártyából – amelyekre előzőleg főneveket írtak (kerítés, ürha-jós, tengerimalac stb.) – hármat húznak.
2. A feladat a három fogalom felhasználásával spon-tán történet alkotása. A rendelkezésre álló idő: három perc. A többi résztvevőnek ki kell találnia, melyek voltak a kihúzott főnevek.

Megjegyzés: Ez a feladat nemcsak szórakoztató, hanem fejleszti azon képességeket, amelyek segítségével megtanulható, hogyan kell szokatlan helyzetekben eljárni.

Megbeszélés/Értékelés

A részmodul megbeszélése elsősorban arra irányul, hogy ki hogyan érezte magát a gyakorlatok során, mi zavarta, mi volt kellemes számára, mit tudott meg önmagáról, a többiekről. A pedagógus tréneri szerepénél fogva a játékot értékeli, nem a személyeket, segíti a közös beszélgetést.

VÁLTOZATOK

Kutyaélet

Időigény

Kb. 1 óra (tovább folytatható a játék: maguk is írhatnak ilyen történeteket, a befejező rész megfogalmazása a többi játékos dolga). Így az időigény 2-3 órára bővül.

Cél

Konkrét leírások gyakorlása.

Forrás

- 1. melléklet: Kutyaélet

A foglalkozás menete

1. Szemléltetésképpen a tanár/tréner egy példát olvas fel (lásd részletes leírás).
2. Ezután párokat kell alkotni, akik saját példájukon keresztül általános, majd konkrét leírást gyakorolnak be.
3. Ezt követi a tapasztalatcsere az összes érintett részvételével, amely során arra keresik a választ, hogy a tartalom különböző közlési módjait hogyan élték meg a résztvevők, de adott esetben a példák alapján milyen szóhasználat milyen asszociációhoz vezetett.

Megjegyzés: A gyakorlat azt a célt szolgálja, hogy a példák tartalmát tudatosan és olyan konkrétan, ahogy csak lehet, vissza lehessen adni. A kiértékelésnek egyértelműsíteni kell, hogy ennek a módszernek az alkalmazása által különböző képek és elképzelések születnek a beszélgetőpartnerekben.

Megbeszélés/Értékelés

Kinek a válaszai közelítették meg leginkább a történet második részét? Miért fordulhattak elő az eltérések, ki miért úgy fejezte be a történetet, hogyan elmondta?

A MODUL LEZÁRÁSA

Időigény

1-3 óra (a csoport létszámától, felkészültségétől függően)

A pedagógus irányításával a résztvevők SWOT-analízist készítenek:

Erősségek (Milyen tapasztalatokat szereztem, mit tudtam meg magamról, milyen gyakorlatokban éreztem magam sikeresnek stb.)	Fejlesztendő (Mely játékokat éreztem kicsit unalmasnak, mihez nem volt kedvem, mitől keseredtem el stb.)
Lehetőségek (Amit megtanultam, azzal mit tudok kezdeni, mire használhatom föl, milyen ismeretekkel, tapasztalatokkal gyarapodtam).	Veszélyek (Milyen problémákat kell megoldanom, mások mit gondolnak rólam stb.)

Értékelés

Általában hogyan éreztem magam a modul során?

1. MELLÉKLET

KUTYAÉLET

EGY TÖRTÉNET KÉTSZER ELMESÉLVE

„Először is egy történetet szeretnék elmesélni anélkül, hogy konkrét képeket adnék meg. Csak általános körülírásokat fogok használni. Ezután ugyanezt a történetet mesélem el még egyszer, de ezúttal konkrét képekkel ábrázolva.”

A történet

„Egy héttel ezelőtt egy kutya futott oda hozzám. Én Buksinak neveztem el. Buksi kevés gondot okoz. Hallgat a szóra, és könnyen ápolható. Gyorsan megszoktuk egymás jelenlétét. Otthonunk nincs messze az erdő szélétől. Nagyon nyugodt itt minden. Körbeölel a természet, ahogy az a hegyvidékeken megszokott. Szomszédainkat ritkán látjuk. Házunk mögött egy halastó terül el. A tó körül minden nap teszünk egy sétát, és megfigyeljük azokat az állatokat, amelyek ott élnek.”

A pedagógus által feltett kérdések:

- Hogyan képzeled el Buksit?
- Hogy néz ki egy tipikus hegyvidéki táj?
- Van elképzelésed a szomszédokról?
- Van elképzelésed azokról az állatokról, amelyek a halastó környékén élnek?

A pedagógus felolvassa:

A módosított történet

„Egy hete egy kutya szegődött oda hozzám. Közepes kopó, barnásfekete bundával és denevérré emlékeztető fülekkel – egy igazi keverékkutya. Buksinak neveztem el. Buksi kevés gondot okoz. Hallgat a szóra, és könnyen ápolható. Gyorsan megszoktuk egymás jelenlétét. Otthonunk nincs messze az erdő szélétől. Nagyon nyugodt itt minden. Nincsenek autók, repülők sem lármáznak és járókelők is csak elvétve fordulnak meg arra. Körbeölel a természet, ahogy az a hegyvidékeken megszokott. Mezők, völgyek és erdők váltakoznak ezen a tájon. Szomszédainkat, akik már jórészt nyugdíjasok, ritkán látjuk. A férfi 1 méter 70 cm körüli, a nő valamivel alacsonyabb, és mindketten erősen túlsúlyosak.

Házunk mögött egy halastó terül el. A tó körül mindennap teszünk egy sétát, és megfigyeljük azokat az állatokat, amelyek ott élnek. Két szürkegém őrzi saját területét, a tóban pedig hemzsegek a pisztrángok.”

3. MODUL

HŐSÖK ÉS HŐSIESSÉGEK

A modul négy részmodulból áll. Célja elsősorban az önismeret fejlesztése abból a szempontból, hogyan tudnak az egyes tanulók koncentrálni a feladatokra. Az eddigiek során (1. és 2. modul) különböző tanulásszervezési formákkal ismerkedtek meg a pedagógus segítségével. A két modul után már érdemes összegyűjteni a tapasztalatokat, mikor volt kellemesebb, hatékonyabb a tanulás, és mikor kevésbé az.

A pedagógus szerepe az első részmodulban a beszélgetés vezetése. Ez a beszélgetés segítheti az egymástól való tanulást azzal, ahogyan a tanulási szokásokat, tapasztalatokat megbeszélik egymással a tanulók.

De irányíthatja indirekt módon is a diákokat a tanár: először párokban beszélnek meg a koncentrációs gyakorlat eredményét, kisebb csoportban, majd közösen összegeznek. A feladat bővíthető azzal a szemponttal is, hogy milyen tanulási módszert ajánlanának a különböző „technikákkal” a tanulók társaiknak. Ha szívesen játszanak még a diákok: apróhirdetéseket is megfogalmazhatnak egymás számára.

Ennek a részmodulnak a második részében az interneten való eligazodást tanulják a diákok. A feladat – amelynek időigényes voltára a tervezés, szervezés során gondolni szükséges – alkalmas munkahelykeresésre vagy a továbbtanulással kapcsolatos információszerzésre is. Az internet adta lehetőségek kihasználása segíti az egymástól való tanulást, a segítségnyújtást, ugyanakkor erősen korlátozza a verbális kommunikációt. Fontos képességeket fejleszt a számítógép használata, de óvakodni kell a túlzásoktól, hiszen ez a közvetlen emberi kommunikáció rovására mehet.

A témaváltás ellensúlyozza az előző feladatot és gyakran alkalmazható. Nagy koncentrációs képességet igényel, ráadásul valós élethelyzeteket mutat be játékos módon.

A **Hajónapló** (mimetikus játék) célja kettős: az egyik az egymásra való odafigyelés erősítése, a másik az asszociáció (a fantázia) fejlesztése. A fiatalokat kezdetben megdöbbeníti az úti cél táblájának kicserélése, hiszen egészen más feladatot kell megoldaniuk a második körben. A csoport gondolkodásától, asszociációs képességétől függ a feladat időigénye; ezért ezt nehezen lehet meghatározni, hiszen a játék órákon, napokon keresztül is játszható.

A **Tartuffe 1–2.** részmodulok a különböző szerepeinket segítik megérteni. Miért vagyunk mások baráti körben vagy egy számunkra ismeretlen helyen, hogyan kommunikálunk a különböző helyzetekben? A „karakterjátékok” célja részben az önismeret fejlesztése, részben mások megismerését segíti. A helyzetjátékokban nincs előre megírt forgatókönyv, rögtönözni kell az alkalomnak és a helyzetnek megfelelően. Ez nem igényel különösebb színészi képességeket, viszont tapasztalata mindenkinek van arról, miként szoktunk viselkedni különböző szerepeinkben.

Mint a modulok többségében, ennél a részmodulnál is a megbeszélésen van a hangsúly: a legfontosabb dolog az, amit magamról és másokról megtanultam. A tanulók elemzik saját és társaik viselkedését, ezzel magabiztosabbak lesznek, váratlan helyzetekben feltalálják magukat.

Az utolsó részmodul szintén a karaktert helyezi a középpontba, erről mindig van mondanivaló. Ha van a tanulóknak affinitásuk a szerepjátékhöz, úgy igen hasznos lehet a téma. Ha nem játszanak szívesen, a mindennapi Tartuffe-ök keresése fejleszti az ítélőképességet, az értékek megfogalmazását és segíthet az értékválasztásban.

A modul lezárása önértékelés, mindenki a maga SWOT-analízisét készíti el, amelyet – ha a csoport úgy dönt – megoszthatnak egymással, de eltehetik saját dossziéjukba anélkül, hogy a „nyilvánossággal” ismertetnék az önmagukról alkotott képet.

A modulban alapvetően a **fejlesztő jellegű értékelés** alkalmazását javasoljuk, ami a tanulók fejlődésének, kompetenciáinak gyakori, interaktív értékelését jelenti. Célja a tanulási, fejlődési célok meghatározása és a tanítás-tanulás ezekhez történő igazítása. Központi gondolata leginkább az egyéni fejlődés támogatása, ami nem a külső normáknak, követelményeknek való megfeleltetésre, az azokkal való összemérésre összpontosít, hanem döntően az adott diák továbblépésének, fejlődésének segítésére. Ez persze nem azt jelenti, hogy nincsenek célok, elérendő követelmények, de figyelembe veszi a diákok eltérő fejlődési ütemét, tartalmát és irányát.

A tanulást támogató értékelés egyik komplex eszköze a portfólió. **Mi is a portfólió?** Nem egyszerűen egy mappa, hanem a diák munkáját, teljesítményét, eredményét és haladását igazoló és reflektáló személyes dokumentum. A tanuló által a tanár támogatásával összeállított célirányos gyűjtemény, amely bemutatja készítőjének erőfeszítéseit, fejlődését és eredményeit

egy vagy több területen. A portfólió akkor lesz a diákok számára is könnyen kezelhető, értelmezhető, fejlődésüket dokumentáló gyűjtemény, ha a tanuló megismeri, megérti a portfólió szerepét saját tanulási folyamatában, ha a dokumentumok gyűjtését, értékelését konkrét szempontok segítik, amelyekben kitüntetett szerepet kapnak a kompetenciák. Az értékelések, a tanulótermékek gyűjtése során érdemes felhasználni a tanárok, illetve a diákok számára készült kompetenciakártyákat, ti. ezekkel lehet ösztönözni, segíteni a tanulókat abban, hogy önmagukra vonatkoztatva is tudják, honnan, hogyan és merre haladnak, hová jutottak el. Ez az értékelés segíti a diákokat abban, hogy maguk is értsék, miért érik kudarcok őket, mitől eredményesek, s abban is, hogy képesek legyenek célokat kitűzni önmaguk elé. A fejlesztő értékelést, a portfóliók összeállítását a modulban különböző ajánlások (javasolt termékek, szempontok, értékelési, ön- és társértékelési feladatok) segítik, támogatják.

ÖSSZEFOGLALÓ TÁBLÁZAT A MODULBA TARTOZÓ RÉSZMODULOKRÓL, ILLETVE AZ AZOKHOZ KAPCSOLÓDÓ MELLÉKLETEKRŐL

	A részmodul címe	A részmodul óraszám	A részmodulhoz tartozó segédletek
1. részmodul	Csatamező	6	–
2. részmodul	Hajónapló	6	–
3. részmodul	Tartuffe I.	6	1. melléklet: Helyzetgyakorlatok
4. részmodul	Tartuffe II.	6	1. melléklet: Dobozépítés

1. RÉSZMODUL

CSATAMEZŐ

Mindennapi életünkben megvívjuk a magunk csatáit, hol győztesen, hol vesztesen kerülünk ki a helyzetekből. Ebben a részmodulban többnyire játékos versenyfeladatokat kell megoldani hol csapatban, hol pedig egyénileg. Amikor csapatban dolgozunk, szükség van az együttműködésre, hiszen enélkül nem érhetünk el eredményt. Amikor pedig egyedül vagyunk versenyhelyzetben, csak magunkra számíthatunk. Megtudjuk, mennyire fontos számunkra a győzelem, mit érzünk, amikor vesztesek vagyunk.

KIEMELTEN FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

- A1. A kommunikáció mint társadalmi érintkezési forma
- A2. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása
- A8. A kommunikáció értékelése
- B1. Önmagáról mint tanulóról alkotott elképzelések
- B5. Tanulási források feldolgozása

IDŐIGÉNY

- 5-7 óra

MELY CÉLOK ELÉRÉSÉHEZ JÁRUL HOZZÁ?

Önismeret fejlesztése, tolerancia, mások elfogadása, pozitív légkör teremtése, koncentrációs készségek fejlesztése, fantáziafejlesztés.

SZAKTUDOMÁNYI ÉS PEDAGÓGIAI HÁTTÉR

Ennek a modulnak a játékaik/gyakorlatai a felnőtt csoporttréningek adaptációja, illetve eredeti gyakorlatok alkalmazása. A lényeg a megbeszélésen van, hogyan élik meg a résztvevők a különböző helyzeteket, milyen vesztesnek lenni, mit tesznek meg a győzelemért, hogyan élik meg azt.

A pedagógus játékvezetőként (facilitátorként) működik a játékok vezetésénél s a megbeszélések alkalmával is. Amit tanulnak a résztvevők, azt elsősorban önmagukról tanulják. Az önismeret hozzásegít az életben való boldoguláshoz. Ha a tanulók tisztában vannak saját képességeikkel, erősségeikkel és gyenge oldalaikkal, tudják kezelni ezeket „éles helyzetekben” is.

A feladatok középpontjában természetesen a kommunikáció áll. A megbeszélések alkalmával mindenki szóhoz jut. Gyakran nehezebb megfogalmazni azt, mit érzünk egy-egy feladat megoldása közben vagy utána, mint konkrét – nem rólunk szóló – történetet elmondani, értelmezni. Ezek természetesen nem összehasonlítható elemek. A modulban találunk ez utóbbira is példákat, feladatokat.

AJÁNLOTT FELDOLGOZÁSI MÓD

Mint az előző modulokban, ebben is minden közös foglalkozás ráhangoló beszélgetéssel, illetve játékkal kezdődik.

Az elsajátítás részben az, amit a résztvevők magukról, másrészt kívülállóként egy-egy adott feladat, a közös munka értékelése során megfogalmaznak.

Az alkalmazás sok esetben jóval később történik meg. Akkor, amikor a résztvevők mindennapjaikban – spon-tán – alkalmazzák a közösen tanultakat, az interiorizálódott mintákat.

1. FOGLALKOZÁS

Koncentrációs gyakorlat

Időigény

Változó, a feladat mélységétől, a létszámtól függő.

3-5 óra között (amelyben a koncentrációról való irányított beszélgetés kb. 2 órát, a feladat megoldása 2-3 órát igénybe vehet).

Cél

A résztvevőkben tudatosítani, hogy melyek azok a tényezők, amelyek zavarják mindennapi kommunikációjukat (érzelmeik, indulatok, saját hiányosságaik, pl. „Nem tudom magam jól kifejezni, félek, hogy nem értenek meg mások!”, vagy éppen a tudáshiány az adott témáról).

Ebben a részmodulban a tanulók megtanulják – vagy legalábbis gyakorolják – ezen problémák megfogalmazását. Ha elemzik és megértik, mi a probléma, ha pontosítják ezeket, könnyebben elkerülhetők a frusztráló helyzetek.

Eszközök

- Flipchart papírok, tollak
- Írólap vagy füzet (résztvevőnként)

Forrás

PETER DÜRRSCHMIDT ÉS MUNKATÁRSAI: *Trénerek kézikönyve*. Z-Press, 2008 alapján a feladat saját adaptáció

NEHÉZ VAGY KÖNNYŰ?

A résztvevők megállapításokat tesznek arról, milyen helyzetekben könnyű, illetve nehéz a koncentráció számukra.

A foglalkozás menete

1. A feladat közös beszélgetéssel (ráhangolás) kezdődik, a tanár vezetésével – aki elsősorban az időhatárok betartására és a tématarásra figyel, figyelmeztet. Mikor, milyen helyzetben tudok jól koncentrálni? A szó magyarázatát, ha szükséges, meg kell adni: hogyan, mennyi ideig tudok figyelni, összpontosítani a témára.
2. A résztvevők elmondják tapasztalataikat, pl. ha leköt egy film; valamit sürgősen el kell végezni, de tudom, csak rövid időm van rá; ha bármeddig elgondolkodhatok, töprenghetek az adott problémán; ha fizikai munkát végzek; ha megmondják,

mi a feladatom; ha nem mondják meg, és magamnak kell rájönnöm a megoldásra; ha győztes szeretnék lenni stb.

3. A következő kérdés – a tanár irányításával: „Mitől függ, hogy ilyenkor jól tudsz-e koncentrálni?” Sok válasz lehetséges: pl. ha szívesen csinálom a feladatot, ha ráérek, ha érdekel a téma, ha másokkal dolgozhatom együtt, ha pontosan tudom, hogy meddig tart stb. A flipcharton a tanár följegyezi a válaszokat (a résztvevők nevéhez rendelve), ha kell, rövidít. De minden rövidítésnél vagy más megfogalmazásnál megkérdezi, fedi-e azt, amit a résztvevő mondott, elfogadja-e a tömörítést.
4. A következő kérdés: „Melyek azok a feladatok, amelyeknél nehezedre esik a koncentráció?” (sokféle válasz lehetséges, ezért a pedagógus feladata az összegzés egy-egy résztvevő gondolatai után, a csapongások megállítása – de csak akkor avatkozik be a beszélgetésbe, amikor ez feltétlenül szükséges).
5. „Mi az, ami zavar? Mi tereli el a figyelmedet?” – a pedagógus mondhat személyes példákat, ha úgy könnyebben indul a beszélgetés, ezzel orientálja is a mondandót. Erre viszont csak akkor kerüljön sor, ha végképp elakad a közös beszélgetés, mert nem cél a befolyásolás, a példakövetés.
6. Összegzés: milyen következtetéseket vonhat le mindenki a maga számára, mi az, amin változtatni szeretne. Ezt a tanár színes filctollal – a nevekhez rendelve – följegyezi.

Megbeszélés/Értékelés

A tanár irányításával pontról pontra haladva összegezik a résztvevők. Ez a feladat is feltételezi az őszinte, elfogadó légkört! A megoldások – „Min kell változtatnom?” – megbeszélése során az egymást jól ismerő tanulók javasolhatnak egymásnak technikákat, módszereket.

VÁLTOZATOK

A koncentrációs gyakorlat történhet más módon. A fenti kérdéseket párokban beszélnek meg a résztvevők, majd 2-2 pár számol be egymásnak a tapasztalatokról. A munkaforma választása elsősorban a résztvevők habitusától, a csoport kohéziójától, illetve létszámától függ. A tanár – a csoport ismeretében – eldönti, melyik munkaforma alkalmasabb a közös beszélgetésre. A szorongó, gátlásos fiatalok esetében célszerűbb a páros, illetve a kiscsoportos beszélgetést javasolni, nagycsoportban már csak az összegzések történjenek. Noha ez személyes koncentrációt fejlesztő feladat, sokat lehet tanulni abból is, amit mások állapítanak meg.

Név	Koncentrálok	Nem tudok koncentrálni (zavaró tényezők)	Mit kell tennem? Min szeretnék változtatni?
Péter	Ha érdekel...	Ha mások figyelnek...	Csak magamra kell figyelnem a feladatmegoldásnál...
Pál	Ha sürgős...	Ha nem értem, mit kell csinálnom...	Minden esetben értelmezni kell, segítséget kell kérnem az értelmezéshez...
Sári	Ha kapok érte valamit...	Ha versenyeznem kell...	Gyakorolnom kell a versenyhelyzetet...
Kata	Ha magam választom a feladatot...	Ha máshol szeretnék lenni... ha süt a nap...	Ki kell zárnom a külvilágot...

A feladat folytatható – az alábbi információkhoz az internet segítségével juthatnak hozzá a diákok.

1. A résztvevők párokban – maguk választanak párt – a következő feladatot kapják (minden pár más feladatot kap):
 - El kell jutni Visegrádra és meg kell tekinteni a várat.
 - Információt kell szerezni a visegrádi vár történetéről.
 - Mátyás király életéről kell ismereteket szerezni.
 - Meg kell tudni, milyen volt az öltözködési divat Mátyás korában.
 - Le kell rajzolni, milyen harcászati eszközök voltak Mátyás idejében.

Minden csoport (vagy pár) választ magának feladatot, erre 60 perc áll rendelkezésre.

2. Az elkészült munkáról a csoportok/párok beszámolnak a többieknek (kb. 5-8 percben).
3. A második beszámoló arról szól, hogyan dolgoztak együtt, milyen feladatot végeztek egyenként. Mit éreztek a feladatvégzés közben, mi az, amit szívesen csináltak, mi jelentett nehézséget, hogyan tudtak KONCENTRÁLNI a feladatvégzés során.

Összegzés a pedagógus számára: a feladat kétirányú, egyrészt Mátyás korának (felszínes) ismeretéről, másrészt saját koncentrációs képességeinek megismeréséről szól. Továbbá fejleszti az internetes információkeresés technikáját, illetve a jegyzetelés módszerét is.

Az értékelésnek ki kell terjednie a feladatmegoldás technikáira is.

Források

- Internet: GOOGLE keresőprogram – érettségi tételek – Mátyás és kora
http://www.google.hu/search?hl=hu&q=%C3%89retts%C3%A9gi+t%C3%A9telek+M%C3%A1ty%C3%A1s+%C3%A9s+kora&btnG=Keres%C3%A9s&meta=lr%3Dlang_hu
- Interaktív térképek (Budapest – Visegrád, illetve: adott város – Visegrád)
- Útvonaltervező (autóbusz, vonat, útvonalak)

A képek forrása

Nem szükséges a letöltés, de az interneten megkereshető a visegrádi vár képe, illetve a Duna-part Visegrádnál, továbbá Mátyás király képe, szobrok Mátyásról stb.

2. FOGLALKOZÁS

Témaváltás

Időigény

A játék ideje a résztvevők létszámától függ. Kb. 1 órát vesz igénybe. A megbeszélés 2-3 órát is, a beszámolók és a tanulságok összegzése, összesítése, az általános tapasztalatok megállapítása és megfogalmazása a résztvevők feladata. A tanár irányítja, strukturálja az elhangzottakat.

Cél

A koncentrációs képesség erősítése, az előző foglalkozás folytatása. Az elérési út lehet egyrészt az előző gyakorlat folytatása, másrészt választható első koncentrációs gyakorlatként.

Eszközök

Nagyobb tér a teremben

KONCENTRÁLJ

A foglalkozás menete

1. A pedagógus ismerteti a feladatot: nehéz koncentrációs gyakorlat következik. Sokszor kerül az ember olyan helyzetbe, hogy éppen dolgozik valamit, de félbe kell hagynia az adott feladatot, mert valami mást, valami sürgősebbet kell elvégeznie. Nyilván mindenki járt már hasonlóképpen.
2. A résztvevők szabadon elmondják saját példáikat, a tanár vezeti a kötetlen beszélgetést.
3. A tanár megkéri a résztvevőket, alkossanak két kört: egy belső és egy külső kört úgy, hogy a körökben állók szemben legyenek egymással (tehát mindenkinek legyen párja).
4. A tanár megjelöl egy témát, pl. játék, lovak, városok, kirándulás, levegő, repülőgép, zene stb. A szemben álló párok erről a témáról beszélgetnek kötetlenül. Egy idő után (kb. 3 perc) a tanár tapsol (vagy más módon jelez), erre a párok elköszönnek és a következő elé állnak (vagy a belső kör lép egyet, vagy a külső). Újra elhangzik egy téma, erről beszélgetnek a következő párral. A játék mindaddig folytatódik, amíg mindenki sorra nem került. Ennek az időtartama a résztvevők létszámától (a csoport nagyságától) függ.

Megbeszélés/Értékelés

Mi volt nehéz, mi volt izgalmas a témaváltó gyakorlatban?

A feladat a koncentrációs készség fejlesztését szolgálja, a résztvevők beszámolnak tapasztalataikról: „amikor a legjobb, akkor kellett abbahagyni”.

A beszámoló térjen ki arra is, ki mit és miért jegyzett meg az elhangzottakból. Miért éppen erre emlékszik? A téma volt számára érdekes, vagy a párja, vagy mindkettő? Mitől függ az, hogy sajnáljuk vagy sürgetnénk az idő múlását?

A portfólióba kerülnek:

A játék leírása, a tapasztalatok összegzése és a saját koncentrációs képesség fejlesztésének lehetőségei.

A RÉSZMODULHOZ ILLESZKEDŐ FEJLESZTŐ FELADATOK – AJÁNLÁS

A feladatok forrása a Szakiskolai Fejlesztési Program keretében készült Fejlesztő feladatok 1., illetve 2. kötetének feladatai. (*Fejlesztő feladatok 1–2. Feladatgyűjtemény és tanári útmutató.* Nemzeti Szakképzési Intézet, 2006, illetve 2007. A kiadvány elérhető a www.szakma.hu oldalon a Letölthető anyagok menüpontban.)

- Fejlesztő feladatok 1. – Társadalomismeret: 19., 20.

2. RÉSZMODUL

HAJÓNAPLÓ

Amikor elindul a hajó, tudnunk kell, merrefelé haladunk, mi a célunk és mire van szükségünk ahhoz, hogy elérjük azt a pontot, amikor megállhatunk egy időre. Közben történik velünk egy s más, amit magunk alakítunk, amit a környezetünk elvár, vagy éppen váratlan dolgok, például léket kapunk. Ha felkészülünk a nehézségekre, ha mindent megteszünk az akadályok legyőzésére, nagyobb az esélyünk a sikerre. Ebben a részmodulban a játékos gyakorlatok olyan képességek/kompetenciák tudatosítását segítik, amelyek a tudatos haladás irányát határozzák meg a sodródás, ide-oda hánykolódás helyett.

KIEMELTEN FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

- A4. Írás, szövegalkotás
- B3. A tanulási folyamat tervezése és szervezése
- B6. Tanulási források felhasználása

IDŐIGÉNY

- Kb. 5-8 óra

MELY CÉLOK ELÉRÉSÉHEZ JÁRUL HOZZÁ?

Célképzés technikája, asszociációs képességek fejlesztése, testbeszéd értelmezése, elvont és analógiás gondolkodás fejlesztése.

Igazi szakmai kihívást jelent a pedagógus számára, amikor nem ismereteket kell közölni, még csak nem is irányítani kell az ismeretszerzést, hanem rávezetni, facilitálni azt a folyamatot, amelyben a résztvevő/tanuló önmaga fogalmazza meg mindazt, amit tanult, és azt is, mire tudja használni ezt a tudást.

SZAKTUDOMÁNYI ÉS PEDAGÓGIAI HÁTTÉR

Ebben a részmodulban a sajátélményű gyakorlatok és azok elemzése segít megérteni és tudatosítani az egyéni célokat: mit szeretnénk elérni és hogyan érhetjük el vágyainkat. Lépésről lépésre gondoljuk végig az előttünk álló feladatokat, építsünk stratégiát, és képességeinket olyan irányba fejlesszük, hogy segítségünk legyen a sikerek elérésében.

A modul szakmai hátterében az asszociációs képességek fejlesztése áll. A pedagógus feladata irányítani és segíteni az elvont gondolkodást, a fantázia fejlesztését.

AJÁNLOTT FELDOLGOZÁSI MÓD

Ez a részmodul is játékos feladattal kezdődik (ráhangolás), majd folyamatosan – konkrét tevékenységeken keresztül – fogalmazzák meg a résztvevők, milyen képességekre, milyen tudásokra, ismeretekre van szükségük a továbbhaladásra. Ez a továbbhaladás szólhat a közeli jövőről, de a távolabbi célok eléréséről is.

A tanulók nem ismereteket, inkább technikákat sajátítanak el ebben a részmodulban. Ezek a technikák megfogalmazhatók az ismeretek szintjén is, de fontosabb ennél az a tapasztalatszerzés, amely beépülhet a mindennapi gondolkodásba.

1. FOGLALKOZÁS

Útiterv a kikötőben

Az első feladat a hajó úti céljának a kitűzése. Melyik tengeren, milyen kikötő felé indul, kb. hány kilométert kell megtennie?

Időigény

A csoport létszámától, a megbeszélés, értelmezés idejének hosszától függ, kb. 2-4 óra, amelyben a felvezetés 15-20 perc, a tárgyak „összeszedése” kb. 40 perc, a mimetikus játék kb. 30-40 perc, a megbeszélés kb. 60-80 perc

Cél

Az első feladatban össze kell gyűjteni a hajóúthoz a szükséges tárgyakat, majd asszociációs gyakorlat következik, amelyben a hajó szimbolizálja a folyamatban résztvevőket, a szükséges eszközök a kompetenciákat, a város (célpont) a választott szakmát, illetve a jövő elképzeléseit. A feladat a kreatív gondolkodást segíti.

Forrás

Nem feltétlenül szükséges, de felhasználható az internet (hajó indulása, térkép, folyók, illetve tengeri útvoalak).

Eszközök

- Egy nagy hajó rajza (egyszerű gyerekrajzformában, amelybe írni lehet vagy post-it-et ragasztani)
- 1-2 csomag színes post-it papír, filctollak

MI KELL EGY HAJÓÚTRA?

A foglalkozás menete

1. A tanár felrajzolja a táblára a hajó képét (ez egy provizórikus rajz, akkora méretű, hogy a résztvevők néhány post-itet helyezhessenek bele vagy írjanak rá). Ismerteti a feladatot: ez egy hajó, amely úti célja felé tart. A feladat az, hogy olyan eszközöket, tárgyakat, egyéb holmit tegyenek bele, amelyekre feltétlenül szükség van az utazáshoz. Egyébként a hajónak csak alapfelszereltsége van (motor, kormány stb.), a többiről maguknak kell gondoskodni.
2. Hogy ne legyenek ismétlések, a résztvevők egy-egy tárgyat, eszközt neveznek meg, a tanár felkéri sorban írják föl a papírra (táblára). Néhány kört érdemes folytatni, míg a rajz tele lesz tárgyakkal, papírokkal. A tanár megkérdezi a végén a résztvevőket, hiányzik-e még valami. Miután kiegészítették a rajzot, indulhat

a hajó. Valószínű ilyeneket írnak: iránytű, ivóvíz, kötél, konzervek, szerszámok, gumicsónak, fényképezőgép stb.

3. Ezt követi egy rövid mimetikus játék: a résztvevők „felülnek” vagy megállnak a hajón. A tanár arra kéri a tanulókat, jelenítsék meg azt, amit mond, szavak nélkül, csupán mozgással, testbeszéddel, de közben figyeljenek egymásra, mert mindannyian „ugyanabban a hajóban ülnek”.
4. Elhangzanak az instrukciók:
 - Hatalmas vihar van, hánykolódik a hajó (a résztvevők imbolyognak, kapaszkodnak, ide-oda himbálózhatnak, lehetőleg egy ritmusban).
 - Szélcsend lett, tűz a nap (a résztvevők ennek megfelelően viselkednek...).
 - Zátonyra futott a hajó (hirtelen mozdulatok...).
 - Most repülőgép közelít, egészen távolról, a hajó fölött repül el (tekintetükkel követik az útját).

Ezek az instrukciók bármennyig folytathatók, amíg a diákok szívesen végzik a gyakorlatot.

Megbeszélés/Értékelés

Ki hogyan érezte magát a játékban, mi okozott nehézséget, mi ment könnyen, hogyan hangolódtak egymásra. A tanár is elmondja, mit látott, milyen képet mutatott a hánykolódó hajó, a zátony stb., kiemeli a fontos mozdulatokat, egyenként beszél a résztvevőkről, mit csináltak „élethűen”. Csak a pozitív dolgokat emeli ki.

2. FOGLALKOZÁS

Asszociációs játék

Az előző játék folytatása, de a tanár lecseréli a hajó céljának megjelölt város/kikötő nevét.

Cél

Szakmatanulás, szakképzés, munkahely megnevezése lehet (a pedagógus a csoport irányultságának megfelelően konkrétabb címet is megjelölhet).

Eszközök

- A4-es pauszpapírok (résztevőnként egy lap)
- A4-es papír

HASZNOS TÁRGYAK A HAJÓÚTON

A foglalkozás menete

1. Miután a pedagógus kicserélte az út célját, a résztvevőket arra kéri, hogy gondolják végig, hogy a választott tárgyak közül melyek bizonyultak hasznosnak az előző hajóúton. Melyik tárgyról mi jut eszükbe? Érdemes várni, hátha elindul a résztvevők asszociációja azt követően, hogy a cím megváltozott. Ha nem, a tanár mondjon példákat (nekem az iránytűről például az jut eszembe, milyen iskolatípust, szakmát választanék, az ivóvíz a túlélést segíti, ezért olyan képességekre gondolok, mint az alkalmazkodás vagy a másokkal való együttműködés stb.).
2. A résztvevők más színű post-iteket ragasztanak az eredetire, az asszociációknak megfelelően. Pl. konzervek – tudás, gumicsónak – menekülési lehetőségek, kötél – család, barátok, háttér, fényképezőgép – emlékek, élmények stb.
3. Amikor minden asszociáció felkerült a táblára – a hajóra, amely a szakmatanulás vagy a munkába állás felé veszi az irányt –, összesítik, mire van szükség céljaik eléréséhez.
4. A feladat lezárása közös összegzés, amelyet a tanár vezet.

Megbeszélés/Értékelés

A megbeszélés arra irányul, ki milyen jövőképet alkotott a saját maga számára a játék hatására. Továbbá tisztázzuk, milyen technikát alkalmaztunk a szükséges kompetenciák listázására.

A megbeszélésen érdemes kitérni a folyamat elemeire, az előző játék és a „valóságos” jövőkép-játék közötti különbségekre (mint technikára), a pantomimes feladat tanulságaira.

Az értékelés nem a részvételre, inkább a feladatra koncentrál.

A portfólióba kerülnek:

Egy kisebb hajó rajza (saját hajó), amely tartalmazza azokat a kompetenciákat, amelyek szükségesek a személyes cél eléréséhez. De tartalmazhatja a közös hajót is, amely alapján végiggondolhatók a szükséges lépések, tennivalók.

VÁLTOZATOK

A részmodul címe, a *Hajónapló*, előrevetíti a feladatban rejlő további lehetőségeket. Amennyiben a résztvevőket kellően motiválni lehet az írásra, tovább folytatható a játék.

Időigény

Kb. 3-4 óra, a levél megírása (a bevezetővel) kb. 1 órát vesz igénybe. A levelek kiegészítése újabb 1 óra, a megbeszélésre több időt kell fordítani. Ennél a feladtnál is a létszámtól függ, mennyi időre van szükség. Kisebb csoportnál 1-2 óra is elég, nagyobb csoportnál szükséges a 3-4 óra.

Forrás

ZSOLNAI JÓZSEF: *Nyelvi-irodalmi-kommunikációs program* (saját adaptáció)

LEVÉLÍRÁS A HAJÓRÓL

A foglalkozás menete

1. A feladat (amelyet a pedagógus irányít): mindenki ír egy levelet a hajóról annak, akit választ vagy arra érdemesnek talál (lehet családtag, barát, barátnő, szomszéd, hivatalos személy stb.), a téma inkább körülhatárolt, mint adott. Beszámoló a hajóútról: hogyan kerültem a hajóra, merre indultunk, kikkel utaztam együtt, milyen kalandokban volt részem, mikor érkezem stb.
2. Mielőtt a résztvevők megírják a leveleket, érdemes a terjedelmet is meghatározni, kb. egy oldal A4-es lapon. Ehhez pauszpapírokat oszt ki a pedagógus. Az elkészült levelet nem szabad megmutatni senkinek.

3. A pedagógus összegyűjti a kész leveleket. Mind-egyiket „kicsit megégeti” (gyufával kiéget belőle egy-egy kis darabot, éppen néhány szót, fél mondatot stb).
4. Sajnos a hajó zátonyra futott, mentettük, ami menthető, és találtunk néhány írást. A pedagógus megmutatja a „levélfoszlányokat”. A hajó kutató-csoportjának az a feladata, hogy fejtse meg a levelek tartalmát, egészítse ki és juttassa el a címzetekhez. Minden kutatóra jut egy levél (ha valaki véletlenül a sajátját kapja vissza, cseréljenek egymás között).
5. A munka elkezdődik, a leveleket kiegészítik a megmaradt tartalom alapján. Miután mindenki elkészült, az eredeti „levélírók” visszakapják a kiegészített leveleket.
6. Megbeszélés, értékelés: a feladatra irányul, összevetik az eredeti levéllel a szerzők az új leveleket. Milyen változtatások történtek (fejleszti a memóriát, hiszen vissza kell emlékezni az eredetire), majd találgatják, miért éppen ilyen változtatások történtek.

A játék oldja a hangulatot, humoros is lehet. Az eredmény annak a megélése, ahogyan egymás gondolatait átvesszük, az empátia fejlesztésére is alkalmazható.

3. RÉSZMODUL

TARTUFFE 1.

Életünk során állandó szerephelyzetben vagyunk. A családban betöltünk egy meghatározott szerepet, egy másikat a barátaink körében, a hivatalban, ügyintézésük során vagy a boltban, amikor vásárolunk és így tovább. Természetesen mindig önmagunk vagyunk, de a helyzet megkívánja tőlünk a megszokott, elvárt viselkedésformát, amelynek lényege a társadalmi normákhoz való igazodás, s annak betartása természetes hétköznapi szerepviselkedést vár el tőlünk.

KIEMELTEN FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

- A2. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása
- A8. A kommunikáció értékelése
- C1. Pozitív énkép kialakítása és fenntartása
- C2. Másokkal történő pozitív és eredményes interakció

IDŐIGÉNY

- 4-5 óra

MELY CÉLOK ELÉRÉSÉHEZ JÁRUL HOZZÁ?

A beleélés képességének gyakorlása, a csapatban való együttműködés fejlesztése, a helyzetnek megfelelő magatartásminták megismerése és elsajátítása, szerepjáték gyakorlása.

SZAKTUDOMÁNYI ÉS PEDAGÓGIAI HÁTTÉR

Nagy dilemma kamasz- és fiatalkorban a „Ki is vagyok én?” kérdése. Erről tudományos értekezések, mindennapi gondolatok cseréje hosszú ideje folyik. A világ változik körülöttünk, mi pedig igyekszünk megfelelni az elvárásoknak. Mindenki rendelkezik határozott tulajdonságokkal: félénk vagy bátor, jószívű és kedélyes, mások komolyak vagy éppen mogorvák stb., ilyen a természetes viselkedésük. Hogyan láthatóak ezek? Általában a különböző helyzetekben való magatartás-

sunkból következtetünk az alapvonásainkra. Sokszor nem is tudjuk megfogalmazni ezeket.

Ebben a részmodulban lehetőségük van a résztvevőknek kipróbálni magukat különféle karakterekben – szerepjátékok segítségével. Megtapasztalhatják, melyikben érezték magukat remekül vagy éppen megfelelően, melyik volt számukra idegen, melyiket volt nehéz „eljátszani”. A feladat nehézségét fokozza az egymáshoz való igazodás, hiszen itt most tudomásul kell venni, hogy a társak is szerepet játszanak, amit ők is ugyanúgy fölvesznek, mint egy kabátot. A szerepjátékozás alatt pedig megérezhetjük, mennyire erőteljesen tudjuk adni önmagunkat, attól függően, hogy szívesen vagy kedvetlenül viseljük a ránk osztott karaktert.

A pedagógus szerepe a játék koordinálása, az időhatárok betartása, az esetleges konfliktusok kezelése, illetve az adott feladat elemzésének vezetése. Továbbá helyt adni az önreflexiónak, tükröt tartani egy-egy eljátszott jelenetet követően, és segíteni a tanulságok levonásában.

AJÁNLOTT FELDOLGOZÁSI MÓD

Szerepértelmezés, szereptisztázás a pedagógus vezetésével. A jeleneteket mindig megelőzi a megbeszélés a „szerepjátékosok” között. Mindig akadnak „nézők”, akik kívülállóként mondhatják el a véleményüket a látottakról.

1. FOGLALKOZÁS

Karakterek

A játékosok különböző karaktereket húznak a dobozból. A tanár felolvassa vagy kézbe adja a jelenet leírását. A jelenetek általában 15-20, esetleg 30 perc alatt játszhatóak el.

Időigény

A megbeszélés kb. fél óra, a játék kb. 1 óra, az azt követő megbeszélésre 1 óra szükséges. Összesen kb. 2,5 óra.

Cél

A dramatizálásra való felkészülés, a különböző karakterek megjelenítése, jellemábrázolás. A színjátszás eszközeinek (egyszerű formában), az előadói stílusnak gyakorlása, empátiagyakorlat.

Forrás

- 1. melléklet: Helyzetgyakorlatok
- ZSOLNAI JÓZSEF: *Nyelvi-irodalmi-kommunikációs program* (saját adaptáció)

Eszközök

- „Karaktercédulák” egy dobozban (vagy borítékban)
- Szükség esetén sor kerülhet a bútorok átrendezése

A foglalkozás menete

1. A pedagógus ismerteti a feladatot: különböző jeleneteket fogunk előadni. Ezek egészen mindennapi helyzetek lesznek, a nehézséget az jelenti, hogy más-más stílusban kell előadni őket. A borítékból húzzátok ki a történetet, és egy másikból azt az attitűdöt, amely szerint viselkedik az adott szereplő. Természetesen beszélni, mozogni is kell, hogy élethű legyen a jelenet.
2. Az első jelenetet a pedagógussal megbeszélik a résztvevők, mintegy bemutatót tartanak a játékból. (Ha valaki nézi olykor a tévében a Beugró c. műsort, könnyebb a helyzet, a feladat annak mintájára készült.)
3. A helyszín egy étterem. Jelentkezik, aki vendég szeretne lenni és aki a pincér szerepét játssza. A jelentkezők kihúzzák a cédulákat. Rövid megbeszélés után elkezdődhet a jelenet.

Feladat: Egy három-négy tagú társaság nagy hanggal lép be az étterembe. Nyilván már valahonnan érkeznek, kissé italos állapotban. Mint kiderül, egyik kollégájuk születésnapját ünneplik. Rendelnek a pincértől – mindenki különböző ételt (mondhatják, ami eszükbe jut). A pincér azonnal leülteti őket, ám kissé belegabalyodik a rendelésbe. Majd mindenkinek kihozza ugyanazt, de úgy nevezi az ételeket, ahogyan rendelték (pl. bablevest hoz, de húslevesnek nevezi).

A szereplők kihúzzák a stílus megnevezését – ahogyan viselkedniük kell, a pincér is a magáét.

A papírok tartalma:

agresszív, mogorva, pletykás, gúnyolódó, kíváncsisgó, viccelődő, flegma, fásult, irigy, segítőkész, jószágos, náthás, feledékeny, örökmozgó, dicsekvő... stb.

4. A „közönség” (akik ebben nem szerepelnek) megpróbálják kitalálni a szerepeket. Vagy mindenki figyel mindenkit, vagy mindenki csak egy választott szereplőt figyel meg.
5. A próbajelenet után a résztvevők értékelik magukat, mennyire tudtak azonosulni a szereppel. Majd a nézők tesznek megállapításokat, mennyire volt élethű az előadás.
6. Közös beszélgetés: milyen a jó színész? – amikor elfelejtjük, hogy előadást látunk; amikor magunk is szereplőnek érezzük magunkat; amikor nem vesszük észre az idő múlását.

Megbeszélés/Értékelés

Értékelés: az előadás, a szereplők és a különböző jellemek tisztázása. Viselkedés különböző helyzetekben: Mikor kerülünk alárendelt, mikor fölérendelt szerepbe? Milyen szerepeket töltünk be a mindennapokban? Mit jelent a tanuló szerep?

A portfólióba kerülnek:

A jelenetek leírása, a szerepek, illetve a játékról alkotott vélemények, továbbá annak leírása, milyen a jó színész, milyen a jó előadás (ha ennek írásos változata is születik).

VÁLTOZATOK

VILLAMOSON

1. A jelenetek folytatódnak, vállalkozó szereplőkkel: elsősorban azok játsszanak, akik szívesen teszik. A játékosok kihúzzák a cédulákat. A jelenet leírását

lásd az 1. mellékletben.

Feladat: Villamoson utazunk (ki áll, ki ül), dülöngélnek, ahogyan a villamos zötyög, kanyarodik. A szereplők egymással beszélgetnek kettesével, van, aki egyedül utazik, ő nézelődik vagy olvas, kapaszkodik. Az egyik megállónál felszáll az ellenőr. Lehet látni az utasokon, kinek nincs jegye, ki veszi elő azonnal a bérletét, ki igyekszik az ajtó felé stb. Az ellenőr kéri a jegyeket (a megfelelő cédula szerint viselkedik).

A jelenetet ettől a ponttól a játékosok maguk irányítják.

2. Megbeszélés: a közönség értékeli a látottakat, kitalálja, ki milyen szerepet játszott (milyen jellemet formált).
3. További beszélgetés lehetősége: Hogyan szoktunk viselkedni tömegben, amikor egyedül utazunk, amikor baráti társasággal, amikor szüleinkkel, amikor.... stb.
4. A résztvevők kitalálhatnak további jeleneteket, vagy választhatnak a helyszínek közül.

Időigény

Kb. 1,5–2 óra, létszámtól és játékkedvtől függően. A megbeszélés ideje közel annyi vagy több, mint maga a játék. Az elemzésekre fontos elegendő időt hagyni, hiszen ezt több szinten kell megtenni (a szereplők alakítása, a jelenet életszerűsége, az attitűdök megjelenítése). Ezt beszélgetés követheti.

KÓRHÁZBAN

A résztvevők kihúzzák a cédulákat. A jelenet leírását lásd az 1. mellékletben.

A jelenetet a szereplők az adott stílusnak megfelelően alakítják, a „poént” maguk találják ki.

Időigény

Kb. 1,5–2 óra

BÖRTÖNBEN

A jelenet leírását lásd az 1. mellékletben.

Időigény

Kb. 1,5 óra

Ezt a játékot is lehet folytatni, a résztvevők maguk találhatnak ki jelenetet, szereplőket. A feladat a kreativitás fejlesztését szolgálja. Hogyan jelenik meg a humor egy jelenetben, mit értünk helyzetkomikum alatt.

A közös értelmezés, beszélgetés ideje: kb. 1 óra

1. MELLÉKLET

HELYZETGYAKORLATOK

Étteremben

Feladat: egy három-négy tagú társaság hangoskodva, kissé italos állapotban érkezik az étterembe, nyilván már szórakoztak valahol. Mint kiderül, egyik kollégájuk születésnapját ünneplik. Rendelnek a pincértől – mindenki különböző ételt (mondhatják, ami eszükbe jut). A pincér azonnal tessékeli, leülteti őket, ám kissé belegabalyodik a rendelésbe. Majd mindenkinek kihozza ugyanazt, de úgy nevezi az ételeket, ahogyan rendelték (pl. bablevest hoz, de húslevesnek nevezi).

Villamoson

Villamoson utazunk (ki áll, ki ül), dülöngélnek, ahogyan a villamos zötyög, kanyarodik. Beszélgetnek egymással kettesével, van, aki egyedül utazik, ő nézelődik, vagy olvas, kapaszkodik. Jön az ellenőr, az egyik megállónál fölszáll. Lehet látni az utasokon, kinek nincs jegye, ki veszi elő azonnal a bérletét, ki igyekszik az ajtó felé stb. Az ellenőr kéri a jegyeket (a megfelelő cédula szerint viselkedik).

A jelenetet ettől a ponttól a játékosok maguk irányítják.

Kórházban

A betegek fekszenek a kórházban, kinek ez a baja, kinek az, nyögnek, szenvednek. Érkezik a vizit, belépnek az orvosok, ápolók, megállnak az első ágy végén, nézegetik a lázlapot (a kihúzott cédulának megfelelően viselkednek). Az egyik betegnél sokáig álldogálnak, motyognak, nevetgélnek, majd idegeskednek (ezt a játékosok improvizálják). Miután kimennek, a betegek egymás között suddognak, kihagyva azt a beteget, akinél hosszabb időt töltöttek az orvosok. Találgatnak, mi lehet. Ez a beteg pedig próbál fülelni, kérdezget, de mindig lecsitítják. Már rémhíreknél tarunk, mikor belép egy ápolónő és így szól: „Négyeske, öltözzön, megyünk a moziba!”

Börtönben

A rabok sétálgatnak az udvaron, a börtönőr figyeli őket, de el-elkalandozik. Az egyik rab óvatosan kihúzza a zsebéből egy rikító zsebkendőt, majd továbbadja. A zsebkendő jár a rabok között, akik – mint valami titkos dolgot – adogatják egymásnak, közben orrukat fújják bele, cibálgatják, morzsolják, szaggatják a kezükkel (mindenféle durvaságot tesznek vele). A börtönőr felfigyel a viselkedésre, mindenáron meg akarja tudni, mit rejtegetnek. Egyiket, másikat felszólítja, mutassák a kezüket, ürítsék ki a zsebüket (a rabok titokban, elfojtottan kuncognak), de nem találja. Egyszer csak az egyik rab előhúzza és megmutatja az őrnök. Nagy betűkkel egy szó van ráfestve: BÖRTÖNŐR.

4. RÉSZMODUL

TARTUFFE 2.

Ebben a részmodulban a szerepjátékra helyezzük a hangsúlyt, ugyanakkor a csoport érdeklődésétől, intenzitásától, „játzókedvétől” függ, mennyire vállalkoznak a szereplésre. Az előző részmodulok során már alkalmuk volt egy-egy rövid helyzetgyakorlat során kipróbálni, mit jelent a „másik ember bőrébe bújni”. Mit jelent egy hős, illetve antihős szerepét eljátszani. Az életben gyakorta játszunk a szerepünket anélkül, hogy gondolkodnánk, mennyire tér el az aktuális viselkedésünk saját, őszinte – bensőből fakadó – megnyilvánulásainktól. Vannak szerepeink, amelyeket szívesen „viselünk”, más szerepeket pedig szívből „elutasítunk”. A részmodul másik célja bepillantást nyerni az 1600-as évek kiváló francia szerzőjének életébe, akinek írásaiból későbbi korok gyakorta táplálkoztak. Még ma is aktuálisak jellemrajzai, humora, keserősége vagy éppen konfliktusai.

KIEMELTEN FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

- A2. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása
- A8.A kommunikáció értékelése
- C1. Pozitív énkép kialakítása és fenntartása
- C2. Másokkal történő pozitív és eredményes interakció

IDŐIGÉNY

- 5-7 óra

MELY CÉLOK ELÉRÉSÉHEZ JÁRUL HOZZÁ?

Irodalmi műveltség bővítése, szerepjáték, műelemzés, jellemzés gyakorlása.

SZAKTUDOMÁNYI ÉS PEDAGÓGIAI HÁTTÉR

Néhány fontos tudnivaló Molière-ről.

1622. január 15-én született Párizsban. Apja: Poquelin János, közbecsülésben álló polgár és kárpitos. Anyja: Cressé Mária, akit 10 éves korában vesztett el. Apja kitűnő nevelésben részesítette, Párizs első kollégiumába, a COLLEGE DE CLERMONT-ba járatta, ahol filozófiát tanult. Ezután Orleans-ba utazott, polgári jogra iratkozott be, a diplomaszerezés szándékával.

1645 körül ismerkedett meg Béjart Madelene-nel, aki „Híres színház” címmel egy deszkabódében tartott előadásokat. Az ifjú Poquelin ekkor vette föl a Molière álnevet, és a szülői ház elhagyása után beállt a színházi társulatba, és pár hónapon belül annak oszlopos tagjává vált.

1646-ban a társulat a déli tartományokba menekül, és itt adják elő Molière első tragédiáját, amellyel kudarcot vallott. Ezek után vígjátékokat írt (1653), amelyek sikerrel szerepeltek az előadásokon. 1657-ben az északi tartományokat utazta be társulatával.

1657. október 24-én valóra válik az álma: a király előtt (XIV. Lajos) játszhatott társulatával. A királynak annyira tetszett a társulat, hogy a „király testvére” nevet adományozta nekik.

1662-ben megnősült, Béjart Amand lányát, Madelene-t vette el. Ez a házasság boldogtalan volt, amelyet 1666-ban Mizantróp c. művében ki is fejezett.

1667-ben írja meg élete fő művét, a Tartuffe-öt, amelyet Párizs közönsége előtt mutatott be, nagy sikerrel, azonban politikai okokból a parlament betiltotta a darabot, s csak két év elteltével kerülhetett újra színlapra.

A mű 4. előadása után, amikor legördült a függöny, 1793. február 17-én Molière meghalt.

Tartuffe

A mű megírásának célja a nevetetés és a bűnök leleplezése. A központi figura Tartuffe, aki nem létezhet a hisztérien Orgon nélkül. Mindig kell valaki, aki elhiszi a csalók, szélhámosok, hazudozók állításait, tevékenységeit. Ha nem lennének ilyenek, nem lenne kit becsapni.

AJÁNLOTT FELDOLGOZÁSI MÓD

Szerepjáték

FORRÁS

Molière Tartuffe című színművének film- vagy színházi változatának megtekintése.

1. FOGLALKOZÁS

Tartuffe-ök ma is vannak!

Eszközök

- Molière: Tartuffe c. műve
- Molière: Tartuffe c. film DVD-n

A foglalkozás menete

1. A résztvevők konkrét helyzeteket mondanak, amikor becsapták őket vagy ők csaptak be valakit. A beszélgetést a pedagógus vezeti.
2. Az esetpéldák közül kiválasztanak egyet, és kiosztják a szerepeket.
3. Előadják a spontán történetet. Megbeszélik a jelenetet, ki hogyan viselkedett, miért lehetett éppen őt becsapni, megvezetni.
4. A pedagógus vezetésével visszatérnek a Tartuffe-höz. A résztvevők kiválasztanak egy jelenetet, pl. amikor Tartuffe udvarol Orgon feleségének. Hogyan befolyásolja, hogyan hat rá a hiúságán keresztül?

Amennyiben a résztvevők szívesen szerepelnek, néhány jelenetet érdemes eljátszani. Ha nem a színjátszás az erősségük, ennél a témakörnél, a „szélhámoságok”-nál maradva, mai Tartuffe-ökkel lehet folytatni a beszélgetést.

Megbeszélés/Értékelés

A szerepjáték megbeszélése, ki hogyan érezte magát a szerepében, volt-e már hasonló helyzetben.

A portfólióba kerülnek:

Az „előadásról” készült képek és a forgatókönyv.

VÁLTOZATOK

A pedagógus a csoport összetételétől függően a szerepjáték helyett más feladatot is választhat.

DOBOZÉPÍTÉS

Időigény

Kb. 120 perc (10 perc bevezetés, 80 perc a megoldásra, 30 perc a megbeszélésre, értékelésre)

Résztevők száma: maximum 10 fő

Cél

Csoportok közötti együttműködés fejlesztése, kommunikáció, kreativitás.

Forrás

1. melléklet: Dobozépítés

Eszközök

- 2 ív plakátkarton
- 2 ceruza
- 2 papír, amelyen a koncepció szerepel
- 1 olló
- 1 vonalzó
- 1 ragasztószalag

FONTOS! az ollón, a vonalzón és a ragasztón osztozniuk kell a csapatoknak!

A foglalkozás menete

1. A pedagógus elmondja, mi a feladat: a két csapat építsen egy dobozt, a megfelelő fedéllel. A két csoport külön helyiségben dolgozik, egymással nem lehet közben kapcsolatot tartani, ezért szükség van egy kijelölt személyre, aki a másik csoporttal való kommunikációért felelős.
2. Mindkét csapat kap egy írásos munkautasítást. Az írásos munkautasítást a másik csapatnak tilos megmutatni.
3. Az 1. csoport feladata a fedél elkészítése, a 2. csoport feladata a doboz elkészítése (első pillanatban nem tűnik fel, hogy a két munkautasítás kissé eltér egymástól). A feladatot csak akkor lehet sikeresen megoldani, ha a két csapat között a kapcsolattartó személyek által megfelelő az információcsere, és jól gazdálkodnak a rendelkezésükre álló eszközökkel.
4. A pedagógus játssza az ügyfél szerepét, aki majd a dobozt megvizsgálja. A gyakorlat során megválaszolja a felmerülő kérdéseket. Ha kérdezik, elmondhatja, hogy a doboz egyujjas kesztyű csomagolására készül.

Megbeszélés/Értékelés

A két csoport munkájának értékelése: mi okozott nehézséget a feladatban? Mi a szerepe a pontosságnak és a kommunikációnak a közös feladat elvégzése során. Hogyan lett volna egyszerűbb és sikeresebb a doboz elkészítése?

Mik a tapasztalataik a munkamegosztásról?

A RÉSZMODULHOZ ILLESZKEDŐ FEJLESZTŐ FELADATOK – AJÁNLÁS

A feladatok forrása a Szakiskolai Fejlesztési Program keretében készült Fejlesztő feladatok 1., illetve 2. kötetének feladatai. (*Fejlesztő feladatok 1–2. Feladatgyűjtemény és tanári útmutató.* Nemzeti Szakképzési Intézet, 2006, illetve 2007. A kiadvány elérhető a www.szakma.hu oldalon a Letölthető anyagok menüpontban.)

- Fejlesztő feladatok 1. – Szövegértés és kommunikáció: 37., 38.

1. MELLÉKLET

DOBOZÉPÍTÉS

MUNKAUTASÍTÁS A FEDÉLKÉSZÍTŐ CSOPORT SZÁMÁRA

Önök egy csomagolóanyagot gyártó cégnél dolgoznak. A részlegvezetőtől azt a feladatot kapták, hogy készítsék el egy kartondoboz és fedél termékmintáját egy új ügyfél számára. A doboz egy tárgy tömeges árusításához szükséges, és a következő méretekkkel kell hogy rendelkezzen: 70 mm hosszú, 74 mm széles és 182 mm magas. A tárgy súlya kb. 2000 gramm. A doboznak olyan kicsinek és stabilnak kell lennie, amennyire ez csak lehetséges. Ügyelni kell arra, hogy az alzata elbírja a tárgy súlyát. Ajánlatos fület is szerkeszteni rá.

Az ügyfél hajtogatási technikát vár el. Ennek célja, hogy lehetséges legyen nagy mennyiségben szállítani a dobozokat úgy, hogy azok végleges összeszerelése (esetlegesen ragasztásai) az ügyfélnél is megtörténhet. A mintadobozt szemléltetés céljából teljesen össze kell szerelni, illetve ragasztani.

A részlegvezető azt várja el, hogy munkamegosztásban készítsék el a dobozt azért, hogy információkra tegyenek szert a későbbi tömeggyártáshoz. Ezért magát a dobozt az egyik részleg, a fedelét pedig egy másik részleg készíti el. Az önök csoportjának feladata a fedél elkészítése. Sajnos a két részleg elég messze van egymástól, ezért az útiköltséget megspórolandó csak egyetlen személy látogathatja meg a másik részleget konzultációs céllal. A munka megkezdése előtt válasszák ki ezt a személyt. Nem lehetséges a két csoport számára a közvetlen kapcsolatfelvétel.

A következő anyagok állnak a rendelkezésükre:

- Egy ív plakátkarton, egy papír, amin a koncepció leírása szerepel, egy ceruza csoportonként.
- Egy olló, egy vonalzó, egy ragasztóstift, amelyeket a csoportok közösen használhatnak.

MUNKAUTASÍTÁS A DOBOZ MEGÉPÍTÉSÉT VÉGZŐ CSOPORT SZÁMÁRA

Önök egy csomagolóanyagot gyártó cégnél dolgoznak. A részlegvezetőtől azt a feladatot kapták, hogy készítsék el egy kartondoboz és fedél termékmintáját egy új ügyfél számára. A doboz egy tárgy tömeges árusításához szükséges, és a következő méretekkkel kell hogy rendelkezzen: 70 mm hosszú, 74 mm széles és 182 mm magas. A tárgy súlya kb. 2000 gramm. A doboznak kicsinek és anyagtakarékosnak kell lennie. A rendeltetésszerű feldolgozás magától érthető kell hogy legyen. A fedél magassága a doboz teljes magasságának egyharmada.

Az ügyfél hajtogatási technikát vár el. Ennek célja, hogy lehetséges legyen nagy mennyiségben szállítani a dobozokat úgy, hogy azok végleges összeszerelése (esetlegesen ragasztásai) az ügyfélnél is megtörténhet. Az ügyfél (a pedagógus) a munkálatok ideje alatt elérhető, és kérdések esetén rendelkezésre áll.

A részlegvezető azt várja el, hogy munkamegosztásban készítsék el a dobozt azért, hogy információkra tegyenek szert a későbbi tömeggyártáshoz. Ezért magát a dobozt az egyik részleg, a fedelét pedig egy másik részleg készíti el. Az önök csoportjának feladata a doboz elkészítése. Sajnos a két részleg elég messze van egymástól, ezért az útiköltséget megspórolandó csak egyetlen személy látogathatja meg a másik részleget konzultációs céllal. A munka megkezdése előtt válasszák ki ezt a személyt. Nem lehetséges a két csoport számára a közvetlen kapcsolatfelvétel.

A következő anyagok állnak a rendelkezésükre:

- Egy ív plakátkarton, egy papír, amin a koncepció szerepel, egy ceruza csoportonként.
- Egy olló, egy vonalzó, egy ragasztóstift, amelyeket a csoportok közösen használhatnak.

4. MODUL

VALÓSÁGSHOW AVAGY EL KELL TUDNUNK ADNI MAGUNKAT

A modul törekvései megegyeznek azokkal a törekvésekkel, amelyeket a program fogalmaz meg a résztvevők számára. A modulban nem önéletrajz és karrierterv készítése a fő cél, hanem annak a kommunikációs kompetenciának a kialakítása, amellyel a tanuló – elsősorban önismeretére építve – képes magabiztosan és hitelesen, saját magáról a legkülönbözőbb kommunikációs eszközökkel üzenetet megfogalmazni és azt továbbítani mások számára.

A **Valóságshow** olyan kommunikációs helyzetgyakorlatok összessége, amelyek egymás után, egymást erősítve képesek hatást kiváltani. A helyzetgyakorlatok megvalósítása a tanároktól a hagyományos tanár–diák kommunikációs viszony megváltozását várja el. A hagyományos tanár–diák viszony helyett pl. a következő eszközöket igyekszik használni: e-mail, levél, plakát, SMS-küldés, a tanulók fogadása és köszöntése, a kommunikáció kiterjesztése a tanórai kereten túl, a tanácsadói szerep stb.

A kommunikációs modul célja ezen viszonyok, eszközök megtapasztaltatása, értékelése, kipróbálása, azaz ebben a modulban a tanár és tanuló képes újraértelmezni a köztük lévő kommunikációs viszonyt, esetleg más helyzetekben is felhasználni.

Mi fűzi össze a részmodulokat? A Valóságshow modul három részmodulból áll. A három rész önmagában is megvalósítható, de összekapcsolva nagyobb eredményesség várható. Az összekapcsolás elősegítése érdekében az óratervek kialakításához a modult 2-4 órás részekre tagoltuk. Az első részmodulban a tanuló önmagáról alkotott képe, jövőjével kapcsolatos elképzeléseinek összegzése történik meg kommunikációs

változási terv formájában. A második részmodulban célkitűzések alapján, már konkrét megvalósítás, „termék-előállítás” történik, a csoportokban és a csoportok között zajló, ajánlottan írásbeli kommunikáció eszközeivel. A harmadik részmodulban „piacszerű” helyzetben, munkák eladása, értékelése történik meg.

A modul kétféle végrehajtási lehetőséget kínál, amelyet változatnak nevezünk. Az **első változat esetében** a tanár kevésbé épít ki újszerű kommunikációs csatornákat, és nem vagy kevésbé terjeszti ki a tanulási folyamatot a foglalkozásokon kívülre. A **második változatnál** a tanár az első esettel ellentétben, a tanórai foglalkozásokon túli tevékenységet is vállal, végez, és újszerű kommunikációs és tanulásszervezési utat építhet ki. A két változatot a részmodul-leírások külön tartalmazzák. A két változat közötti választás során szükséges mérlegelni, hogy a második esetben az elsőhöz képest az aránytalanul magas többletmunkát az adott intézmény szervezési keretei között hogyan lehet elismerni. A döntés során a tanár azt is vegye figyelembe, hogy a modul teljes folyamatára vonatkozó döntést kell hoznia, mert a két változatot nem vagy csak nehézkesen lehet már a megvalósítás során keverni.

A három részmodul tehát arra készíti fel, hogy a tanuló a kommunikáció széles eszköztárával **tervezzen** célokat, mérje fel a cél eléréséhez szükséges lépéseket és önmaga korlátait. A tervezés után a tanuló **alkosson**, és az alkotás során hívja és várja a segítséget másoktól, tudásokban és képességekben. A műveket igyekezzen értékesíteni, **átadni** másoknak. Természetesen mindezeket a tanártól és tanulótól egyaránt elvárja a modul, azaz a tanár legyen képes a modult sikeresen megszervezni, tervezni, alkotni és

átadni, legyen képes felismerni, hogy a tanuló is tervez, alkot és átad, ezeket észrevéve „csak” építeni kell a felismertekre. Ezért a modul és részmodulleírások nagy hangsúlyt fektetnek a tanár előkészítő-tervező munkájára, számítanak/építenek a tanár fantáziájára, valamint arra, hogy előbb vagy utóbb a tanulókat bevonja a felkészülésbe, végrehajtásba és értékelésbe.

A fejlesztő értékelés célja a tanulók fejlődésének támogatása, s ez olyan gyakori és interaktív tevékenység, amelyben az értékelő és az értékelt szerepe nem lehatárolt, azaz nemcsak a tanár értékeli, hanem a tanulók is. Ez a fajta értékelés kevésbé a külső normáknak való megfelelést tartja fontosnak, hanem kiemelten koncentrál a tanuló előrehaladására a céljai felé, a cél elérésének folyamatára, a felmerülő akadályokra, nehézségekre és ezek leküzdése érdekében teendő lépéseire. Mindezek a tanulási és tanulástámogatási folyamatnak nem elkülönült részei, hanem a tanulási folyamatnak ugyanolyan eredményei, mint a tanulás eredményeképpen bekövetkezett változás.

A felsorolt eredményeket **portfólióban** érdemes és szükséges gyűjteni, rögzíteni. A portfólió elsősorban a tanulási folyamat fontos lépéseinek, tanulságainak rögzítése a tanuló számára, melyeket a tanuló fontosnak tart, és képes belőlük rekonstruálni élményeit, érzelmeit és tudásait. Fontos, hogy megjelenjenek benne azok a tanulói produktumok, amelyek a tanuló tanulásának eredményeit tanúsítják. Hasznosak lehetnek az egyéni fejlődési terv, a tanuló tanulásának támogatása szempontjából a portfólióban elhelyezett tanulói önértékelések, tanári reflexiók, társ-reflexiók és esetleg a szülők által készített reflexiók is. A részmodulok leírásában csak utalást teszünk a portfólió lehetséges tartalmára, azt a tanár támogatásával a tanuló határozza meg. A portfólióban elhelyezett dokumentumoknál nem a teljes tanulási folyamat megjelenítése és az egyenletesség fontos, hanem a tanuló tanulását, fejlődést kifejező egységesség, mely alkalmat ad egyrészt a tanárnak a tanuló tanulási folyamatának jobb megismerésére, a tanulástámogatás hatékony tervezésére és szervezésére, másrészt ösztönzést, támogatást nyújt a diáknak önismeretének, tanulási folyamatának fejlesztéséhez.

Kiemelendő és fontos még meghatározni azokat a követelményeket, amelyek a modulok sikeres alkalmazásához a tanárok és tanulók számára megfogalmazódnak. A követelmények egyik csoportja a

Dobbantó program általános követelményeit, a másik csoport kizárólag e kommunikációs modul speciális követelményeit tartalmazza. Mindkét követelménycsoportnak való megfelelés teljesítésében a modult alkalmazó tanárokat a program szolgáltatási tevékenységei a modulok alkalmazása során különösen a mentorok, valamint a Dobbantó program honlapján közzétett írott anyagok, filmek segítik. Azaz a modul sikeres alkalmazásához fontos ezeket az anyagokat is megismerni. A tanulók számára megfogalmazott követelmények teljesítése egyrészt a részmodulok során kimenetként előállhat, illetve az 1–3. kommunikációs modulok sikeres teljesítése eredményeképpen rendelkezésre állhat.

A PROGRAMBAN RÉSZT VEVŐ TANÁR

- Törekszik a személyre szabott nevelés gyakorlati megvalósítására a nevelés tervezésében, megvalósításában, fejlesztésében. Képes a tanulók egyéni fejlődési igényeire építve a diákokat önálló, felelős fejlesztő tevékenységekre, tudáskonstruálásra ösztönözni.
- Ismeri, érti a különböző szervezési módok lehetőségeit és korlátait, nem azonosítja a személyre szabottságot az egyéni munkával. Képes kooperatív tanulásszervezés ösztönzésére, irányítására. Törekszik a fejlesztő, támogató értékelés alkalmazására. Kész együttműködni tanártársaival, a munkáját támogató szakemberekkel (mentor, szociális munkás, mentálhigiénés szakember, gyermekvédelmi szakember, pszichológus), a szülőkkel és az iskola/tanulócsoport szűkebb társadalmi környezetével.

A MODULT ALKALMAZÓ TANÁR

- Alaposan ismerje meg és elemezze a modult. Készítsen magának tervet a modulból, ebben kérje mentora támogatását. Gondolja végig és készítse el a modul alkalmazásához szükséges eljárásokat, dokumentumokat.
- A modul tervét ismertesse a munkatársaival, és – főképpen a tevékenységek vonatkozásában – hangolja össze más modulokkal. A modul alkalmazása során a foglalkozásra való felkészüléskor és foglalkozások vezetése során egyre inkább támaszkodjon a tanulókra, és következetesen adminisztrálja közös munkájukat, és erre ösztönözze a tanulókat is.
- A modul alkalmazása során mindent tegyen meg annak érdekében, hogy a tanulók a modulban

kitűzött céljait (lásd: később változási terv) elérik. A modul alkalmazása során ne korrepetáljon és ne gondoza a tehetséget, hanem legyen aktív segítő egyéni és kis csoportos szinten (lásd: később tanácsadói szolgáltatás).

A MODUL ELVEI ÉS MEGVALÓSULÁSUK A GYAKORLATBAN

Mindenki számára méltányos és minőségi oktatás biztosítása

A program a minőségi oktatás keretei között kínál tanulási, fejlődési lehetőséget a hivatalos oktatási rendszerből kiesett tanulók számára, hogy elérjék saját céljait.

A modulok tervezésénél kiemelt szempont volt, hogy a tevékenységek életszerűek legyenek, valódi kihívást jelentsenek a tanulóknak, a kihívásnak való megfelelés igénye ösztönözze a tanulót meglévő tudások, képességek használatára, és azok fejlesztésére, meghatározott célok elérése érdekében.

Kompetencia alapú fejlesztés

A programban kompetencia alapú fejlesztés történik, amelynek célja a szocializációs és a tanulási utak sajátos, komplex támogatása, mely megalapozza a tanuló

tanulási motivációját, tanulási sikerek elérésére ösztönzi, és támogatja a cselekvőképes, saját életpályájukért felelős, eredményesen tenni tudó és akaró személyiséggé válást.

A modulok végrehajtásánál a tanulók domináns tevékenységei a saját tanulási utak szabad bejárását biztosítják, és megfelelő ösztönző pedagógusi támogatás mellett a sikerek megélését biztosító, a modulok időkereteit túllépő lehetőségeket kínálnak a tanulóknak.

Személyre szabott pedagógiai gyakorlat

A programot alapvetően a tanulók egyéni szükségleteit, fejlődését figyelembe vevő, rugalmas tanulásszervezés jellemzi az iskolában és az iskolán kívüli tanulási helyzetekben.

A modul terveinek készítésénél kiemelt jelentőségű, hogy a tanárok ösztönözzék és segítsék a tanulókat egyéni szükségleteik, elvárásaik felmérésében. A tanulók a modul keretei között kapjanak lehetőséget a szükségleteik kielégítésére és elvárásaik teljesülésére, a modulok szolgálják továbbá az órakereteken túli tanulási folyamatok támogatását és a személyes portfólió gazdagodását.

A KOMMUNIKÁCIÓS KOMPETENCIÁK MINT CÉLOK ÉS MEGJELENÉSÜK A MODULBAN

Cél	Megjelenésük a modulban
1. A kommunikáció mint társadalmi érintkezési forma	
A diák a mindennapi élethelyzetekben felismeri a kommunikációs helyzeteket, szándékokat, ezek társas törvényszerűségeit hatékonyan alkalmazza.	A modulok végrehajtása során olyan, már megtapasztalt kommunikációs helyzeteket és szándékokat igyekszik reflektív módon felismertetni és elemezteni, amelyek hatékony és készség szintű alkalmazása a modul elvégzése során elvárható a tanulóktól.

Cél	Megjelenésük a modulban
2. Olvasás, írott szöveg megértése	
A tanuló különböző írott szövegeket értően olvas: tömören, saját szavaival összefoglalja az olvasottak lényegét, és kérdéseket fogalmaz meg a szöveggel kapcsolatban.	A modulok alkalmazása olyan szituációkat teremt, amelyekben a tanuló számára válik fontossá a szövegek megértése, értelmezése, és az ezzel járó előnyök megélése jótékony hatással van az olvasás és szövegértés fejlődésére, mind a motivációs, mind a szövegértéshez szükséges képességek fejlődése szempontjából.
3. Írás, szövegalkotás	
A tanuló nyelvtani szabályok megfelelő alkalmazásával, a célhoz illeszkedően fejezi ki gondolatait írásban.	Az alkalmazás és végrehajtás során az írásbeliség kiemelt jelentőségű, amelynek tartalmi és formai oldalának helyessége a tanuló érdekévé válik. Remélhetőleg az érdekalapú szituációk megélése az írás formai és tartalmi minőségének folyamatos kontrolligényét fejleszti ki a tanulóban.
4. Vizuális, képi kommunikáció	
A tanuló széleskörűen ismert, társadalmilag elfogadott képi jelrendszereket értelmez. Írott szövegben ábrákat, képeket, táblázatokat értelmez, az általa írott szöveget saját ábrákkal, képekkel, táblázatokkal egészíti ki.	A modul a képek, vizuális jelek, ábrák, táblázatok elemzéséhez szükséges képességeket azok készítésével igyekszik fejleszteni, bemutatva fontosságukat és szerepüket a kommunikációs helyzetekben.
5. Elektronikus média útján történő kommunikáció	
A tanuló a különböző elektronikus csatornákon megjelenő információkat értékelő-értelmező viszonyulással kezeli, azokban saját értékrendjének megfelelően tudatosan válogat. Lehetőségeihez mérten kommunikációt is kezdeményez, törekszik az alapszintű felhasználó kompetenciák megszerzésére.	A modul végrehajtása során kiemelt fontosságú az elektronikus média eszközeivel megszerezhető tudás, és az eszközök által nyújtott kommunikációs lehetőségek kihasználása és alkalmazása, továbbá az alkalmazáshoz szükséges képességek fejlesztése.

Cél	Megjelenésük a modulban
6. Művészeti tevékenységekben megnyilvánuló kommunikáció	
A diák nyitott a különböző zenei, vizuális, mozgásos művészeti alkotások iránt, ezeket önmaga számára értelmezi, és saját érdeklődésének, lehetőségeinek megfelelően önkifejezésre is alkalmazza.	A modul alkalmazása során a művészeti alkotások kiemelt szerepet kapnak, egyrészt a bennük kódolt tudás, árnyalt kifejezési formák elemzése és alkalmazása céljából, másrészt a művészeti alkotások mint megvalósítási/valósulási minőség egyetemleges értéként és követelményként jelennek meg.
7. A kommunikáció értékelése	
A tanuló érti és értelmezi a kommunikációs partnerek célját és szándékát, vita esetén pró és kontra érveket sorakoztat fel. Kommunikációs helyzetekben kritikai gondolkodást alkalmaz.	A modul végrehajtása során a projektszerű megvalósítás miatt folyamatos a szóbeli kommunikáció és a vita, amelyek során alakítják ki a projekt egészét. Természetesen a viták során kiemelt jelentőségű a tényyszerűség fenntartása. Az érvelésben és a vélemények formálásában a reflexióra adott lehetőségek biztosítják az alkalmazás fejlesztését.

ÖSSZEFOGLALÓ TÁBLÁZAT A MODULBA TARTOZÓ RÉSZMODULOKRÓL, ILLETVE AZ AZOKHOZ KAPCSOLÓDÓ MELLÉKLETEKRŐL

	A részmodul címe	A részmodul óraszama		A részmodulhoz tartozó segédletek
		1. változat	2. változat	
1. részmodul	Ez vagyok én... és ilyen szeretnék lenni...	8	6	1. melléklet: Szempontok a felhívó plakát elkészítéséhez
				2. melléklet: Szempontok a felhívó levél elkészítéséhez
				3. melléklet: Elemzési segédlet az előadásokhoz
				4. melléklet: Változási terv
				5. melléklet: Tanácsadói napló (tanári)
				6. melléklet: Tanácsadói napló (tanulói)
				7. melléklet: Értékelő lap a Valóságshow-hoz
2. részmodul	Táv munka	16	16	1. melléklet: Tevékenységtervező tábla
				2. E-mail küldő lap
3. részmodul	Adjuk el a munkánk!	3	3	1. melléklet: Szerződés minta
				2. melléklet: Teljesítés igazolás
				3. melléklet: Bankjegyek
				4. melléklet: Pénzforgalmi bizonylatok
	A részmodulokhoz kapcsolódó tanácsadói munka (felkészülés támogatása, modulterv kialakítása, tanulói tanácsadói szolgáltatás támogatása)	–	25	

1. RÉSZMODUL

EZ VAGYOK ÉN... ÉS ILYEN SZERETNÉK LENNI...

A részmodulban újfajta kapcsolatfelvétel történik a tanuló és tanár között. A kapcsolatfelvétel után a közvetlen tanórai foglalkozások keretében a tanulók célkitűzéseinek tisztázása érdekében a tanulók bemutatják a **saját magukról alkotott képet**, és kimenetként megalkotják a fejlődési terveket.

A részmodul végrehajtásában két utat, illetve e két út valamely variánsát javasoljuk követni. Az **első változatban** a tanár a két fontos előkészítendő feladatot – a kommunikációs csatornák kiépítése, feltérképezése és megújítása, bemutatók készítése – órakereten kívül valósít meg tanácsadói szolgáltatás igénybevételével. A **második változatban** e két fontos célt órakeretben kívánja elérni a tanár. Az **első változatot** abban az esetben ajánljuk, ha a tanár előzetes tanulókról alkotott tapasztalatai alapján nem látja a tanórán kívüli felkészülés eredményét garantálni vagy nem tudja ennek az „eredménytelenségnek” a következményeit kreatív módon kezelni a foglalkozáson. A **második változatot** abban az esetben ajánljuk, ha a pedagógus képes a szokványos tanári közlési csatornákat és eszközöket megváltoztatni, képes az új eszközökkel és csatornákon üzeneteket továbbítani a tanulóknak, ezekkel, valamint a tanácsadói szolgáltatásokkal tudja a felkészülést támogatni és a megszülető eredményeket személyes elvárásától függetlenül felhasználni a tanulás további támogatása eszközeként. **A két változatot a modulleírásban nyomon követhetően jelöljük!**

A két változat között a tanár elképzeléseink szerint szabadon dönt, azonban a modul elolvasása után döntenie

kell arról, hogy melyik változatot választja, mert döntésének óratervi vonatkozásai vannak, és az óraterv módosítása iskolai gyakorlatok szerint eltérően ugyan, de mindenképpen hosszabb eljárás.

KIEMELTEN FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

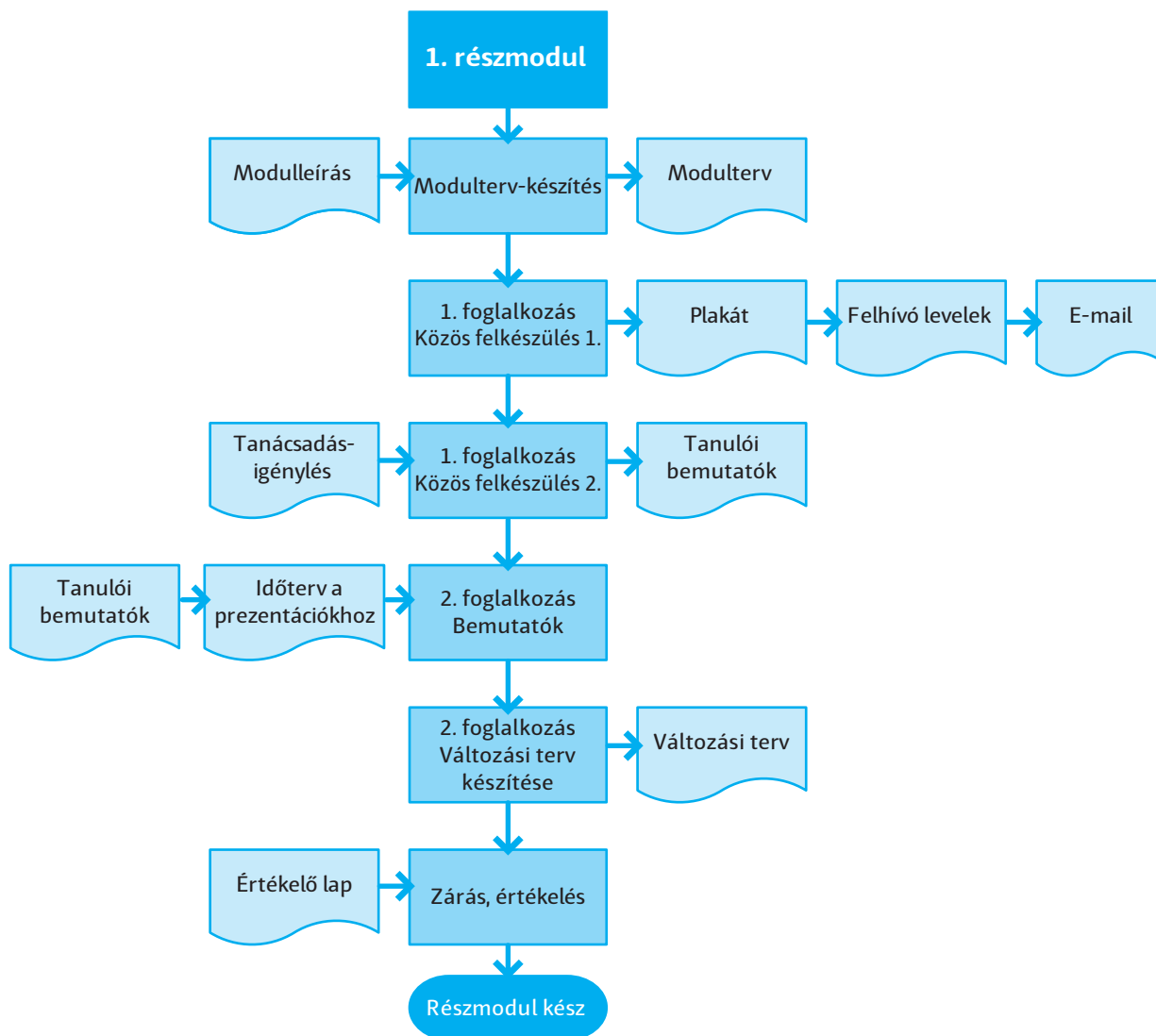
- A1. A kommunikáció mint társadalmi érintkezési forma
- A6. Elektronikus média útján történő kommunikáció
- A8. A kommunikáció értékelése
- B1. Önmagáról mint tanulóról alkotott elképzelések
- D5. Saját életpálya-építési folyamatok megértése, változtatások kezdeményezése

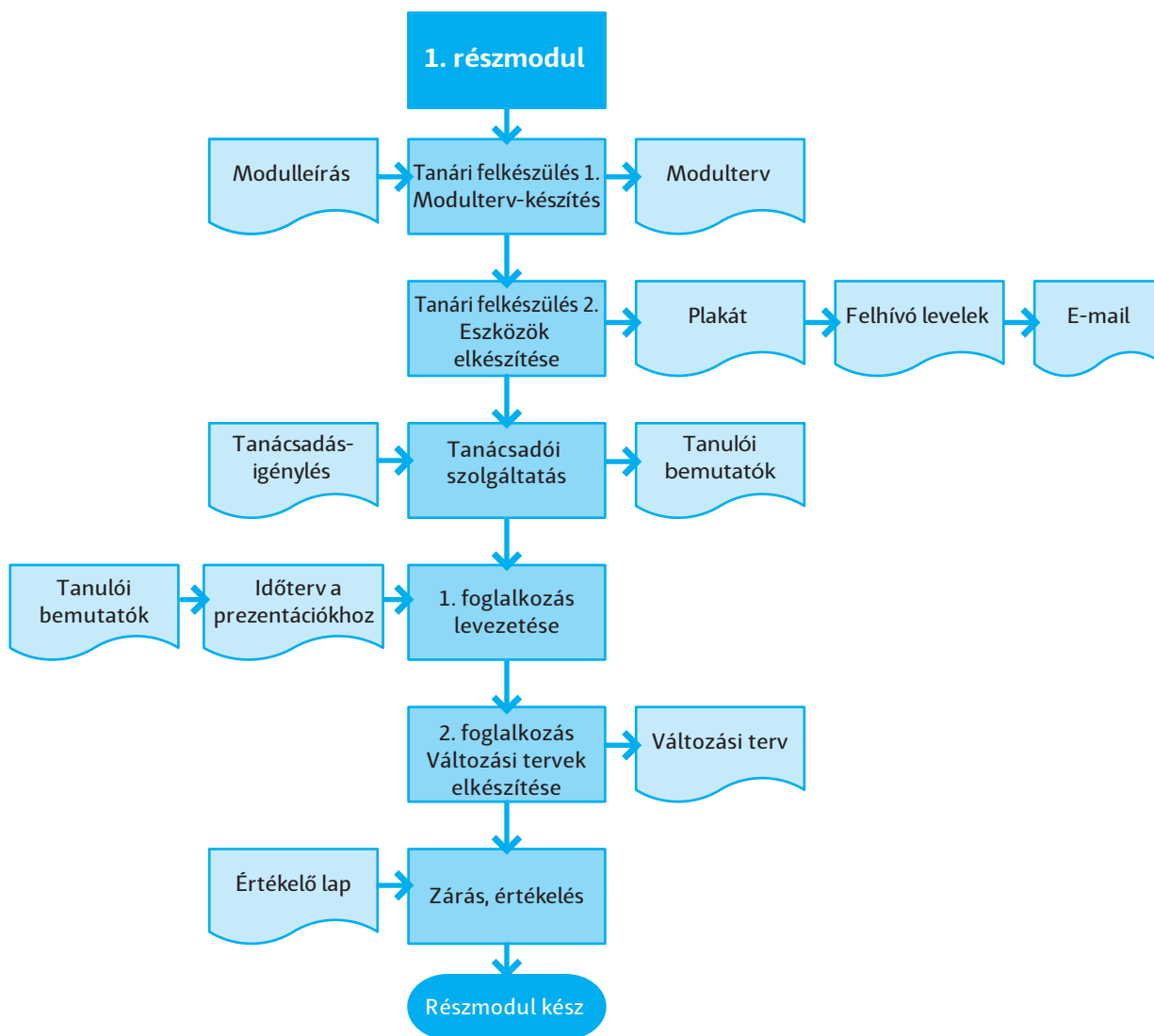

IDŐIGÉNY

- **1. változat:** kb. 8 tanóra + 2 óra tanórán kívül (8 tanóra közvetlen foglalkozás és 1-2 tanóra felkészülés és tanácsadás [tanulónként 30-40 perc])
- **2. változat:** kb. 6 tanóra + 6-7 óra tanórán kívül (6 tanóra közvetlen foglalkozás és 6-7 óra felkészülés és tanácsadás [tanulónként 30-40 perc])

AZ ELSŐ VÁLTOZAT FOLYAMATÁBRÁJA

A MÁSODIK VÁLTOZAT FOLYAMATÁBRÁJA

MELY CÉLOK ELÉRÉSÉHEZ JÁRUL HOZZÁ?

- A mindennapi élethelyzetekben a kommunikációs helyzetek felismerése
- A verbális és nem verbális kommunikáció alapvető sajátosságainak ismerete
- A különböző elektronikus csatornákon megjelenő információk értékelő-értelmező viszonyulással való kezelése
- Kommunikáció kezdeményezése, törekvés az elektronikus kommunikációhoz szükséges alapszintű felhasználói kompetenciák megszerzésére
- A különböző zenei, vizuális, mozgásos művészeti alkotások iránti nyitottság
- A részmodul a kommunikációs kompetenciák közül a tanuló által meghatározott, a karriertervben rögzített és kommunikációs kompetenciák fejlesztéséhez járul hozzá.

SZAKTUDOMÁNYI ÉS PEDAGÓGIAI HÁTTÉR

A részmodulban a tanároknak saját és a tanulók kreativitását kell mozgósítaniuk. A célszerű végiggondolniuk, hogy milyen eszközöket és tudásokat, ismereteket, képességeket tudnak hitelesen a modul folyamataiban, ha kell, adott helyzetben ad-hoc alkalmazni.

Célszerű a tanári felkészülés során kutatást végezni irodalmi és művészeti alkotások körében, különös figyelemmel a tanulók életében ma és most releváns kulturális alkotásokban és tevékenységekben, mint ahogy fontos a fiatalok szokásaiban elmélyedniük pl. megismerni moziba járási, zenehallgatási, internetes böngészési, szórakozási sajátosságait. Célszerű megismerkedniük a CV (önéletrajz) különböző formáival (Europass önéletrajz), a motivációs levelek formáival és projektvezetés legelemibb ismereteivel.

Kiemelt jelentőségű a különböző tanulók által is használt kommunikációs technikai eszközök ismerete és használatba állítása, természetesen a meghatározott keretek között. Pl. mobiltelefon, kép, film és hang rögzítése, internetes funkciók, keresések, megosztó portálok, e-mail, naptár, weblapkészítő eszközök, fényképezőgépek és videokamerák stb. Fontos az IKT-eszközök – aktív tábla, kivetítő, pc vagy laptop – használata. Fontos továbbá, hogy a tanár ezeket az eszközöket magas szinten legyen képes kezelni, és használatukra megtanítani a tanulókat.

Mindezen előkészületek és felkészülés után a tanárnak fel kell továbbá készülnie a folyamatos írásbeli kommunikációs csatornák kiépítésére, és azok működtetésére (levél, távirat, levelezőlap, SMS, MMS, chat, e-mail), valamint a modul megkezdésétől a bemutatató végéig az archiválást is segítenie és szerveznie kell.

A tanárnak fel kell készülnie és ki kell alakítania azt a támogató tanácsadó szolgáltatást, amelyet egyénenként és később csoportokban a tanulók számára rendelkezésre kell bocsátani felkészülésük és előrehaladásuk támogatására.

A tervezés során ennek a tudásnak és kompetenciaháttérnek az elérése nagy energiát igényel, de ez bőségesen megtérül, amikor a végrehajtás történik. E háttér felméréséhez készítsen a részmodul végrehajtásához kompetencia- és tevékenységleltárt, melyben rögzítse, mit képes a modul kezdetekor a tanulók számára ajánlatként átadni, és mozgósítsa a tanulókat a hiányzó kompetenciáik együttes megszerzésére. Érdemes felhasználni a kompetenciakártyákat.

A részmodul pedagógiailag épít a tanulók és a tanárok együttes tevékenységére, és kiemelt célja a tanár szerepének átstrukturálása, a tanár és a tanuló viszonyának átalakítása, amely más modulok alkalmazása során is jól használható, valamint egyaránt elvárható a csoport tagjaitól és a közreműködő tanároktól.

A részmodulba felhasználási szempontból bármely tudás integrálható, amelyet a tanulói csoport előzetes felmérése vagy az egyének és a csoport egészének ismerete alapján a tanár fontosnak tart. Fontos, hogy a tudások értékelése ne szorítkozzon kanonizált tudásokra, hanem tágra értelmezze a tanár az ismeretek körét, és hangsúlyosan azokra a tudásokra építsen, melyek a tanulók sikeres előrehaladását a tanuló számára is egyértelműen értékesé tehetik. Ennek nem csak a tudásokra, hanem a képességekre is érvényesnek kell lennie.

E háttér elemzésében és kialakításában a tanár kérje a mentor támogatását, használja fel a gyermekekről tudható diagnosztikus adatokat és a tanulók életkörülményeire, eddigi életsorsára és szokásaira vonatkozó ismereteket, amelyeket a tanulók státusbesorolása helyett a tanuló egyéni fejlesztési céljainak megállapítására kell felhasználnia.

Előnyként elérhető, hogy a tanulók eszközszintű írás- és olvasáshasználata javul, alkalmazni tudják azokat a tudásokat és képességeket, melyeket az írásalkotáshoz és szövegértéshez, valamint a szövegek elemzéséhez szükségesek. A tanulók az írásbeliséget mint elvárt követelményt magukénak érzik, olvasási igényük nő, az olvasást mint eszközt kiemelt fontosságúnak tartják.

Fontos kihívás az olvasás gyakorlati hasznossága mellett kiemelni és hangsúlyt fektetni a kulturális szövegek értékeire, és ennek érdekében a korra jellemző vizuális és tömegkommunikációs nyomást ellensúlyozandó, a mesék, történetek világát feleleveníteni, a mesék és történetmesélés és írás aktív gyakorlását célul kitűzni, akár személyes tanári példával (napló, családtörténet, eseménytörténet). A részmodul e célból tartja fontosnak az archiválást és a folyamatos előrehaladás nyomon követését.

AJÁNLOTT FELDOLGOZÁSI MÓD

Az 1. változatban 8×45 perc, amely a következő módon tagolható ($2 + 6, 2 + 4 + 2$). A legjobb, ha minél kevesebb megszakítással áll rendelkezésre az idő.

A 2. változatban 6×45 perc, amely a legfeljebb $4 + 2, 2 + 2 + 2$ időbeosztásra tagolható.

1. VÁLTOZAT

Az előzetes felkészülés során a részmodult vezető pedagógus a modul végrehajtásához készítsen **részletes, adaptált tervet**, melyben meghatározza, hogy milyen módon és lépésekkel hajtja végre a feladatokat. E felkészülés eredménye az a foglalkozásterv, mely a modulleírásra támaszkodva, a helyi sajátosságokat figyelembe véve a pedagógus számára biztonságosan végrehajtható. Ez az adaptált terv a végrehajtás eredményeit, tapasztalatait felhasználva és beépítve a részmodul egy új variánsa, alkalmazott és kipróbált közzé tehető jó gyakorlata.

1. FOGLALKOZÁS

Plakát- és meghívólevél készítése

Levél- és e-mail küldés elsajátítása

Időigény

2×45 perc

Eszközök

- Csomagolópapír
- Író-, rajzeszközök
- A csoportok számának megfelelő, eltérő színű cédulák

Forrás

- **1. melléklet:** Szempontok a felhívó plakát elkészítéséhez
- **2. melléklet:** Szempontok a felhívó levél elkészítéséhez

A foglalkozás menete

10-15 perc **BELÉPTETÉS**

Fontos, hogy a foglalkozásokon – mindegyiken! – a terembe a tanulók „belépnek”, azaz nem ők várják a tanárt, hanem a tanár várja a tanulókat, egyesével és kézfogással köszönti őket. Bemutatkozik, és ő is elvárja a bemutatkozást, megkérdezi minden egyes diáktól, hogyan szeretné, ha szólítanák a többiek, és a megszólítással egyező kitűzött készíti és nyújt át a tanulónak.

10-15 perc **CÉLKIJEJELÉS**

A tanár röviden ismerteti a részmodul tervét. Például bemutatja a folyamatábrát táblán vagy nagyobb papíron, rámutat az egyes lépések eredményeire, a tanári és a tanulói feladatokra. Természetesen lehetőséget ad a tanulóknak a kérdések megfogalmazására, és megválaszolja azokat. A tanár második lépésben a foglalkozás tervét mutatja be, és a célokat ismerteti.

30-40 perc **PLAKÁTKÉSZÍTÉS (1. CSOPORTFELADAT)**

A bevezető után a tanár véletlenszerűen csoportokat alakít ki. Egy csoport 3-5 főből álljon. A csoport rendelkezésére bocsát egy nagyobb papírt és rajzeszközöket. Röviden elmondja, hogy plakátot fognak készíteni, amennyiben van lehetősége, bemutat egy-két nívós plakátot. A plakát készítéséhez az **1. melléklet**

(Szempontok a felhívó plakát készítéséhez) nyújt segítséget.

A csoportmunka ideje alatt segíti a csoportokban folyó munkát.

A kiadott idő leteltekor felszólítja a csoportokat, mutassák be a plakátot. A csoportok munkáját a csoportok értékelik. Az értékeléshez a tanár ne adjon előzetes szempontot, de adjon lehetőséget az értékelés megbeszélésére.

10-15 perc ADATGYŰJTÉS A KOMMUNIKÁCIÓS CSATORNÁKRÓL (2. CSOPORTFELADAT)

A tanár ismerteti a kommunikációs alapsémát (üzenet – csatorna – vevő). Azt a feladatot adja ki csoportoknak, hogy gyűjtsenek cédulákra (a cédulák csoportonként eltérő színűek legyenek) minél több kommunikációs csatornát/eszközt. Egy cédulára egy eszközt írjanak, majd a kommunikációs csatornák/eszközök közül minden csoporttag válasszon egyet, melyet legjobban használni szeret, és azt nevével jelölje meg. Segítségül példákat mondhat a tanár: telefon, e-mail, chat, SMS, levél stb. Jó lenne, ha a tanár az írásbeli csatornákat részesítené előnyben, pl. zárja ki az élőszót, mondjuk azzal, hogy némák vagy nincs lehetőségük személyesen beszélni.

A csoportok a cédulákat egy közös papírra ragasszák fel. A csoportok között kapcsolat céljából a diákok találják meg a kommunikációs „párjukat” (kommunikációs pár az azonos eszközt előnyben részesítők). A tanár e kommunikációs csatornákat/eszközöket tartalmazó papírt őrizze meg vagy jegyezze fel.

30 perc PÁROS FELADAT

Az azonos kapcsolatot írók alkossanak párokat. A továbbiakban kommunikációs pároknak nevezzük őket. A feladat előkészítésekor a tanár két változat közül választhat:

- **1. változat:** A tanár ismerteti a levelet a 2. melléklet (Szempontok a felhívó levél készítéséhez) szerint. Mondja el, hogy ez egy meghívó levél, amely arra szólít fel, hogy a következő foglalkozáson be kell mutatkozni minden egyes tanulónak, és a bemutatkozás módját mindenki szabadon választhatja meg. A tanár a tanulókkal összegezze, hogy

melyek a jó meghívás alapelemei:

- Ki hív meg kit?
- Kit hív meg?
- Hova hívja meg?
- Mikorra hívja meg?
- Miért hívja meg?
- Hogyan készüljön fel a meghívott? Stb.

- **2. változat:** a tanár előzetesen elkészíti a levelet, és kiosztja a pároknak. Arra kéri őket, hogy elemezzék a meghívást, és keressék a következő kérdésekre a választ:

- Ki hív meg kit?
- Kit hív meg?
- Hova hívja meg?
- Mikorra hívja meg?
- Miért hívja meg?
- Hogyan készüljön fel a meghívott? Stb.

A válaszokat a tanulók közül a vállalkozók ismertessék.

A feladat, hogy a tanulók készítsenek a kommunikációs párjukkal közösen a megfelelő kommunikációs csatornáknak megfelelő meghívót. A meghívók szövegét ismertessék. A tanár szólítsa fel a tanulókat, hogy a meghívásokat egymásnak a következő foglalkozás előkészítése érdekében küldjék el most már hivatalosan is.

15-20 perc A MEGHÍVÓK ÉRTÉKELÉSE

A tanulók a meghívók közül csatornánként szimpátiaszavazással válasszák ki a legjobban tetszőt.

5 perc ZÁRÁS

A tanár röviden ismertesse a következő foglalkozás programját, jelezze, hogy kész segíteni a bemutatók készítésénél, és biztassa a párokat egymás támogatására. Beszélje meg, hogy a következő foglalkozást szeretné videóra venni, kérje ehhez a tanulók véleményét, beleegyezését.

A portfólióba kerülhet:

elkészült meghívók.

2. FOGLALKOZÁS

Tanulói és tanári bemutatók

Időigény

120-180 perc

Eszközök

- Bemutatóhoz szükséges anyagok
- Ragasztós cédulák (post-it)
- Flipchart papír
- Írószerek
- Nyomtatványok, kitűzők
- Videokamera
- Számítógép
- Aktív tábla

Forrás:

- 3. melléklet: Elemzési segédlet az előadásokhoz
- 4. melléklet: Változási terv
- 7. melléklet: Értékelő lap a Valóságshow-ról

A foglalkozás menete

30-40 perc **BELÉPTETÉS, MŰSORTERV KÉSZÍTÉSE**

A már előzőekben ismertetett módon fogadja a tanár a tanulókat. A tanár a bemutatókról nem vagy csak keveset tud, ezért a beléptetés után a tanár a tanulókkal közösen készítsen műsortervet: ki mikor és mennyi időt kér.

20 perc **BEMUTATÓK BEVEZETÉSE**

A tanár ismerteti a bemutatók menetét. A bevezetésben térjen ki az értékelés lehetőségére, és ezzel kapcsolatosan produkcióként adjon egy értékelési szempontsort minden tanulónak, és magyarázza el az értékelés menetét. Fontos szabályként ismertesse, hogy a hozzászólások fő elemeit írja le mindenki. Az elemzési segédlet elkészítéséhez a 3. mellékletben talál szempontokat a tanár, az ebben szereplő szempontsort módosíthatja attól függően, hogy az előzetes felkészülés során melyik területet tartja során hangsúlyosabbnak.

Már itt adjon lehetőséget a vitára, és közösen fogadják el a menetet, azaz készüljön fel a tanár tervei módosítására, legyen nyitott a javaslatokra.

A tanár segédkezik a bemutatók során, az értékelésnél szót ad, flipchart papíron a nevek mellett jegyzi azokat a legfontosabb elemeket, melyeket a prezentá-

ló kér az értékelések után. Kéri a tanulókat, hogy a portfóliómappában helyezték el a bemutatójuk részleteit.

45 perc **ZÁRÁS – VÁLTOZÁSI TERVEK ELŐKÉSZÍTÉSE**

Mit tanultunk ma? Mindenki kap 3 ragasztós cédulát (post-it), amelyre 3 dolgot írhat fel.

A tanár elmondja, hogy a játék célja egy komoly előadás, amelynek a műfajában a játék során megegyeznek, s amelynek a tartalma is nyitott. Fókuszáljon arra, hogy a tanulók megértsék: a sikeres életvezetésnek egyik kulcsa a kommunikáció. Példaként megemlítheti az önéletrajzt is, megígérheti, hogy küld ilyen elektronikusan. Megemlítheti, hogy a munkafelvétel és sikeres munkavégzés során is milyen jelentősége van minőségi szóbeli kommunikációnak, és ez hogyan javíthatja/segítheti munkavállalóként a fiatalot, de térjen ki és emelje ki annak jelentőségét is, hogy milyen fontos tudni és hatékonyan kommunikálni a személyes tulajdonságaikról.

A tanár elmondja, mit jelent a változás kommunikációs szempontból, mi tart ő szükségesnek ahhoz, hogy a tanulók sikeresek legyenek. Az ismertetőben a kommunikációs képességekre fókuszál (lásd Dobbantó kommunikációs kompetenciák), de ezeket lefordítja a tanulók nyelvére, s ezeket praktikus módon előzetesen flipcharton rögzíti.

A tanulók ötletrohammal bővítik a kommunikációs képességek listáját, majd szavazással rangsorolják a listát.

A tanulók a lista alapján, a kiadott minta felhasználásával, önálló munkával előzetes változási tervet készítenek. A változási terv szempontjait a 4. melléklet tartalmazza. Az új elemeket be kell írniuk a listába. Amennyiben van rá lehetőség, ezt elektronikusan, kis csoportban, számítógépen végzik. Idő hiányában megegyezhetnek abban, hogy határidőre elküldik e-mailben. Ez esetben a tanár adjon értelmezés jellegű segítő választ a tanulók kérdéseire.

A tanár jelzi, hogy e rangsor alapján előkészíti a következő foglalkozás menetét, és kéri a tanulókat, értékeljék a foglalkozást, adjanak tanácsot a következő foglalkozás menetére. Megállapodnak abban, hogy a következő instrukciót már levél formájában, praktikus e-mailben kapják meg.

A tanár tanulmányozásra átadja a diákoknak az ajánlott irodalmi művek, multimédiás és videoanyagok, zeneművek stb. listáját. Lehetőleg könnyen (interneten, könyvtárban) elérhetőek legyenek. Egyes műveket fénymásolatban, kép esetén színes másolatban is átadhat.

Értékelés

A tanulók a munkafolyamatban végeznek támogató értékelést, amennyiben a tanár szükségét látja a tevékenységének további tervezéséhez, kidolgozhat egy kérdőívet. A kérdőív elkészítéséhez a 7. mellékletben talál szempontokat a pedagógus. A kérdőív értékelése, elemző munkája közös munka legyen. A következőket lehet rögzíteni flipcharton, és rendszeresen érdemes megismételni. A kérdőív mindenkor célja legyen, hogy a tanulók szükségleteinek megfelelő programszolgáltatás valósuljon meg, azaz képes legyen a tanár a tanulók igényeit maximálisan figyelembe venni.

Alkalmazni lehet a kompetenciakártyákat is a javasolt értékeléseknél.

A portfólióba kerülhet:

- Produktumok reflexióval (tanuló, tanulótárs, tanár, szülő stb.)
- Önreflexió a tanulási folyamatról
- Visszacsatolás a foglalkozásról

Változatok

1. A levél készítése két variánsban történhet.
2. Pályázat írható ki a plakát készítésre. A leírást lásd az 1. mellékletben.
3. Szabadidőben e-mail használatot segítő képzés szervezhető.

2. VÁLTOZAT

1. FOGLALKOZÁS

Előzetes tanári felkészülés

- Részletes adaptált terv készítése
- Plakát- és levélkészítés
- Levél- és e-mail küldés
- Tanácsadói szolgáltatás igény szerint

Forrás

- 1. melléklet: Szempontok a felhívó plakát elkészítéséhez
- 2. melléklet: Szempontok a felhívó levél elkészítéséhez
- 3. melléklet: Elemzési segédlet az előadásokhoz
- 4. melléklet: Változási terv
- 5. melléklet: Tanácsadói napló (tanári)
- 6. melléklet: Tanácsadói napló (tanulói)

A részmodul megkezdése előtt legalább 10 munkanappal a modult vezető pedagógus lehetőleg plakátot készít, melyben felhívja a játékban való részvételre a tanulókat, ez különösen fontos, hiszen tanórára órend szokta beszólítani a tanulót és nem plakát. Az üzenet eljuttatásának eszköze lehet e-mail vagy SMS, ehhez persze a tanulók címeit össze kell gyűjteni. Ha ehhez szükséges felkészülés, javasolunk egy külön foglalkozást, akár szabadidőben, melynek célja a tanulók közötti kommunikációs csatornák és eszközök feltérképezése. (Az első esetben erre külön foglalkozás tervezhető.) A plakát vagy más módon megfogalmazott üzenet legfontosabb tartalmi elemeit az 1. melléklet tartalmazza. A pedagógus minden tanulónak külön személyre szóló meghívót küld, melyben ismerteti a legfontosabb felkészülési feladatokat (2. melléklet).

A felkészülési időben a tanár már szervezett keretekben tanácsadói szolgáltatást nyújt.

A részmodulban a tanulók saját választott kommunikációs eszközeikkel ismertetik, melyek a legfontosabb tulajdonságaik, megismerik, társaik hogyan látják őket, és személyes elemzést végeznek (3. melléklet).

A tanár kötelezően, amelyik diák vagy diákcsoport vállalkozik rá, bemutathat vagy prezentálhat egy művészeti/kulturális alkotást, akár a populárist is, egy produkciót, amely számára referenciaértékű.

A modul időkeretében történik az elemzés alapján az önálló munka, mely során a tanuló egyénileg alakítja ki a személyes változási tervét (4. melléklet).

A pedagógus, ha szükségét érzi, az értékelés során pozitív megerősítést adhat, de kerülje az értékelést. Jó és kíváncsi, ha a tanár is készül meglepetésként valamilyen bemutatóval, amit a foglalkozáson előad, de ezt akár előzetesen is bejelentheti.

Ha technikailag biztosítható, és a tanulók beleegyeznek, a bemutatókat videóra vehetik. Erre a tanár feltétlenül kérjen engedélyt, és vitassák meg a felvétel célját és értékét.

2. FOGLALKOZÁS

Tanulói és tanári bemutatók

Időigény

120-180 perc

Eszközök

- A bemutatóhoz szükséges anyagok
- Flipchart
- Post-it, filcek
- Nyomtatványok, kitűzők
- Videokamera
- Számítógép
- Aktív tábla
- Kommunikációs kompetenciák tanulók számára érthető módon flipcharton rögzítve

Forrás

- 3. melléklet: Elemzési segédlet az előadásokhoz
- 4. melléklet: Változási terv
- 7. melléklet: Értékelő lap a Valóságshow-hoz

A foglalkozás menete

A foglalkozás megkezdését előzze meg a helyszín előkészítése, a technikai feltételek biztosítása.

30-40 perc **BELÉPTETÉS**

A tanár az előkészítésben tanácsadói tevékenységgel már támogatta a produkciók elkészítését, ezért valószínű pontos információkkal rendelkezik azokról. Célszerű ezen információk birtokában a produkciók sorrendjét előre elrendezni, és ezt egy műsorlapon a terembe belépő tanulóknak átadni.

Fontos, hogy a foglalkozásokon – mindegyiken! – a terembe a tanulók „belépnek”, azaz nem ők várják a tanárt, hanem a tanár várja a tanulókat, egyesével és kézfogással köszönti őket, bemutatkozik, és ő is elvárja a bemutatkozást, megkérdezi minden egyes diától, fiattól, hogy hogyan szeretné, ha szólítanák a többiek, és a megszólítással egyező kitűzőt készít és nyújt át a tanulónak.

20 perc **BEMUTATÓK BEVEZETÉSE**

A tanár elmondja a bemutatók menetét. Amennyiben az előkészítés során sikerült erre megnyernie egy tanulót, ezt a feladatot rábízhatja.

A bevezetésben térjen ki az értékelés lehetőségére, és ezzel kapcsolatosan produkciónként adjon egy értékelési szempontsort (3. melléklet) minden tanulónak, és magyarázza el az értékelés menetét. Fontos szabályként ismertesse, hogy a hozzászólások fő elemeit írja le mindenki.

Már itt adjon lehetőséget a vitára, és közösen fogadják el a menetet, azaz készüljön fel a tanár tervei módosítására, legyen nyitott a javaslatokra.

A tanár segédkezik a bemutatók során, az értékelésnél szót ad, flipchart papíron a nevek mellett jegyzi azokat a legfontosabb elemeket, melyeket a prezentáló kér az értékelések után. Kéri a tanulókat, hogy a portfólió-mappában helyezték el a bemutatójuk részleteit.

45 perc **ZÁRÁS – VÁLTOZÁSI TERVEK
ELŐKÉSZÍTÉSE**

Mit tanultunk ma? Mindenki kap 3 ragasztós cédulát (post-it), amelyre 3 dolgot írhat fel.

A tanár elmondja, hogy a játék célja egy komoly előadás, amelynek a műfajában a játék során megegyeznek, s amelynek a tartalma is nyitott. Fókuszáljon arra, hogy a tanulók megértsék: a sikeres életvezetésnek egyik kulcsa a kommunikáció. Példaként megemlítheti az önéletrajzot is, megígérheti, hogy küld ilyen elektronikusan. Megemlítheti, hogy a munkafelvétel és sikeres munkavégzés során is milyen jelentősége van minőségi szóbeli kommunikációnak, és ez hogyan javíthatja/segítheti munkavállalóként a fiatalt, de térjen ki és emelje ki annak jelentőségét is, hogy milyen fontos tudni és hatékonyan kommunikálni a személyes tulajdonságairól.

A tanár elmondja, mit jelent a változás kommunikációs szempontból, mi tart ő szükségesnek ahhoz, hogy a tanulók sikeresek legyenek. Az ismertetőben a kommunikációs képességekre fókuszál (lásd Dobbantó kommunikációs kompetenciák), de ezeket lefordítja a tanulók nyelvére, s ezeket praktikusan előzetesen flipcharton rögzíti.

A tanulók ötletrohammal bővítik a kommunikációs képességek listáját, majd szavazással rangsorolják a listát.

A tanulók a lista alapján, a kiadott minta felhasználásával, önálló munkával előzetes változási tervet készítenek. Az új elemeket be kell írniuk a listába.

Amennyiben van rá lehetőség, ezt elektronikusan, kis csoportban, számítógépen végzik. Idő hiányában megegyezhetnek abban, hogy határidőre elküldik e-mailben. Ez esetben a tanár adjon értelmezés jellelű segítő választ a tanulók kérdéseire.

A tanár jelzi, hogy e rangsor alapján előkészíti a következő foglalkozás menetét, és kéri a tanulókat, értékeljék a foglalkozást, adjanak tanácsot a következő foglalkozás menetére. Megállapodnak abban, hogy a következő instrukciót már levél formájában, praktikusan e-mailben kapják meg.

A tanár tanulmányozásra átadja a diákoknak az ajánlott irodalmi művek, multimédiás és videoanyagok, zeneművek stb. listáját. Lehetőleg könnyen (interneten, könyvtárban) elérhetőek legyenek. Egyes műveket fénymásolatban, kép esetén színes másolatban is átadhat.

Változatok

- Pályázat írható ki a plakát készítésre. A leírást lásd az 1. mellékletben.
- Szabadidőben e-mail használatot segítő képzés szervezhető.

ÉRTÉKELÉS

A tanulók a munkafolyamatban végeznek támogató értékelést, amennyiben a tanár szükségét látja a tevékenységének további tervezéséhez, kidolgozhat egy kérdőívet. A kérdőív elkészítéséhez a 7. mellékletben talál szempontokat a pedagógus. A kérdőív értékelése, elemző munkája közös munka legyen. A következőtetéseket lehet rögzíteni flipcharton, és rendszeresen érdemes megismételni. A kérdőív mindenkor célja legyen, hogy a tanulók szükségleteinek megfelelő programszolgáltatás valósuljon meg, azaz képes legyen a tanár a tanulók igényeit maximálisan figyelembe venni.

Alkalmazni lehet a kompetenciakártyákat is a javasolt értékeléseknél.

A portfólióba kerülhet:

- Produktumok reflexióval (tanuló, tanulótárs, tanár, szülő stb.)
- Önreflexió a tanulási folyamatról
- Visszacsatolás a foglalkozásról

1. MELLÉKLET

SZEMPONTOK A FELHÍVÓ PLAKÁT ELKÉSZÍTÉSÉHEZ

Amennyiben a pedagógus a részmodul 1. változatát valósítja meg, a plakát az előkészületi foglalkozáson születik. Értelemszerűen ebben az esetben értelmezni kell a funkcióját és szerepét. Ebben az esetben – esetleg a tanulók meghívása helyett – át kell gondolni, hogy másokat hívunk-e meg, vagy a játékra való ösztönzés érdekében több plakátot készítünk csoportokban.

Amennyiben a pedagógus a részmodul 2. változatát valósítja meg, a plakát nem a foglalkozáson, hanem a tanári felkészülés során készül el, de érdemes egy-két tanulót bevonni már az előkészítő munkába. A bevonandókat érdemes pályázati úton kiválasztani. Érdemes pályázati felhívást közzétenni és ezt a formát – pályáztatást – a beavatottság érdekében fenntartani. Ha rendelkezésre áll a tanulók elérhetősége, javasolt a plakátot számukra e-mailen elküldeni vagy SMS-ben felhívni a figyelmüket arra, hogy a plakát hol érhető el. A segítő tanulók táblázatos formában már összegyűjthetik a társaik e-mail címét és telefonszámát. A plakát minimum két héttel a valós foglalkozás előtt kerüljön ki!

MIT TARTALMAZZON FELTÉTLENÜL A PLAKÁT?

Általános elemek

- Személyesség: ÉN, a tanár, MI a tanárok névvel (a személyes támogatás biztosítása!)
- TE, a diák és a TI, a csoport személyes fontosságának hangsúlyozása
- A játék izgalmának előzetes felkeltése
- A játék örömeinek és az alkotásnak a fontossága
- Az értékek pluralitásának biztosítása
- Eszközök és tevékenységek sokszínűsége

Tartalmi elemek

A plakáton a játékra való felhívást közli a pedagógus, tartalmazza a következő hívó szavakat:

- Játék, amelyet Te és ÉN/MI közösen alakítunk.
- Játék, amelynek célja, hogy önmagad légy, sikeres és boldog.
- Játék, amelyben ÉN/MI tanácsadóként segítünk, ha elakadsz.
- Játék, amelynek célja, hogy miközben egyre jobban sikeres leszel az írásban, a szövegalkotásban és az olvasásban.
- Megismered a csoportod tagjait, és sikeresen tudjátok támogatni egymást.
- A játék addig tart, ameddig akarod, de érdemes lesz folytatnod.
- Minden, amit szeretsz a világból, amit hozol, nekünk fontos.
- Időpontok, helyszín, kezdés, megjelenés.
- Belépő (visszajelentkezés)
- Készülj! Levelet fogsz kapni!
- Ha nincs még, nyiss azonnal e-mail postafiókot. (Név) segít a létrehozásában (helyszín, időpont). Jól jársz, ha van!

2. MELLÉKLET

SZEMPONTOK A FELHÍVÓ LEVÉL ELKÉSZÍTÉSÉHEZ

ÁLTALÁNOS ELEMEEK

Amennyiben a pedagógus a részmodul 1. változatát valósítja meg, a meghívólevelet/-üzenetet a tanulók kommunikációs párban készítik el. Az üzenet eljuttatása a tanulók feladata.

Amennyiben a pedagógus a részmodul 2. változatát valósítja meg, a levelet valóságos levélként kell elkészíteni, és zárt borítékban kell eljuttatni a tanulónak. Ha rendelkeznek a tanulók e-mail címmel, e-mailben, is eljuttatja a tanár a meghívót.

TARTALMI ELEMEEK

1. változat esetén

Szia (keresztnev)!

Szeretnék meghívni a következő foglalkozásra, ahol egy játékot szeretnénk közösen játszani. A játék célja, hogy minél többet tudjunk meg rólad.

Én (a kommunikációs pár tagjának a neve) azt tudom rólad, hogy:

- Ezeket ismered, tudod:
- Ezeket vagy képes sikerrel végrehajtani:
- Ebben már bizonyítottál:
- Ebben várunk tőled segítséget:

A bemutatkozó játék során mit javaslok megmutatni:

Én ezt tudom rólad, és TE mit tudsz magadról?

A Valóságshow-ban való részvételed feltétele, hogy készíts bemutató előadást magadról. A bemutató lehet: szöveg, vers és próza, de összegyűjthetsz képeket, zenéket, filmeket is. Legyen benne egy olyan rész, amely a legfontosabb emlékeidről és élményeidről szól. Az előadásod második része arról szóljon,

hogyan képzeled el az életedet 5-10 év múlva. Igyekezz minél több dolgot vagy csak a számodra legfontosabbat elmondani. Lehet ez egy történet vagy csak egy meghatározó esemény, de mindenképpen derüljön ki rólad valami olyasmi, amit rajtad kívül senki sem tud, vagy csak kevesen, és TE a legfontosabb értéknek tartasz.

A művedet elő kell adnod – előttünk. Előadhatod, szóban, írásban, táncban, énekben, rajzban, képregényben, kivágott képekből, esetleg interneten és saját weblapodon: azaz bárhogy. Az előadásodat 10-15 percre tervezd, minden technikai segítséget megadunk produkcióhoz!

Mi fogjuk értékelni az előadásod, de ne félj ettől, mert az értékelés csak arról szól: mi az, amivel kiegészítik az előadottakat, azaz csak gazdagodhatsz tőle.

Ha kell, segítek neked. Tanácsadásért keress engem a következő email címen (...) vagy egyszerűen egyeztessünk időpontot. Kérünk, írd le előre, mit tervezel, de legalább gondold végig, mint ahogy azt is gondold át, miben vársz segítséget, hogy jobban tudjak segíteni.

Jó munkát és várlak: Helyszín és időpont megnevezése.

2. változat esetén

Szia (keresztnev)!

Minden, amit itt olvasol, meglepetés, kérlek/kérünk, maradjon titokban a terved és tervünk! Ugye Te is szeretsz meglepetést, ajándékot kapni? Próbáljuk meg együtt!

Én/Mi (tanárok keresztnévei) azt tudjuk rólad, hogy:

- Ezeket ismered, tudod:
- Ezeket vagy képes sikerrel végrehajtani:
- Ebben már bizonyítottál:
- Ebben várunk tőled segítséget:

A játék során ebben számíthatunk rád:

Mi ezt tudjuk rólad, és TE mit tudsz magadról?

A Valóságshow-ban való részvételed feltétele, hogy készíts bemutató előadást magadról. A bemutató lehet: szöveg, vers és próza, de összegyűjthetsz képeket, zenéket, filmeket is. Legyen benne egy olyan rész, amely a legfontosabb emlékeidről és élményeidről szól. Az előadásod második része arról szóljon, hogyan képzeled el az életedet 5-10 év múlva. Igyekezz minél több dolgot vagy csak a számodra legfontosabbat elmondani. Lehet ez egy történet vagy csak egy meghatározó esemény, de mindenképpen derüljön ki rólad valami olyasmi, amit rajtad kívül senki sem tud, vagy csak kevesen, és TE a legfontosabb értéknek tartasz.

A művedet elő kell adnod a többiek előtt. Előadhatod, szóban, írásban, táncban, éneken, rajzban, képregényben, kivágott képekből, esetleg interneten és saját weblapodon: azaz bárhogy. Az előadásodat 10-15 percre tervezd, minden technikai segítséget megadunk produkciódhoz!

A többiek értékelik az előadásod, de ne félj ettől, mert az értékelés csak arról szól: mi az, amivel kiegészítik az előadottakat, azaz csak gazdagodhatsz tőle.

Ha kell, segítünk. Tanácsadásért keress minket a következő e-mail címen (...) vagy egyszerűen kérj időpontot. Kérünk, írd le előre, mit tervezel, de legalább gondold végig, mint ahogy azt is gondold át, miben vársz segítséget, hogy felkészülhessünk. Tanácsadóként mindenkinek szeretnénk segíteni, de a rendelkezésre álló idő korlátozott: tanácsadói idő 90 perc, melyet 3 részletben vehetsz igénybe. Ha írsz, MI válaszolunk, ez növelheti az idődet, mert az nem számít bele a rád szánt 90 percbe.

Jó munkát és várunk!

Helyszín:

Időpont:

BÓNUSZ

Ha van kedvenced, példaképed és szívesen bemutatnád (szüleid, rokonaid, társaid, tanáraid közül vagy a kedvenc színészeid, zenészeid, híres embereid közül azt a személyt, akit tisztelsz valamiért) ezt is megteheted. Ha meg tudod hívni és eljönne, meghívhatod vendégként, hogy meséljen magáról. Ha van kedvenc zenéd, filmed, képed, tárgyad, versed, írásod, esetleg Te is készítettél már valamit, amit fontosnak gondolsz bemutatni, tedd meg, csak ügyelj az időre, mert mindenkinek be kell mutatkoznia!

3. MELLÉKLET

Elemzési segédlet az előadásokhoz

(Ide írd a társad nevét!)	Témák		
	Ez vagyok Én	Ez szeretnék lenni	Példakép
Ez a legérdekesebb az előadásodban!			
Ez egyszerűen fantasztikus!			
Ebben segíthetnél nekem is!			
Ebben segítek neked!			

4. MELLÉKLET

Változási terv

Példák területenként	Ezt szeretném elérni
Képes leszek: - Bemutatkozni. - Önéletrajzot írni. - Életrajzot írni. - Történetet mesélni. - Másokra figyelni. - Másokat segíteni. - Másokat megérteni. - Levelet írni. - Űrlapokat kitölteni. Stb.	
Segítséget várok és segítséget tudok adni:	
Értékelés:	- Sikeresen teljesítettem a kitűzött feladatokat... - Kimaradtak feladatok... - Más feladatokat teljesítettem... - Új feladatokat határozok meg...
Képes leszek: - Szövegeket elolvasás után I. elmesélni, II. lerajzolni képregényben, III. megfilmesíteni. - Lényeges dolgokat vázlatosan elmondani. - Kérdéseket feltenni, ha valamit nem értek. Stb.	
Segítséget várok és segítséget tudok adni:	
Értékelés:	- Sikeresen teljesítettem a kitűzött feladatokat... - Kimaradtak feladatok... - Más feladatokat teljesítettem... - Új feladatokat határozok meg...

5. MELLÉKLET

TANÁCSADÓI NAPLÓ

A tanácsadói tevékenység nem korrepetálás, hanem a felkészüléshez, valamint az előrehaladáshoz szükséges és igényelt segítségnyújtás. E tevékenységnek akkor van értelme, ha az igény a tanulótól származik. Fontosságát és értékét a tanuló érti és tiszteli, ennek érdekében az igénybevételtől az értékelésig célszerű komolyan adminisztrálni és formai és tartalmi kellékekkel ellátni.

Célszerű megállapodni abban, hogy nincs korrepetálás, de aki az adott feladat/feladatok végrehajtásához segítséget kér, az kaphat tanácsadói támogatást. A feladat/feladatok kiosztásánál mindig a tanár határozza meg, hány tanácsadói órát ad a tanulóknak személyre szabottan, azaz az adott feladatra jutó tanácsadói szolgáltatást elosztja a csoportlétszámmal. A szolgáltatást egyénileg és csoportosan is igénybe lehet venni. Aki adott feladatnál nem veszi igénybe, átviheti a következő feladatra, kölcsön is adhatja, de erről értesítse a tanárt írásban, a közösen megállapított kommunikációs csatornán. (Javasoljuk az e-mailes kapcsolattartást.)

A tanácsadói tevékenységben preferáljuk azt, aki írásban kér segítséget, azaz az írásbeli segítség igénybevételének korlátlan a lehetősége. A személyes tanácsadói tevékenységet célszerű naplóban vezetni, melyben a kiadott feladatra jutó tanácsadói szolgáltatásmennyiséget és az igénybevételt tanulónként rögzítjük. A tanácsadói napló lehet – és célszerűen legyen is – nyilvános.

Azok a tanulók, akik tanácsadók szeretnének lenni, az adott feladatnál jelezhetik, hogy tanácsaikkal segítik társaikat, és ők is felkerülnek a nyilvános tanácsadói listára, ebben az esetben a naplót is vezethetik. A tanácsadói munkát célszerű valamilyen többletjoggal és/vagy -szolgáltatással elismerni, esetleg a tanórai tervező munkába aktuálisan bevonni az erre vállalkozókat. Persze ennek eredménye lehet az, hogy mindenki tanácsadó lesz valamiben.

A TANÁCSADÓI NAPLÓ AJÁNLOTT SZERKEZETE

Igénylőlap

Az igénylő(k) neve:	
Az igényelt tanácsadói szolgáltatás ideje	
Az igényelt tanácsadói szolgáltatás időtartama	
Problémák, melyekhez tanácsadói segítséget igényelsz...	
Szerinted milyen ok/okok idézték elő a problémát?	
Milyen megoldási módokat tudsz vagy javasolsz?	

A tanácsadás folyamata

A közösen kialakított megoldás leírása, illetve az igénybevett tanácsadói szolgáltatás időtartama

Az igénylő(k) neve:	
Az igényelt tanácsadói szolgáltatás ideje	
Az igényelt tanácsadói szolgáltatás valós időtartama	
Problémák, amelyeket megoldottak	
Megoldási módok	

A tanácsadás értékelése

Az igénybevevő értékelése a tanácsadói munkáról.

A tanácsadó értékelése az igénybevevő együttműködéséről.

Az igénylő(k) neve:	
Az igényelt tanácsadói szolgáltatás ideje	
Az igényelt tanácsadói szolgáltatás valós időtartama	
Az igénybevevő értékelése a tanácsadói munkáról (kialakítható egy elégedettségi skála és egy szöveges leírás is)	
A tanácsadó értékelése az igénybevevő együttműködéséről	
Közösen megfogalmazott javaslatok a tanácsadói tevékenység fejlesztésére...	
Közösen megfogalmazott javaslatok a szolgáltatást igénybevevőknek...	

6. MELLÉKLET

Tanácsadói napló

IGÉNYLŐLAP

Az igénylő(k) neve:	
Az igényelt tanácsadói szolgáltatás ideje	
Az igényelt tanácsadói szolgáltatás időtartama	
Problémák, melyekhez tanácsadói segítséget igényelsz	1. 2. 3. 4.
Szerinted milyen ok/okok idézték elő a problémát?	1. 2. 3. 4.
Milyen megoldási módokat tudsz vagy javasolsz?	1. 2. 3. 4.

A TANÁCSADÁS FOLYAMATA

Az igénylő(k) neve:	
Az igényelt tanácsadói szolgáltatás ideje	
Az igényelt tanácsadói szolgáltatás valós időtartama	
Problémák, amelyeket megoldottak...	1. 2. 3. 4.
Megoldási módok...	1. 2. 3. 4.

A TANÁCSADÁS ÉRTÉKELÉSE

Az igénylő(k) neve:	
Az igényelt tanácsadói szolgáltatás ideje	
Az igényelt tanácsadói szolgáltatás valós időtartama	
Az igénybevevő értékelése a tanácsadói munkáról	1 2 3 4 5 Szöveges értékelés
A tanácsadó értékelése az igénybevevő együttműködéséről	1. 2. 3. 4.
Közösen megfogalmazott javaslatok a tanácsadói tevékenység fejlesztésére	1. 2. 3. 4.
Közösen megfogalmazott javaslatok a szolgáltatást igénybevevőknek	1. 2. 3. 4.

7. MELLÉKLET

Értékelő lap a Valóságshow-ról

Karikázd be, hányasra értékeled az alábbiakat!

A felnőttek felkészültsége	1	2	3	4	5
A show érdekessége/izgalmassága	1	2	3	4	5
Tanulmányi munkám	1	2	3	4	5
Alkotásaim	1	2	3	4	5
A csapatmunkánk	1	2	3	4	5
Magatartásom	1	2	3	4	5
Szorgalmam	1	2	3	4	5

Válaszolj a kérdésekre a beírt szavak bekarikázásával!

Mennyi írásos munkát, cikket, verset, novellát, riportot, könyvet, fogalmazást, kutatási naplót készítettél?	Sokat	Keveset	Semmit
Mennyi tárgyat, tablót, modellt készítettél?	Sokat	Keveset	Semmit
Mennyi új dolgot tanultál?	Sokat	Keveset	Semmit
Mennyit unatkoztál?	Sokat	Keveset	Semmit
Mennyit jártál a könyvtárban?	Sokat	Keveset	Semmit
Mennyit jártál az informatikateremben?	Sokat	Keveset	Semmit
Mennyit kísérleteztél, kutattál, jegyzeteltél, lexikonoztál a projekthéten?	Sokat	Keveset	Semmit
Mennyit lógtál?	Sokat	Keveset	Semmit
Mennyit dolgoztál az iskolán kívül a felnőttekkel?	Sokat	Keveset	Semmit
Mennyi segítséget kaptál az önálló munkához attól, aki a feladatot adta?	Sokat	Keveset	Semmit
Figyelembe vették-e az ötleteid?	Sokat	Keveset	Semmit
Volt-e izgalmas dolgokban részed?	Sokat	Keveset	Semmit

Mi keltette fel legjobban az érdeklődésedet?

A plakát

A felnőttek személye

Az előzetes megbeszélés

Semmi

Mi tetszett a foglalkozásokon?

Mit javasolnál a következő foglalkozásokra?

2. RÉSZMODUL

TÁVMUNKA

A **Távmunka** részmodul értelemszerűen épít az előző részmodul eredményeire. A részmodulban a távmunka egyrészről azt jelenti, hogy az egyes kialakított csoportok egymástól függetlenül dolgoznak (de természetesen mód és lehetőség biztosított a csoporteredmények megismerésére), másrészt a tanulók támogatása segítségkérés alapján kizárólag levél, e-mail formájában történik. Ennek célja, hogy a tanulók megszokják és ismerjék a feladat kiosztás és feladatvégzés ezen formáját, szövegértésük és szövegalkotásuk fejlődjön.

A részmodulban a tanulók és az őket segítő felnőttek a változási tervekkel dolgoznak tovább, illetve véglegesítik azokat, és meghatározzák a legfontosabb fejlesztendő területeket és fejlesztési feladatokat. Kijelölik az együttműködő kis csoportokat (2, maximum 5 fő). A fejlesztési feladatokon a tanulók kis csoportban dolgoznak, és ennek eredményeit megosztják egymás között, továbbá új felkészülési feladatokat határoznak meg.

E részmodulban is két változat került leírásra (1. és 2. változat). Az **első változatban** a tanár nem épít a tanácsadói munkára, és kevésbé épít a tanulók szabadidős öntevékenységre. A **második változatban**, ha a tanár az előző részmodulban sikeresen kiépítette a tanácsadói szolgáltatás kereteit, és lehetősége van a tanácsadást folytatni, akkor e részmodul keretei között is tudja folytatni, jobban és erősebben támaszkodva a tanulók tevékenységére.

A megelőző részmodulban megtörtént a tanulók előzetes felkészülése, bemutatója és annak értékelése, valamint a közösen összeállított kommunikációs kompetencialista és változási terv elkészült, mely listából az is kiderül, hogy a tanulók mire vállalkoznának, és miben várnak és kérnek segítséget, valamint miben tudnák támogatni egymást a távmunka keretében.

A tanárok e modul során már ezeknek a terveknek az elemzése után kezdik meg a modul tervezését és a fejlesztést meghatározott területeken. A modul 4 × 4 órás időkeretében és a modulok közötti felkészülési időben kizárólag az alapvető kommunikációs kompetenciák fejlesztését lehet megcélozni, és e területeken eredményt elérni. A tanulók motiváltságát az **első változatnál** úgy lehet elérni, hogy fenn kell tartani a tanulók játék iránti elkötelezettségét, a **második változatnál** a folyamatos kommunikációt írásban és szóban a tanácsadói szolgáltatások keretei között vagy azon túl, levelezéssel, SMS-sel stb. lehet elérni. A motiváció fenntartása természetesen a gyakorlatban ilyen élesen nem elválasztható, a tanárnak meg kell találnia a legmegfelelőbbet, a tanulók képességeinek, tudásának és attitűdjének megfelelően.

KIEMELTEN FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

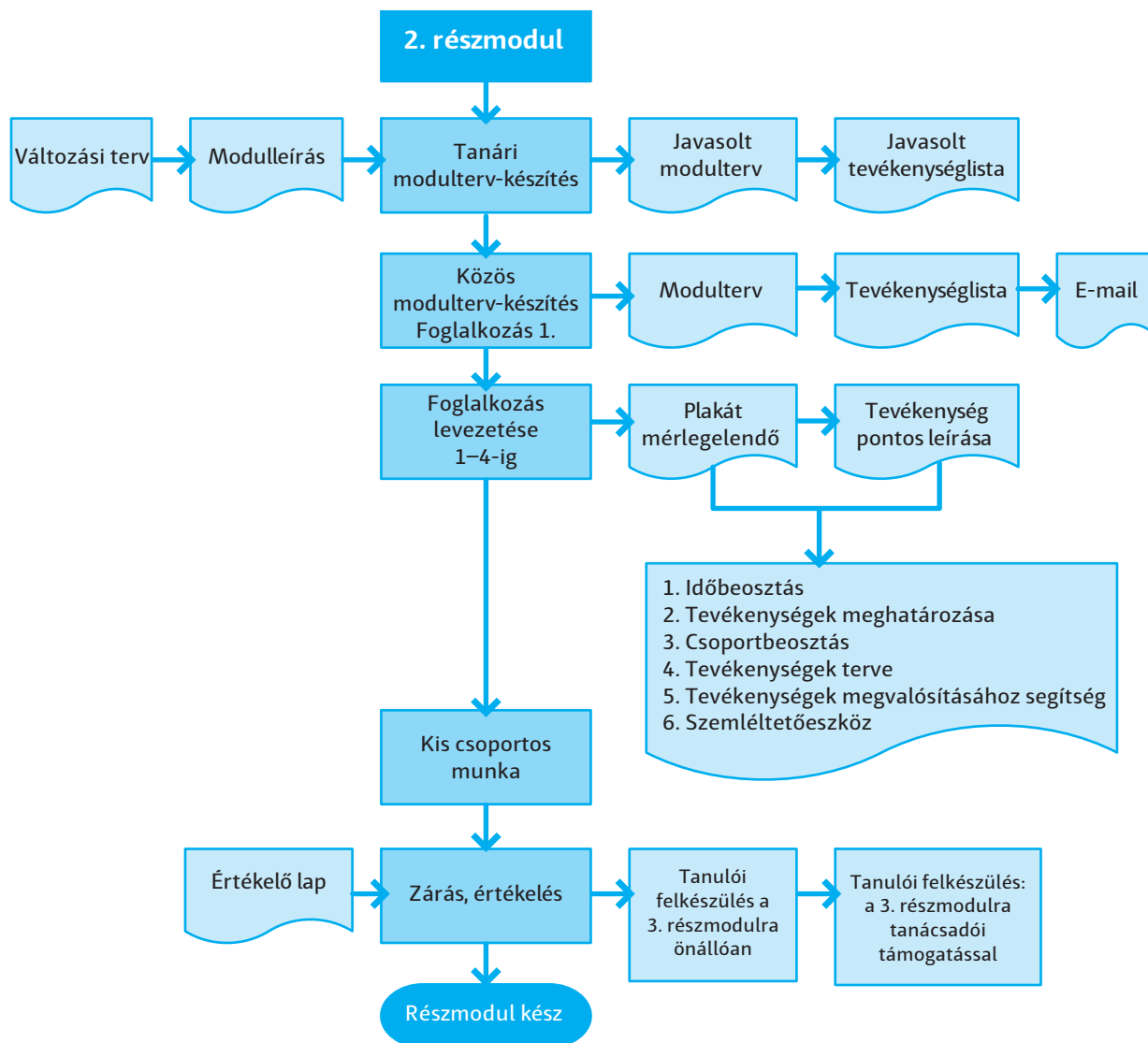
- A4. Írás, szövegalkotás
- A6. Elektronikus média útján történő kommunikáció
- B3. A tanulási folyamat tervezése és szervezése
- B6. Tanulási források felhasználása
- C2. Másokkal történő pozitív és eredményes interakció

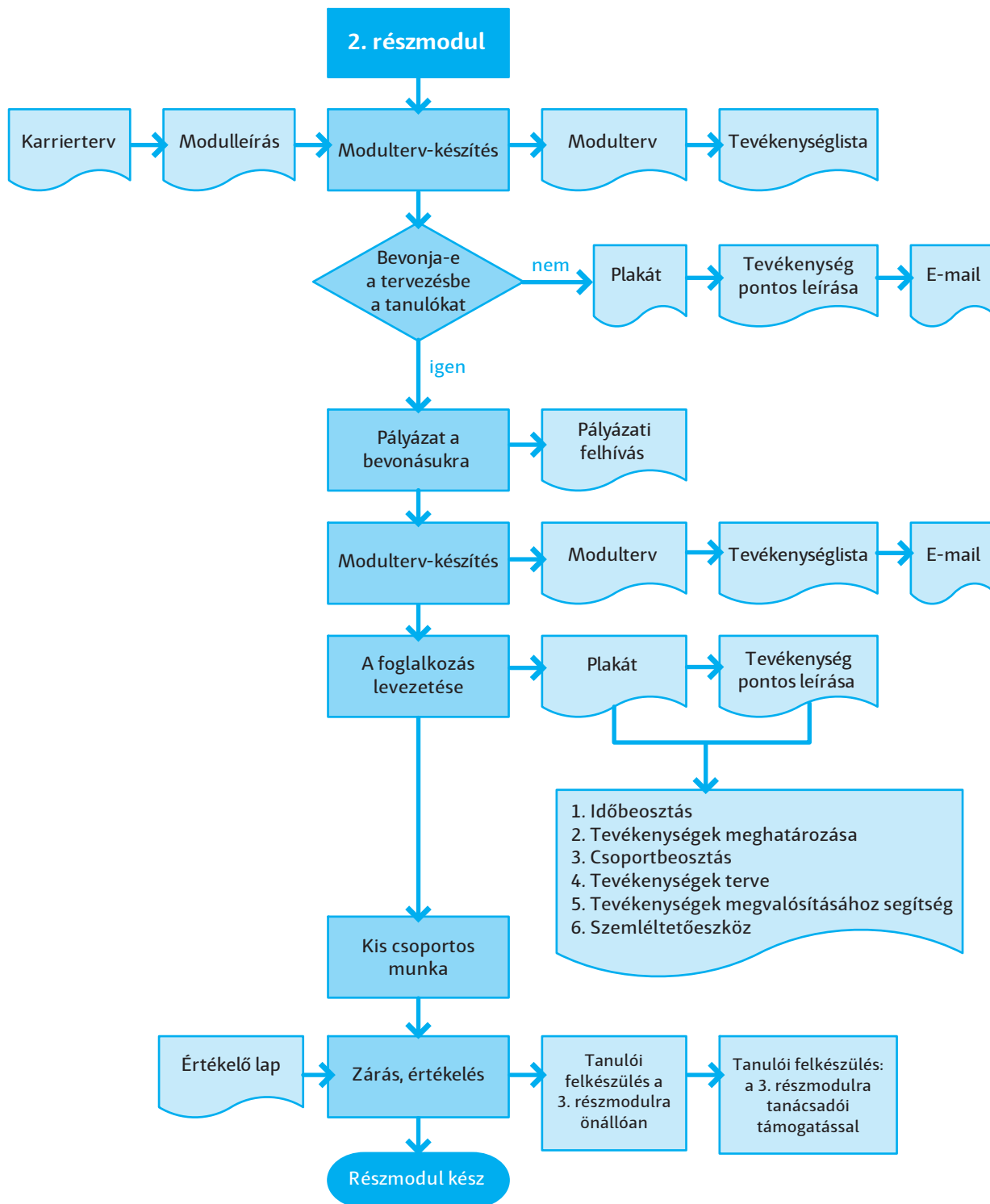
IDŐIGÉNY

- **1. változat:** 4 × 4 tanóra közvetlen foglalkozás, a foglalkozáson az első 4 órából 1-2 óra közös felkészülés
- **2. változat:** 4 × 4 óra közvetlen foglalkozás, a foglalkozáson 8-12 óra tanácsadói foglalkozás kis csoportban

AZ ELSŐ VÁLTOZAT FOLYAMATÁBRÁJA

A MÁSODIK VÁLTOZAT FOLYAMATÁBRÁJA

MELY CÉLOK ELÉRÉSÉHEZ JÁRUL HOZZÁ?

- A mindennapi élethelyzetekben a kommunikációs helyzetek felismerése
- A verbális és nem verbális kommunikáció alapvető sajátosságainak ismerete
- A különböző elektronikus csatornákon megjelenő információk értékelő-értelmező viszonyulással való kezelése
- Kommunikáció kezdeményezése, törekvés az elektronikus kommunikációhoz szükséges alapszintű felhasználói kompetenciák megszerzésére

SZAKTUDOMÁNYI ÉS PEDAGÓGIAI HÁTTÉR

A részmodul pedagógiai háttérének leírása szinte egészében megegyezik az első részmodulban írtakkal, ezért értelemszerűen azokat nem ismételjük.

A részmodul végrehajtása során támaszkodni kell az előző részmodulban született és a modultervezésnél már rendelkezésre álló kommunikációs változási tervek elemzésére. Ezekből a leírásokból kiolvasható, hogy a tanulók milyen területeken szeretnének előre lépni. A modultervezés alapja tehát a közösen megállapított fejlesztési lista, mely a „ráhangoló” modul eredményeképpen megszületett.

Remélhető, hogy a ráhangoló modul bebizonyította, e tudás- és kompetencia-háttér elérése nagy energiát igényel a tervezés során a tanártól, de bőségesen megtérült a végrehajtáskor.

Mindezek alapján a tanár a részmodul sikere érdekében továbbra is készítsen, most már a folyamat részletes tartalmi ismeretére alapozva a részmodul végrehajtásához kompetencia- és tevékenységleltárt, amelyben rögzítse, mit képes a modul kezdetekor a tanulók számára ajánlatként átadni, és mozgósítsa a tanulókat a hiányzó kompetenciák társaikkal közösen történő megszerzésére. Ebben építsenek a Dobbantó kompetencia-kártyákra. Ezeket az ajánlatokat a modul közös tervezésekor mindkét esetben mutassa be a tanulóknak.

AJÁNLOTT FELDOLGOZÁSI MÓD

1. változat

A részmodulleírás nem tartalmaz kész recepteket, csak alapeljárást, melyet a modult alkalmazó tanár a részmodulterv készítéséhez használhat fel. Az eljárás

értelemszerűen négy alkalommal ismétlődik, illeszkedve a 4 × 4 óra feldolgozásához.

A részmodul végrehajtásának tanári tevékenységei 3 fő tevékenység csoportba sorolhatók:

Foglalkozás előtti tevékenységek

A tanulókkal folytatott a levelezés vagy előkészítő személyes találkozók, tanácskozások, ezek a tanári tevékenységek a **második változatnál** sűrűbben fordulnak elő.

Foglalkozáson történő tevékenységek

Ezek tárgya lehet az előző modulban elért eredmények elemzése, a feladatok értékelése, a közvetlen tanórai tevékenység menedzselése, a következő modul érdekében történő előkészítő tevékenység. Az **első változatban** e tevékenységek a **hangsúlyosak**.

Foglalkozás utáni tevékenységek

Folyamatos írásbeli és szóbeli kapcsolattartás, tanári és tanulói tanácsadói tevékenység, tanulói felkészülés.

Figyelem!

A részmodul-leírás ezeket az eljárásokat **egyszer** mutatja be, de értelemszerűen **négyyszer** kell az alkalmazónak végiggondolnia, terveznie, végrehajtania, elemeznie, értékelnie és a következő foglalkozást előkészítenie!

Tanári felkészülés a foglalkozáshoz

A tanári felkészüléshez elengedhetetlen, hogy a tanulóktól beérkezzenek vagy jó időgazdálkodás eredményeképpen előzetesen rendelkezésre álljanak a változási tervek. A tervek elemzése során az alábbi szempontok szerint szükséges elemző táblákat, grafikontokat, valamint táblázatokat készíteni elektronikus formában, melyeket a tanulók számára majd be kell mutatni és át kell adni:

- fejlesztendő területek és vállalások,
- segítségkérések,
- segítségnyújtások elemzése tanulónként abból a szempontból, hogy melyek azok a területek, amelyeken a leginkább szükség van segítségre.

Az elemzés után a tanárnak meg kell határoznia, hogy a foglalkozásokon mely tevékenységet ajánlja kis csoportban történő feldolgozásra, valamint azt is el kell döntenie, kik legyenek a csoport javasolt tagjai.

A tevékenységeket a tanulók forgószínpad-szerűen végzik, azaz minden tevékenységben egyszer részt vesz minden tanuló.

Az alábbiakban megadunk néhány javasolt tevékenységterületet, de alapvetően abból kell kiindulni, amit a tanulók már tudnak, vagy amely tevékenység bemutatása, szemléltetése egyszerű, és rendelkezésére állnak a szükséges eszközök, feltételek. A választáskor az is fontos szempont legyen, hogy az adott tevékenység szerepel-e a tanár **saját tanári kompetenciahálójában**. Ha nem, a helyi lehetőségek ismeretében megszervezheti külső szereplő részvételét. Az is nagyon fontos, hogy a tanár e tevékenységterületek és tevékenységek bővítésében, támaszkodjon a Dobbantó program más szakmai anyagaira pl. a kompetenciakártyákra.

Javasolt tevékenységterületek

1. Jel- és jelértelmezés-fejlesztés

- Titkosírás-ábécé készítése és azzal üzenet írása
- Siket jelyelv készítése, esetleges ismertetése
- Térképkészítés az iskoláról és az iskolába jutásról
- Gyakran használt jelek a tanulás során, matematikai jelek és azok jelentése
- Zenei jelek és jelentésük
- Sorolja fel milyen jelekkel találkozott már, mit jelentenek ezek a jelek, jelmagyarázat-készítés

2. Az információgyűjtés fejlesztése

- Útvonaltervezés útvonaltervezővel – Egy kirándulás megtervezése
- Hogyan keressek a könyvtárban? – Egy kedvenc könyv megkeresése
- Hogyan keressek lexikonban? – Egy vagy több szó keresése
- Hogyan keressek a térképen? – Egy város, országrész, hegység, tenger stb. keresése
- Hogyan keressek információt a szórakozáshoz az interneten? – Mozi-, színházi előadás, kiállítás, táncos hely keresése
- Hogyan keressek állást az interneten, ha szeretnék elhelyezkedni? – Álláskereső oldalak használata
- Hol és hogyan találom információt a tévéműsorokról?
- Hol és hogyan találom információt a világ és hazánk eseményeiről?
- Hogyan keressek az interneten a tanuláshoz információt? – A Google, Wikipédia, Sulinet Digitális Tudásbázis keresők használata
- Hogyan vásárolok az interneten?
- Hogyan hirdessek az interneten, ha el szeretnék adni valamit?
- Társkeresés – Barátkereső oldalak az interneten
- Hogyan készítek jegyzetet egy szövegből?

3. Kép- és szövegalkotás

- Önéletrajz készítése – Europass alkalmazása
- Szöveges használati utasítás készítése a mobiltelefonhoz vagy más kedvelt eszközhöz
- Rajzos használati utasítás készítése mobiltelefonhoz vagy más kedvelt eszközhöz
- Képregény készítése egy megtörtént eseményről
- Egy vers írása tetszőleges ritmusra vagy szabadon
- Egy kedvenc dallam alá szövegírás
- Egy kitalált osztálytárs élettörténete rajzban, képregényben vagy írásban
- Egy hetünk az iskolában, képzeletbeli napló készítése videojegyzetekkel
- Rádiós újságírói feladat megoldása – Hangzóanyag (riport) készítése kedvenc témában
- Tévés újságírói feladat megoldása – Riportkészítés kedvenc témában
- Nyomtatott vagy internetes újságírói feladat megoldása – Újságcikk készítése kedvenc témában
- Mobiltelefonon 2 perces klip készítése
- Újság készítése az aznapi (heti) legfontosabb hírekről

A tevékenységterületekből célszerű egy foglalkozásra létszámtól függően csoportonként hármat kiválasztani, és a tevékenységet részletesen leírni a következő szempontok szerint:

1. Azt várom a csoporttól, hogy készítsen egy... (pl. a termék, eredmény pontos leírását)
2. Azt várom a csoporttól, hogy mutassa be, hogyan dolgozott és hogyan jutott az eredményre... (a bemutatás javasolt formái, de feltétlenül jelezzük, hogy ettől el lehet térni)
3. Azt várom a csoporttól, hogy szabadon és bármit felhasználva dolgozzon, de tartsa az időkeretet.

Ajánlatokat is megfogalmazhat a munka elvégzésére, amelyet egy egyszerű táblázatos formában elkészített foglalkozástervvel segíthet. Ehhez segítséget az *1. mellékletben* talál (Tevékenységtervező tábla). Célszerű a tervezőtáblát bemutatni, esetleg a segítőkkel egy tervezést bemutatószerűen eljátszani.

1. TERVKÉSZÍTÉS

- Mérjétek fel a csoportban, ki miben tudná segíteni a legjobban a feladat megoldását. Mérjétek fel, milyen lépések vezetnek el a feladat megoldásához.
- Mérjétek fel, a rendelkezésre álló időt hogyan osztjátok be lépésenként.

2. FELADATKIOSZTÁS, SZEREPOSZTÁS

- Határozzátok meg a legfontosabb szerepeket!
- Osszátok fel a feladatokat a szereplők között!
- Határozzátok meg a határidőket az egyes feladatokra!

3. FELADATOK ELLENŐRZÉSE

- Határozzátok meg, hogy belső és/vagy külső ellenőrzést kívántok-e alkalmazni, továbbá döntsétek el, ki és mikor végezze az ellenőrzést. Ezt mint feladatot a feladattervezőben is jelöljétek.

4. BEMUTATÓ KÉSZÍTÉSE

- Határozzátok meg a bemutató formáját, idejét és a bemutatót, bemutatókat!
- Határozzátok meg, mennyi időt szántok a bemutató elkészítésére, és milyen feladatok megoldása szükséges a bemutató megvalósításához!

Célszerű a leírás mellé egy szemléltetőeszközt (pl. használati utasítást a keresendő, alkalmazandó weboldal nyomtatott képét, képregényt, kész CV-t, újságlapot, kottát, egy nyomtatott útvonaltervet, rovásírást stb.) is csatolni.

A tanárnak pontosan meg kell határoznia, hogy hány csoportot alkot, és a feladatra tervezett idő elégséges-e, amely az előkészítést és értékelést levonva 180-200 perc, akkor, ha mindenki minden feladatot elvégez. Pl.: 4 csoport esetében négy 20 perces feladat időigénye $4 \times 20 \times 4$ perc, azaz 320 perc, ebben az esetben a csoportok egy foglalkozáson négy tevékenységben elvben 16-féle megoldást tudnának a foglalkozás végén felmutatni, de a rendelkezésre álló idő kevés.

Mindezeket a tanárnak mérlegelnie, számolnia és elemeznie kell. Fontos elemzési szempont, hogy a feladatok és tanulók ismeretében hány csoportot alkot, és egy feladatra mennyi időt szán. Javasoljuk, hogy maximum 4 csoportot alkosson, és a feladatok egyenként ne igényeljenek 10 percnél hosszabb időt. Ebben az esetben $4 \times 10 \times 4$ perc, azaz 160 perc áll rendelkezésre. Így a 4 foglalkozáson összesen 16 féle tevékenységet tudnak a tanulók elvégezni, és elvben összesen 16×16 , azaz 256-féle megoldás születik.

A tevékenységek eredményei a tevékenységtervezőben jelennek meg:

1. Időbeosztás
2. Tevékenységek meghatározása
3. Csoportbeosztás
4. Tevékenységek terve
5. Tevékenységek megvalósításához segítség
6. Szemléltetőeszköz

1–4. foglalkozás

Eszközök

- Számítógépek internet-hozzáféréssel
- Aktív tábla
- Videokamera
- Borítékok
- Kitűzők
- Az előző részmodulban elkészült változási tervek és tanácsadói naplók
- Flipchart papír, post-it

Forrás

- 2 melléklet: E-mail küldő lap

A foglalkozás menete

Az **első változat alkalmazása esetén** egy foglalkozáson a tanár előkészíti a következő foglalkozásokat. A **második változat** alkalmazásakor elmarad ez az előkészítő foglalkozás.

5-10 perc **BELÉPTETÉS**

A tanár az előkészítésbe bevonta a tanulókat, meghívó leveleket küldött, és a tevékenységeket előre megvitatta, esetleg már vannak segítők is a tanulók közül, akikre a foglalkozáson támaszkodhat. A tanulók azonban még nem rendelkeznek pontos információkkal a foglalkozásról.

A foglalkozás helyszínét berendezte, és a tanulókat csoportba osztotta. A tevékenységek tervei és a kitűzők a csoport munkaasztalain várják a tanulókat. Természetesen eszközöket is szükség szerint biztosít a munkához, akár asztalonként. A változási terveket és a tanácsadói naplókat a falon elhelyezte.

Minden csoportnál vagy egyénnél van 5 db a tanár és a segítő nevére címzett, valamint 10 üres címzett mezős e-mail űrlap, és 10 kör-email űrlap (2. melléklet: E-mail küldő lap).

Fontos, hogy a foglalkozásokon – mindegyiken! – a terembe a tanulók lépnek be, azaz nem ők várják a tanárt, hanem a tanár várja a gyermekeket segítőivel, egyenként kézfogással köszönti őket. Néhány kérdést tesz fel: Hogy érzed magad? Kész vagy-e a feladatok elvégzésére? Van-e valami kívánságod? Stb. Majd megmutatja a csoportasztalokat, és segítőivel leülteti őket.

10-15 perc

AZ ELŐZŐ RÉSZMODULBAN ELÉRT EREDMÉNYEK ELEMZÉSE, A FELADATOK ÉRTÉKELÉSE

A tanár elmondja a megelőző foglalkozás óta történeteket, ismerteti, hogy kik és milyen módon kértek tanácsot, milyen levelezés és egyéb formájú kommunikáció zajlott. Megkérdezi a tanulókat, ők mit tettek a két foglalkozás óta.

120-160 perc

A KÖZVETLEN TANÓRAI TEVÉKENYSÉG MENEDZSELÉSE

- A tanár ismerteti, hogy most egy (szimulált) távmunka-feladatot végeznek, kis csoportban vagy egyénileg. A feladat pontos leírása a borítékban van. Minden csoport vagy egyén 5 e-mailt küldhet neki, ehhez használhatja az e-mail küldő űrlapot. A csoportok egymástól is kérhetnek segítséget, erre 10 e-mail lehetőségük van, és emellett közös kör e-maileket is küldhetnek, erre szintén 10 lehetőségük van. Mindenki csak írásban válaszolhat, a közvetlen szóbeli kommunikáció – mivel távmunka zajlik – tilos, de SMS-ben lehet segítséget kérni. A feladatokat lehet cserélni, de ellátatlan feladat nem maradhat. Egy csoport egy feladatot egyszer végezhet, és a feladatot csak írásban lehet átadni. A borítékot nem lehet továbbítani. Ideális állapotban minden csoportnak van számítógépe, így a fentebb leírt kommunikációt elektronikusan is folytathatják. Ebben az esetben nem érdemes kommunikációs korlátot felállítani és korlátozni az e-mailek számát. Kizárólag az a megkötés, hogy csak írásban lehet kommunikálni.
- A tanár ismerteti a forgószínpad működését: annyi forgás van, ahány feladat került kiosztásra.
- A feladatokra kiszabott időt a tanár figyelemmel kíséri, ugyanakkor ő korlátlan számú támogató e-mailt küldhet.
- A tanulók megkezdik a munkát.
- A tanár egy-egy munka elvégzését követően minden csoportnak/egyénnel újabb borítékot és e-mail lapokat oszt a forgószínpadnak megfelelően, ekkor a csoportok a feladatokat újraoszthatják egymás között, ha az első feladatcsomagnál cseréltek. A foglalkozáson a megoldásokat nem kell bemutatni.

10 perc

A KÖVETKEZŐ MODUL ÉRDEKÉBEN TÖRTÉNŐ ELŐKÉSZÍTŐ TEVÉKENYSÉG

E tevékenység az első három foglalkozáson megegyezik. A tanár arra biztatja a tanulókat, hogy a foglalkozáson kívül mutassák be egymásnak a megoldásaikat, mert a negyedik foglalkozás végén meg kell állapodniuk a bemutatandó megoldásokban.

A negyedik foglalkozáson a tanár és a diákok megegyeznek, hogy következő foglalkozáson piacra vezetik eredményeiket, a tanár elmondja, elképzeléseit a következő foglalkozásról. (Lásd: Adjuk el a munkánk! részmodul tanári felkészülés részét.) Megegyeznek néhány alaptételben, és a tanulók megválasztják a következő foglalkozást előkészítő stábot. A csoportoknak a termékeiket, tevékenységeik eredményét piacképesse kell tenniük, ennek érdekében tanácsadói tevékenységet vehetnek igénybe csoportonként 2-3 órát, ez az ajánlott csoportszám alapján 8-12 óra, ezt ki kell hirdetni.

A negyedik foglalkozás végén a tanulókat fel kell szólítani arra, hogy foglalkozáson kívüli feladatként az értékeljék a változási terveiket az alábbi szempontok szerint:

- Sikeresen teljesítettem a kitűzött feladatokat.
- Kimaradtak feladatok.
- Más feladatokat teljesítettem.
- Új feladatokat határozk meg.

8-12 óra

FOLYAMATOS ÍRÁSBELI ÉS SZÓBELI KAPCSOLATTARTÁS – TANÁRI ÉS TANULÓI TANÁCSADÓI TEVÉKENYSÉG

E tevékenység során tanár az előkészítő csoporttal megvitatta és rögzíti a következő 3 órás foglalkozás menetét. A foglalkozásokon alakult és együttműködő tanulók csoportjaival a tevékenységeik eredményeit/termékeit piacképesse teszi, azaz olyan formátum létrehozását instruálja, amely jól illeszthető az előkészítő csoporttal megállapodott foglalkozási menetbe. A tanácsadói napló alkalmazása itt is célszerű.

TANULÓI FELKÉSZÜLÉS

A tanulói felkészülés során a tanulók csoportjai felkészülnek az instrukciók alapján a tevékenységeik eredményeinek/termékeinek bemutatására.

Változatok

1. Tanácsadói tevékenység végzése a következő foglalkozás előkészítése érdekében
2. Tanulói felkészülés kis csoportban

ÉRTÉKELÉS

Az 1. részmodulban alkalmazott értékelő tábla adaptáció utáni használatával itt is lehet a szolgáltatás továbbfejlesztése érdekében értékelést végezni.

A portfólióba kerülhetnek a keletkezett produktumok.

1. MELLÉKLET

Tevékenységtervező tábla

1. Tervkészítés

a) Mérjétek fel a csoportban, ki miben tudná segíteni a legjobban a feladat megoldását!

A résztvevők felsorolása	Ki mihez ért legjobban?

b) Mérjétek fel, milyen lépések vezetnek el a feladatmegoldásához, rendeljétek hozzá időt és felelőst!

2. A feladatok ellenőrzése

a) Milyen **belső ellenőrzést** alkalmaztok, azaz egyes feladat-megoldási lépéseknél kívánjátok-e a felelőst megkérdezni a feladatteljesítésről?

b) Milyen **külső ellenőrzést** alkalmaztok, azaz egyes feladat-megoldási lépésnél kívánjátok-e a külső szereplővel ellenőriztetni a munkát?

3. Bemutató készítése

A bemutató formájának meghatározása (pl. rajzban, szóban; szóban és rajzban, írásban vagy ezek kombinációjával).

A bemutató idejének meghatározása percben:

A bemutatót végző személy meghatározása:

2. MELLÉKLET

E-mail küldő lap

Címzett:	
Másolatot kap:	
Tárgy:	

Címzett:	
Másolatot kap:	
Tárgy:	

Címzett:

Másolatot kap:

Tárgy:

Címzett:

Másolatot kap:

Tárgy:

Címzett:	
Másolatot kap:	
Tárgy:	

Címzett:	
Másolatot kap:	
Tárgy:	

Címzett:

Másolatot kap:

Tárgy:

Címzett:

Másolatot kap:

Tárgy:

Címzett:	
Másolatot kap:	
Tárgy:	

Címzett:	
Másolatot kap:	
Tárgy:	

3. RÉSZMODUL

ADJUK EL A MUNKÁNK!

A részmodulban a kommunikációs változási tervekre épített, kis csoportban végzett fejlesztő tevékenységek eredményét/termékét mutatják be a résztvevő csoportok vagy csoportok tagjai. A bemutató egy elképzelt vásár keretében történik, ahol a megállapodás alapján létrejött szabályok között lehet megvásárolni és eladni egyes termékeket. A vásár megszervezése a termékek előkészítéséből, a szabályok kialakításából, rögzítéséből, a vásár lebonyolításából és a vásár értékeléséből áll. A vásár egy verseny, amelynek eredményességét a csoportok vagy egyének bevételeiből lehet megítélni. Itt nem már nem szükséges két külön változatot alkalmazni, a közös felkészülés érdekében azonban a tervezett háromórás keretből egy órát a felkészülésre kell szánnia a tanárnak.

KIEMELTEN FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

- B3. A tanulási folyamat tervezése és szervezése
- B6. Tanulási források felhasználása
- B8.A tanulási folyamat értékelése
- E3. A munka, a társadalom és a gazdaság kapcsolatának megértése
- C2. Másokkal történő pozitív és eredményes interakció

IDŐIGÉNY

- 3 tanóra + 4-6 óra tanácsadói szolgáltatás abban az esetben, ha a tanulók igénylik és a tanár kész a tanácsadói szolgáltatás biztosítására

MELY CÉLOK ELÉRÉSÉHEZ JÁRUL HOZZÁ?

Kommunikációs kompetenciák

Szövegértés, szövegalkotás, szóbeli kifejezés, bemutatókban előnyös tulajdonságok, pozitív tartalmak szóbeli kommunikálása. Vizuális, képi kommunikáció, grafikonok szerkesztése számítógéppel bemutató keretében.

Tanulási kompetenciák

Tanulási források keresése, átfogó természettudományi enciklopédiák használata, interneten keresőoldalak, tudástárak használata.

Előnyként elérhető, hogy a tanulók eszközzintű írás- és olvasáshasználata javul, alkalmazni tudják azokat a tudásokat és képességeket, amelyek az íráshoz, a szövegalkotáshoz, a szövegértéshez és -elemzéshez szükségesek. A tanulók az írásbeliséget mint elvárt követelményt magukénak érzik, olvasási igényük nő, az olvasást mint eszközt kiemelt fontosságúnak tartják. Ebben a részmodulban a marketingeszközök olvasása, elkészítése, a vásárlással kapcsolatos ajánlatkészítés és szerződéskötés keretei között gyakorolhatják a tanulók az olvasáshoz és szövegértéshez, továbbá a szövegalkotáshoz kapcsolódó képességeiket.

SZAKTUDOMÁNYI ÉS PEDAGÓGIAI HÁTTÉR

A részmodul pedagógiai háttérének leírása szinte egészében megegyezik az első részmodulban írtakkal, ezért értelemszerűen azokat nem ismételjük meg.

AJÁNLOTT FELDOLGOZÁSI MÓD

Ha a tanár az első két részmodulban a **2. változatot választotta**, akkor ebben a részmodulban már kiemelt jelentőségű a tanári és tanulói együttműködés kiterjesztése a felkészülés idejére. Ezzel mindkét fél (tanár és tanuló) ösztönözve van arra, hogy a foglalkozások hatékonyságának növelése érdekében a fejlesztési folyamatot mindinkább kiterjessze a foglalkozásokon kívüli tevékenységekre. Ebben a tanácsadói tevékenységen túl az írásbeli kommunikációt támogató levelezés is segíthet, amelynek gyakoriságában tapasztalható növekedés a modul alkalmazása során az egyik elvárt eredmény.

A részmodul végrehajtása során támaszkodni kell az előző modulban született és a modultervezésnél már rendelkezésre álló produktumokra, valamint a változási tervek elemzésére. Ezekből a produktumokból és leírásokból érzékelhető, hogy a tanulók milyen területeken szeretnének előrelépni, milyen eredményeket értek el, és milyen produktumokat készítettek. A részmodul tervezésének alapja tehát a közösen megállapított fejlesztési lista, a változási terv és a termékek, amelyeket a *Távmunka* c. részmodulban állítottak elő.

A részmodul leírása nem abban nyújt segítséget, hogy mely területeket fejlessze a tanár, mert ez minden alkalmazói helyszínen a tanulók igényei alapján változik, hanem abban kíván segítséget nyújtani, hogy milyen lépéseket tegyen a sikeres egyéni fejlesztés érdekében, milyen környezetet teremtsen a foglalkozásokon, és milyen módon ösztönözze a tanulókat a tevékenységek kiterjesztésére a tanórán és a modulon kívül időre is.

A tanár, ha az előző két modulban a **2. változatot** választotta, a korrepetálás helyett kialakította a támogató tanácsadó szolgáltatást, amelyet egyénenként és csoportokban a tanulók rendelkezésre bocsátott a felkészülés és az előrehaladás támogatására, valamint a foglalkozás tervezésére. Ezt más esetek-

ben és helyzetekben is alkalmazhatja. Remélhetőleg a tanulók közötti segítő hálózatot is létrehozta.

Mindezek alapján a részmodul sikere érdekében továbbra is készítsen – most már a folyamat részletes tartalmi ismeretére alapozva – a részmodul végrehajtásához kompetencia- és tevékenységleltárt, melyben rögzítse mit képes a részmodul kezdetekor a tanulók számára ajánlatként átadni, és mozgósítsa a tanulókat a hiányzó kompetenciák társaikkal együtt, közösen történő megszerzésére. Ezeket mutassa be a tanulóknak.

A részmodulba felhasználhatósági szempontból bármely olyan tudás integrálható, amelyet a tanár fontosnak tart a tanulói csoport előzetes felmérése vagy az egyének és csoport ismerete alapján. Fontos, hogy a tudások értékelése ne szorítkozzon a kanonizált tudásokra, hanem tágra – akár populárisan – értelmezze az ismeretek köreit, és hangsúlyosan azon tudásokra összpontosítson, amelyek a tanulók sikeres előrehaladását a tanuló számára is egyértelművé, értékesé teheti. Ez nemcsak a tudások, hanem a képességek körében is igaz kell, hogy legyen. Ebben a részmodulban a marketingeszközökben és a vásárlás valóságában érdemes előzetesen kutatnia a tanárnak, és a tervezésbe bevont tanulókkal együtt döntenie arról, hogy milyen piacot fognak eljátszani (pláza, piac, webáruház stb.), és ezeket a tudásokat hatékonyan meg kell osztania a tervezés és végrehajtás során.

A részmodul végrehajtásának tanár tevékenységei 3 fő tevékenységcsoportba sorolhatók:

- **Foglalkozás előtti tevékenységek**

A tanári felkészülés során ebben a fejlesztési szakaszban a tanár már támaszkodhat a tanulók levelezésen vagy előkészítő személyes találkozón, tanácskozáson alapuló személyes tapasztalataira, ismereteire, tudására, valamint a *Távmunka* részmodulban létrehozott, megalkotott termékekre.

- **Foglalkozáson történő tevékenységek**

Az előző modulban elért eredmények elemzése a feladatok értékelése.

Közvetlen tanórai tevékenység menedzselése.

- **Foglalkozás utáni tevékenységek**

Folyamatos írásbeli és szóbeli kapcsolattartás, tanári és tanulói tanácsadói tevékenység, tanulói felkészülés támogatása. A részmodul-leírás ezen eljárásokat leírja, de az alkalmazónak kell végiggondolnia, terveznie, végrehajtania, elemeznie, értékelnie és előkészítenie a foglalkozást.

A FOGLALKOZÁS TEVÉKENYSÉGEI

Forrás

- 1. melléklet: Szerződés minta
- 2. melléklet: Teljesítésigazolás
- 3. melléklet: Bankjegyek
- 4. melléklet: Pénzforgalmi bizonylatok

80 perc **KÖZÖS FELKÉSZÜLÉS A VÁSÁRRA**

A tanári felkészüléshez elengedhetetlen, hogy a tanulók által a *Távmunka* részmodulban keletkező termékek rendelkezésre álljanak. A változási tervek értékelése is kiadott feladat volt. A *Távmunka* részmodulban erre vonatkozó reflexiók érdekében a tanárnak értékelnie kell, és feladatokat kell javasolnia. A munkacsoportok vegyenek részt a tervezésben, lehetőleg önkéntes alapon a tanácsadói tevékenység keretei között.

A tanári felkészülés keretei között ötletroham keretében a tanár és a tanulók megállapodnak, hogy a vásárnak milyen keretjátékot határoznak meg.

Ennek előkészítése érdekében a tanár és a tanulók osszák meg saját élményeiket azzal kapcsolatban, hogy hol és hogyan szoktak vásárolni. Érdekes a tanárnak pl. egy eszköz, élelmiszer vagy egy szolgáltatás vásárlását bemutatni. A pénzről is beszélni kell, be kell mutatni különböző fajtáit, a fizetés lehetőségeit: készpénzfizetés, átutalás, postai feladás stb. Érdekes szólni a szerződésről, a teljesítés igazolásának módjáról, a reklamáció lehetőségéről, a garanciáról stb.

A döntés-előkészítés érdekében az előállított termékeket érdemes közösen csoportokba rendezni, meghatározni, melyik tekinthető árunak és melyik szolgáltatásnak, mert ez a piactér formáját meghatározhatja.

Mindezek figyelembevételével megállapodnak a piactér elnevezéséről, ennek a megállapodásnak megfelelően kialakítják a vásárlás és az értékesítés szabályait.

Eldöntendő, hogy készpénzes vagy átutalási forgalom bonyolódjon, szerződés alapú legyen vagy egyszerű vásárlás vagy mindezek kombinációja. Döntésüknek megfelelően a játékhoz eszközöket is elő kell állítani.

Szükség van tehát:

- mintapénzre,
- átutalási bizonylatokra,
- nyugtatömbre,
- számlamintákra,
- szerződés mintákra.

A döntésnek megfelelően ki kell alakítani a pénzforgalom rendjét, számlaszámokat kell osztani a csoportoknak, meg kell beszélni a nyugtaadás, szerződéskötés, számlaadás és a bevétel regisztrációjának szabályait. Gondoskodni kell a piacfelügyeletről, ez lehetőleg legyen a tanár, esetleg erre felkérhet egy olyan tanulót, aki nem akar részt venni a piactéri értékesítésben.

Mindezekről a döntésekről írásban előre értesíteni kell a csoportokat, a már kialakult kommunikációs csatornákon, e-mailben, faliújságon stb.

Kellékek előállítása

- Szerződés
- Teljesítésigazolás
- Bankjegyek
- Számla
- Nyugta
- Átutalási bizonylat
- Bevételi bizonylat
- Kiadási bizonylat

A tevékenységeket célszerű a tanulókkal véleményeztetni, akár újabb plakát vagy levelezés formájában, és javaslatokat kérni a tervezet esetleges módosítására.

10–15 perc **BELÉPTETÉS. A VÁSÁRI JÁTÉK KEZDETE**

A tanár az előkészítésbe bevonta a tanulókat, meghívó leveleket küldött, és a tevékenységeket előre megvitatta. Esetleg már vannak segítői is a tanulók között, akikre a foglalkozáson számíthat, a tanulók azonban még nem rendelkeznek pontos információkkal a foglalkozásról.

A foglalkozás helyszínét berendezte, és a tanulókat csoportba osztotta, a tevékenységek tervei, a kítűzők a csoport munkaasztalain várják a tanulókat. Természetesen eszközöket is szükség szerint biztosít a munkához, akár asztalonként.

15-20 perc

**AZ ELŐZŐ MODULBAN ELÉRT
EREDMÉNYEK ELEMZÉSE, A FEL-
ADATOK ÉRTÉKELÉSE**

A tanár elmondja a megelőző foglalkozás óta történeteket, ismerteti, hogy kik és milyen módon kértek tanácsot, milyen levelezés és egyéb formájú kommunikáció zajlott, megkérdezi a tanulókat, ők mit tettek a két foglalkozás óta.

Ismerteti a játék szabályait.

ÉRTÉKELÉS

A modul értékelése a munkafolyamatba ágyazottan történik.

90 perc

**A KÖZVETLEN TANÓRAI TEVÉKENYSÉG
MENEDZSELÉSE**

A tanár a kialakított játékszabályoknak megfelelően a rá osztott szerep szerint működik közre a foglalkozáson.

30-40 perc

MEGBESZÉLÉS

A tanár a tanulókkal közösen értékeli, hogy melyik csoport mekkora bevétellel zárta a vásárt, majd az egész modult áttekintve közösen megbeszéli élményeiket. Elemezhetik a változási terveik teljesülését, és megállapíthatják, hogy mit tekintenek eredménynek, és hogyan tartják fenn elért eredményeiket, a fenntartást megállapodásban rögzíthetik.

Források**1. Webradio**

{<http://www.webradio.hu/index2.php?option=content&task=view&id=84931&pop=1&page=1>}

2. A gazdasági kultúra az élet kultúrája

Új Pedagógiai Szemle 2000 május –

<http://epa.oszk.hu/00000/00035/00038/2000-05-km-Gyori-Gazdasagi.html>

3. Vállalkozás az iskolában 2.

http://www.adata.hu/_soros/kiadvany.nsf/daac63da410d1454c1256e320071a9a1/c42feec439b148edc1256e4a0075fd07?OpenDocument

4. Junior Achievement Magyarország ©

www.ejam.hu

5. Kereskedelem és marketing

<http://sdt.sulinet.hu/Player/default.aspx?g=372dd029-72d7-40af-b63d-43f0bd83eb59&v=1&b=3&cid=05968dfc-b912-4530-9bec-3def4e1790fc>

1. MELLÉKLET**VÁLLALKOZÓI SZERZŐDÉS**

Szerződésszám:

VÁLLALKOZÓI SZERZŐDÉS

mely létrejött egyrészről:

Név:

Cím:

Igazolványszám:
mint Megrendelő,

másrészről: a(z)

Cégnév:

Cím:

Adószám:

Képviselője:
mint Vállalkozó között az alábbi feltételekkel:**1. Szerződés tárgya:**Megrendelő a kelt árajánlat alapján megrendeli,
a Vállalkozó elvállalja a cím alatti
lakóépület klimatizáló/légkondicionáló rendszer kiépítési munkáit.**2. Műszaki tartalom:**

A hibátlan, rendeltetésszerű használatra alkalmas, a szabványoknak és minőségi előírásoknak megfelelő komplex kivitelezés, és az azzal kapcsolatos kiegészítő, járulékos munkák elvégzése.

3. Szerződéses ár:

A szerződésben foglalt munkák vállalkozói díja:

..... Ft + 25% áfa

azaz (betűvel): Ft + 25% áfa

4. Teljesítési határidő:

A munkavégzés megkezdésének és befejezésének időpontja.

Kezdés:

Befejezés:

5. Garanciális kötelezettségek:

A szerződésben meghatározott munkára Vállalkozó a jogszabályokban előírt jótállási és szavatossági kötelezettséget vállal.

6. Az elszámolás módja:

A helyszíni átvételt követően Megrendelő a számla ellenértékét készpénzben egyenlíti ki.

7. Képviselő

A felek megállapodnak abban, hogy a Megrendelő a kivitelezést megbízottja útján folyamatosan ellenőrzi.

Megrendelő helyszíni képviselője: (név, telefon)

.....

Vállalkozó képviselője: (név, telefon)

.....

8. Vállalkozó kötelezettségei:

- Vállalja a szerződésben meghatározott munka határidőre történő teljesítését, 1. osztályú minőségben.
- Munkavégzése során fokozott mértékben betartja a vonatkozó munka-, tűz-, baleset- és környezetvédelmi jogszabályokban foglaltakat.
- Gondoskodik a munkaterület és a közlekedő útvonalak tisztán tartásáról.
- A garanciális időszak alatt az üzemszerű működés során keletkező meghibásodásokat a Megrendelő bejelentése alapján kijavítja.

9. Megrendelő kötelezettségei

- Munkaterület folyamatos biztosítása Vállalkozóval történő egyeztetés alapján.

10. A szerződés hatálybalépése:

- A szerződés mindkét fél által történő cégszerű aláírással lép hatályba.

11. Egyéb:

Jelen szerződésben nem szabályozott kérdésekben a polgári törvénykönyv és a vonatkozó jogszabályok rendelkezései az irányadók. Szerződő felek az esetleges peres vagy peren kívüli eljárás lefolytatására – hatáskör függvényében – a Pesti Központi Kerületi Bíróság, illetve a Fővárosi Bíróság kizárólagos illetékességét kötik ki.

Kelt:, ... év hónap nap.

.....
Megrendelő

.....
Vállalkozó

2. MELLÉKLET

Teljesítésigazolás

A Marketing Menedzser Központ által
megbízottal feladat elvégzésére kötött Ft
összegű megbízási szerződésben foglalt kötelezettségeket a Megbízó -án
maradéktalanul teljesítette.

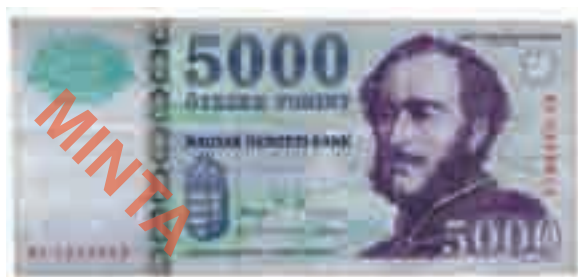
Kelt:, ... év hónap nap.

.....
kutatócsoport-vezető

3. MELLÉKLET

Bankjegyek

A jelenleg forgalomban lévő bankjegyek.

4. MELLÉKLET

Pénzforgalmi bizonylatok

Bevételi pénztárbizonylat A kiállító bélyegzője: BD 0457126

Kiállító:	Pénztár vételezzen be az alábbiak szerint:			Kelt:
Ellenőr:	Ft, azaz-tól			
Utaltató:	Készpénzforgalmi jogcím:	Könyvelési számszáma:	Szöveg:	Összeg: forint
Könyvelő:				
Pénztáros:	Melléklet:	Az összeg befizetőjének aláírása, személyi igazolvány száma		

B. 318-102-V - 25x3 -

Kiadási pénztárbizonylat A kiállító bélyegzője: 753126

Kiállító:	Pénztár fizessen az alábbiak szerint:			Kelt:
Ellenőr:	Ft, azaz-nak			
Utaltató:	Készpénzforgalmi jogcím:	Könyvelési számszáma:	Szöveg:	Összeg: forint
Könyvelő:				
Pénztáros:	Melléklet:	Az összeg átvevőjének aláírása, személyi igazolvány száma		

B. 318-103-A/V - 25x2 - VEKTORING Kft.

Kérjük, hogy az alábbi összeget bankszámlánk terhére átutalni szíveskedjenek.

A megbízó aláírása (a hitelintézetnél bejelentett módon)		A megbízás kelte		A megbízó számláját vezető hitelintézet neve és székhelye	
A megbízó neve					
A megbízó pénzforgalmi jelzőszáma					
A jogosult neve					
(folytatás)		VIBER		Összeg (forintra kerekítve)	
				Ft	
A jogosult pénzforgalmi jelzőszáma					
Terhelési nap		Bizonylatszám		Megbízó országkódja	
				Jogcím kód	
				Jogosult országkódja	
Jel Közlémény (Ha ez a sor hivatkozási számot tartalmaz kérjük írjon „X”-et a sor legelső kockájába.)					
Közlémény					

< 9 3 >

Kérjük, hogy a fenti sávra ne írjon és ne bélyegezzon!

Átutalási megbízás

PFNY10 - 1. lap - NYOMELL Kft. Bty

ALDI Magyarország Élelmiszer Bt.	
2051 Bátorbány, Mészárosok útja 2.	
Üzlet: 2040 Budaörs	
Káldi Kálmán u. 2.	
Adószám: 22234663-2-13	

NYUGTA	

PORSZIVOSZAK	399 Ft
CHAMPIGNON	399 Ft
RAKSZITROM 100 G	299 Ft
MUNGO-/SZO.JABABCSIRA	199 Ft
MUNGO-/SZO.JABABCSIRA	199 Ft
AZSIAI TASAKOS LEVES	299 Ft
AZSIAI TASAKOS LEVES	299 Ft
ASVANYVÍZ ÜSZTRAK 1.	
6 DB	79 Ft
GRISSOTTI/GRISSINI T	474 Ft
KÁVEKREMPLO 300 G	379 Ft
MIKR. SZIVACSKEŰDŐ 3	249 Ft
TELJES KÍRLŐ, KENYER	349 Ft
ZELLER	149 Ft
	219 Ft
C-20.00K	3 912 Ft
Tetelszám:	000013
ÖSSZESEN:	3 912 Ft
Bankkártya:	3 912 Ft
	
0034989	

5. MODUL

RÓMEÓ ÉS JÚLIA, A KRIMI

„HERCEG

Zord békülést hoz e mogorva reggel,
Fejét a nap se dugja ki nekünk.

**Ezt megvitatjuk még a többiekkel,
Aztán kegyelmezzünk és büntetünk:**

Mert még regékbe sincsen arra szó,
Mit szenvedett Júlia s Rómeó.”

William Shakespeare: Rómeó és Júlia

Fordította: Kosztolányi Dezső

A Rómeó és Júlia modul két tartalmi és egy prezentációs részmodulból áll. A tartalmi részmodulok: a *Tetthely* és a *Nyomozás*, a prezentáció a *Tárgyalás*. A valóságtól eltérően a tartalmi részmodulokban elképzelhető, hogy a tevékenységek – nyomozás, vádemelés, tárgyalás, védekezés – nem egymás után, hanem párhuzamosan zajlanak. A tartalmak inkább a szituációs játék orientációs pontjaiként szolgálnak, és egyes személyes együttlétek tartalmi kereteit jelentik. A tanár eldöntheti, hogy a történelmi korba helyezi-e el a játékot, vagy átemeli a jelen időbe. A jelen a valóságidő a tanuló számára, ez indokolhatja a valós idejű játékszervezést, de a történelmi korban történő játék is izgalmas kihívás lehet. Ebben a döntésben leginkább az vezérelje a tanárt, hogy mi a megismert tanulói közösség igénye. Mérlegelnie kell továbbá azt, hogy az angolszász vagy a porosz/latin típusú igazságszolgáltatási modellt alkalmazza-e. E döntésében célszerű a tanulók számára legközvetlenebb és tapasztalt igazságszolgáltatási modellt – az iskolait – is elemeznie. Mindezen eldöntött tartalmak – jelen idő, történelmi idő, igazságszolgáltatási modell, párhuzamosságok – biztosítják az ismeretek meghatározott köreinek közös kijelölését.

Ezeket a döntéseket az alkalmazó pedagógus hozza meg, de fontos tudnia, hogy ebben az esetben a modul egészét végig kell gondolnia és részletesebben meg kell terveznie.

Ez a modulleírás a valós idejű és a magyarországi igazságszolgáltatási modellhez kapcsolódó szerepekhez és eljárásokhoz rendeli a modultervet, kísérletet téve arra is, hogy mint leírás segítséget nyújtson a tanárnak a saját döntésein nyugvó, akár kevert idők és kevert modellek szerinti tervezéshez is, pl. történelmi időben, angolszász modell (Itáliában), a herceg a bíró és van esküdtszéke (feudális igazságszolgáltatás keretei között).

A prezentációs részmodul az iskolai, azaz a nagyobb közönség előtti kommunikációhoz szükséges tervezés és felkészülés lehetőségét biztosítja. Itt kerül sor a modul során kiemelt fontosságú eredmények és sikerek bemutatására a tárgyalás keretei között, valamint az esetleges folytatás tervezésére. A folytatás, a modul kiterjesztése már a tanulók öntevékenységre alapozottan, szabadidős tevékenységi keretek között kell, hogy megtörténjen. Eredményképpen az osztályközösség kialakíthatja saját „igazságszolgáltatási rendszerét”, ezzel is hozzájárulva az iskola demokratizálásához. A tárgyalás nyilvános lefolytatása inspirálhatja a forma további alkalmazását az iskola szintjén, ezáltal az érintett tanulócsoporthat státusa jelentősen javulhat.

A modul az olvasás, írás és szövegalkotás készségeit és képességeit fejleszti. Lehetőleg mindent írásban rögzítsenek, és minden írásmű és alkotás elektronikus formában is rögzítődjék. E modulban az élőbeszéd fejlesztése is kiemelt fontosságú, különösen a riport, a vita és a beszélgetés azok a tevékenységek, amelyekben a beszéd olyan tartalmi jegyeinek fejlődése feltételezhető, mint például a tárgyszerűség, célorientáltság stb.

A modul alkalmazása során szükséges a kooperáció a többi modulvezető tanárral. A modul kiterjedhet a szabad időre is, ezért a bentlakásos vagy kollégiummal rendelkező intézményben fontos egyeztetni a tervet a kollégiumi nevelőtanárokkal, és összehangolni a kollégiumi tevékenységet az iskolaival. Amennyiben a tanulók nem bentlakásos intézményben vagy kollégiumban laknak, ebben az esetben a tervezés során a szabadidős tevékenység helyszínének és eszközeinek biztosítására is gondolni kell.

A modul alkalmazása a tanártól a **Valóságshow** modulhoz képest többletfelkészülést igényel, mivel a történelmi helyszín és idő, illetve az igazságszolgáltatás modelljeinek előzetes tanulmányozása szükséges.

A szabadidős foglalkozások nem házi feladatok, hanem az önként vállalt tanulási utak támogatásának inspiratív eszközei, ezért sem számon kérni, sem értékelni nem szabad és nem szükséges, ellenben értékére, az előrehaladásban betöltött szerepére mindenképpen fel kell hívni a figyelmet.

A célzott szabadidős tevékenység során elérendő cél, hogy a tanulók élményszerűen megtapasztalják, hogy a szabad idejük eltöltése során mennyi hasznos ismeretet, tudást gyűjthetnek, fejleszthetik képességeiket. Az élményszerű tanulás megtapasztalása pedig sarkallhatja őket arra, hogy más tanulmányi területen is alkalmazzák e módszert. A szabadidős tevékenységek esetében e célt akkor lehet elérni, ha a tanár egyre kevésbé irányítója a szabadidős tevékenységeknek, sokkal inkább csak inspirál és korrekt reflexiókat ad a szabad idő tárgyától függetlenül a tapasztalt élményekre, és azok esetleges tanulásban betöltött vagy betölthető szerepére.

A modul a tanulási-tanítási folyamat célszerűségének megfelelően három fő szakaszra oszlik:

1. részmodul: RÁHANGOLÁS

- Bevezetés a modul tartalmába
- Szükséges eszközök áttekintése
- Diákok megtanítása az eszközök kezelésére
- Előzetes tudástartalmak, ismeretek felmérése, egyéni sajátosságok felmérése
- Egyéni igények összegyűjtése
- Modulra vonatkozó célkitűzések és szabályok meghatározása

2. részmodul: ELSAJÁTÍTÁS

- Tudástartalmak konstruálása és képességek fejlesztése
- Új tudáselemek felépítése
- Ismeretrendszer és képességrendszer egyéni konstrukciója

3. részmodul: ALKALMAZÁS

- Modul lezárásaként a megszerzett tudások és képességek aktív alkalmazása
- Projekttermékek elkészítése és prezentációja
- Fejlesztő, támogató értékelés
- További célkitűzések meghatározása a hangsúlyosan fejlesztendő kompetenciákat figyelembe véve

A portfólióba kerülnek:

A részmoduloknál keletkező egyéni tanulói teljesítményeket bemutató anyagok és az ezekhez kapcsolódó szöveges fejlesztő értékelések, valamint az értékelő lapok.

Készülhetnek a csoportos foglalkozásról fotók. A foglalkozások menetét lehet naplószerűen rögzíteni és fotókkal illusztrálni. Mindezeket a modul tervezésekor kell mérlegelni, és a tanulókkal közösen dönteni a részmodulok megkezdése előtt.

ÖSSZEFOGLALÓ TÁBLÁZAT A MODULBA TARTOZÓ RÉSZMODULOKRÓL, ILLETVE AZ AZOKHOZ KAPCSOLÓDÓ MELLÉKLETEKRŐL

	A részmodul címe	A részmodul órászáma	A részmodulhoz tartozó segédletek
1. részmodul	Tetthely	6	1. melléklet: Levél Lőrinc baráttól (tanári melléklet)
			2. melléklet: Alapvető információk a helyszínről (tanári melléklet)
			3. melléklet: A történet (tanári melléklet)
			4. melléklet: Kérdéslista (diákmelléklet)
			5. melléklet: 1. értékelő lap
2. részmodul	Nyomozás	47	1. melléklet: Szerepek
			2. melléklet: Folyamatábra
			3. melléklet: A csoportok feladatai
			4. melléklet: 2. értékelő lap
			5. melléklet: Időgép
3. részmodul	Tárgyalás	4	1. melléklet: 3. értékelő lap

A MODUL FOLYAMATÁBRÁJA

Időkeretek	Modul szerkezet	Tevékenységek, célok, eredmények
6 óra	1. részmodul 1. foglalkozás Felkészülés	A helyszínelők feladatainak megismerése
	1. részmodul 2. foglalkozás Helyszínelés	Jegyzőkönyv a tetthelyről
47 óra	2. részmodul 1. foglalkozás Keressük a gyanúsítottat! 1–2.	A nyomozásban, a vádemelésben és a későbbi ítélkezésben részt vevők szerepének és tevékenységének megismerése
	2. részmodul 2. foglalkozás Nyomozás a tények után 1. Rekonstrukció 1.	Térkép, személyleírás és időterv készítése a történetekről
	2. részmodul 3. foglalkozás Nyomozás a tények után 2. Rekonstrukció 2.	Képregény, forgatókönyv stb. készítése a történetekről, előkészületek a szerepjátékra
	2. részmodul 4. foglalkozás Rekonstrukció 3. A tárgyalás előkészítése Szerepjáték visszafelé	Szerepjáték visszafelé Felkészülés a tárgyalásra, a szerepek és szituációk kiválasztása
4 óra	3. részmodul Tárgyalás	A tárgyalás – szerepjáték

1. RÉSZMODUL

TETTHELY

A részmodulban a tanulók egy képzeletbeli büntett tethelyén nyomoznak, azaz tényeket elemeznek, vitáznak és érvelnek. A részmodul előkészítő részében erre készülnek fel. A nyomozás a mű elemzése, melynek során a tanulók a film, a dráma eredeti szövegének elemzéséből jutnak információkhoz. Ebben a részmodulban a tanulók alapvető ismereteket szereznek az információgyűjtésről.

KIEMELTEN FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

- A5. Vizuális, képi kommunikáció
- B3. A tanulási folyamat tervezése és szervezése
- B4. Tanulási források keresése
- B5. Tanulási források feldolgozása
- C2. Másokkal történő pozitív és eredményes interakció

IDŐIGÉNY

- 6 + 4 tanóra

MELY CÉLOK ELÉRÉSÉHEZ JÁRUL HOZZÁ?

- Ok-okozat felismerése, megkülönböztetése
- Cél-eredmény felismerése, megkülönböztetése
- Írott szövegben a tények felismerése, írásban való megjelenítése
- Írott szöveg képből való megjelenítése
- Szöveggel kapcsolatos élmények önálló megfogalmazása
- A szövegelemzés módszereinek megismerése
- A jegyzetkészítés alapsémáinak megismerése

A jegyzetkészítés során ne a sémák begyakoroltatása legyen a cél, hanem a saját elemzési formák alkotó módon történő kialakítása és minél több egyedi megoldás bemutatása.

Segédeszközként használhatja a pedagógus saját tanulmányai során készült jegyzeteit, kérheti a tanulókat, hogy hozzanak, készítsenek saját maguk is ilyeneket.

Fontos, hogy a tanuló értse és lássa be, hogy jegyzetet, rajzot, ábrát stb. készíteni annak érdekében jó, hogy képes legyen bármikor tudást szerezni, segítségül hívni és azt másokkal megosztani. Érezze meg, hogy a tényszerű tudás segítség a problémák leküzdésében, segíti az együttműködést. Találja meg és okozzon örömet az a szépség, amely egy egyedi saját jegyzetfüzetben tetten érhető. Látssa, hogy élmény a tudásszerzés, és örömet okozhat a tanulás. Szülessen a tanulóban elhatározás, hogy a saját élményszerzési portfóliójában szerepelni fog a tanulás.

SZAKTUDOMÁNYI ÉS PEDAGÓGIAI HÁTTÉR

Szakmai háttér

A tanár ismerje Shakespeare életét és munkásságának főbb állomásait, a történelmi kor öltözködési, étkezési, viselkedési és kulturális szokásait. Ismerje a kor Itáliáját, építészetét és művészetét. Ismerje a drámát, annak több népszerű feldolgozását, filmet, musicalt stb. Ismerje meg a helyszínelés, nyomozás lehetséges formáit.

Pedagógiai háttér

A tanár tervezze meg a részmodul végrehajtását. Lehetőség szerint már a részmodulra való felkészülés folyamataiba vonja be a tanulókat, gyűjtessen velük információkat. A felkészülés során a tanulóknak mutasson sémákat a gyűjtemény készítéséhez, a jegyzeteléshez, az ismeretszerzéshez. Ha szükséges, adjon tanácsokat ezekhez a tevékenységekhez. Ismerje fel, hogy a tanulókkal együttműködve példát adhat az együttműködésre, saját tanulási útjainak és formáinak bemutatásával ösztönözheti a tanulókat.

A pedagógus arra is készüljön fel, hogy felkeltse a tanulók érdeklődését és kíváncsiságát. Igyekezzen kommunikációját kontrollálni, ne ő kérdezzen, hanem kíváncsiságukat kielégítendő, kérdésfeltevésre ösztönözze a tanulókat.

A pedagógus legyen kész arra, hogy a hagyományos pedagógiai szerepfelfogását feladja, együttműködő társként segítse a tanulókat a célok kitűzésében és a kitűzött célok elérésében. Ismerje fel, hogy a foglalkozás (tanóra) célja nem hangsúlyosan a tudás átadása,

hanem az ösztönző személyes és közösségi élményszerzés. Ismerje fel, hogy a tanulók számára biztosítható személyes tanulási utak javarészt szabadon, tanórán kívül fellelhetők és bejárhatók. A tanári tevékenység elsősorban tanácsadói munka.

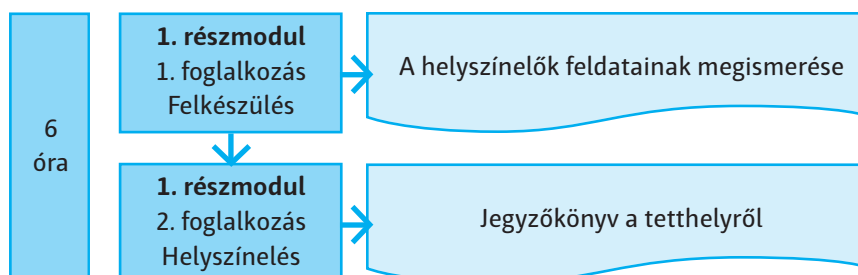
Legyen kész annak kezelésére, hogy a tanulók szabadidős tevékenységeihez kellő inspirációt nyújtson, de ne vezesse azokat. Lehetőség szerint ne vegyen részt ezek előkészítő munkáiban.

Készüljön fel a meghatározó fogalompárok, fogalmak tisztázására: ok-okozat, tény-vélemény, cél-eredmény, adat, esemény, tett-következmény, jegyzőkönyv.

AJÁNLOTT FELDOLGOZÁSI MÓD

A részmodul a **ráhangelódást** szolgálja azzal, hogy a ma már akár populárisnak számító művészi alkotást a drámai csúcspont és a befejezetlen vég oldaláról közelíti, így igyekszik a tanulók számára valószínűleg kedvelt műforma, a krimi keretei között aktív feldolgozási módot kínálni. A fiatal kamaszok számára fontos, hogy a feldolgozandó téma titokzatos és szellemes legyen. A részmodul egyszerre teljesíti azt a követelményt, hogy felkelti az érdeklődést, és egyúttal kijelöli a két kapcsolódó részmodul kereteit is.

A részmodulban természetesen jól megkülönböztethetők a ráhangelódás/elsajátítás/alkalmazás szakaszai. A bevezető, felvezető drámai helyzet, a megoldás keresése a **ráhangelódás**, a keretek kialakításához szükséges ismeretek, tudások és képességek megszerzése az **elsajátítás**, a megoldás megtalálása pedig az **alkalmazás** szakaszainak feleltethető meg.

1. FOGLALKOZÁS

A tethely

A részmodul 3 részre tagolódik, első rész **felkészülés**, a második rész a **közvetlen foglalkozás**, és ebben a közvetlen foglalkozásrészben a részmodul **értékelése** is megtörténik. A foglalkozás előkészületei közül a szabadidős foglalkozásokat a tanár döntése alapján a modulleírásban leírt szervezési instrukciók szerint integrálhatja a foglalkozás menetébe, a helyi óratervezés és a tanulók motivációja szerint. Ebben az esetben az itt leírt időigény változik.

Időigény a teljes részmodulra

- 6 tanóra abban az esetben, ha a felkészülés szabadidőben zajlik
- 6 + 4 tanóra abban az esetben ha a felkészülés közvetlen foglalkozáson, tanórán zajlik

Cél

A felkészülés célja, hogy a tanár felkeltse a tanulók érdeklődését, és előzetesen felkészítse őket a feladatokra, személyes tudásukat és tapasztalatukat mozgósítsa.

Eszközök

- Tanulást segítő eszközök a helyi igényeknek megfelelően
- Számítógép, hangszóró
- A feladatoknál felsorolt eszközök
- DVD-lejátszó, kivetítő

Forrás

- 1. melléklet: Levél Lőrinc baráttól
- A modul témaleírása és modulleírása, a Valóságshow modul témaleírása és modulleírása

A foglalkozás menete

2 × 90 perc **FELKÉSZÜLÉS**

1. A tanár küldjön levelet vagy jelezze előző találkozásukkor minden tanulónak, hogy nézzenek meg egy helyszínelőkről szóló filmet, és figyeljék meg, mit tesznek a helyszínre érkező helyszínelők. Készítsenek jegyzetet vagy bármilyen feljegyzést. Kérje meg őket, hogy jegyzeteiket küldjék el neki vagy hozzák el a foglalkozásra.
2. Hívja össze a tanulókat – felhívó plakáttal, levéllel, e-mailben – hogy jöjjenek és beszéljék meg, hogy mi egy büntett helyszínén a legfontosabb teendő. Erről készítsenek folyamatábrát és/vagy listát.

20-30 perc **BELÉPTETÉS**

A tanár fogadja a diákokat, és megkérdezi, mit hoztak a mai foglalkozásra.

40-50 perc **A HELYSZÍNELEÉS BEMUTATÁSA**

1. A felkészült tanulók mutassák be szóban, milyen jegyzeteket készítettek. Ha a tanárnak elküldték, akkor a tanár mutassa be a beérkezett munkákat.
2. Ha sikerült nyomozót meghívni a foglalkozásra, kérje meg, hogy mutassa be a helyszínelők munkáját, a rendőrség teendőit. Ha nem sikerült, a tanár mondja el, hogyan zajlik egy helyszínelés, vagy – ha van filmvetítésre lehetőség – mutasson be egy helyszínelésről szóló filmet.
3. Bármelyik lehetőséget választja a tanár, adjon lehetőséget megbeszélésre és kérdésekre.

30-40 perc **A HELYSZÍNELESI FOLYAMAT TERVEZÉSE**

A tanár ismertesse a folyamattervezés lépéseit, mutassa meg, hogyan kell végiggondolni egy folyamatot. Példaként választhatja a tea-főzés vagy valamely egyszerű művelet sor bemutatását, elsősorban rajzban, és használhatja a modulleírásban használt ábraformát. Ha módja van, ennél a résznél mutasson be képregényt is.

20-25 perc **A FOLYAMATTERVEZÉS GYAKORLÁSA**

1. A tanár véletlenszerű csoportalakítással ossza be a tanulókat 3-5 fős csoportokba.
2. Minden csoportnak adjon ki egy egyszerű folyamattervezési feladatot pl. valamely étel (pl. tojásrántotta) elkészítése, karbantartási-szerelési feladat (szobafestés), kertészeti feladat (paprikatermesztés) stb.

A feladat céljaként jelölje meg, hogy a csoportnak ábrázolnia kell valamilyen módon a folyamatot. Ne legyen ebben szigorú, akár pl. képregényt is elfogadhat.

40-50 perc **A NYOMOZÁS FOLYAMATTERVEZÉSE**

A tanulók csoportokban tervezzék meg a helyszínelés folyamatát. A folyamatot prezentálják egymás előtt.

Változatok

Szervezeti változat: A tanár a felkészülés feladatait a szabadidős foglalkozások keretében is megvalósíthatja. Tartalmi változat: A tanár a feladat végrehajtása során folyamatosan változtat, és változatokat készít, pl. alapul vehet más művet is, esetleg a dráma alapján született West Side Story is használhatja alapanyagul.

2. FOGLALKOZÁS

A HELYSZÍNELEÉS

Cél

A feladat célja, hogy a tanulók legyenek képesek tényeket felismerni, azokat rögzíteni és tények alapján következtetéseket levonni.

Forrás

- 2. melléklet: Alapvető információk a helyszínről
- 3. melléklet: A történet
- 4. melléklet: Kérdéslista
- 5. melléklet: 1. értékelő lap
- A modul témaleírása és modulleírása, a *Valóság-show* modul témaleírása és modulleírása. A felkészülés anyagai.

A foglalkozás menete

A tanár készítse elő a tanteremben a helyszínt (a Capulet-sírbolt Veronában): az ajtóra elhelyezi a helyszín megnevezését mutató táblát. A holttesteket demonstrálandó, krétával a tanterem közepére rajzolja egy nő és három férfi körvonalát, egy stilizált véres kardot, tört és egy „Vigyázz, méreg!” feliratú gyógyszeresüveget. Két férfin kard okozta sérülés látható, a harmadikon nincs külsérelmi nyom. A sírboltban két felirat látszik: Júlia és Tybalt. Egy félreeső helyen üres boríték, ráírva: „címezett: Rómeó”, „feladó: Lőrinc barát”.

30-40 perc **BELÉPTETÉS**

A tanulókat vagy maga fogadja, vagy a nyomozóval és rendőrrel közösen. A tanulók nyomozócsoportokként érkeznek, van vezetőjük. Azok a tanulók, akik nem vesznek részt egyetlen csoportban sem, önállóan játszhatnak. Nyilvánvaló előnyben vannak azok, akik az előkészítésben szabadidős foglalkozásokon vettek részt, ezt a tanárnak érdemes hangsúlyoznia.

A tanár ismerteti a javasolt játékszabályokat:

- Kérdezni bármit lehet, a tanártól vagy jelen lévő segítőitől. Természetesen nem mindenre van válasz azonnal vagy rövid időn belül. Amire nincs a helyszínen válasz, azt a kérdést levélben és írásban kell eljuttatni a tanárnak, és a tanár szakértők igénybevételeével válaszol.
- A kérdéseket össze kell írni.
- Azon információkat, melyek a helyszínből kikövetkeztethetők, nem adja át a tanár, ezek az információk vastag betűvel vannak jelölve.

60 perc **KÉRDÉSEK A TETTHELYEN**

A „tethelyen” felmerülő kérdésekre vonatkozó információkat az *Alapvető információk a helyszínről* (2. melléklet) tartalmazza. A tanár és segítői igyekeznek válaszolni a tanulók által feltett kérdésekre, de csak azokra a kérdésekre válaszolnak, melyeket a csoportok vagy egyéni szereplők írásban tesznek fel. Erre eszközként egyszerű kérdéslistát készíthet a tanár.

Azokat a kérdéseket, melyeket a helyszínen nem lehet megválaszolni, de írásban a tanárnak átadtak, a tanár listászerűen írja össze, majd tegyen ígéretet arra, hogy a szakértők bevonásával válaszol a feltett kérdésekre, természetesen írásban.

180-200 perc **BEMUTATÓK – KÖVETKEZTETÉSEK**

A prezentáció, a helyszínelő csoportok bemutatója. Azok a tanulók, akik nem kapcsolódtak be egyetlen csoport munkájába se, egyénileg prezentálhatnak, de csatlakozhatnak a csoportokhoz is.

A tanár elmondja a prezentációk menetét: felkészülés, prezentálás, értékelés. Amennyiben erre sikerült az előkészítés során megnyernie egy tanulót, ezt a feladatot rábízhatja.

Felkészülés a prezentációra

A prezentáció során a tanulóknak a következőket kell bemutatniuk:

- Milyen kérdéseket tettek fel és miért?
- Mi az, amire kérdés nélkül, következtetéssel jöttek rá?
- Mi az, ami érdekelte őket?
- Választ kaptak-e arra, ami érdekelte őket?
- Mi az, ami a továbbiakban is kérdés maradt?
- Mit tartanak oknak?
- Mit tartanak okozatnak?
- Mi a gyanújuk?
- Mi lehetett az esemény vagy eseménysorozat, mely ide vezetett?
- Ki lehet a tettes, a gyanúsított?

A tanár mondja el a fenti szempontokat a prezentációra való felkészülés érdekében, formákat javasol a prezentációra, ami lehet elektronikus ppt vagy tacepaó, ábrázolhatnak gondolattérképet stb.

A bevezetés térjen ki az értékelés lehetőségére, és ezzel kapcsolatosan produkcióként adjon egy elemzési szempontsót (5. melléklet: 1. értékelő lap) minden tanulónak, és magyarázza el az értékelés menetét. Fontos szabályként ismertesse, hogy a hozzászólások fő elemeit írja le mindenki.

Már itt adjon lehetőséget a vitára, és közösen fogadják el a menetet, azaz készüljön fel a tanár tervei módosítására, legyen nyitott a javaslatokra.

Prezentálás

A tanár segít a bemutatók során, az értékelésnél szót ad, flipchart papíron a nevek mellett jegyzi azokat a legfontosabb elemeket, melyeket a prezentáló kér az értékelések után. Kéri a tanulókat, hogy a portfóliómappában helyezték el a bemutatójuk részleteit.

Ha technikailag biztosítható, és a tanulók beleegyeznek, a bemutatókat videóra vehetik. Erre a tanár feltétlenül kérjen engedélyt, és vitassák meg a felvétel célját és értékét.

Megbeszélés/Értékelés

Ha szükségét érzi a pedagógus, az értékelés során pozitív megerősítést adhat, de kerülje a minősítést. Jó és kíváncsi, ha ő is készül meglepetésként valamilyen prezentációval. Ezt előzetesen, de a foglalkozáson is bejelentheti. Például: most ismertetheti a levelet, ha eddig nem találták meg.

Az értékelésnél a kiadott szempontsor alapján a csoportok értékelik a prezentálókat, például: csoportban szóforgóval, majd a szóvivő beszámol a csoport véleményéről.

Változatok

Szervezeti változat: A tanár a felkészülés feladatait, a tanácsadó órákat integrálhatja a feladatba, a szabadidős foglalkozásokat ő is megtarthatja.

Tartalmi változat: A tanár a feladat végrehajtása során folyamatosan változtat, és változatokat készít, pl. alapul vehet más művet is, esetleg a dráma alapján született *West Side Story* is használhatja alapanyagul.

FORRÁSOK

Interneten elérhető a mű Kosztolányi Dezső fordításában. A Wikipédia nevű internetes lexikon kereszthivatkozásokkal gazdagon dolgozza fel a művet, az alkotó életét.

Célszerű beszerezni a művet alapul vevő, Franco Zeffirelli rendezésében született filmfeldolgozást.

A leghíresebb musicaladaptáció a *West Side Story*, melynek zenéjét Leonard Bernstein, szövegét Stephen Sondheim írta. A darabot 1957-ben mutatták be a Broadway-n, 1958-ban pedig a West-Enden, majd 1961-ben népszerű filmváltozata is elkészült. A történet ezúttal New Yorkban játszódik, a viszály pedig két utcai banda között folyik.

Más musicalfeldolgozások is születtek, például Terrence Mann és Jerome Korman 1999-es *William Shakespeare's Romeo and Juliet* című rockmusicalje, Gérard Persgurvic 2001-es *Roméo et Juliette, de la Haine à l'Amour* és Riccardo Cocciante 2007-es *Giulietta & Romeo* című műve.

1. MELLÉKLET**LEVÉL LŐRINC BARÁTTÓL**

Feladó: Lőrinc barát Veronából

Címzett: Montague Rómeó

Cím: Mantova

Rómeó!

Júliát Párishoz akarják férjhez adni, kérlek, siess vissza Veronába, még a mai napon. Capuleték sírboltjában találd Júliát, Tybalt mellett fekszik, kérlek, ne ijedj meg, várj türelemmel, Júlia fel fog ébredni. Ha felébredt, meneküljtek el Veronából Escalus haragja elől.

Maradok híved: Lőrinc barát

2. MELLÉKLET

ALAPVETŐ INFORMÁCIÓK A HELYSZÍNRŐL

Helyszín:

Verona városa, **temetői sírkápolna**

Kor:

XIII. század

Az áldozatok:

- 15-16 éves fiatal lány, feltételezhetően **Júlia a keresztnéve**. A mellében tör, a keze véres, menyasszonyi ruhában van.
- Fiatal férfi utcai ruhában, neve ismeretlen, iratok nincsenek nála. Szúrt seb, valószínűleg kard okozta a halálát.
- Fiatal férfi, neve feltételezhetően **Tybalt**, ünnepi ruhában, testén karddal szúrt seb.
- Fiatal férfi úti ruhában, ismeretlen nevű, külsérelmi nyom nincs rajta, törhüvely üres.

A helyszínen található tárgyak:

- Véres kard, véres tör, kard, „vigyázz, mérge” feliratú üveg, boríték.

Az orvos szakértő megállapításai:

- A fiatal úti ruhás férfi halálát mérge okozta, a mérge azonos az üvegben található méreggel. A halál feltételezhető időpontja a megtalálást megelőző egy-két óra.
- A lány száján ugyanazok a méregcseppek találhatók, melyek az úti ruhás férfi halálát okozták. Megállapítható, hogy a lány mérgezéses állapotból magához tért, és késszúrás okozta halálát, a halál feltételezhető időpontja egy-két órával a megtalálás előtt.
- Az ünnepi ruhás férfi halálát kardszúrás okozta, majd felöltöztetve és megmosdatva helyezték a sírboltba. 3-5 napja halott.
- A fiatal utcai ruhás férfin dulakodás nyomai láthatók, kard által szúrt seb okozta a halálát. A halál feltételezhető időpontja egy-két órával a megtalálás előtt.

A nyomozók megállapításai:

- A lány testében lévő törön megtalálható a fiatal úti ruhás férfi ujjlenyomata.
- A véres kardon szintén az úti ruhás férfi ujjlenyomata található.
- A véres kardon régi vérnyomok találhatók, melyek egyeznek az ünnepi ruhás férfi vérével.
- A mérget tartalmazó üvegen a lány és az úti ruhás férfi ujjlenyomata található.

3. MELLÉKLET

A TÖRTÉNET

A történet Veronában, egy olasz városban játszódik, ahol élt két módos család, a Montague-k és a Capuletek, akik, bár már maguk sem tudják, miért, de régi ellenségek voltak.

Bált rendeznek a Capulet-házban, amire titokban elmegy az ifjú Montague Rómeó is, barátaival együtt. Az esten találkozik Júliával, Capulet úr lányával, és azonnal beleszeret. Rómeó a bál után – a Capulet-ház kertjébe lopózva – hallja meg Júlia szavait, aki arról kesereg, hogy a még el sem kezdődött kapcsolatukban milyen gondot jelent a két család viszálya („Ó, Rómeó, miért vagy te Rómeó? / Tagadd meg atyád és dobd el neved! / S ha nem teszed: csak esküdj kedvesemmé – / S majd én nem leszek Capulet tovább!”). Ezt követő forró hevületű párbeszédük során vallják meg kölcsönösen szerelmüket. Abban maradnak, hogy reggel Júlia elküld valakit Rómeóhoz, aki megüzenheti, hol és hogyan lesz az esküvő. Rómeó azonnal elmegy Lőrinc baráthoz, és megkéri, hogy adja össze őket. Lőrinc szívesen vállalja a feladatot, mert bízik a két család kibékülésében a frigy által („Van egy okom, hogy megsegítselek. / E nász, ha meglesz, tán szerencse lesz; / A két családnak békülést szerez.”). Júlia dajkája keresi fel eztán Rómeót, aki vele üzeni meg a lánynak, hogy gyónás ürügyén menjen Lőrinchez, aki majd összeadja őket. Azt is megbeszéli a dajkával, hogy éjszakára hogyan tud bejutni a lányhoz. Lőrinc barát összeadja a szerelmeseket, majd Júlia hazatér. Rómeó is hazafelé tart, és közben találkozik Capulet Tybalttal, Júlia unokaöccsével, aki beleköt, sértegeti, de Rómeó ki akar térni a provokáció elől, nem akar a rokonává lett ifjúval megküzdeni. Mercutio, Rómeó barátja azt hiszi, hogy a fiú gyáva, így maga száll szembe a dühöngő Tybalttal. Mercutio halálos sebet kap, Rómeó pedig felbőszülten ront neki Tybaltnak, és végez vele. A helyszínre érkező herceg száműzi Rómeót Mantovába, kijelentve, hogy ha viszatér a városba, bárki szabadon végezhet vele.

Júlia hírt kap szeretett rokona, Tybalt haláláról, és arról is, hogy éppen – immár – férje, Rómeó végzett vele. Többszörös kín és fájdalom gyötri, de szerelme nem múlik Rómeó iránt („Gyalázzam azt, ki férjem és uram? / Szegény uram! Ki áldjon tégedet, / Ha három-órás asszonyod megátkoz?”). Rómeó és Júlia együtt töltik az éjszakát a lány szobájában, de a fiúnak menekülnie kell a száműzetés miatt. A szobába lépő Capuletné közli lányával az „örömhírt”: Párisnak ígérték, az ő felesége lesz. Júlia kétségbe van esve, ellenkezne, de az igazat nem mondhatja meg, apja éktelen haragra gerjedve kötelezi az esküvőre („Ha itt maradsz, övé leszel! Ha nem: / Éhen gebedhetsz, megfagyhatsz az utcán, / Mert esküszöm, nem vagy többé a lányom...”). Júlia elmegy Lőrinchez, aki pontosan ismeri a körülményeket, mert előtte már Páris is felkereste a frigy gyors lebonyolítása ügyében. A barátnak ezért már kész terve van: átad neki egy mérget tartalmazó üvegcset, amitől csak tetszhalott lesz negyvenkét órára, ezt követően ő értesíti Mantovában Rómeót, aki a magához térő Júliát majd Mantovába szökteti.

Este Júlia megissza a mérget, és reggelre valóban holtan látszik. A dajka rémülten fut a családjáért, értesítve őket Júlia haláláról. A lányt nagy részvéttel a családi kriptába viszik. Lőrinc János barátja bízta a Rómeónak szóló üzenetet, de az nem jut el Veronába. Eljut viszont Baltazár, Rómeó szolgája, aki Júlia halálhírét viszi. Az elkeseredett Rómeó erős mérget vásárol, majd azonnal Veronába siet. A kriptában ott találja a lányt gyászoló Párist, akivel rövid párbajban végez. Elbúcsúzik halottnak hitt szerelmétől, majd mérget iszik, hisz Júlia nélkül nem akar élni. Nem sokkal később a lány felébred, és látja, hogy Rómeó holtan fekszik a padlón. Megtalálja a mérgegyártó fioláját, próbál inni belőle, de az már kiürült. Hallja az örök közeledését, s szerelme törével zokogva szíven szúrja magát. A két családot a fiatalok halála ráébreszti a viszály tragikus voltára és annak következményeire, ezért kibékülnek.

4. MELLÉKLET

Kérdéslista

.....

Sorszám	Kérdés	Nyomozók	Orvos szakértő	Válasz
1.	Kinek az ujjnyoma található a tőrön?	x		Lány
2.	Mi volt a halál oka az úti ruhás férfinál?		x	Nem tudni, szakértői vizsgálat szükséges, feltételezhetően mérgezés.

5. MELLÉKLET

1. értékelő lap

	1 Nem	2 Részben	3 Közepesen	4 Nagy- részt	5 Igen	Megjegyzés
Olyan kérdéseket tettek fel, melyek lényegesek és a helyszínen megválaszolhatók?						
Igyekeztek következtetéseket levonni?						
Igyekeztek minden tényt, információt feltárni?						
Kiderült-e, hogy mi az, ami érdekelte őket?						
Maradt megválaszolatlan kérdés?						
Az okot helyesen tárták fel az információik alapján?						
Az okozatot helyesen állapították meg információik alapján?						
A gyanújuk igazolható az információik alapján?						
Az eseményt információik alapján helyesen képzelik el?						

2. RÉSZMODUL

NYOMOZÁS

Ez a részmodul a modul központi része. A tanulók a nyomozás során megismerkednek a drámával, a cselekménnyel, a dráma időhorizontjával, a cselekmény egymásra épülésével. Az ismerkedés során igyekeznek tényeket gyűjteni, a folyamatokat felismerni, dokumentálni és felkészülni az így megszerzett ismeretek prezentálására. A részmodulban a tanulók és a tanár kiosztják a szerepeket, megállapodnak a szerepekhez tartozó feladatokban, a prezentációnak megfelelően. A tanulók szerepüknek megfelelően felkészülnek a nyomozás lefolytatására, ebben a tanár vagy külső segítők segíthetik a munkát (rendőr, orvos szakértő, ügyvéd, bíró, ügyész). A nyomozás a műelemzése a szerepeknek megfelelő szempontok szerint. Az elemzés során a tanulók a szövegekből, a film, a dráma eredeti szövegének elemzéséből jutnak információkhoz, mélyülnek el a művészeti alkotásban. A *Tetthely* részmodulban a tanulók alapvető információkhoz és gyakorlathoz jutottak az információgyűjtéssel és -rögzítéssel kapcsolatban, felkészültek a tényalapú érvelésre, következtetésre és ítéletalkotásra. A *Nyomozás* részmodulban az érvek és ellenérvek gyűjtése tovább folytatódik. A részmodul 4 foglalkozásból áll, ebbe a 4 foglalkozásba integrálhatja a tanár a szabadidős és előkészítő tevékenységeket. A foglalkozások során naptárt, igazolványokat, térképeket készítenek, és időgépjátékkal a drámát dramatikus eszközökkel eljátsszák, valamint felkészülnek a 3. részmodulra, a *Tárgyalásra*.

KIEMELTEN FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

- B3. A tanulási folyamat tervezése és szervezése
- B4. Tanulási források keresése
- B5. Tanulási források feldolgozása
- B6. Tanulási források felhasználása
- C2. Másokkal történő pozitív és eredményes interakció

IDŐIGÉNY

- 47 tanóra

MELY CÉLOK ELÉRÉSÉHEZ JÁRUL HOZZÁ?

- Ok-okozat felismerése, megkülönböztetése
- Cél-eredmény felismerése, megkülönböztetése
- Írott szövegben a tények felismerése, írásban való megjelenítése
- Írott szöveg képen való megjelenítése
- Szöveggel kapcsolatos élmények önálló megfogalmazása
- A szövegelemzés módszereinek megismerése
- Jegyzetkészítés alapsémáinak megismerése
- Időrendi sorrend felállítása az események között
- Élményeit dramatikus eszközökkel történő megjelenítése

SAKTUDOMÁNYI ÉS PEDAGÓGIAI HÁTTÉR

Szakmai háttér

A tanár ismerje a rendőrség, az ügyészség, a bíróság és az ügyvédek munkáját, az alapvető igazságszolgáltatási folyamat lépéseit (nyomozás, vádemelés, védelem, tárgyalás, fellebbezés, ítélethozatal stb.). Legyen képes mindezeket prezentálni, írásban – pl. folyamat-ábrán – közzétenni. Ezt a feladatot érdeklődő tanulóknak kutatási feladatként is kiadhatja.

Pedagógiai háttér

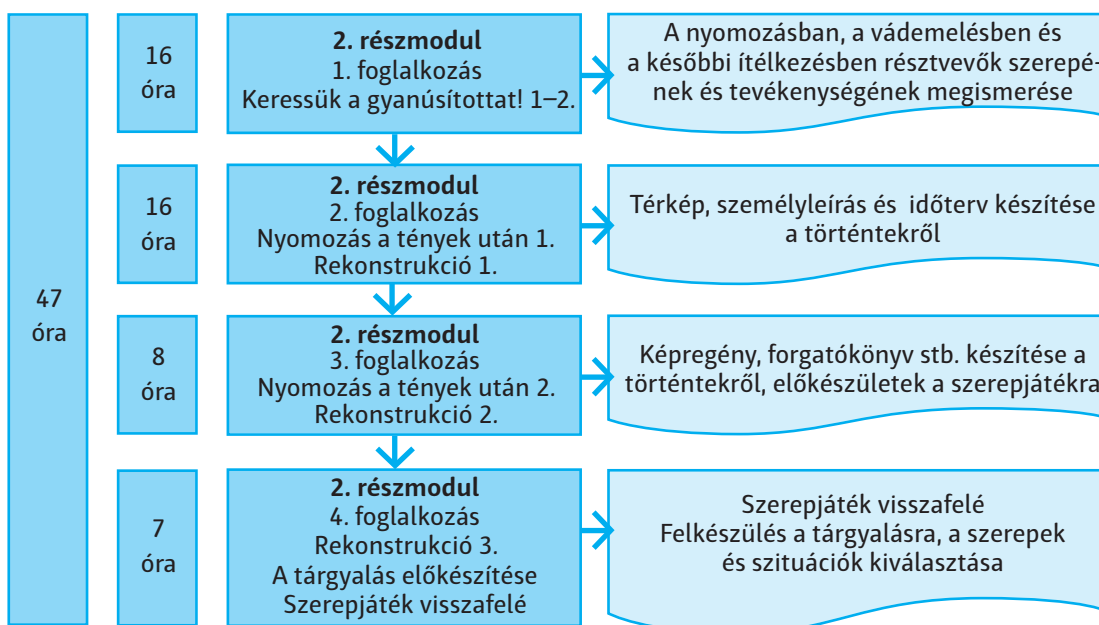
A tanár tervezze meg a részmodul folyamatát. A felkészülésbe bevonhatja a tanulókat, akik gyűjthetnek információkat. A felkészülés során a tanulóknak mutasson sémákat a gyűjtemény készítéséhez, jegyzeteléshez, ismeretszerzéshez. Ha szükséges, adjon tanácsokat ezekhez a tevékenységekhez. Ismerje fel, hogy a tanulókkal együttműködve példát adhat az együttműködésre, saját tanulási útjainak és formáinak bemutatásával ösztönözheti a tanulókat. A felkészülés során vegye tudomásul és tudja kezelni, hogy a tanulók részvétele ezeken a foglalkozásokon önkéntes, az ebből fakadó előnyök és hátrányok belátását pedig bízza a tanulókra.

A pedagógus arra is készüljön fel, hogy felkeltse a tanulók érdeklődését és kíváncsiságát. Igyekezzen kommunikációját kontrollálni, ne ő kérdezzen, hanem kíváncsiságukat kielégítendő, kérdésfeltevésre ösztönözze a tanulókat.

A pedagógus legyen kész arra, hogy a hagyományos pedagógiai szerepfelfogását feladja, együttműködő társként segítse a tanulókat a célok kitűzésében és a kitűzött célok elérésében. Ismerje fel, hogy a foglalkozás (tanóra) célja nem hangsúlyosan a tudás átadása, hanem az ösztönző személyes és közösségi élményszerzés. Ismerje fel, hogy a tanulók számára biztosítható személyes tanulási utak javarészt szabadon, tanórán kívül fellelhetők és bejárhatók.

Legyen kész annak kezelésére, hogy a tanulók szabadidős tevékenységeihez kellő inspirációt nyújtson, de ne vezesse azokat. Lehetőség szerint ne vegyen részt ezek előkészítő munkáiban.

Készüljön fel a meghatározó fogalompárok, fogalmak tisztázására: ok – okozat, tény – vélemény, cél – eredmény, adat, esemény, tett – következmény, jegyzőkönyv.

AJÁNLOTT FELDOLGOZÁSI MÓD

A részmodul a modult tekintve az **elsajátítást** szolgálja, azzal, hogy a műelemzéshez és a művel való ismerkedéshez keretet és módszert kínál, a tanulónak és a tanárnak egyaránt. A ma már akár populárisnak számító művészi alkotást a drámai csúcspont és a befejezetlen vég oldaláról közelíti. Igyekszik a tanulók számára valószínűleg kedvelt műforma – a krimi – keretei között aktív feldolgozási módot kínálni. Ügyeljünk rá, hogy a feldolgozás kezdetét titokzatosság jellemezze, amely a fiatal kamaszoknak oly fontos. Ez a részmodul is teljesíti azt a követelményt, hogy felkelti az érdeklődést és egyúttal a kapcsolódó 3. részmodul (Tárgyalás) kereteit is kijelöli.

1. FOGLALKOZÁS

Keressük a gyanúsítottat! 1–2.

A két foglalkozás tartalmilag három részre tagolódik. Az első rész a foglalkozásra történő **felkészülés**, a második rész a **közvetlen foglalkozás**, és ebben a közvetlen foglalkozásrészben az **értékelése** is megtörténik. A foglalkozás előkészületei közül a szabadidős foglalkozásokat a tanár döntése alapján a modulleírásban leírt szervezési instrukciók szerint integrálhatja a foglalkozás menetébe, a helyi óratervezés és a tanulók motivációja szerint. Ebben az esetben az itt leírt időigény struktúrájában változik.

Időigény

16 tanóra

Eszközök

- Tanulást segítő eszközök a helyi igényeknek megfelelően
- Számítógép, hangszóró
- A leírásban felsorolt mellékletek
- A feladatoknál felsorolt eszközök

Forrás

- 1. melléklet: Szerepek
- 2. melléklet: Folyamatábra
- 3. melléklet: A csoportok feladatai
- A modul témaleírása és modulleírása, a *Valóságshow* modul témaleírása és modulleírása, a *Tetthely* részmodul során keletkezett anyagok.

A foglalkozás menete

KERESSÜK A GYANÚSÍTOTAT! 1.

Cél

A felkészülés célja, hogy a tanulók érdeklődését a tanár felkeltse, és előzetesen felkészítse őket a nyomozás feladataira. Személyes tudásukat és tapasztalatukat mozgósítsa, reflektáljon az előző részmodulban történetekre, és építsen az ott elért eredményekre.

A tanár adjon át levelet minden tanulónak vagy a nyomozás során kialakult csoportok vezetőinek, melyben felsorolja a szerepeket (ügyvéd, bíró, ügyész, nyomozók), és a felsorolt szerephez rövid leírást fűz (1. melléklet: Szerepek). Közösén nézzenek meg egy filmet, pl. *Shark – Törvényszéki ragadozó*, melyben e szerepeket tanulmányozhatják. Figyeljék meg, mit tesznek a tárgyalás előké-

szítése érdekében a szereplők, és hogyan folyik egy tárgyalás. (Ehhez segítségül átadhajta a *2. mellékletben* szereplő ábrát.) Ezt a foglalkozást szabadidős foglalkozás keretében is el lehet végezni. Amennyiben a tanulókat alkalmasnak tartja a pedagógus erre a feladatra, kérje meg őket, hogy folytassanak kutatást a szerepekről és eljárásról, esetleg a filmen kívül ajánljon olvasmányt a témában. Készítsenek jegyzetet vagy bármilyen feljegyzést a film, kutatás vagy olvasmányélmény alapján a legfontosabb szabályokról (**önálló szabadidős foglalkozás, 2 óra**). Kérje meg a levélben őket, hogy jegyzeteiket küldjék el neki.

Ha lehetősége van, a tanár vegye fel a kapcsolatot a rendőrséggel, bírósággal, ügyésszeggel, ügyvéddel, és kérje meg őket, hogy személyesen tájékoztassák a tanulókat munkájukról és az igazságszolgáltatás folyamatairól, valamint mutassák be munkájuk helyszíneit. Ha módot tudnak rá teremteni, a tanulók és a tanár látogassanak el ezekre a helyszínekre, és a foglalkozást ott tartsák meg.

A tanár készítse elő újra a tantermet, a *Tetthely* modulban leírtak szerint.

Változatok

A tanár a feladat végrehajtása során folyamatosan változtat és változatokat készít, pl. alapul vehet más művet is, esetleg a dráma alapján született *West Side Story* is használhatja alanyagul.

KERESSÜK A GYANÚSÍTOTTAT! 2.

Cél

A feladat célja, hogy a tanulók legyenek képesek tényeket felismerni, azokat rögzíteni és tények alapján következtetéseket levonni.

Előkészületek

A tanár az előkészítő órákon vagy szabadidős foglalkozásokkal támogatta a foglalkozás elkészítését. Fogadja a tanulókat. A tanulók csoportokként érkeznek, van vezetőjük. Azok a tanulók, akik nem vesznek részt egyetlen csoportban sem, önállóan játszhatnak.

A tanár ismertesse, hogy a következő foglalkozásokon nyomozni fognak, azaz tényeket gyűjtenek. Majd valódi tárgyaláson igyekeznek a bűnesettel kapcsolatban ítéletet hozni. Ennek bejelentése most időszzerű, eddig remélhetőleg ez nem hangzott el. Az már a tanulóknak valószínűleg egyértelmű, hogy a Rómeó és Júliáról fog szólni a játék.

Dönthetnek arról, hogy a Shakespeare-művel vagy annak valamelyik feldolgozásával dolgoznak tovább. Lehet, hogy a *West Side Story* a városi gyermekek életformájához közelebb álló, de ezt a tanár a tanulókkal közösen döntse el. Amennyiben így határoznak, természetesen a nevek és a helyszín vonatkozásában újabb kutatást és felkészülést javasolhat a már leírt lépések szerint, esetleg e feldolgozás párhuzamosan is futhat.

Ez a megoldás azonban jelentős többletfeladattal jár.

A tanár felkéri a csoportokat, hogy prezentálják a felkészülés során szerzett ismereteiket. A prezentációk legfeljebb 5-10 percesek legyenek, és elsősorban a szerepekről és a szerepekhez tartozó folyamatokról szóljanak. A prezentációkat vitassák meg, tegyenek fel kérdéseket. A beléptető rész végére alakítsák ki a bírói, ügyészi és ügyvédi, valamint a nyomozati munka folyamatának lépéseit, azt rajzolják is le. Jussanak döntésre abban, hogy ki melyik csoportban fog dolgozni.

A második óra végére a csoportok megalakulnak:

1. Nyomozói csoport
2. Ügyészi csoport
3. Ügyvédi csoport
4. Bírói csoport

Minden csoport a saját szerepének megfelelően igyekszik majd adatokat/információkat gyűjteni – a bíró objektív tényeket, az ügyvéd és nyomozó terhelő bizonyítékokat, az ügyvéd a védekezéshez szükséges információkat és tényeket.

Van-e gyanúsított? Mivel gyanúsítják?

A megalakult négy csoport folytatja a munkát:

A csoportoknak 30-40 perc felkészülés után prezentálniuk kell a felsorolás szerinti időrendben a következőket:

1. Nyomozói csoport: Kit gyanúsít és mivel?
2. Ügyészi csoport: Öngyilkosságot és gyilkosságot feltételez-e vagy más bűntettet is?
3. Ügyvédi csoport: Kit tart a legvédtelenebbnek és miért?
4. Bírói csoport: Milyen tények szükségesek a gyanúsításhoz?

A prezentációk során a tanár adjon lehetőséget tisztázó kérdésekre, de ne engedje, hogy tárgyalás kezdjen kialakulni.

Megbeszélés/Értékelés

A prezentációk végén közösen értékeljék az elmúlt órák munkáját, az értékelés egy fogalmazás, rajz vagy ábra, formájában tetszőlegesen elkészíthető. A művet a csoportok közösen készítik el. A feladatot a tanár osztja ki, négy zárt borítékban (3. melléklet: A csoportok feladatai).

A tanár adjon 2-3 percet a feladat elolvasására, majd hívja fel a tanulók figyelmét arra, hogy a művet át kell adniuk a címzetteknek. A címzettek szóban értékelik a kapott tanácsokat, és a tanár 1–10 pontig jutalmazza őket, ezért nagyon pontosan kell az üzenetet megfogalmazniuk. Jelezze, hogy mostantól a csoportok versenyben vannak, amely versenyben egymást fogják értékelni.

A foglalkozás végén a tanár ismertesse, hogy a következő alkalommal az eseményeket, szereplőket és a helyszíneket fogják megismerni. Beszélje meg a tanulókkal, hogy melyik csoport milyen típusú munkát választ a felkészülés során. Pl. képek, térképek, naptárak gyűjtése, szereplők ruházatának, étkezési és egyéb szokásainak megismerése stb.

2. FOGLALKOZÁS

Nyomozás a tények után 1. Rekonstrukció 1.

A foglalkozás 3 részre tagolódik, első rész a foglalkozásra történő **felkészülés**, a második rész a **foglalkozás**, és ebben a foglalkozás részben az **értékelés** is megtörténik. A foglalkozás előkészületei közül a tanácsadói munkát és a szabadidős foglalkozásokat, a tanár döntése alapján a modulleírásban leírt szervezési instrukciók szerint integrálhatja a foglalkozás menetébe, a helyi óratervezés és a tanulók motivációja szerint. Ebben az esetben az itt leírt időigény struktúrájában változik.

Időigény

16 óra

Eszközök

- Tanulást segítő eszközök a helyi igényeknek megfelelően
- Számítógép, hangszóró

Forrás

- 4. melléklet: 2. értékelő lap

A foglalkozás menete

NYOMOZÁS A TÉNYEK UTÁN 1.

Előkészületek

1. A tanár a már kialakított csoportokkal a foglalkozás megkezdése előtt előkészítő megbeszéléseket folytathat. A csoportoknak tegye lehetővé, hogy tanácsadás keretében kérjenek segítséget. Erre használja a *Valóságshow* modulban leírt eszközt, a tanácsadói naplót. Erről értesítse a csoportokat, levélben vagy más, már a csoportokkal kialakított kommunikációs csatornán. A tanácsadás ebben az esetben legyen kötött időtartamú, csoportonként 1 óra.
2. A tanár kezdeményezze, hogy a tanulók szabadidős foglalkozás keretében ismerkedjenek tovább a művel, annak feldolgozásaival, olvassanak, tartssanak felolvasást, esetleg tanuljanak meg egyes részleteket, készítsenek színpadképet, kritikát stb. A pedagógus a szabadidős foglalkozás szervezésében segítsen, de ne gyakoroljon felügyeletet, arról azonban győződjön meg a tanulók beszámolóira építve, hogy ezeken a foglalkozásokon mi történt és mit tud használni a későbbi foglalkozáson.

3. Kezdeményezze, hogy amennyiben szükségét látják, látogassák meg újra a rendőrséget, bíróságot, ügyészséget, ügyvédet vagy hívjanak rendőrt, bírót, ügyvédet, ügyészt a foglalkozásra. A vállalkozó szereplők mutassák be a munkájuk során használt eszközöket, esetleg nyomtatványokat és a legfontosabb teendőket.
4. A foglalkozáson az előkészítés során a tanulók keressék meg a mű elektronikus változatát, kutassanak a helyszínnel és a drámai idővel kapcsolatos információk után. Gyűjtsék össze a szereplőket, kutassanak a szereplők után.

REKONSTRUKCIÓ 1.

Beléptetés, előkészületek (15-20 perc)

A tanár a tanulókat fogadja.

A csoportoknak, a felkészülésük mértékében, információik vannak az eseményekről és a helyszínekről. A foglalkozás keretei között ezen információkat rendszerezik, és e rendszerezett információkat prezentálják, majd a prezentációkat értékelik. A tanár jelzi, hogy a foglalkozáson bármilyen eszközt használhatnak, és bárhol dolgozhatnak, de figyelniük kell az időkeretek betartására.

A helyszín, az idő és a szereplők (3 × 80 perc)

A tanár mindhárom esetben borítékban adja át a feladatokat. A feladatra jutó idő 50 perc (10 perc a feladat ismertetése és az ezzel kapcsolatos kérdések megválaszolása, 40 perc a munka).

1. feladat: Készítsenek térképet a tanulók a helyszínről, és e térképet mutassák be más csoportoknak. A térképen legyenek feltüntetve az események szempontjából fontos helyszínek, épületek. A térkép legalább csomagolópapír méretű legyen, mintaként a tanár elhelyezhet a borítékban turistáknak szóló várostérképet.

2. feladat: Készítsenek a tanulók minden szereplőről pontos személyleírást és egy személyi igazolványt, valamint lakcímkártyát. A lakóhelyeket az első feladatban elkészített térképen jelöljék meg. A tanár a kártya elkészítéséhez mintaként ilyen kártyák másolatát helyezze el a borítékban. A kártya kiállításához minden szereplőnek ki kell töltenie a szükséges okiratokat. A tanár tegye lehetővé, hogy ilyen igénylő dokumentumok elegendő mennyiségben hozzáférhetőek legyenek.

3. feladat: Készítsenek a tanulók naptárt vagy időtervet, melyben pontosan feltüntetik a drámai események időpontjait, és azt is, hogy a szereplők mikor milyen tevé-

kenységet végeztek, akár párhuzamosan is. Ehhez a tanár készítsen mintát, és helyezze el a borítékban. A naptárt szintén csomagolópapír méretben készítsék el.

Megbeszélés/Értékelés

A feladatok értékelésére szánt időben, kb. a feladatok közötti 10 percben, a tanulók mutassák be a művüket, az értékelők 1-től 5-ig, pontozólapon értékeljék a művet. (Lásd 4. melléklet: 2. értékelő lap.) A pontozás eredményét a tanár rögzítse, és összesítse az előző modulban kapott pontokkal együtt.

A foglalkozás végén a tanár ismertesse, hogy a következő alkalommal rekonstruálni igyekeznek majd az eseményeket. Beszélje meg a tanulókkal, hogy melyik csoport milyen feladatot választ a felkészülés során, pl. kellékek összegyűjtése, díszletötletek, forgatókönyv stb.

Változatok

A tanár a felkészülés feladatait integrálhatja a feladatok közé, a szabadidős foglalkozásokat ő is megtarthatja.

3. FOGLALKOZÁS

Nyomozás a tények után 2. Rekonstrukció 2.

A foglalkozáson a tanulók felkészülnek az események visszafelé történő eljátszására, mintegy időgépet alkalmazva. Mindeközben természetesen újabb összefüggéseket tárhatnak fel és újabb tényeket, információkat szerezhetnek.

Időigény

- Foglalkozás 8 óra
- Tanári felkészülés 3 óra

Forrás

- 5. melléklet: Időgép

NYOMOZÁS A TÉNYEK UTÁN 2.

Előkészületek

1. A tanár most az egész csoporttal folytasson kommunikációt. Az előkészületek célja a történet, a helyszín és az időkeretek ismeretében a szerepek kiosztása. A kiosztandó szerepeket a tanulók gyűjtés össze, az elmúlt foglalkozáson végzett munka – személyi igazolvány – alapján. A tanár az alábbi listát ellenőrzésként használhatja.

A szerepek:

1. **ESCALUS**, Verona hercege
2. **PÁRIS**, ifjú nemesúrfi, a herceg atyjafia
3. **MONTAGUE és CAPULET**, a két viszálykodó ház feje
4. **ÖREG CAPULET**, Capulet nagybátyja
5. **RÓMEÓ**, Montague fia
6. **MERCUTIO**, a herceg rokona, Rómeó barátja
7. **BENVOLIO**, a herceg rokona, Rómeó barátja
8. **TYBALT**, Capulet né unokaöccse
9. **LŐRINC ÉS JÁNOS**, ferencrendi barátok
10. **BOLDIZSÁR**, Rómeó szolgája
11. **PÉTER**, Júlia dajkájának szolgája
12. **SÁMSON, GERGELY**, szolgák Capuletéknél
13. **ÁBRAHÁM**, szolga Montague-éknél
14. **EGY PATIKÁRIUS**
15. **HÁROM MUZSIKUS**
16. **PÁRIS APRÓDJA**
17. **MÁSİK APRÓD**
18. **ÖRTISZT**
19. **MONTAGUE-NÉ**

20. CAPULETNÉ

21. **JÚLIA**, Capuleték leánya

22. JÚLIA DAJKÁJA

A szerepek kiosztása után tegye lehetővé az egyes szereplők bemutatkozását, és kérje meg a tanulókat, hogy a bemutatkozás során kérdezzenek egymástól. A bemutatkozás során már a történet egyes részleteit is el fogják mondani a résztvevők.

2. A tanár kezdeményezze, hogy a tanulók ismerkedjenek tovább a művel, annak feldolgozásaival, olvassanak, tartsanak felolvasást, esetleg egyes részleteket tanuljanak meg, készítsenek színpadkép- és kosztümterveket stb. A majdani színjátékot megjeleníthetik a tanulók kosztümösen, bábbal, árnyjátékban is. Hogy melyiket választják, arról a tervek és az előkészületek alapján hozzanak közös döntést.
3. A foglalkozás előkészítése érdekében a tanár a terem csoportos munkához rendezze be, amennyiben lehetséges, biztosítson csoportonként számítógépet és internetelérést. Ha lehet, az iskolai könyvtárat, informatikatermet is bocsássa 4 órára a rendelkezésükre.

Változatok

A feladatnál felsorolt tevékenységeket a tanár foglalkozás kereteiben vagy szabadidőben is megtarthatja. Készülhetnek az előadásra, készíthetnek közösen díszletet, tarthatnak próbát. Stb.

REKONSTRUKCIÓ 2.

Beléptetés, előkészületek (40–60 perc)

A tanár a tanulókat fogadja az időgépben (5. melléklet: Időgép). A szereplők felkészülnek a dráma időgépben történő eljátszására. A dráma eljátszása nem jelenti a szó szerinti eljátszást, csak a legfontosabb eseményeket igyekezzenek rekonstruálni.

A szereplőknek, a felkészülésük mértékében, információik vannak az eseményekről és a helyszínekről, ezeket újra elővehetik, a tanár inspirálja őket, hogy ezeket elevenítsék fel. A tanár ennek előkészítése érdekében felolvashatja, ismertetheti a drámai cselekményt (Lásd 1. részmodul 3. melléklet: A történet.)

A színjáték további előkészítése érdekében a tanulók csoportban készíthetnek képregényt a dráma cselekményéről.

A tanár elmondja, hogy az időgépben módjuk van az időben visszafelé menni. Igyekezzenek azonban tartani a dráma kereteit, mert a végkifejletet nincs lehetőségük megváltoztatni.

A színjáték előkészítése (3 × 60 perc)

A döntésük alapján a diákok készüljenek fel a színjátékra, készítsenek megfelelő díszletet, ruhákat és eszközöket, tartsanak próbát.

Megbeszélés/Értékelés

A játékot a tanár ne értékelje, inkább biztassa a tanulókat arra, hogy próbáljanak sokat és készüljenek az előadásra.

Eszközök

- Tanulást segítő eszközök a helyi igényeknek megfelelően
- A modulleírásban felsorolt mellékletek

Változatok

Szervezeti változat: A tanár a felkészülés feladatait integrálhatja a feladatok közé, a szabadidős foglalkozásokat ő is megtarthatja, de hagyhatja, hogy a tanulók maguk készüljenek fel.

Tartalmi változat: Az előadás formáiban lehet sokféle megoldás mellett dönten, ilyenek pl. kosztümös darab, modern korba helyezés, bábjáték, árnyjáték, ezek a változatok határozzák meg az eszközszükségletet. Az előadást tervezhetik óvodában vagy általános iskolában is bemutatni, erre a tanár inspirálhatja őket.

4. FOGLALKOZÁS

Rekonstrukció 3. Felkészülés a tárgyalásra

A foglalkozáson a tanulók az előadás keretében visszafelé játsszák el az eseményeket. Mindeközben természetesen újabb összefüggéseket tárhatnak fel, és újabb tényeket, információkat szerezhetnek. A foglalkozás 2. részében visszaalakulnak csoportokká, és közösen készülnek fel a bírósági tárgyalásra.

Időigény

7 tanóra

REKONSTRUKCIÓ 3.

A színjáték előadása.

Eszközök

- A játékhoz szükséges eszközök: díszletek, esetleges jelmezek

Változatok

A tanulók a színelőadást különböző helyszíneken adhatják elő, az előadáshoz készíthetnek plakátot, jegyeket stb.

2. FELKÉSZÜLÉS A TÁRGYALÁSRA

Beléptetés, előkészületek

A tanár a tanulókat fogadja, az időgépéből visszatérve, megkéri, hogy alakuljanak vissza a tárgyaláshoz szükséges csoportokká. A feladatokat csoportokban végzik, e munkához előveszik a már elkészített igazolványokat, térképet és naptárt.

A négy csoport:

1. Nyomozói csoport
2. Ügyészi csoport
3. Ügyvédi csoport
4. Bírói csoport

A tanár ismerteti, hogy ezen a foglalkozáson a tárgyalásra készülnek fel.

A tárgyalás előkészítése

A tanár a feladatokat adja át írásban, majd ismertesse a feladat elvégzésének módját, szabályait: a csoportok írásban tarthatnak kapcsolatot, levelezés útján.

Szóban nem beszélhetnek. Hívja fel a figyelmet arra, hogy a leveleket érdemes megőrizni, mert azokat fel lehet használni. A levelekre nem kötelező válaszolni.

1. Nyomozói csoport: Készítse elő a tárgyalásra a tetthelyen született jegyzőkönyvét és az események leírását. Pontosán írja le, kit vádol és mivel.
2. Ügyészi csoport: Készítse elő a tárgyalásra a vádemelési javaslatát, e javaslat elkészítésében működjön együtt a nyomozói csoporttal, és értékelje a nyomozói csoport munkáját.
3. Ügyvédi csoport: Készüljön fel a vádlott védelmére, ehhez kérje meg az ügyészség vádemelési javaslatát. Írja meg a beadványát a feltételezett vádlott védelme érdekében.
4. Bírói csoport: Készüljön fel a tárgyalás levezetésére, készítsen forgatókönyvet a tárgyaláshoz.

Megbeszélés/Értékelés

A tárgyalásra való felkészülés eredményeit egymásnak mutassák be a csoportok. A csoportok egymás munkáját értékelhetik a már megszokott módon, az értékelő lapon (4. melléklet: 2. értékelő lap).

A felkészülést a tanár ne értékelje, inkább biztassa a tanulókat arra, hogy próbáljanak sokat és készüljenek a tárgyalásra.

Változatok

Szervezeti változat: a tanár a felkészülés feladatait integrálhatja a feladatok közé vagy a szabadidős foglalkozásokat ő is megtarthatja.

1. MELLÉKLET

Szerepek

SZEREPEK

Ügyész: Az a személy, aki vádolja a vádlottat valamilyen bűn elkövetésével, a vád embere.

Ügyvéd: Az a személy, aki a vádlott érdekeit képviseli és védi a vádlottat, a védelem embere.

Bíró: Az a személy, aki a vád és a védelem érvei alapján dönt a vádlott bűnösségéről vagy büntelenségéről, és a törvények szerinti büntetést szabja ki.

Esküdtek: Azok a személyek, akik segítik a bíró munkáját, és a vád és a védelem érveit értékelik.

Nyomozók: A bűneset helyszínén talált és rögzített nyomokból és munkájuk során más összegyűjtött nyomokból, tényekből gyanúsítanak valakit az adott bűncselekmény elkövetésével. Munkájuk eredményét a védelem és a vád emberei is megkapják. Az ügyész a megkapott tények alapján vádol, az ügyvéd ezek alapján védekezik.

Helyszínelők: A bűneset helyszínén található nyomokat rögzítik és átadják a nyomozóknak.

Tanú: Az a személy, aki a bíróság előtt vagy a vád, vagy a védelem érdekében megszólal és megszólalásával vagy a védelem, vagy a vád érveit támasztja alá.

Szemtanú: Az a személy, aki a bűncselekményt vagy az azt megelőző vagy követő eseményeket látta, és a bíróság előtti megszólalásával vagy a védelem vagy a vád érveit támasztja alá.

Gyanúsított: Az a személy, akit a nyomozók a bűncselekmény elkövetésével gyanúsítanak.

Vádlott: Az a gyanúsított személy, akit a nyomozók által feltárt megalapozott tények alapján az ügyész vádol a bűncselekmény elkövetésével.

Elítélt: Az a megvádolt személy, akit a bíró a bűncselekmény elkövetőjének ítélt.

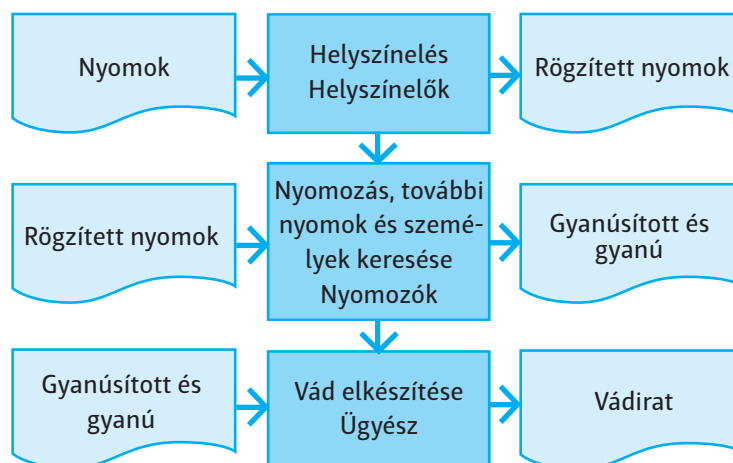
Gyanú: Az a vélekedés, amely még nem igazolt tényekkel.

Vád: Az a vélekedés, amely már igazolt tényekkel.

Ítélet: Az a döntés, amelyben tényekkel igazoltan megállapítható, hogy ki mit követett el, és ezért milyen büntetést kell elszenvednie.

2. MELLÉKLET

Folyamatábra

3. MELLÉKLET

A csoportok feladatai

A nyomozói csoport feladata

Mit tanácsolnátok az ügyészi csoportnak munkájuk sikere érdekében?

Az ügyészi csoport feladata

Mit tanácsolnátok a nyomozói csoportnak munkájuk sikere érdekében?

Az ügyvédi csoport feladata

Mit tanácsolnátok a bírói csoportnak munkájuk sikere érdekében?

A bírói csoport feladata

Mit tanácsolnátok az ügyvédi csoportnak munkájuk sikere érdekében?

4. MELLÉKLET

2. értékelő lap

TÉRKÉP	1 Nem	2 Részben	3 Közepesen	4 Nagy-részt	5 Igen	Megjegyzés
Minden helyszínt meg tudnál találni a térkép szerint?						
A térkép felkeltette az érdeklődésedet egy kirándulásra a helyszínen?						
A térképen a helyszínekről, épületekről, utcákról elegendő információt kaptál?						
Összesen:						

IGAZOLVÁNYOK	1 Nem	2 Részben	3 Közepesen	4 Nagy-részt	5 Igen	Megjegyzés
Az igazolványok és a személyleírások alapján minden szereplőt felismernél?						
A lakcímkártya alapján meg tudnád találni a szereplőt a helyszínen?						
A személyi azonosító kártyákból, a személyleírásokból, lakcímkártyákból tudnád-e, ki melyik családhoz tartozik és milyen rokoni viszonyban van?						
Összesen:						

TÉRKÉP	1 Nem	2 Részben	3 Közepesen	4 Nagy- részt	5 Igen	Megjegyzés
A naptárban minden szereplő megtalálható?						
Minden szereplő tevékenysége egyértelműen kiderül a cselekmények időpontjában?						
Összesen:						

5. MELLÉKLET

Időgép

Az időgépet a tanárnak kell elkészítenie. Legegyszerűbb az ajtóból kialakítani néhány stilizált jelzéssel, ajtóra ragasztott papírral. Ha úgy érzi, természetesen az egész tantermet meglepetésként átrendezheti: az ajtót eltorlaszolja, hogy csak bebújni lehessen, besötétítheti a tantermet stb. Lényeges, hogy olyan meglepő, a tantermi berendezéstől eltérő környezetet konstruáljon, amelyben a tanuló felszabadultan játszhatja szerepét. A környezet inspiráló erejét csak addig és úgy tudja fenntartani, ha következetesen ragaszkodik saját maga is az időgép gondolatához és benne az esetleges szerepéhez. Tehát ha pl. ő az „időgép kapitánya”, akkor is viselkedjen úgy, ha kinevetik. A játék vagy a környezet előbb vagy utóbb magával ragadja a kételkedőket. Különösen fontos, hogy az időgép meglepetés legyen!

3. RÉSZMODUL

A TÁRGYALÁS

A részmodul lezárja a modulhoz tartozó két másik részmodult. A részmodulban a tanulók és a tanár eljátszanak egy képzelt tárgyalást, melyben felhasználják az eddigi ismereteiket és képességeiket. A tárgyalás során gyakorolhatják a tényalapú érvelést. A tanulók és a tanár közös munkájuk lezárásaként értékelhetik, hogy mennyi információt szereztek játékos módon, elemezhetik, hogy ilyen technikával mennyivel könnyebb tanulni és a tanulást támogatni. A tárgyalás lefolytatását összeköthetik nagyobb közösség előtt történő prezentációval, kiállítással, dramatikus játék előadásával, bemutatva a tanulók sikereit, tanulási útjait, a tanár a tanulást támogató eszközeit.

KIEMELTEN FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

- B6. Tanulási források felhasználása
- B8. A tanulási folyamat értékelése
- C2. Másokkal történő pozitív és eredményes interakció

IDŐIGÉNY

4 tanítási óra

MELY CÉLOK ELÉRÉSÉHEZ JÁRUL HOZZÁ?

Lásd a *Tetthely* és a *Nyomozás* modulban.

SZAKTUDOMÁNYI ÉS PEDAGÓGIAI HÁTTÉR

Szakmai háttér

A tanár vázlatosan ismerje a bírósági tárgyalás forgatókönyvét, a tárgyaláson résztvevők, az ügyvéd, ügyész, bíró szerepét.

Pedagógiai háttér

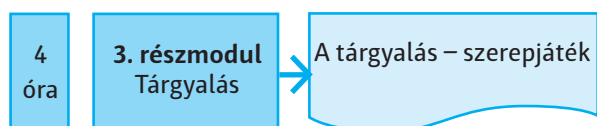
Lásd a *Tetthely* és a *Nyomozás* részmodulban írtakat.

AJÁNLOTT FELDOLGOZÁSI MÓD

A felkészítés során kialakítottak szerint a részmodulban egy bírósági tárgyalást játszanak el a tanulók a felkészülés keretei között előállított munkaanyagok felhasználásával. Fontos, hogy az említett anyagokból minél több jelenjen meg a tárgyaláson, ezzel is érzékeltetve, hogy a felkészülés, a tervezés, a tervek és rész munkák rendezettsége és megőrzése milyen fontos a feladat végrehajtásában. Továbbá arra is ráirányíthatják a figyelmet, hogy az elkészült produkciókban – jegyzőkönyvek, térkép, naptár, személyi igazolványok, szereposztás, forgatókönyv stb. – jól nyomon követhetők és megőrizhetők az információk. Az már „csak” külön sikerélmény, hogy a tanuláshoz vezető úton is értékelhető alkotások születnek.

Ennél a részmodulnál a tanárnak már nem kell tömbösítenie az órákat, hanem kitűzhet több tárgyalást is. Arra azonban ügyeljen, hogy a foglalkozás időtartamának megtervezésekor tervezzen időt az egész modul értékelésére. Ennek kiemelt jelentősége van abból a szempontból, hogy ráirányítsa a figyelmet ref-

lektív módon: a tanulási folyamatra, az egyéni felkészülés eredményességére, a csoportmunka előnyeire, a kooperációban rejlő erőre, a tanuló saját tanulási útjának megismertetésére, a szabad idő felhasználására, azokra az értékekre, melyeket művészeti alkotások hordoznak, végül, de nem utolsósorban arra, hogy a tanulók kérdezzenek, kutassanak, éljenek a kritikai gondolkodás eszközeivel saját fejlődésük érdekében.

1. FOGLALKOZÁS

A tárgyalás

A részmodul nem tagolódik részekre, a foglalkozásra történő felkészülés az előző – Nyomozás – részmodul utolsó foglalkozásában megtörtént. A foglalkozás előkészületei most már nem igényelnek tanácsadói munkát és inspirált szabadidős foglalkozásokat. A részmodulban a végkifejletet szimbolizáló igazságkeresés zajlik, ahol érvek és ellenérvek, a különböző szereplők érdekei szerint, csapnak össze.

Amennyiben a tárgyalás időkerete hosszúnak bizonyul, a tárgyalási szereposztásban egy iskolai probléma „gyorsított eljárásban” eljátszható a *Tetthely* és a *Nyomozás* részmodul logikája szerint.

A tárgyalás lehet eredménytelen abban a vonatkozásban, hogy nem sikerül a gyanúsítottra a vádat rábizonyítani és így ítéletet hirdetni, vagy nem egyértelműen megállapítható, ki a vádlott, mivel vádolható és ki a valódi áldozat.

Időigény

4 óra (2 × 2 óra)

Cél

A felkészülés célja, hogy a tanulók érdeklődését a tanár felkeltse, és előzetesen felkészítse őket a feladatokra, személyes tudásukat és tapasztalatukat mozgósítsa.

Eszközök

- Tanulást segítő eszközök a helyi igényeknek megfelelően
- Számítógép, hangszóró
- A modulleírásokban keletkezett tanulói munkák

Forrás

- 1. melléklet: 3. értékelő lap
- A modul témaleírása és a részmodul leírásai, a részmodulokban készített anyagok.

A foglalkozás menete

1. A tanulók, elsősorban a bíróságot játszó csoport a felkészülése alapján küldhet idézőleveleket a tanúknak és a vádlottnak.
2. A tanulók – felhívó plakáttal, levéllel, e-mailben – meghívhatnak a tárgyalásra külső személyeket.
3. A tárgyalás megállapodott szabályait hirdessék ki a tanulók, melyben a csoportok, ügyvéd, bíró, ügyész szerepét tisztázzák.

4. Amennyiben a tanár szükségét látja, segítsen a szabályok kialakításában.
5. Amennyiben a tanár úgy érzékeli, hogy a tanulók nem felkészültek a tárgyalásra, a csoportoknak adjon rövid, 20–30 perc felkészülési időt.
6. A tárgyalást a tanulók folytassák le.
7. A tanár a tárgyaláson csak akkor szóljon, avatkozzon közbe, ha kérdezik, legyen megfigyelő. A tárgyalást videón rögzítheti.

Változatok

A tanár lehet bíró, bevezethetik az esküdtiséket, és további alternatív megoldásokat találhatnak a tárgyalás levezetésére.

Megbeszélés/Értékelés

A tanár zárja le a tárgyalást, köszönje meg a munkát, ehhez használjon minden gyermeknek írott dicsérő kártyát/oklevelet. Ebben a tanulóknak egyénileg, személyre szólóan írja le, hogy véleménye szerint mely területeken fejlődött sokat a tanuló. Ehhez felhasználhatja a tanuló által a Valóságshow-ban írt változási tervet.

Az ajánlott feldolgozásban leírtak szerint a modul értékelését a tanár a tanulók bevonásával végezze el. Az értékelés célja, hogy feltárja, milyen ismeretek birtokába jutottak és milyen képességeik fejlődtek, azaz milyen kompetenciáik milyen módon változtak. Hasznos felhasználni az egyéni és a csoportos beszélgetésekben is a kompetenciakártyákat.

Kérje meg a tanulókat, hogy csoportonként – bíró, ügyész, ügyvéd, rendőr – készítsenek gondolattérképet a megszerzett ismeretekről. A feladatot csoportforgóban végezzék el. Mindent (gondolatot, fogalmat, ismeretet) jegyezzenek fel, amelyről úgy érzik, hogy a foglalkozásokon jutottak hozzá. A tanár a feladatra 15-20 percet adjon.

A csoportforgó eredményét ismertessék, a tanár táca-
paón jegyzetelje az ismereteket, fogalmakat. Így kialakul és a tanulók számára is világossá válik, hogy mennyi mindent tanultak.

A képességek felmérése érdekében a Valóságshow során használt karriertervet használhatja a tanár. Kérje meg a tanulókat, hogy csoportforgóban vitassák meg az egyéni képességek fejlődését, és egészítsék ki azt a fejlődési eredményekkel. A csoport csak azt

ismertesse, amivel gyarapodott a tanuló képességlis-
tája.

Érdemes megbeszélni a tanulókkal, hogy mely teljesít-
ményeik, produktumaik és milyen értékelések, önérté-
kelések kerüljenek be az egyéni portfóliójukba.

A modul értékelésére a tanár használja a Valóságshow
modul modulértékelő lapját.

1. MELLÉKLET

3. értékelő lap

NYOMOZÓI MUNKA	1 Nem	2 Részben	3 Közepesen	4 Nagy- részt	5 Igen	Megjegyzés
Az összes lényeges információt feltárták?						
Amit állítanak, az bizonyított?						
Összesen:						

BÍRÓI MUNKA	1 Nem	2 Részben	3 Közepesen	4 Nagy- részt	5 Igen	Megjegyzés
A bíróság felkészült a tárgyalásra?						
A bíró pontosan tudja, kit mikor fog meghallgatni?						
Összesen:						

ÜGYVÉDI MUNKA	1 Nem	2 Részben	3 Közepesen	4 Nagy- részt	5 Igen	Megjegyzés
A védelem minden tényt igyekezett feltárni?						
A védekezése tényeken alapul?						
Összesen:						

ÜGYÉSZI MUNKA	1 Nem	2 Részben	3 Közepesen	4 Nagy- részt	5 Igen	Megjegyzés
Az ügyészség vádja megalapozott?						
Az ügyészség minden értékelhető tényt értékelt?						
Összesen:						